

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 347.7:658.8.03(043.2)

ȚURCAN PAVEL

**REGLEMENTAREA TARIFARĂ A OPERAȚIUNILOR DE
IMPORT-EXPORT**

Specialitatea științifică: 552.03 Drept financiar (bancar, fiscal, vamal)

Teză de doctor în drept

Conducător științific:

Teodor Cârnaț, profesor universitar,
doctor habilitat în drept

Autor:

Pavel Țurcan

Chișinău 2015

© **Ţurcan Pavel, 2015**

CUPRINS

ADNOTARE.....	5
LISTA ABREVIERILOR.....	8
INTRODUCERE.....	10
1. ANALIZA DOCTRINEI CU PRIVIRE LA REGLEMENTAREA TARIFARĂ A OPERAȚIUNILOR DE IMPORT-EXPORT.....	16
1.1 Analiza doctrinei autohtone privind reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export.....	16
1.2 Analiza doctrinei din alte state cu privire la reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export.....	22
1.3 Determinarea cadrului normativ național și internațional cu referire la reglementarea tarifară.....	34
1.4 Concluzii la capitolul 1.....	40
2. TARIFUL VAMAL CA INSTRUMENT PRINCIPAL DE REALIZARE A REGLEMENTĂRII TARIFARE A OPERAȚIUNILOR DE IMPORT EXPORT.....	42
2.1. Conceptul de tarif vamal ca instrument principal de realizare a reglementării tarifare.....	42
2.1.1. Funcțiile tarifului vamal.....	49
2.1.2. Clasificarea tarifului vamal.....	54
2.2. Analiza Sistemului Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor	58
2.3. Locul și rolul reglementării tarifare în cadrul reglementărilor de stat ale activității economice externe.....	65
2.4. Concluzii la capitolul 2.....	69
3. TAXA VAMALĂ CA ELEMENT DE ECHILIBRARE A IMPORTULUI ȘI EXPORTULUI DE MĂRFURI.....	71
3.1. Conceptul de taxă vamală	71
3.1.1. Natura juridică a taxei vamale.....	77
3.1.2. Funcțiile taxei vamale.....	79
3.2. Clasificarea taxelor vamale.....	82
3.3. Stabilirea valorii mărfii în vamă.....	93
3.4. Preferințele tarifare – modele și condiții de aplicare.....	104

3.5. Concluzii la capitolul 3.....	110
4. DETERMINAREA ȚĂRII DE ORIGINE A MĂRFII – PARTE	
COMPONENTĂ A REGLEMENTĂRII TARIFARE.....	113
4.1 Noțiuni introductive privind originea mărfii.....	113
4.2 Criteriile de determinare a țării de origine a mărfii.....	119
4.2.1 Originea nepreferențială.....	121
4.2.2 Originea preferențială.....	129
4.3 Procedura de confirmare a originii mărfurilor.....	133
4.4 Concluzii la capitolul 4.....	140
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	142
BIBLIOGRAFIE.....	146
ANEXE.....	162
Anexa 1. Declarația privind valoarea în vamă a mărfurilor. Tipizata DVV-1.....	162
Anexa 2. Declarația privind valoarea în vamă a mărfurilor. Tipizata DVV-2.....	166
Anexa 3. Formularul certificatului de circulație EUR.1.....	169
Anexa 4. Formularul certificatului de origine Forma A.....	171
Anexa 5. Formularul certificatului de transport EUR.1.....	172
Anexa 6. Formularul certificatului de origine a mărfurilor CT-1.....	174
Anexa 7. Formularul cererii pentru certificatul de circulație a mărfurilor EUR.1.....	176
Anexa 8. Proiect de Lege pentru completarea Legii cu privire la tariful vamal Nr. 1380-XIII din 20.11.1997.....	178
Anexa 9. Proiect de Lege pentru completarea Legii cu privire la zonele economice libere Nr. 440-XV din 27.07.2001.....	179
Anexa 10. Acte de implementare.....	180
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	182
CV-UL AUTORULUI.....	183

ADNOTARE

**Țurcan Pavel, Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export,
teză de doctor în drept, Chișinău, 2015
Specialitatea: 552.03 Drept financiar (bancar, fiscal, vamal). Chișinău, 2015**

Structura tezei: introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 211 surse, 10 anexe, textul de bază constituit din 145 pagini. Rezultatele obținute sunt publicate în 9 articole științifice.

Cuvinte cheie: reglementarea tarifară, operațiuni de import-export, tarif vamal, Sistem Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor, taxă vamală, valoarea mărfii în vamă, preferințe tarifare, originea mărfii.

Domeniul de studiu: reglementarea tarifară a operațiunilor de import – export.

Scopul și obiectivele cercetării. Scopul rezidă în cercetarea multidimensională a reglementării tarifare a operațiunilor de import-export și a elementelor constitutive ale acesteia, ca tariful vamal, taxa vamală, valoarea mărfii în vamă și originea mărfii, în vederea stabilirii soluțiilor finale pe marginea lacunelor conceptuale și legislative evidențiate, cu scopul de a asigura o înțelegere corectă a acestei reglementări reieșind din multitudinea intereselor implicate ale agenților economici, participanți ai activității de comerț exterior. Obiectivele cercetării vizează: identificarea și definirea conceptului de tarif vamal; clasificarea tariful vamal; identificarea și evaluarea funcțiilor tarifelor vamale; stabilirea locului tarifului vamal în ierarhia măsurilor de stat a reglementării economiei la etapa actuală și identificarea potențialului de creștere a eficienței reglementării tarifare; analiza Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor; definirea taxei vamale ca element al tarifului vamal; clasificarea taxelor vamale; specificarea funcțiilor taxelor vamale; compararea funcției fiscale și regulatorii a taxei vamale prin stabilirea strategiei efective a reglementării tarifare în RM; g) evaluarea preferințelor tarifare; h) definirea conceptului determinării țării de origine a mărfii; identificarea criteriilor de determinare a țării de origine a mărfii; stabilirea originii preferențiale și nepreferențiale a mărfurilor.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor cercetării a constat în aprofundarea caracterului inovator al rezultatelor obținute, determinat de faptul că pentru prima dată în știința dreptului vamal al RM a fost efectuată o cercetare complexă și amplă a conceptului reglementării tarifare a operațiunilor de import-export, prin stabilirea locului tarifului vamal în ierarhia măsurilor de stat a reglementării economiei la etapa actuală și identificarea potențialului de creștere a eficienței reglementării tarifare; evidențierea taxelor vamale ca element al tarifului vamal.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu rezidă în analiza teoretico-practică a reglementărilor tarifare prin detalierea noțiunii de tarif vamal, taxă vamală și Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor, atât pe plan național, cât și pe plan internațional, care a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni din domeniul vamal a locului și rolului reglementărilor tarifare în cadrul reglementărilor de stat a activității economice externe din perspectiva ascendenței integrării economiei Republicii Moldova în economia mondială, în special în cea a Uniunii Europene.

Semnificația teoretică a cercetării este prezentă prin analiza științifică a opiniilor și propunerilor controversate, expuse în literatura de specialitate a RM și a altor state, cu referire la reglementarea tarifară, contribuția la dezvoltarea tezelor privind reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export, și în special cele privind elementele acestei reglementări, ca fiind neelucidate în teoria și practica organelor vamale. Conceptele reformulate ale tarifului vamal și taxei vamale, precum și metodele de determinare a valorii mărfii în vamă, sau a criteriilor de determinare a țării de origine a mărfii, vor facilita procesul de modificare și completare a cadrului legal de activitate a acestora.

Valoarea aplicativă a lucrării se remarcă prin transpunerea elementelor reglementării tarifare în mediul academic, procesul științifico-didactic, precum și pentru persoanele care activează în cadrul organelor vamale pentru înțelegerea mai bună a procesului de reglementare tarifară a operațiunilor de import-export, precum și fundamentarea științifică a activității de implementare în practică a reglementărilor vamale naționale. Propunerile de *lege ferenda* înaintate, își vor avea drept scop dezvoltarea legislației vamale naționale, în general, cât și a prevederilor ce determină tariful și taxa vamală, precum și valoarea și originea mărfii în special.

Implementarea rezultatelor științifice. Teza de doctor a fost elaborată în cadrul departamentului „Drept Public” al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova, fiind examinată și aprobată. Concluziile și recomandările în baza tezei de doctorat și-au găsit reflectare în cele 9 articole publicate în reviste științifice naționale și de peste hotare, inclusiv în prezentările la conferințele științifico-practice internaționale.

АННОТАЦИЯ

**Цуркан Павел, Тарифное регулирование экспортно-импортных операций,
Диссертация в области права, Кишинев, 2015 год**

**Специальность: 552.03 Финансовое (банковское, налоговое, таможенное) право. Кишинев,
2015 год**

Структура диссертации: введение, 4 главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 211 источников, 10 приложений. основной текст, состоящий из 145 страниц. Результаты исследования опубликованы в 9 научных статьях.

Ключевые слова: тарифное регулирование, импортно-экспортные операции, таможенный тариф, Согласованная система описания и кодирования товаров, таможенная пошлина, таможенная стоимость товара, тарифные преференции, происхождение товара.

Область исследования: тарифное регулирование импортно-экспортных операций.

Цель и задачи исследования. Цель исследования состоит в многомерном исследовании тарифного регулирования экспортно-импортных операций и их составных элементов, такие как таможенный тариф, таможенная пошлина, таможенная стоимость товара и происхождение товара, с целью принятия окончательных решений по выделенным концептуальным и законодательным лазейкам, с целью обеспечения правильного понимания этого правила исходя из разнообразия присутствия интересов экономических агентов, участников деятельности в области внешней торговли. Задачи исследования относятся к: выявлению и определению понятия таможенного тарифа; классификация таможенного тарифа; определение и рассмотрение функций таможенных тарифов; установления места таможенного тарифа в иерархии государственных мер регулирования экономики на нынешнем этапе и определение потенциала роста эффективности регулирования тарифов; анализ Согласованной Системы описания и кодирования товаров; определение таможенной пошлины как элемента таможенного тарифа; классификация таможенных пошлин; спецификация функций таможенных пошлин; сравнение фискальной и регулирующей функции таможенной пошлины путем установления эффективной стратегии регламентирования тарифов в Республики Молдова; g) оценка тарифных преференций; h) описание понятия определения страны происхождения товара; выявление критериев определения страны происхождения товара; установление льготного и непривилегированного происхождения товаров.

Научная новизна и оригинальность работы результатов исследования состояла в углублении инновационного характера полученных результатов, определенный тем, что впервые в науке таможенного права Республики Молдова было проведено комплексное и полное исследование концепции тарифного регулирования экспортно-импортных операций путем установления места таможенного тарифа в иерархии государственных мер регулирования экономики на нынешнем этапе и определения потенциала роста эффективности тарифного регулирования; выделение таможенных пошлин как элемента таможенного тарифа.

Важная научная проблема, решенная в данной области, состоит в анализе теоретических и практических положений тарифного регулирования путем детализации понятия таможенного тарифа, таможенной пошлины и Согласованной системы описания и кодирования товаров, как на национальном, так и на международном уровнях, что привело к разъяснению для теоретиков и практиков о роли таможенных тарифов при государственном регулировании внешнеэкономической деятельности в условиях интеграции молдавской экономики в мировую экономику, в частности в Европейском Союзе.

Теоретическая значимость исследования присутствует посредством научного анализа мнений и спорных предложений, присутствующие в литературе по специальности в Республике Молдова и других стран со ссылкой на тарифное регулирование, вклад в развитие тезисов о тарифном регулировании экспортно-импортных операций, в особенности тех, которые касаются элементов этого регулирования, как низлагаемые в теории и практике таможенных органов.

Практическая ценность работы примечается перестановкой элементов тарифного регулирования в академической среде, научно-дидактическом процессе, а также для лиц, которые осуществляют свою деятельность в рамках таможенных органов для более лучшего понятия процесса тарифного регулирования экспортно-импортных операций, а также научное обоснование деятельности по практической реализации национальных таможенных правил. Выдвинутые предложения *закона ferenda* будут направлены на развитие национального таможенного законодательства, в общем, а также положений, которые определяют тариф и налоговую пошлину, а также стоимость и происхождение товара в особенности.

Внедрение научных результатов. Диссертация была разработана в рамках департамента «Публичного права» Юридического факультета Государственного Университета Молдовы, и была рассмотрена и утверждена. Выводы и рекомендации, основанные на докторской диссертации нашли свое отражение в тех 9 научных статьях, опубликованных в научных журналах в стране и за ее пределами, в том числе в докладах в рамках международных научно-практических конференций.

ANNOTATION

**Turcan Pavel, Tariff regulation of export-import operations,
Law PhD Thesis, Chisinau, 2015**

Specialty: 552.03 Financial (banking, tax, customs) law. Chisinau, 2015

Structure of the thesis: introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 211 sources, 10 annexes, basic text consisting of 145 pages. The results are published in 9 scientific articles.

Key words: tariff regulation, import-export operations, custom tariff, Harmonized System of commodity description and coding, custom duty, customs value, tariff preferences, commodity origin.

Field of study: tariff regulation of import - export operations.

The goal and objectives of the thesis. The research purpose resides in the multidimensional research of tariff regulation of the import-export operations and of their constituent elements, as customs tariff, customs duty, customs value and origin of the goods, in order to establish the final solutions on the highlighted conceptual and legislative gaps, in order to ensure a correct understanding of that regulation given the multitude of involved interests of economic agents, participants of foreign trade activity. Research objectives concern: identification and definition of the customs concept of tariff; customs tariff classification; identification and evaluation of customs tariffs functions; establishing the place of the customs tariff in the hierarchy of state measures of regulation of the economy at the current stage and identification of potential for increased efficiency of tariff regulation; analysis of the Harmonized Commodity Description and Coding System; definition of customs duty as part of customs tariff; classification of customs duties; specification of the functions of customs duties; comparing the fiscal and regulatory function of customs duty by establishing of an effective strategy of tariff regulation in the Republic of Moldova; g) assessment of tariff preferences; h) definition of the concept of determining the country of origin of goods; identifying the criteria for determining the country of origin of goods; establishment of preferential and non-preferential origin of goods.

Scientific novelty the results of the study was to deepen the innovative nature of the research results, determined by the fact that for the first time in science of the customs duty of the Republic of Moldova was carried out a complex and broad research of the concept of tariff regulation of import-export operations by establishing the ground of the customs tariff in the hierarchy of state measures for the regulation of the economy at the current stage and identification of the potential for the increase of efficiency of tariff regulation; highlighting the customs duties as part of the customs tariff.

Important scientific problem resolved in the field in analyzing theoretical and practical tariffs regulations by detailing the concept of customs tariff, customs duty and the Harmonized Commodity Description and Coding, both nationally and internationally, which led to clarification for theorists and practitioners about the role of customs tariffs regulations under state regulation of foreign economic activity in terms of ancestry integration of the Moldovan economy in the world economy, particularly in the European Union.

Theoretical significance of the research is present by the scientific analysis of opinions and controversial proposals, exposed in the specialty literature of the Republic of Moldova and of other states, with reference to the tariff regulation, contribution to the development of theses on tariff regulation of import-export operations, and in particular those concerning the elements of this regulations, as not being elucidated in the theory and practice of customs authorities. Reformulated concepts of the customs tariff and duties, as well as the methods for determining the goods customs value, or of the criteria for determining the country of origin of the commodity, will facilitate the process of amending and completing the legal framework of their activities.

The practical value of the paper is distinguished by transposing the elements of tariff regulation in the academic field, the scientific and teaching process, as well as for the people working within the customs authorities for a better understanding of the tariff regulatory process of import-export operations, as well as the scientific substantiation of the implementation work in practice of the national customs regulations. The submitted *ferenda law* proposals, will be aimed at developing the national customs laws in general, and also of the provisions for determining the tariff and customs duty, and the amount and origin of the goods in particular.

Implementation of scientific results. PhD thesis was developed within the department „Public Law” of the Law Faculty of the State University of Moldova, being examined and approved. The conclusions and recommendations based on the doctoral thesis have found reflection in the those 9 scientific articles published in national and foreign journal.

LISTA ABREVIERILOR

APC – Acordul de Parteneriat și Cooperare
ASYCUDA – Automated SYstem for CUstoms Data
ATP – Preferințele Comerciale Autonome
CCV – Consiliul de Cooperare Vamală
CE – Comunitatea Europeană
CEFTA – Acordul Central European de Comerț Liber
CSI – Comunitatea Statelor Independente
CTCI – Clasificarea Tip pentru Comerțul Internațional
CV – Cod Vamal
DVV – Declarația valorii în vamă
GATT – Acordul General pentru Tarife și Comerț
GUAM – Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică (Georgia, Ucraina, Azerbaidjan, Moldova)
NCCD – Nomenclatura Consiliului de Cooperare Vamală
OMC – Organizația Mondială a Comerțului
OMV – Organizația Mondială a Vămirilor
ONU – Organizația Națiunilor Unite
PNUD – Protocolul de Negocieri Comerciale între Țări în Curs de Dezvoltare
RM – Republica Moldova
SGP – Sistemul Generalizat de Preferințe
SGPC – Sistemul Global de Preferințe Comerciale
SUA – Statele Unite ale Americii
TARIC – Tariful Vamal Integrat Comunitar
TARIM – Tariful Vamal Integrat al Republicii Moldova
TFUE - Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
TVA – taxa pe valoare adăugată
UE – Uniunea Europeană
UNCTAD – Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
USM – Universitatea de Stat din Moldova
alin. – alineat
art. – Articol
etc. – etcetera

lit. – litera

nr. – număr

p. – pagină

pct. – punct

ș.a. – și alții, și altele

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Formarea și punerea în aplicare a politicii tarifar-vamale a Republicii Moldova este un proces complex și sistemic, care implică nu numai subiectele de funcționare a tuturor ramurilor de guvernare – legislativă, executivă și judecătorească, dar și participanții direct implicați în relațiile economice internaționale – agenții economici.

Cu ajutorul reglementărilor tarifar-vamale, statul gestionează fluxul de exporturi și importuri al mărfurilor, luând în considerare obiectivele pe termen lung de dezvoltare a țării, asigurând stabilitatea balanței de plăți și cursul stabil al monedei naționale. Astfel, principalele obiective ale politicii tarifar-vamale sunt: crearea condițiilor optime pentru concurență între producătorii interni și străini, asigurarea utilizării cât mai eficiente a instrumentelor de control vamal și de schimb de mărfuri pe teritoriul vamal, participarea la punerea în aplicare a obiectivelor de politică comercială pentru protecția pieței, promovarea dezvoltării economice, promovarea punerii în aplicare a ajustării structurale și a altor obiective de politică economică, asigurarea unui nivel adecvat de venituri în bugetul de stat. Sub acest aspect, crearea condițiilor optime pentru concurență este posibilă numai în cazul rezolvării contradicțiilor politicii tarifar-vamale, care, pe de o parte, ar necesita o promovare a concurenței, prin realizarea funcției ofensive, iar pe de altă parte, protejarea producătorilor interni de concurența străină, prin realizarea funcției de protecție.

Actualitatea temei este legată de experiența industrializării anumitor state, care demonstrează că tariful vamal poate fi un instrument efectiv, îndreptat spre stimularea importului de mărfuri necesare anumitor ramuri ale industriei. În vederea implementării în Republica Moldova a experiențelor pozitive, urmează a fi utilizate instrumente și înlesniri concrete în cadrul regimurilor vamale de prelucrare și aplicarea diferențiată a taxelor vamale în funcție de gradul de încadrare a importului acestor mărfuri în strategia dezvoltării economice.

Scopul principal al statului, în condițiile contemporane, este elaborarea unei politici economice externe adecvate principiilor de funcționare economice și integrării în economia mondială. Dezvoltarea relațiilor economice internaționale a stat la baza creării și dezvoltării concurenței, familiarizării comerțului național cu metodele moderne de conducere și marketing, cu normele culturii și eticii de afaceri internaționale. De combinarea armonioasă a aplicării intereselor economice ale tuturor subiecților depinde eficiența realizării politicii vamale.

Actualitatea cercetării se datorează și dezvoltării economice moderne, care se caracterizează printr-o tendință clară de integrare a economiilor naționale, dictată atât de dezvoltarea sistemului economic global, cât și de economiile naționale drept componentă a sa.

Relațiile economice externe ale Republicii Moldova în prezent sunt o necesitate obiectivă, un factor important al creșterii economice, o parte integrantă a procesului național de reproducere extins.

Sub acest aspect, politica Republicii Moldova în domeniul relațiilor economice externe se axează în mod prioritar pe dezvoltarea schimburilor comerciale externe, pe promovarea exporturilor ca prioritate națională, precum și pe consolidarea cooperării internaționale, în particular în domeniul financiar și investițional, având drept scop integrarea continuă a țării în economia mondială și asigurarea susținerii creșterii economice [98, p.283].

Totodată, actualitatea temei se datorează ascendenței integrării economiei Republicii Moldova în economia mondială, în special în cea a Uniunii Europene. În perspectiva aderării la Uniunea Europeană, pe de o parte, și din necesitatea protejării sistemului financiar-economic instabil al țării, pe de altă parte, se impune necesitatea creării unor metode noi de utilizare, a unor instrumente optime de reglementare a tarifului vamal. Astfel că reformele economice îndeplinite au impus necesitatea efectuării unor modificări radicale în mecanismul de stat al reglementării tarifare, precum și a operațiunilor de import-export.

Practica ultimilor ani a demonstrat necesitatea reglementării de stat eficiente a activității economice externe cu ajutorul instrumentelor tradiționale, tarifare și netarifare, de influență. Este evident că, în condițiile economiei de piață, cele mai eficiente moduri de reglementare de stat sunt cele care se bazează pe factorii economici și nu abuzează în măsuri cu caracter administrativ. Această poziție și-a găsit reflectare în Legea Republicii Moldova a reglementării de stat a activității comerciale externe [53], în care sunt fixate principiile priorității măsurilor economice de reglementare și excluderea intervenției nejustificate a statului în activitatea economică externă.

Printre măsurile de stat a reglementării activității economice externe, locul principal îl ocupă reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export, al cărui element principal este taxa vamală. Analiza științifică a acestor reglementări este actuală și pentru că se impune necesitatea ca acestea să fie perfecționate, racordate la cerințele actuale stabilite de principiile și reglementările internaționale în domeniu.

Astfel, în scopul realizării măsurilor tarifare și netarifare de reglementare a activității economice externe a statului, perfecționării evidenței statistice și a schimbului de informație referitoare la circulația mărfurilor pe plan extern, a fost stabilită Nomenclatura combinată a mărfurilor.

Alegerea temei de cercetare în mare măsură se datorează faptului că până în prezent nu s-a concretizat un cadru juridic care ar stipula elementele de bază ale reglementării tarifare, cum

ar fi: tariful vamal, taxele vamale, valoarea mărfii în vamă și determinarea originii mărfii. Totodată, constatăm un interes științific scăzut în Republica Moldova privind elementele reglementării tarifare a activității economice externe pe care s-ar fi putut baza legislatorul la elaborarea actelor normative. Este oportun să menționăm că, în prezent, lipsesc lucrări axate pe studierea tuturor acestor elemente în complexitatea lor, ceea ce nu permite elucidarea problemelor teoretico-practice apărute în domeniu.

Actualitatea temei cercetate, rezultă și din etapele parcurse de Republica Moldova în vederea aderării la Uniunea Europeană, ceea ce determină necesitatea și actualitatea reformării cadrului juridic privind reglementarea tarifară a activității economice externe.

Scopul tezei îl constituie analiza științifică a reglementării tarifare a operațiunilor de import-export, prin formularea recomandărilor practice pentru creșterea eficacității acestor reglementări, exprimată prin studiul aprofundat și detaliat al noțiunilor de tarif vamal și taxă vamală, al metodelor de determinare a valorii mărfii în vamă, precum și a conceptului și criteriilor de stabilire a originii mărfii.

Din aceste considerente, aspectele reglementării tarifare a operațiunilor de import-export sunt supuse unei examinări teoretico-practice, fiind analizate aspectele acestei probleme prin prisma considerațiilor juridice dezvoltate de către doctrinari, și în special prin prisma raționamentelor evidențiate în actele adoptate de către Uniunea Europeană și la care Republica Moldova tinde să adere. Cercetarea noastră pornește de la *ipoteza* reglementării operațiunilor de import/export ca un compartiment al dreptului vamal, abordarea căruia condiționează stabilirea anumitor probleme nesoluționate în procesul implementării în practica organelor de stat.

Pentru realizarea acestui scop, în cadrul cercetării științifice au fost stabilite următoarele **obiective**: **a)** a identifica și defini conceptul de tarif vamal; a clasifica tariful vamal; a identifica și evalua funcțiile tarifelor vamale; **b)** a stabili locul tarifului vamal în ierarhia măsurilor de stat a reglementării economiei în etapa actuală și a identifica potențialul de creștere a eficienței reglementării tarifare; **c)** a analiza Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor; **d)** a defini taxa vamală ca element al tarifului vamal; a clasifica taxele vamale; a specifica funcțiile taxelor vamale; a compara funcția fiscală și reglementare a taxei vamale și a stabili o strategie efectivă a reglementării tarifare în Republica Moldova; **e)** a analiza metodele de stabilire a valorii mărfurilor în vamă; **f)** a evalua preferințele tarifare; **g)** a defini conceptul determinării țării de origine a mărfii; a identifica criteriile de determinare a țării de origine a mărfii; a stabili originea preferențială și nepreferențială a mărfurilor.

Noutatea științifică a rezultatelor cercetării a constat în aprofundarea caracterului inovator al rezultatelor obținute, determinat de faptul că pentru prima dată în știința dreptului

vamal al Republicii Moldova a fost efectuată o cercetare complexă și amplă a conceptului reglementării tarifar-vamale a operațiunilor de import-export, prin stabilirea locului tarifului vamal în ierarhia măsurilor de stat a reglementării economiei în etapa actuală și identificarea potențialului de creștere a eficienței reglementării tarifare; evidențierea taxelor vamale ca element al tarifului vamal.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu rezidă în analiza teoretico-practică a reglementărilor tarifare prin detalierea noțiunii de tarif vamal, taxă vamală și Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor, atât pe plan național, cât și pe plan internațional, care a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni din domeniul vamal a locului și rolului reglementărilor tarifare în cadrul reglementărilor de stat a activității economice externe din perspectiva ascendenței integrării economiei Republicii Moldova în economia mondială, în special în cea a Uniunii Europene.

Semnificația teoretică a cercetării este prezentă prin analiza științifică a opiniilor și propunerilor controversate, expuse în literatura de specialitate a RM și a altor state, cu referire la reglementarea tarifară, contribuția la dezvoltarea tezelor privind reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export, în special cele privind elementele acestei reglementări, ca fiind neelucidate în teoria și practica organelor vamale. Conceptele reformulate de tarif vamal și taxă vamală, precum și metodele de determinare a valorii mărfii în vamă, a criteriilor de determinare a țării de origine a mărfii vor facilita procesul de modificare și completare a cadrului legal de activitate.

Valoarea aplicativă a lucrării se remarcă prin transpunerea elementelor reglementării tarifare în mediul academic, în procesul științifico-didactic, dar și în mediul persoanelor care activează în cadrul organelor vamale, pentru înțelegerea mai bună a procesului de reglementare tarifară a operațiunilor de import-export, și pentru fundamentarea științifică a activității de implementare a reglementărilor vamale naționale. Propunerile de *lege ferenda* înaintate vor avea drept scop dezvoltarea legislației vamale naționale, în general, și a prevederilor ce determină tariful și taxa vamală, precum și valoarea și originea mărfii, în special.

Totodată, materialele incluse în cadrul tezei de doctor au servit autorului la elaborarea orelor teoretice și practice la disciplina „Drept vamal” la Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova.

Aprobarea rezultatelor obținute. Teza de doctor a fost elaborată în cadrul Departamentului Drept Public al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova, unde a fost examinată și aprobată.

Concluziile și recomandările în baza tezei de doctorat și-au găsit reflectare în cele 9 articole publicate în reviste științifice naționale și de peste hotare, inclusiv în prezentări la conferințele științifico-practice internaționale, în special: Conferința științifico-practică „*Academia de Administrare Publică-15 ani de modernizare a serviciului public din RM*” (Chișinău, Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, 21 mai 2008) și Conferința științifică internațională „Interacțiunea dreptului intern și dreptului internațional: Provocări și soluții”, dedicată celei de-a 70-a aniversări a Domnului Profesor universitar Nicolae Osmochescu, (USM, Chișinău, 14 noiembrie 2014).

Sumarul compartimentelor tezei. Teza de doctorat este structurată în concordanță cu scopul și obiectivele cercetării științifice, fiind alcătuită din adnotare în trei limbi, lista abrevierilor, introducere, patru capitole, care conțin 17 paragrafe, concluzii generale și recomandări, bibliografie, anexe, declarație privind asumarea răspunderii și curriculum vitae.

Capitolul 1 al tezei – **Analiza doctrinei cu privire la reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export.** Acest compartiment al lucrării este consacrat analizei viziunilor doctrinare asupra instituției reglementării tarifare a operațiunilor de import-export. O atenție aparte este acordată opiniile autorilor români, ruși și a celor din Republica Moldova. În context sunt identificate cele mai controversate problematice ale căror soluții se regăsesc în conținutul propriu-zis al lucrării. Aceste soluții constituie însăși noutatea științifică a lucrării și aportul autorului la cercetarea acestei tematici complexe.

Capitolul 2 al tezei – **Tariful vamal ca instrument principal de realizare a reglementării tarifare a operațiunilor de import – export.** Pentru a purcede la o analiză de esență a reglementării tarifare a operațiunilor de import-export, s-a considerat rațională abordarea elementului conceptual de bază al acesteia și anume a tarifului vamal. În acest sens a fost examinat conceptul de tarif vamal, funcțiile de bază și clasificarea lui. O deosebită atenție s-a acordat Sistemului Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor, în baza căruia este alcătuit și tariful vamal în Republica Moldova.

Capitolul 3 al tezei – **Taxa vamală ca element de echilibrare a importului și exportului de mărfuri.** În acest compartiment al tezei de doctor au fost examinate esența și conținutul elementelor definitorii ale reglementării tarifare, taxa vamală și stabilirea valorii mărfii în vamă. Evident, această analiză a urmat și o interpretare istorică a taxelor vamale pentru a vedea locul lor în sistemul impozitelor în stat. A fost examinat conceptul de taxă vamală și natura juridică a acestuia, evidențiind, totodată, funcțiile de bază ale taxei vamale ca element al tarifului vamal. Au fost examinate metodele prin care se stabilește valoarea mărfii în vamă în Republica Moldova, deoarece în baza acestei valori sunt stabilite și percepute taxele vamale. Un

loc deosebit în capitolul respectiv l-a ocupat și Sistemul General de Preferințe, fiind examinat evoluția acestuia și beneficiile utilizării lui pentru economia Republicii Moldova.

Capitolul 4 al tezei – **Determinarea țării de origine a mărfii – parte componentă a reglementării tarifare.** În acest compartiment s-a trecut la o analiză a unui alt element al reglementării tarifare – originea mărfii. Astfel, a fost definit conceptul de țară de origine a mărfii și au fost analizate în mod complex condițiile și procedura de determinare a țării de origine a mărfii. Totodată, am acordat atenție originii preferențiale și nepreferențiale, precum și procedurii de confirmare a originii mărfurilor în Republica Moldova.

1. ANALIZA DOCTRINEI CU PRIVIRE LA REGLEMENTAREA TARIFARĂ A OPERAȚIUNILOR DE IMPORT-EXPORT

1.1. Analiza doctrinei autohtone privind reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export

Politica comercială este alcătuită din totalitatea normelor adoptate de stat (cu caracter juridic, administrativ, fiscal, financiar, bancar, valutar etc.) care vizează sfera relațiilor economice externe și include totalitatea reglementărilor adoptate de către stat în scopul promovării sau restrângerii schimburilor comerciale externe și al protejării economiei naționale de concurența străină. Politica comercială determină modul de conexare a economiei naționale la economia mondială. Prin politica comercială statul urmărește: să promoveze exportul de produse naționale; să faciliteze completarea necesarului economiei naționale cu bunuri și servicii pe calea importului; să sprijine cooperarea economică internațională; să protejeze economia națională în fața concurenței străine; să orienteze și să controleze importul și exportul de capital.

Politica vamală reprezintă partea politicii comerciale care cuprinde totalitatea reglementărilor emise de stat aplicate tuturor mărfurilor ce trec frontierele vamale ale unei țări și care implică: controlul mărfurilor și mijloacelor de transport la trecerea lor peste frontiera vamală; îndeplinirea formalităților vamale; impunerea vamală prin plata creanțelor vamale. Politica vamală a fiecărui stat depinde de direcțiile politicii interne și externe a acestuia. Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export într-un stat se realizează prin intermediul tarifului vamal, care este cel mai tradițional instrument de realizare a politicii comerciale a statului, deoarece aplicarea lui presupune nu numai determinarea poziției tarifare și a taxei vamale, dar și determinarea țării de origine a mărfii.

Tema respectivă este puțin abordată de cercetătorii din Republica Moldova din domeniul dreptului vamal, ei referindu-se foarte succint la tariful vamal, la taxa vamală și la determinarea țării de origine a mărfii. Totuși, printre aceștia se evidențiază: Erhan I., Sîrbu E., Melnic V., Ursu V., Calenic N., Obreja E., Pasat A.O., Mincu G., Furdui V., Radu Gh.

O abordare complexă o găsim în lucrarea, „Drept vamal comunitar”, autori Erhan I. și Cârnaț T. [35], care, pe lângă aspectele conceptuale ale tarifului vamal și ale taxei vamale, abordează caracterul comunitar al acestora. Totodată, examinează „Tariful Vamal Integrat Comunitar (TARIC)”, precum și aplicarea preferințelor tarifare în cadrul Comunității Europene. „Reglementarea tarifară este realizată prin intermediul tarifului vamal, care este un instrument de realizare a politicii economice a statului, având drept scop echilibrarea importului și exportului

de mărfuri și protejarea pieții interne prin instituirea și aplicarea mecanismului de percepere a taxelor vamale” [35, p.188]. Susținem ideea autorilor că, în prezent, pe plan internațional se utilizează mai des tariful vamal cu mai multe coloane (compus), datorită nivelului diferențiat de taxe vamale în funcție de țara de origine a mărfii.

Autorii definesc taxa vamală ca un impozit indirect perceput de stat, prin intermediul administrațiilor vamale, în momentul trecerii mărfurilor și bunurilor peste frontiera vamală. Reieșind din practica aplicării taxelor vamale, autorii clasifică taxele după următoarele criterii: după modul de percepere, după obiectul impunerii, după modul de stabilire și după scop. În opinia autorilor, originea mărfii poate fi definită ca o legătură geografică ce se stabilește între marfă și țară. În același timp, originea mărfii poate fi preferențială și nonpreferențială. Susținem opinia autorilor și în privința determinării țării de origine a mărfii, în urma multiplelor acorduri ale Republicii Moldova cu alte state privind acordarea de facilități reciproce.

Cercetătorul Erhan I. în teza sa de doctor „Statutul juridic al organelor vamale în Republica Moldova: Probleme și soluții” se refera la reglementarea tarifară în calitate de atribuții ale organelor vamale și anume: „organele vamale participă la elaborarea politicii vamale a statului și implementarea acestei politici” [34]. Autorul susține părerea că dificultatea cea mai mare în activitatea organelor vamale o constituie aplicarea tarifului vamal, care este una dintre cele mai complicate proceduri în cadrul activității economice externe. Multitudinea de poziții tarifare îngreunează activitatea organelor vamale, dar în același timp și facilitează eschivarea de la achitarea plăților vamale, acordând importatorilor posibilitatea și stimulul de a clasifica mărfurile importate la poziții care stabilesc un procent mai mic de taxe vamale. Totodată, în monografia autorului se propune de a revizui tariful vamal de import al Republicii Moldova în vederea aproximării pozițiilor tarifare similare după caracteristici, în vederea limitării posibilităților persoanelor ce efectuează operațiuni economice externe, de a alege între pozițiile tarifare, care stabilesc taxe vamale cu un procentaj ridicat și cele care stabilesc taxe vamale cu un procentaj redus sau chiar minim pentru mărfuri similare [33, p.115].

În articolul științific al aceluiași autor „Atribuțiile organelor vamale în domeniul implementării politicii vamale a statului” se menționează că „Instrumentul de bază în realizarea reglementării tarifare îl constituie tariful vamal” [31, p.40]. În același context, sunt tratate funcțiile de bază ale tarifului vamal și anume cea protecționistă și cea fiscală. Un alt element semnificativ întâlnit în lucrarea dată este originea mărfurilor, care ne permite tratarea diferențiată a mărfurilor ce pătrund pe teritoriul vamal al unui stat. Ținem să menționăm că suntem de acord cu expunerile autorului în cauză și ne propunem dezvoltarea acestor idei pe parcursul lucrării noastre, astfel amplificând importanța lor.

Încă o abordare a reglementării tarifare a operațiunilor de import-export o întâlnim în lucrarea „Drept vamal al Republicii Moldova” a autorului Pasat A. O. [80, p.122]. În opinia autorului, tariful vamal cuprinde: 1) nomenclatorul mărfurilor supuse impunerii vamale cu încadrarea lor la o anumită poziție tarifară și 2) indicarea mărimii taxei vamale pentru fiecare produs sau grup de produse. Ca și autorii de mai sus, în lucrarea dată se apreciază importanța determinării țării de origine a mărfii pentru stabilirea taxelor vamale diferențiate. Suntem de acord cu opiniile autorului și ne propunem o analiză mai aprofundată a acestor idei.

Despre reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export se discută în lucrările autorilor sus menționați, care au descris, unii pe larg, alții mai concis, conceptul, clasificarea, funcțiile tarifului vamal și taxei vamale, precum și determinarea țării de origine a mărfii. Astfel, și cercetătorul Radu Gh. în lucrarea sa „Drept vamal comunitar” definește tariful vamal în două sensuri, în sens larg și în sens îngust. În sens larg, tariful vamal este un instrument de realizare a politicii economice a statului, având drept scop echilibrarea importului și exportului de mărfuri și protejarea pieței interne prin instituirea și aplicarea mecanismului de percepere a taxelor vamale [82]. În sens îngust acesta este definit ca un catalog care cuprinde nomenclatorul de mărfuri introduse pe sau scoase de pe teritoriul vamal, precum și cotele taxelor vamale aplicate acestor mărfuri. Prin origine a mărfii autorul definește sintagma care, în raporturile de comerț internațional, desemnează țara unde este produsă marfa în întregime sau în care este obținută marfa respectivă prin prelucrarea unor produse importate. Esențiale sunt cele două criterii de stabilire a originii mărfii în vamă, care, după părerea noastră, urmează a fi dezvoltate, făcându-se o descriere amănunțită a condițiilor de aplicare a fiecăreia în particular. Totodată, este necesară analiza originii preferențiale și nepreferențiale a mărfurilor.

Grupul de autori Obreja E., Gâscă V., Calenic N., în lucrarea „Activitatea vamală în Republica Moldova și fenomenul corupției” [72] au atins problemele legate de reglementarea tarifară, de taxele vamale, dar îndeosebi s-au referit la problemele dezvoltării sistemului vamal, care, studiate împreună, cu siguranță vor facilita dezvoltarea relațiilor de import-export ale Republicii Moldova.

Autorii Ursu V., Canțer O., Magu I., în lucrarea „Schite de contribuție la monografia de drept vamal” [102], definesc conceptul de „tarif vamal” în conformitate cu legislația Republicii Moldova, ca un catalog care cuprinde nomenclatorul de mărfuri introduse sau scoase de pe teritoriul vamal, precum și cuantumul taxei vamale la aceste mărfuri. Clasificarea tarifului vamal se limitează doar la tariful vamal cu o coloană și tariful vamal cu mai multe coloane. Cu referire la taxa vamală nu întâlnim un concept propriu formulat de autori, ei susțin părerile deja existente în literatură. Cercetătorii în cauză înaintează spre discuție problema naturii juridice a taxei

vamale, ca fiind un impozit direct sau indirect, însă fără să facă o apreciere a acestor două direcții, lăsând soluționarea problemei pe seama „dreptului fiscal”. Autorii susțin criteriile deja cunoscute de clasificare a taxelor vamale: în funcție de obiectul impunerii (taxe vamale de import, de export, și de tranzit), după scopul lor (fiscale, protecționiste preferențiale și de retorsiune), în funcție de modul de stabilire (taxe vamale autonome și convenționale).

La rândul său, Mincu G. [67] în studiul său menționează facilitățile tarifare, acordate de către țară, în condiții de reciprocitate sau unilateral, pentru mărfurile trecute peste frontiera vamală a acestei țări sub formă de stabilire a unor cote tarifare pentru import sau export preferențial de mărfuri, de reduceri a taxei vamale, de scutire de taxă sau de restituire a taxei plătite anterior. Autorul menționează că Republica Moldova oferă tarife preferențiale la importul mărfurilor în conformitate cu acordurile bilaterale și multilaterale încheiate cu un șir de state. Cu referire la originea mărfii, Mincu G. indică două tipuri de origine: preferențială și nepreferențială. Aceste puncte de vedere le împărtășim și noi și ne propunem dezvoltarea conceptelor respective pe parcursul capitolelor ce urmează.

Un alt studiu este cel elaborat de Furdui V. [36], care atrage atenția asupra problemelor legate de exportul produselor agricole și examinează strategia de atragere a investițiilor și promovare a exportului pentru anii 2006-2015. Studiul în cauză pune în discuție obiectivele politicii comerciale și vamale ale Republicii Moldova în domeniul relațiilor economice externe. Toate aceste obiective sunt legate de reglementarea tarifară, de taxele vamale, totuși acestea nu sunt cercetate în studiul respectiv în mod direct și deslușit.

Următorul studiu ce merită menționat are ca scop efectuarea unei analize comparate a legislației în materie de comerț exterior [16], bazându-se pe analiza legislației din următoarele state: Republica Moldova, România, Federația Rusă și Ucraina. În studiul respectiv se face o analiză a cadrului juridic extern al relațiilor economice externe, descriind acordurile bi- și multilaterale ale statului nostru. Totodată, se face o analiză a Organizației Mondiale a Comerțului, a Sistemului General de Preferințe, a Acordului Central European de Comerț Liber și a Acordului din cadrul GUAM în ceea ce privește facilitățile și avantajele acordate Republicii Moldova în urma aderării la aceste convenții. Se face o descriere a procedurii de import și export, în care se evidențiază taxa vamală și clasificarea taxelor în: ad valorem, specifică, combinată și excepțională (specială, antidumping și compensatorie).

Asemenea studiului menționat anterior, următorul studiu „Impactul viitorului Acord de liber schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană asupra sectorului agroalimentar din Republica Moldova” [81] încearcă să ofere propuneri detaliate în ceea ce privește implicațiile

Republicii Moldova în domeniul comerțului exterior cu produse agroindustriale în procesul de negociere a Acordului de liber schimb aprofundat cu UE.

Cercetătorul Dumbrăveanu N. în „Ghidul procedurilor de export al produselor agroalimentare” [30] face o analiză a procedurilor de export al produselor agricole, destinată producătorilor agricoli și firmelor specializate în export, pentru ca aceștia să înțeleagă mai bine procesul de organizare și administrare a afacerilor și în așa mod să-și sporească capacitățile de a pătrunde pe piețele externe. În lucrare se face și o analiză a taxelor de export și a determinării țării de origine a mărfii, cu procedura eliberării certificatelor de origine care se prezintă pentru a primi facilitățile tarifare, în baza acordurilor la care Republica Moldova este parte.

Următoarea lucrare ce merită atenția noastră „Reglementări vamale: Sistemul destinațiilor vamale în Republica Moldova” [88], elaborată de Sîrbu E. și Melnic V., se referă, după cum rezultă și din denumire, la regimurile și destinațiile vamale. Pe parcursul lucrării se expun prevederi referitoare la tariful vamal aplicat în Republica Moldova și la aplicarea tratamentului tarifar preferențial.

Un alt cercetător, Albul E., în articolul „Constituirea și evoluția sistemului vamal în Republica Moldova” [3, p.56] menționează că una din misiunile sistemului vamal este aplicarea politicii vamale, pregătirea și promovarea comerțului exterior. Iar în articolul „Restructurarea sistemului vamal al Republicii Moldova în procesul de preaderare la Uniunea Europeană” [2, p.29] Albul E. afirmă că legislația autohtonă în domeniul politicilor comerciale și relațiilor economice externe urmează să concorde cu legislația comunitară. În acest scop, pe parcursul mai multor ani, se fac modificări esențiale în legislația vamală, pentru a putea corespunde cerințelor înaintate de economia mondială. Una din modificările esențiale se referă la aplicarea Nomenclurii combinate a mărfurilor în Republica Moldova.

În aceeași ordine de idei și articolul lui Erhan I. „Integrarea sistemului vamal al Republicii Moldova în spațiul vamal comunitar” menționează că „acquisul comunitar în domeniul vamal include: Codul vamal comunitar și Regulamentul de aplicare a acestuia, Nomenclatura Combinată, Tariful vamal comun cu preferințele comerciale, cotele tarifare și suspendările tarifare precum și alte reglementări legislative” [32, p.122]. Susținem aceste identificări ca fiind importante și necesare pentru procesul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

Cercetătorul Calotescu M. în articolul său „Acquis-ul comunitar în domeniul uniunii vamale” [7, p.40] vorbește despre „Tariful Vamal Comun” ca fiind un instrument important nu numai pentru colectarea taxelor vamale, dar și pentru întocmirea statisticilor privind comerțul exterior. În același articol se prezintă o succintă descriere a tratatelor internaționale care au dus la

scăderea nivelului taxelor vamale pentru statele membre și aplicarea tarifelor comune pentru dezvoltarea relațiilor economice externe.

În alt context, în articolul „Taxa vamală – instrument de realizare a politicii vamale” [17, p.118-119], Ciobanu O. menționează că taxele vamale exprimă interesele specifice de politică comercială ale fiecărui stat și faptul că acestea depășesc politica fiscală, fiind eficiente și în alte domenii. Taxele vamale apar sub forma unui impozit indirect, achitat de către persoanele fizice sau juridice în cazul trecerii mărfurilor peste frontiera vamală. Autorul nu dă o apreciere detaliată a conceptului de taxă vamală, iar clasificarea taxelor este efectuată după puține criterii, ceea ce nu permite o cercetare completă a naturii taxei vamale.

O analiză a conceptului de „tarif vamal” și „taxă vamală” propune și autorul Ștefan Z. [92, p.53-57], care consideră că ansamblul taxelor de import și export reprezintă tariful vamal al fiecărei țări. În opinia autorului, taxele vamale fac parte din cea mai răspândită și cunoscută categorie de venituri bugetare, ele reprezentând un impozit indirect perceput de stat asupra mărfurilor în momentul trecerii granițelor vamale ale țării respective. Clasificarea taxelor vamale autorul o prezintă într-o abordare nouă. Astfel, se conduce după mai multe criterii, precum: 1) obiectul impunerii (taxe de impozit, taxe de tranzit, taxe de export); 2) unitatea de evaluare (taxe vamale stabilite în sume fixe; taxe vamale stabilite în cote procentuale; taxe vamale mixte (fixe și procentuale)); 3) autonomia factorilor de decizie (taxe vamale autonome, taxe vamale convenționale); 4) interesul propriu manifestat (taxe vamale uniforme, taxe vamale protecționiste, taxe vamale preferențiale, taxe vamale compensatorii, taxe vamale antidumping, taxele vamale de retorsiune).

În urma analizei literaturii de specialitate cu privire la subiectul cercetat, am constatat o lipsă critică a cercetărilor fundamentale asupra problemei în cauză. Cu părere de rău, am depistat că în Republica Moldova, practic, nu avem manuale, note de curs, monografii în domeniul dreptului vamal. Puținii autori din Republica Moldova care se referă la reglementarea tarifară nu au reușit, în lucrările lor, să acopere în întregime cercetarea subiectului respectiv. Încercările cercetătorilor sunt laudabile și fără îndoială aduc o contribuție la dezvoltarea și examinarea reglementării tarifare. În niciuna din lucrările examinate de noi nu am întâlnit toate elementele reglementării tarifare studiate în complexitate. Lipsa monografiilor evidențiază acest fapt. Toți cercetătorii în domeniu, în diferită măsură, pun în discuție elementele reglementării tarifare separat sau se referă doar la unele din ele. La marea majoritate a autorilor întâlnim conceptele de tarif vamal și taxa vamală. Însă nu se face o analiză completă a acestor concepte, fie nu examinează natura juridică pe deplin, fie nu specifică funcțiile și scopul acestora, fie că le

clasifică doar în baza criteriilor generale, fără a analiza și celelalte criterii nu mai puțin importante.

1.2. Analiza doctrinei din alte state cu privire la reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export

Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export este o temă discutată în literatura de specialitate străină încă de la constituirea dreptului vamal ca ramură de drept. Cercetătorii în domeniu până în prezent încearcă să definească cât mai detaliat conceptul de „tarif vamal” și „taxa vamală” și să le atribuie un loc cât mai eficient în economia fiecărui stat și în comunitatea internațională. În același timp, o temă de discuție este determinarea țării de origine a mărfii, care în etapa actuală, când sunt dezvoltate relațiile dintre state în domeniul comerțului, joacă un rol deosebit pentru stabilirea și aplicarea taxelor vamale.

Cea mai mare contribuție în cercetarea subiectelor în cauză revine cercetătorilor ruși. Studiarea reglementării tarifare a operațiunilor de import-export o întâlnim în lucrările savanților Nozdraciov A.F., Gabricidze B.N., Halipov S.V., Tolcușkin A.V., Timoșenco I.V., Bakaeva O.Iu., Cerneavski A.G., Rassolov M.M., Ariașvili N.D., Zavrajnîh M.L., Jireaeva E.V., Gorbuhov V.A., Adriașin H.A., Svinuhov V.G., Balakin V.V., Bogomolova A.A., Bekeășev C.A., Kruglov A.S., Moiseev E.G. și alții care în măsură diferită au examinat subiectul în cauză, propunând concepții privind tariful vamal, taxa vamală și originea mărfii.

Printre primele lucrări în domeniu este cea a lui Kruglov A.S. în care se menționează că „tariful vamal este cel mai răspândit instrument de stat al reglementării activității economice externe, prin mecanismul de stabilire a prețurilor” [127]. Tot aici se vorbește și despre taxa vamală ca o măsură operativă de reglementare a activității economice externe, însă fără să se ofere o noțiune clară a taxei vamale. În ediția a doua [126], autorul cercetează tariful vamal și nomenclatura mărfurilor în practica internațională, și anume Acordul General pentru Tarife și Comerț (GATT) și Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor. Suntem de acord cu cele menționate de autor, dar considerăm că se impune a formula noțiuni și clasificări complexe.

Un alt autor care s-a referit la subiectul în cauză prin prisma legislației ruse este Draganov V.G. [137]. El analizează apariția termenului de nomenclator marfar și face o descriere a tarifului vamal și a taxei vamale pe plan internațional și pe plan intern, însă fără a o investiga aprofundată a conceptului de „tarif vamal” și „taxă vamală”, a clasificării și funcțiilor acestora. Pe lângă cele menționate, autorul își expune opinia asupra stabilirii valorii în

vamă a mărfii, dar, din păcate, nu găsim prevederi referitoare la determinarea țării de origine a mărfii.

Alți autori care se referă la reglementarea tarifară tangențial, prin cercetarea convențiilor internaționale în domeniu, sunt Makruseva V.V. și Cernîh V.A. [162], care nu realizează însă o exprimare a conceptului sau clasificarea elementelor reglementării tarifare.

Savantul Gabricidze B.N., formulează măsurile tarifar-vamale ca un set de măsuri organizaționale, economice, măsuri legale, desfășurate în ordinea legal stabilită de către organele de stat și îndreptate la reglementarea activității economice externe [142]. Totodată, tratează noțiunea „taxei vamale” ca fiind o plată obligatorie, percepută de organele vamale în momentul introducerii pe teritoriul vamal sau scoaterii de pe acest teritoriu, și o condiție imperioasă pentru astfel de operațiuni.

Într-o altă lucrare, Gabricidze B.N., avându-l coautor pe Cerneavski A.G. [114], se referă la aceleași noțiuni ale reglementării tarifare, tarifului vamal, taxei vamale și originii mărfii. Însă noțiunea de taxă vamală este aici criticabilă, odată ce sunt indicate doar unele clasificări, fără a defini conceptul și funcțiile ei de bază.

La rândul său, Kapranov A.V. face o descriere a țării de origine a mărfii și a nomenclurii marfare pe plan internațional de la prima Conferință de la Bruxelles din 1913 și până la Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor [122]. Este o descriere lăudabilă, deși nu definește conceptul de tarif vamal propriu-zis și nu face mențiuni referitor la taxa vamală.

Și cercetătorul Arutiunean G.V. consideră că reglementarea tarifară presupune totalitatea măsurilor de ordin organizatoric, economic, măsuri legale, aplicate conform legii și care sunt îndreptate spre reglementarea relațiilor economice externe. Elementul de bază al reglementărilor tarifare este „tariful vamal” [107]. Din păcate, am identificat că lipsește la fel conceptul de tarif vamal, iar clasificarea este una care nu acoperă toate tipurile de tarif vamal, referindu-se doar la tariful vamal simplu și compus.

Un alt autor, Naku A.A., deslușește elementele reglementării tarifare: tariful vamal, taxa vamală și originea mărfii în Uniunea Europeană. Referitor la tariful vamal acesta menționează despre nomenclatura combinată și că tariful vamal este alcătuit din două părți principale: nomenclatura vamală și ratele taxelor vamale [132], fără a defini tariful vamal și fără a face o clasificare a acestuia. Cu referire la taxa vamală, autorul indică funcția protecționistă și funcția fiscală. Susținem părerea acestuia referitor la subiectul în cauză, dar considerăm insuficientă examinarea conceptului reglementării tarifare.

Cercetătoarea Malinovskaia B.M susține următoarea noțiune a tarifului vamal – set de taxe vamale ce se aplică asupra mărfurilor transportate peste frontiera vamală și care sunt sistematizate în conformitate cu nomenclatorul marfar folosit în scopuri vamale [130]. Ne alăturăm opiniei autoarei, dar ținem să menționăm lipsa unei analize complexe a problematicii în cauză și necesitatea unei cercetări amănunțite, care în lucrare lipsește.

La determinarea țării de origine a mărfii s-au referit doctrinarii Adriașin H.A. și Svinuhov V.G. [103], care fac o analiză destul de detaliată a criteriilor de determinare a țării de origine a mărfii prin prisma legislației rusești și a reglementărilor internaționale. Apreciem punctul lor de vedere care este pe deplin justificat, determinarea țării de origine având un rol decisiv la stabilirea taxei vamale conform tarifului vamal și aplicarea corectă a reglementărilor tarifare în cadrul operațiunilor de import-export.

Într-un studiu mai recent, aceiași autori Adriașin H.A., Svinuhov V.G. și Balakin V.V. [104] se referă la toate elementele reglementării tarifare a operațiunilor de import-export, propunând o examinare a acestora. Constatăm că prevederile referitoare la țara de origine a mărfii coincid cu observațiile din lucrarea precedentă.

Prin comparație cu autorii de mai sus, savantul rus Timošenco I.V., având ca bază legislația rusească, în lucrările sale [159], [157], [158] unifică ideile referitoare la reglementarea tarifară, formulând următoarea precizare: „prin reglementare tarifară urmează să înțelegem totalitatea măsurilor organizatorice, economice (tarifare) și administrative (netarifare) de reglementare de stat a activității economice externe, care, într-un mod sau altul, au menirea de a contribui la protejarea producătorilor autohtoni pe piața internă, reglementând structura exportului și importului de mărfuri, precum și asigurarea veniturilor în bugetul de stat”. În lucrare se propune clasificarea taxelor vamale doar după modul de percepere: ad valorem, specifice și mixte.

La rândul lor, autorii Nemirova G.I. și Rojцова Iu.V. afirmă că „reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export este un complex de măsuri de stat cu privire la reglementarea activității comerciale externe, bazate pe aplicarea taxelor vamale, procedurilor și regulilor vamale” [133]. Totuși, în lucrarea lor nu găsim o descriere a celorlalte elemente ale reglementării tarifare, ca taxa vamală și originea mărfii.

Prin prisma legislației rusești, Rassolov M.M. și Ariașvili N.D. [150] propun următoarea definiție a tarifului vamal al Federației Ruse – set de taxe vamale de import, sistematizate în conformitate cu Nomenclatorul marfar al activității economice externe al Federației Ruse, care este format pe baza Sistemului Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor și Nomenclatorului marfar al activității economice externe a Comunității Statelor Independente

[151]. Într-o lucrare mai recentă, Ariașvili N.D., pe lângă noțiunea de tarif vamal face o descriere succintă a determinării țării de origine a mărfii, care nu diferă de părerea autorilor de mai sus, avându-se în vedere țara unde marfa a fost obținută integral sau țara unde a fost supusă unei prelucrări suficiente [148]. Suntem de acord cu opiniile expuse de autori, dar considerăm necesară examinarea elementelor respective în ansamblu.

Vămuirea mărfurilor se efectuează luând ca bază așa caracteristici ale mărfii ca țara de origine și codul de clasificare atribuit de nomenclatorul marfar [120]. Aceste afirmații le găsim la cercetătorul Jucoveț V.I., care de asemenea consideră că obligativitatea determinării corecte a acestor două particularități ale mărfii este cauzată de necesitatea aplicării măsurilor de reglementare tarifară, precum și a interdicțiilor și limitărilor impuse de legislația în vigoare și depinde de țara de origine a mărfii.

Analiza legislației rusești cu privire la reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export o găsim în comentariile la Codul Vamal al Federației Ruse ale autorilor Davîdov I.G. [116], Șavșinoi V.P. [124] și Kozîrin A.N. [140], care fac o cercetare a tuturor elementelor acestora: tariful vamal, taxa vamală și determinarea țării de origine, fără deosebiri esențiale între păreri. Taxa vamală este definită ca un impozit care se achită la trecerea mărfurilor peste granițele țării. În funcție de țara de origine, cotele taxelor vamale pot fi: de bază, preferențiale sau maximale [125]. Apreciem părerea autorilor în comentariile efectuate, deoarece fac o clarificare a elementelor de bază a reglementării tarifare.

O opinie separată au Novikov V.E., Revin V.N. și Țvetinski M.P., care consideră că reglementarea tarifară reprezintă sistemul instrumentelor valorice și măsurilor economico-juridice îndreptate spre reglementarea cheltuielilor și prețurilor mărfurilor la import-export, reieșind din cheltuielile și prețurile producătorilor autohtoni, eficacitatea utilizării mărfurilor autohtone și străine și satisfacerea cerințelor societății pentru anumite mărfuri [134]. Susținem părerea autorilor, deoarece numai cu o politică comercială bine pusă la punct statul se poate dezvolta economic pe plan intern, iar după aceasta poate concura pe piața internațională.

Prevederile generale cu privire la reglementarea tarifară sunt prezentate și în lucrarea autorului Gorbuhov V.A. [115], atunci când se referă la clasificarea mărfurilor în tariful vamal și alegerea poziției tarifare la vămuirea mărfurilor. În opinia autorului, Nomenclatorul marfar se aplică pentru efectuarea măsurilor de reglementare tarifară și netarifară a activității economice externe și pentru statistică. Cu referire la determinarea țării de origine a mărfii, autorul menționează că scopul acesteia este aplicarea măsurilor tarifare și altor măsuri de reglementare a introducerii și scoaterii mărfurilor de pe teritoriul statului. Susținem ideea autorului și considerăm necesară o analiză mai detaliată.

În comparație cu autorul de mai sus, Tolkuškin A.V. în lucrările sale definește tariful vamal drept cotele taxelor vamale aplicate mărfurilor care se deplasează peste frontiera țării și sunt sistematizate în conformitate cu Nomenclatorul marfar [161]. Autorul menționează că determinarea țării de origine a mărfii se efectuează în toate cazurile când aplicarea măsurilor de reglementare tarifară, interdicțiile și restricțiile, depind de țara de origine a mărfii [160]. Apreciem părerea autorului și susținem criteriile de stabilire a originii mărfii.

La rândul său, savantul Nozdraciov A.F. formulează următoarea definiție a reglementării tarifare – măsuri de influență a statului asupra relațiilor economice externe, bazate pe folosirea factorilor de preț față de comerțul extern [153]. Autorul apreciază că gruparea mărfurilor în tariful vamal are nu numai un scop tehnic, dar și unul comercial-politic. Într-o lucrare precedentă autorul indicase elementele de bază ale tarifului vamal: taxa vamală, cotele taxelor vamale, valoarea mărfii în vamă și facilitățile tarifare [152]. Ca și autorii precedenți, Nozdraciov este de acord că drept țară de origine trebuie considerată țara unde marfa a fost obținută integral sau unde a fost supusă unei prelucrări suficiente conform criteriilor stabilite.

Determinarea țării de origine a mărfii asigură organele vamale cu informații statistice și posibilitatea aplicării măsurilor tarifare și netarifare la introducerea anumitor mărfuri, de această părere este și autorul Kuziminov N.N. [128]. Apreciem punctul lui de vedere, ca pe deplin justificat, căci determinarea țării de origine a mărfii joacă un rol important în aplicarea taxelor vamale, conform tarifului vamal.

Autorii Laricev V.D. și Ghilimutdinova N.S. descriu taxa vamală ca o plată percepută de organele vamale în momentul introducerii sau scoaterii mărfurilor de pe teritoriul țării și ca o condiție obligatorie a acestor operațiuni [129]. Suntem de acord cu cele expuse din motiv că și țara noastră aplică aceste taxe, conform tarifului vamal de import. Reieșind din specificul lucrării, nu găsim însă o abordare a tarifului vamal și a țării de origine a mărfii.

Reglementarea relațiilor economice externe în toate cazurile a fost îngreunată de un element de extraneitate, de această părere sunt și autorii Draganov V.G. și Rasolov M.M. [155]. De aceea, reglementarea relațiilor economice externe, inclusiv armonizarea și unificarea regulilor aplicabile în activitatea vamală, pe baza normelor dreptului internațional este o reflectare a tendințelor obiective.

Doctrinariii Voloșina T.O. și Molovițina O.O. [156], Anohina O.G., Voiseev E.G. și-au expus opiniile asupra subiectului cercetat în comentariul la Codul vamal al Uniunii Vamale. Nomenclatorul marfar al activității economice externe este clasificatorul care se aplică pentru reglementarea de stat a importului-exportului de mărfuri, adică clasificatorul mărfurilor, care include denumirea și codul mărfii, unitățile de măsură a mărfurilor, precum și note, și reguli de

interpretare [106]. Mărfurile în momentul declarării necesită a fi clasificate conform Nomenclatorului marfar al activității economice externe de către declarant, iar verificarea corectitudinii clasificării mărfurilor este efectuată de organele vamale [131].

În ceea ce-l privește pe Halipov S.V., în lucrările sale din 2003 și 2006 găsim practic aceleași prevederi referitoare la reglementarea tarifară. Autorul consideră că tariful vamal cuprinde lista mărfurilor supuse și scutite de taxe vamale și cotele taxelor vamale corespunzătoare fiecărui produs [165, p.209]. Cotele taxelor vamale se aplică diferențiat în funcție de țara de origine a mărfii [163, p.245].

În lucrarea din 2011 a autorului [164] Halipov S.V. găsim o analiză mai aprofundată a subiectului în cauză și formularea unor noi noțiuni. Reglementarea tarifară poate fi înțeleasă ca un proces de influențare asupra trecerii mărfurilor peste frontiera vamală, prin aplicarea taxelor vamale. Împărtășim acest punct de vedere, cu mențiunea că la aplicarea taxelor vamale se va ține cont de țara de origine a mărfii în situația existenței acordurilor dintre state.

Aceeași abordare se regăsește și în lucrarea lui Zavrajnîh M.L. [121], care se referă la țara de origine a mărfii, la criteriile de determinare și importanța determinării țării de origine pentru aplicarea diferențiată a taxelor vamale, doar că într-o formă mai succintă, iar autorul evită a cerceta conceptul de reglementare tarifară.

În studiul lui Platonov D.I. „Drept vamal în scheme”[149], se face o încercare de a expune conceptul reglementării tarifare prin câteva idei. Prin reglementarea tarifară acesta înțelege o totalitate de măsuri organizaționale, economice, legale, desfășurate în conformitate cu legislația de organele statale, îndreptate spre reglementarea activității economice externe. Menționăm că lui Platonov i-a reușit analiza subiectelor în cauză pentru o astfel de lucrare, dar investigația este insuficientă pentru examinarea subiectului în măsura necesară cercetării noastre.

Spre deosebire de autorul precedent, Bakaeva O.I. menționează că tariful vamal este cel mai răspândit și cel mai des utilizat instrument de influență a statului asupra relațiilor economice externe și de asigurare a securității naționale [154]. În lucrarea acestuia se propune definiția deja cunoscută a taxei vamale. Într-o altă lucrare, Bakaeva O.I. și Matvienko G.V. aduc o formulare puțin diferită a tarifului și taxei vamale. Cotele taxelor vamale pentru toate pozițiile tarifare reprezintă tariful vamal [108]. În ambele lucrări, pe lângă clasificarea taxelor vamale după criteriile deja cunoscute, descoperim și doua criterii noi de clasificare: după țara de origine a mărfii (de bază, preferențiale, maximale și punitive) și după modul de administrare (ordinare și particulare). Apreciem opiniile autorilor cu referire la noile taxe vamale și urmează să le analizăm detaliat în lucrarea noastră.

Eršov A.D. menționează că reglementarea tarifară este cel mai important și consumator proces, care include în sine câteva operațiuni interdependente, ca determinarea țării de origine și stabilirea valorii în vamă a mărfii [117, p.63]. În lucrare se face o examinare succintă a acestor două operațiuni, fără a introduce concepte noi. Autorul a ezitat să facă o analiză a celorlalte elemente de bază, precum tariful vamal și taxa vamală.

Cercetătorii Starovoitova E.N. și Dolidovici O.M. [146], au abordat subiectul reglementării tarifare prin prisma istoriei politicii vamale în Federația Rusă. În cercetarea respectivă nu se propun concepte referitoare la reglementarea tarifară, dar se prezintă evoluția politicii vamale, de la protecționismul cu bariere mari de taxe vamale până la scăderea nivelului de taxe vamale și dezvoltarea relațiilor internaționale prin acordarea concesiilor vamale în epoca contemporană.

Ca și cercetătorii de mai sus, autoarea Bogomolova A.A. se referă succint la politica vamală, menționând că principalele mijloace (instrumente) de realizare a politicii vamale sunt taxele vamale, cotele taxelor (tariful vamal), procedura de perfectare vamală și control vamal și reglementarea netarifară [112], fără însă a investiga concepte, clasificări sau funcțiile acestor mijloace.

Doctrinarii Bekeșev K.A. și Moiseev E.G. [110] pun în discuție tangențial subiectul reglementării tarifare, menționând doar taxa vamală, fără o analiză a conceptului și clasificările de rigoare.

Comparativ cu cercetătorii de mai sus, Petrov I.M. și Kudreavțeva I.V. fac o descriere cu mult mai amplă și mai argumentată a reglementării tarifare. După părerea autorilor, odată cu dezvoltarea reformelor economice, un rol tot mai mare în stat îl vor avea măsurile economice de reglementare a relațiilor economice externe, printre care măsura principală trebuie să fie tariful vamal [139, p.45]. Totodată, ei fac și o descriere generală cu privire la determinarea țării de origine a mărfii conform legislației Rusiei. Susținem opiniile autorilor, pentru că și Republica Moldova se află în proces de reformare economică și de dezvoltare a relațiilor economice externe, deci urmează să aplice aceleași măsuri pentru un viitor cât mai prosper.

Cercetătoarea Romanova T.V. [141] remarcă importanța determinării țării de origine a mărfii în procesul reglementării tarifare a relațiilor economice externe, atât pentru măsurile tarifare și stabilirea diferențiată a taxelor vamale, cât și pentru măsurile netarifare. Taxa vamală este înțeleasă ca impozitul achitat la trecerea mărfurilor peste frontiera de stat.

O descriere detaliată a unui segment din reglementarea tarifară și anume a Sistemului Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor îi revine autoarei Jireaeva E.V., care constată că Sistemul Armonizat este un clasificator internațional de 6 semne, iar unele state l-au dezvoltat

până la 10 semne pentru scopuri vamale la import și 8 semne pentru export [119, p.58]. În lucrare se indică importanța utilizării Sistemului Armonizat de toate statele lumii, pentru facilitarea clasificării mărfurilor și dezvoltarea relațiilor economice externe.

Autorul, Sandrovski C.C. [143], face o analiză a relațiilor economice internaționale, specificând elementul de bază al reglementării tarifare – tariful vamal. Ca și autoarea precedentă, Sandrovski menționează importanța utilizării Sistemului Armonizat de statele participante la comerțul extern. Lucrarea respectiva nu acoperă însă cercetarea elementelor de bază a reglementării tarifare. Din păcate, nu dă o analiză a taxelor vamale, a originii mărfii, care joacă un rol decisiv în aplicarea tarifului vamal și în stabilirea nivelului taxelor vamale.

Cercetătorii Ovodenco A.A. și Fetisov V.A. menționează că reglementarea tarifară se efectuează prin intermediul stabilirii cotelor taxelor de export și import, ridicând sau scăzând nivelul lor, statul reglează cifra de afaceri a comerțului exterior [135, p.17]. Autorii în cauză păstrează aceeași accepțiune a taxei vamale, clasificând-o în baza criteriilor indicate mai sus. Remarcăm că ideile autorilor cu privire la subiectul abordat sunt detaliate și prezintă o abordare complexă și demnă de urmat dar, totuși nu implică toate elementele reglementării tarifare, și anume determinarea țării de origine a mărfii.

Comparativ cu autorii precedenți, Sidorov V.N. se referă doar la taxa vamală, pe care o definește ca o plată obligatorie în buget, percepută de organele vamale în legătură cu trecerea mărfurilor peste frontiera de stat și în alte cazuri prevăzute de legislație [144, p.234]. În concepția autorului datorită taxei vamale se creează o „barieră de cost”, ce ridică prețul mărfurilor importate și le scade competitivitatea pe piața internă.

Autorii Parfenov A.V. și Belousova N.M. definesc taxa vamală ca o plată obligatorie în buget, perceput de organele vamale în momentul introducerii mărfurilor pe teritoriul vamal sau scoaterii lor de pe acest teritoriu, și în alte cazuri prevăzute de legislație, în scopul reglementării tarifare a activității economice externe, în interes economic pentru stat [138, p.43]. Clasificarea taxelor vamale se face în baza acelorași criterii menționate mai sus. Nici în privința țării de origine a mărfii în lucrare nu găsim prevederi noi, în mare parte ele coincid cu informația deja analizată.

În Enciclopedia juridică Tihomirov M.I. [169] propune următoarele definiții: tariful vamal (engl. „customs tariff”) este cota taxelor vamale aplicate mărfurilor trecute peste frontiera țării și sistematizate conform Nomenclatorului marfar al activității economice externe. Cotele taxelor vamale (engl. „rates of customs duties”) sunt unice și nu pot fi negociate după categoriile de persoane care trec mărfurile peste frontiera vamală, după tipul contractului sau după alți factori, cu excepția cazurilor prevăzute de legislație. Țara de origine a mărfii (engl. „country of

origin of goods”) este țara în care marfa a fost produsă în întregime sau în care a fost supusă unei prelucrări suficiente.

În enciclopedia realizată de redacția lui Topornin B.N. [168] găsim doar definiția taxei vamale, văzută ca o contribuție obligatorie, percepută de pe mărfurile care trec peste frontiera vamală, conform cotelor stabilite de tariful vamal. Taxele vamale servesc drept echilibru pentru importul și exportul de mărfuri. Autorul clasifică taxele vamale după obiectul impunerii (de import, export și tranzit), după scop (fiscale și protecționiste), după modul de percepere (ad valorem, specifice și combinate).

Sorokina M.N. [145] se oprește asupra valorii fiscale a taxei vamale. Din acest motiv, pe parcursul lucrării se face o încercare de a cerceta taxa vamală din punct de vedere juridic. Autoarea propune o definiție a „taxei vamale” – plată obligatorie, plată compensatorie individuală, stabilită în Codul Vamal, care se achită în momentul introducerii sau scoaterii mărfii de pe teritoriul țării. Suntem parțial de acord cu această idee, dat fiind faptul că taxa vamală are caracterul unui impozit neremunerat din partea organelor vamale.

Un alt autor, Jivenco N.V. [118], s-a referit la reglementarea economică externă ca unul dintre elementele de bază care ar determina interesul față de o țară al statelor participante la relațiile economice externe. Totodată, reglementarea economică a statului urmează a fi efectuată în baza reglementărilor tarifare, iar pentru aceasta este necesară ajustarea legislației naționale la legislația internațională; utilizarea tarifului vamal unic și a Sistemului General de Preferințe. Susținem această idee, deoarece în caz contrar nu ar fi posibilă o conlucrare eficientă între statele participante la activitatea economică externă.

Bițoeva L.F. [111] tratează relațiile economice externe prin prisma reglementărilor naționale, referindu-se la reglementarea tarifară și taxa vamală, însă fără o examinare a acestor termeni și fără o clasificare adecvată.

La rândul lor, Amagomedova S. [105], se implică doar într-o analiză succintă a noilor prevederi legale din Codul Vamal al Federației Ruse și nu dezvoltă noțiunile de „tarif vamal”, „taxă vamală” și „originea mărfii”.

Examinarea și analiza lucrărilor în domeniu din literatura de specialitate a Federației Ruse lasă o impresie pozitivă. Aceasta se datorează, în primul rând, numărului mare de cercetători și, desigur, volumului impunător de lucrări. Comparativ cu Republica Moldova, în Federația Rusă găsim un cerc larg de lucrări în sfera dreptului vamal care din diferite perspective de cercetare și în diferită măsură s-au referit și la subiectul reglementării tarifare a operațiunilor de import-export. Savanții ruși tratează reglementarea tarifară sub diverse aspecte, cercetând elemente de bază ca tariful vamal, taxa vamală, valoarea mărfii în vamă și originea mărfii.

Elementele respective sunt investigate și dezvoltate de autori în diferite compartimente, ceea ce ne permite să facem o incursiune critică și să propunem examinarea elementelor menționate în complexitatea lor. În pofida numărului mare de lucrări existente, constatăm că marea majoritate sunt manuale sau note de curs, care presupun cercetarea subiectului doar superficial, fără o analiză detaliată a acestuia și fără a înțelege esența lui pe deplin. Încă o constatare care se impune în urma examinării doctrinei ruse este abordarea stereotipă a conceptelor utilizate de marea majoritate a autorilor, ceea ce nu duce la dezvoltarea subiectului, dar îl transformă într-o repetare continuă. Din păcate nici la autorii ruși nu găsim lucrări care să examineze reglementarea tarifară prin prisma tuturor elementelor ceea ce ar duce la înțelegerea conceptelor și esenței, rolului și importanței, la clasificări adecvate și la relevarea funcțiilor reglementării tarifare.

Subiectul reglementării tarifare a operațiunilor de import-export a fost studiat și de către autorii din România. Astfel, cu privire la tariful vamal, taxa vamală, determinarea țării de origine a mărfii s-au expus următorii autori din spațiul românesc: Caraiani Gh., Cazacu C., Moldovan A.T., Condor I., Condor S.C., Mladen C., Diaconu G.Ș., Dragnea E., Ioniță N. ș.a.

Dragnea E. și Ioniță N. relatează despre interesul clasificării mărfurilor încă din cele mai vechi timpuri, descriind etapele de dezvoltare a nomenclurii pe plan internațional [29, p.9]. Mai mult de un secol s-a lucrat asupra creării unei nomenclaturi care să răspundă intereselor tuturor celor interesați în comerțul internațional și astfel în 1983 a fost creat Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor, care este pus în vigoare din 1 ianuarie 1988. În aceeași lucrare, autorii apreciază un alt element deosebit în determinarea taxelor vamal și, respectiv, în aplicarea corectă a tarifului vamal de import care îl reprezintă determinarea țării de origine a mărfurilor. Considerăm că punctul de vedere al autorilor este pe deplin justificat, pe motiv că și Republica Moldova, ca și marea majoritate a statelor lumii, aplică taxe vamale diferențiate în baza acordurilor internaționale. Ținem să atenționăm că în lucrarea respectivă lipsesc conceptele de tarif și taxă vamală, funcțiile și clasificarea acestora.

Mladen C. opiniază că ansamblul taxelor de import și export reprezintă tariful vamal al fiecărui stat [70, p.25]. Referindu-se la natura juridică a taxei vamale, autoarea opiniază că sunt cele mai răspândite categorii de venituri bugetare, care reprezintă un impozit indirect perceput de către stat asupra mărfurilor în momentul trecerii granițelor vamale ale țării respective, menționând și faptul că sunt o plată obligatorie fără echivalent în serviciu sau prestație directă ori indirectă din partea statului. Acesta este un punct de vedere susținut și de noi, dat fiind faptul că taxa vamală are natura unui impozit și nu a taxei. Susținem părerea autoarei cu precizarea că

informația este expusă foarte succint și lipsește o cercetare cu privire la determinarea țării de origine a mărfii, astfel diminuând valoarea lucrării.

Cercetătorii Condor I. și Cristea Condor S. au acordat o atenție deosebită convențiilor internaționale în domeniul vamal. Îndeosebi s-au referit asupra principalului acord internațional care reglementează principiile de funcționare a tarifelor vamale și anume asupra Acordului General pentru Tarife și Comerț (GATT), intrat în vigoare la 01.01.1948 și amendat în 1994 odată cu crearea Organizației Mondiale a Comerțului [20, p.53].

Comparativ cu autorii precedenți, profesorul Caraiani Gh. în multe sale lucrări atrage o deosebită atenție reglementării tarifare a operațiunilor de import-export. Astfel, în lucrările „Reglementări interne și internaționale privind vămuirea mărfurilor” [11] și „Manual pentru declaranți și experți vamali” [10] definește taxa vamală ca un impozit direct perceput de către stat, în momentul trecerii mărfurilor peste granițele vamale ale țării respective. Nu suntem de acord cu această apreciere a taxei vamale, reieșind din natura juridică a taxei vamale, care este un impozit indirect fără vreun echivalent în servicii ori prestație directă sau indirectă din partea statului. Nu susținem nici afirmația că taxele vamale sunt prelevate de organele fiscale ale statului, pentru că doar organele vamale percep taxe vamale. Pe de altă parte, ca orice alt venit indirect, taxele vamale sunt suportate în final de către consumator. Este o afirmație binevenită care explică că taxele vamale la început sunt achitate de importatori conform tarifului vamal, pentru ca ulterior aceștia să o treacă asupra prețului de vânzare, astfel încât ultimul care suportă taxa vamală este consumatorul. Mai mult, Caraiani Gh. apreciază funcțiile taxei vamale și le clasifică după mai multe criterii, totuși în mod sumar. Analizând tariful vamal, același autor ezită să formuleze o noțiune a acestuia. În continuare, examinează reglementările internaționale și face o descriere a Acordului General pentru Tarife și Comerț pe care o considerăm una reușită.

În lucrarea „Lexicon de termeni în domeniul transporturilor și vămuirii” [9], Caraiani Gh. indică următoarele definiții ale tarifului și taxei vamale: „tarif vamal” – nomenclator al produselor supuse taxelor vamale și nivelul acestor taxe percepute asupra fiecărui produs sau grupă de produse.

Caraiani Gh. și Cazacu C. în monografia „Zonele libere” [13] identifică tariful vamal ca o listă a produselor care fac obiectul importurilor, cu indicarea taxelor vamale pe produse. Apreciem clasificarea taxelor vamale după criteriile propuse de autori: în funcție de obiectul impunerii, după scopul lor, după modul de percepere și în funcție de modul de stabilire.

Într-o altă lucrare, Caraiani Gh. și Cazacu C. [12] fac o analiză mai amplă a reglementării tarifare prin cercetarea tarifului vamal, a taxei vamale și originea mărfii. Autorii remarcă tariful vamal ca principalul instrument în reglementarea schimburilor comerciale externe. Ca și în

studiile precedente, aici se propune prezentarea Sistemului Armonizat de Descriere și Codificare a Mărfurilor. Dar o atenție aparte se atrage unui alt element destul de important pentru determinarea taxelor vamale și aplicarea corectă a tarifului vamal de import, care îl reprezintă determinarea originii mărfii. Susținem părerea autorilor, însă analiza subiectelor propuse este sumară, ceea ce nu permite o examinare complexă a acestora.

O analiză a legislației internaționale în domeniul relațiilor economice externe o găsim în lucrările autorilor Caraiani Gh. și Diaconu G.Ș. În timp ce libera circulație a mărfurilor în interiorul Uniunii Europene reprezintă voletul interior al uniunii vamale, tariful vamal comun constituie voletul său exterior [14, p.14]. Într-o lucrare mai târzie autorii menționați indică că GATT-ul în calitate de organizație internațională astăzi nu mai există fiind înlocuită cu Organizația Mondială a Comerțului, în timp ce GATT-ul în calitate de acord comercial internațional există în varianta adusă la zi care este gestionată tot de OMC [15, p.18]. Efectuează analiza creării și dezvoltării GATT-ului, fac o descriere a Sistemului Armonizat, precum și a Tarifului Vamal Integrat Comunitar (TARIC).

Punctele de vedere exprimate anterior se regăsesc și în lucrarea lui Moldovan A.T. [71] Apreciem investigația autorului cu privire la dezvoltarea tarifului vamal pe plan internațional, prin examinarea de către acesta a Tarifului Integrat al Comunităților Europene și a Sistemului Armonizat de Descriere și Codificare a Mărfurilor de la factorii care au dus la apariția acestora până în etapa actuală.

Următorul grup de autori, Belu M., Joldeș C., Marinaș L. [5], se referă la tariful vamal și taxa vamală ca măsuri de realizare a politicii comerciale a statului. Astfel, ei definesc tariful vamal ca un catalog care cuprinde nomenclatorul produselor supuse impunerii vamale, precum și taxele vamale percepute asupra fiecărui produs sau grup de produse. În opinia autorilor, un element important al politicii vamale este originea mărfii care permite tratarea diferită a mărfurilor ce pătrund pe teritoriul vamal al unui stat. Susținem părerile autorilor, dar trebuie menționat că natura juridică a taxei vamale nu este cercetată de ei pe deplin, iar clasificarea taxelor vamale nu este efectuată după toate criteriile, ceea ce ar permite o examinare complexă a acestora. Același este situația și în privința tarifului vamal, care este examinat succint, fără a analiza toate clasificările necesare pentru a putea înțelege natura și importanța lui reală.

Cercetătorii Stoica C. și Marinoiu A.M., în lucrarea „Politica vamală” [89], definesc tariful vamal ca pe un nomenclator ce cuprinde mărfurile de import clasificate și codificate după origine, grad de prelucrare și taxele vamale exprimate ad valorem, specifice sau mixt. În lucrare se regăsesc doar noțiuni concise privind tariful și taxa vamală, fără a examina natura juridică a

acestora și fără a cerceta problematica acestor concepte. Clasificarea taxelor vamale este menționată, însă nu se face o lămurire a acestora, necesară pentru o examinare completă.

Dicționarul de economie [27, p.433] formulează următoarele delimitări ale tarifului și taxei vamale. Tariful vamal reprezintă un tabel sistematic al mărfurilor și taxelor vamale corespunzătoare acestora care se percep pentru mărfurile trecute peste granițele vamale ale unei țări. La rândul său, taxa vamală este definită ca un impozit care se aplică mărfurilor trecute peste granița vamală a unei țări. Constatăm că acestea sunt interpretări universale utilizate în literatură.

Numărul cercetărilor din România care abordează reglementarea tarifară în lucrările lor este mic. Dar acest lucru nu diminuează importanța studiilor publicate în domeniul reglementării activității economice externe. Așa elemente ca: tariful vamal, taxa vamală și determinarea originii mărfii, și-au găsit totuși abordarea teoretico-practică în puținele lucrări apărute. Cercetarea elementelor menționate, în unele studii se face detaliat, doar că de cele mai multe ori ține de aplicarea lor practică, fără o analiză științifică. O atenție deosebită în lucrările autorilor din România se acordă politicii comerciale a statului prin prisma integrării în Uniunea Europeană. Menționăm lipsa unei examinări a problematicii în complexitatea ei, elementele reglementării tarifare fiind cercetate separat unul de celălalt. În urma analizei întreprinse de noi, am depistat lipsa formulării unui concept clar și deslușit al tarifului vamal și al taxei vamale. Totodată, criteriile de clasificare nu acoperă tot spectrul existent al elementelor date. Concluzia care reiese din cele menționate este că problematica reglementării tarifare a operațiunilor de import-export nu este examinată și abordată pe deplin, existând o mulțime de neclarități și disconcordanțe în opiniile autorilor. Noi ne propunem să facem o detaliere cât mai explicită a conceptelor examinate, să dăm o apreciere teoretico-practică a acestora, să examinăm locul și rolul lor în cadrul politicii economice a statului. Și, nu în ultimul rând, să evidențiem importanța și influența relațiilor dintre state la stabilirea măsurilor tarifare ale acestuia.

1.3. Determinarea cadrului normativ național și internațional cu referire la reglementarea tarifară

Cadrul normativ ce prevede reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export constituie totalitatea actelor legislative și normative subordonate legii, care determină conceptul, funcțiile, scopurile și clasificarea, adică mediul legal de reglementare a activității economice externe.

Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export trebuie să fie efectuată în strictă conformitate cu Constituția Republicii Moldova, legislația națională și tratatele internaționale la

care țara noastră este parte. Din acest motiv considerăm: cadrul normativ ce prevede reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export în Republica Moldova este compus din reglementări interne și reglementări internaționale.

La categoria reglementărilor interne vom porni de la analiza Constituției Republicii Moldova care, în art. 126, stabilește obligațiile statului în domeniul economiei, care ar trebui să asigure b) „libertatea comerțului și activității de întreprinzător, protecția concurenței loiale, crearea unui cadru favorabil valorificării tuturor factorilor de producție” [22]. Această obligație are o legătură directă cu reglementarea tarifară, mai ales pentru că din ea se desprinde principiul liberalizării importurilor și exporturilor, înțelegând astfel că exportul și importul mărfurilor din și în Republica Moldova sunt liberalizate.

Art. 129 din Constituție, „Activitatea economică externă”, stabilește că „Parlamentul aprobă direcțiile principale ale activității economice externe”, iar “Guvernul asigură protejarea intereselor naționale în activitatea economică externă, promovează politica liberului schimb sau politica protecționistă, pornind de la interesele naționale.” Aceste prevederi se aplică în cadrul activității economice externe, prin reglementarea tarifară și netarifară a operațiunilor de import-export.

Reglementările de bază cu privire la tema cercetată sunt prezente în Codul Vamal [19] al Republicii Moldova, care în Capitolul I, art.1 definește noțiunile de bază utilizate, ca taxă vamală, elemente de taxare și informații privind originea mărfii. În Capitolul III – Drepturi de import și drepturi de export, art. 118 prevede taxa vamală: Mărfurile care trec frontiera vamală se supun taxei vamale conform Nomenclurii combinate a mărfurilor. Nomenclurii combinate a mărfurilor i se dedică secțiunea 22¹ din Capitolul IV – Vămuirea. Art. 141¹ (2) Nomenclatura combinată a mărfurilor se utilizează de organul vamal pentru reglementarea măsurilor tarifare și netarifare în comerțul exterior și în scopuri statistice. În Capitolul VII – Valoarea în vamă a mărfurilor. Determinarea țării de origine a mărfurilor, secțiunea 34 este dedicată în întregime originii mărfii.

Următorul act care are o importanță majoră în reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export este Legea Republicii Moldova cu privire la tariful vamal [56]. Domeniul de aplicare a legii este modul de formare și de aplicare a tarifului vamal la mărfurile introduse pe sau scoase de pe teritoriul Republicii Moldova, regulile de supunere a acestora taxelor vamale, precum și metodele de determinare a valorii în vamă și a țării de origine a mărfurilor. Art. 3 determină tipurile taxelor vamale: ad valorem, specifică, combinată și excepțională (specială, antidumping, compensatorie). Capitolul III, Valoarea în vamă a mărfii, reglementează procedura determinării valorii în vamă. Capitolul IV este dedicat determinării țării de origine a mărfii, în

care se indică că țara de origine a mărfii se determină în scopul efectuării unor măsuri tarifare și netarifare orientate spre reglementarea introducerii mărfurilor pe teritoriul vamal și scoaterii acestora de pe acest teritoriu.

Legea Republicii Moldova privind reglementarea de stat a activității comerciale externe [53] stabilește bazele juridice ale reglementării de stat a activității comerciale externe, modul de antrenare în această activitate a persoanelor fizice și juridice din Republica Moldova și din alte țări, drepturile, obligațiile și responsabilitățile în acest domeniu ale autorităților publice. Legea stipulează expres că politica de stat în domeniul comerțului exterior se realizează prin reglementarea tarifar-vamală (aplicarea tarifelor vamale pentru export și import), introducerea, în modul stabilit, a taxelor excepționale (speciale, antidumping și de compensare) și prin reglementarea netarifară (în special prin cotate și licențiere) a activității comerciale externe în conformitate cu legile, cu actele normative ale Guvernului, precum și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Utilizarea unor alte metode de reglementare de stat a activității comerciale externe este interzisă.

Un act de bază este Legea privind aprobarea Nomenclurii combinate a mărfurilor [59], care, în scopul realizării măsurilor tarifare și netarifare de reglementare a activității economice externe a statului, perfecționării evidenței statistice și a schimbului de informație referitoare la circulația mărfurilor pe plan extern, stabilește Nomenclatura combinată a mărfurilor.

Nomenclatura combinată a mărfurilor se aplică pe întreg teritoriul Republicii Moldova în scopul: codificării uniforme a mărfurilor introduse pe și/sau scoase de pe teritoriul țării, precum și plasate în anumite regimuri și destinații vamale; aplicării taxelor vamale la importul de mărfuri; obținerii unei statistici a comerțului exterior al țării. Nomenclatura combinată a mărfurilor a fost elaborată în corespundere cu cerințele practicilor internaționale, luându-se în considerare modificările operate în Sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor, aprobat de Organizația Mondială a Vănilor. Ea este divizată în 21 de secțiuni și 97 de capitole, cu note explicative pentru fiecare capitol.

Un segment aparte din reglementarea activității economice externe, în privința mărfurilor strategice, îi revine Legii Republicii Moldova cu privire la controlul exportului, reexportului, importului și tranzitului de mărfuri strategice [55]. Legea respectivă are menirea să reglementeze principiile și procedura de control asupra exportului, reexportului, importului și tranzitului de mărfuri strategice, să stabilească dispozițiile generale privind activitatea de acest gen pentru asigurarea securității naționale a Republicii Moldova, pentru promovarea politicii externe a țării și participarea la eforturile internaționale privind controlul exportului.

În scopul implementării Legii Republicii Moldova cu privire la controlul exportului, reexportului, importului și tranzitului de mărfuri strategice nr.1163-XIV din 26 iulie 2000 și respectării angajamentelor internaționale pe care și le-a asumat Republica Moldova, stabilind modalitatea de efectuare a controlului traficului de mărfuri strategice pe teritoriul Republicii Moldova, este adoptată Hotărârea cu privire la Sistemul național de control al exportului, reexportului, importului și tranzitului de mărfuri strategice în Republica Moldova [47]. Regulamentul stabilește regulile și principiile privind modul de solicitare, eliberare, prelungire și anulare a documentelor necesare pentru exportul, reexportul, importul și tranzitul de mărfuri strategice; termenele de examinare și eliberare a autorizațiilor pentru exportul, reexportul, importul și tranzitul de mărfuri strategice; modalitatea de interacțiune a organelor publice centrale implicate în controlul traficului de mărfuri strategice.

Următoarea lege care are menirea de a proteja piața internă este Legea Republicii Moldova privind măsurile antidumping, compensatorii și de salvagardare [64]. În legea respectivă sunt stabilite măsurile de protecție aplicabile importurilor care fac obiectul unui dumping ori sunt subvenționate de către țara de origine sau exportatoare, precum și importurilor care, prin cantitatea lor sau condițiile de livrare, cauzează prejudicii producătorilor autohtoni de produse similare ori direct competitive sau prezintă pericol de astfel de prejudicii.

Legea Republicii Moldova privind reglementarea valutară [62] are un aport însemnat la reglementarea activității economice externe, deoarece stabilește principiile generale de reglementare valutară în Republica Moldova, drepturile și obligațiile rezidenților și nerezidenților aferente domeniului valutar, precum și împuternicirile organelor controlului valutar și atribuțiile agenților controlului valutar. Capitolul III al legii este dedicat în întregime importului și exportului valorilor valutare, în care se prevede că importul și exportul valorilor valutare reprezintă operațiunile ce țin de introducerea, expedierea și scoaterea în/din Republica Moldova a numerarului în valută străină și în monedă națională, a valorilor mobiliare materializate și a instrumentelor de plată exprimate în valută străină și în monedă națională.

Modul de activitate, drepturile, obligațiile și responsabilitatea agenților economici și a autorităților administrației publice în domeniul repatrierii mijloacelor bănești, mărfurilor și serviciilor provenite din tranzacțiile economice externe este reglementat în Legea cu privire la repatrierea mijloacelor bănești, mărfurilor și serviciilor provenite din tranzacții economice externe [57]. Obiectivele principale ale legii sunt protecția suveranității și asigurarea securității economice a țării, dezvoltarea economiei naționale prin intermediul stimulării activității economice externe, asigurarea repatrierii de mijloace bănești, mărfuri și servicii provenite din tranzacțiile economice externe.

În privința activității economice externe efectuate de persoanele fizice o parte din reglementări se găsesc în Legea cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice [58], în care este stabilit modul de trecere peste frontiera vamală a Republicii Moldova de către persoane fizice a mărfurilor, obiectelor de uz personal și a mijloacelor de transport auto.

Următorul act reglementează procedura de completare, autentificare, eliberare și control ulterior al certificatelor de origine preferențială a mărfurilor exportate din Republica Moldova în cadrul Acordului de Asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, al regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană – Preferințe Comerciale Autonome și cu statele care acordă Republicii Moldova Sistemul General de Preferințe, al regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul Central European de Comerț Liber și al regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul de Creare a Zonei de Comerț Liber în cadrul Comunității Statelor Independente, și cu statele cu care Republica Moldova are încheiate acorduri de comerț liber bilateral [49].

Următoarea Hotărâre de Guvern [46] este pentru executarea Legii cu privire la tariful vamal nr.1380-XIII din 20 noiembrie 1997, cu modificările și completările ulterioare și în scopul reglementării modului de declarare a valorii în vamă a mărfurilor introduse în teritoriul național. Acest regulament este destinat spre aplicare de către: a) declaranți – la determinarea și declararea valorii în vamă a mărfurilor introduse, și b) organele vamale – la verificarea valorii în vamă a mărfurilor introduse anunțate de către declaranți.

Toate operațiunile de import-export în relațiile economice externe se desfășoară în baza regimurilor și destinațiilor vamale care sunt reglementate de Regulamentul de aplicare a destinațiilor vamale prevăzute de Codul vamal al Republicii Moldova [40]. Descrierea detaliată a aplicării regimurilor de import, export, precum și procedura și condițiile de vămuire a mărfurilor dau posibilitatea alegerii poziției tarifare corecte, determină țara de origine a mărfii și posibilitatea de a aplica taxele vamale generale sau preferențiale.

Hotărârea [50] se referă la importul în Republica Moldova a produselor originare din țările-membre ale Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA), în care sunt stabilite taxele vamale pentru aceste mărfuri, precum și se face mențiunea că nu vor fi introduse alte taxe noi de import, taxe cu efect echivalent și taxe de natură fiscală, iar cele existente nu vor fi majorate.

Un act important menit să asigure îndeplinirea obligațiilor Republicii Moldova și respectarea principiilor Acordului General privind Tarife și Comerț (GATT), semnat la

Marrakech, Maroc, la 15 aprilie 1994 este Hotărârea Guvernului cu privire la centrele de notificare și informare ale Organizației Mondiale a Comerțului [44]. Unele atribuții de bază sunt: în domeniul comerțului de mărfuri, pregătește notificări și informații privind tarifele vamale și negocierile tarifare, privind acordurile comerciale preferențiale privind comerțul de mărfuri, privind măsurile antidumping, de salvagardare sau compensatorii.

În scopul susținerii reformelor în organele vamale, precum și acordarea suportului la facilitarea comerțului și controlului vamal se aplică Sistemul Informațional ASYCUDA World (ASYCUDA: Automated SYstem for CUstoms DAta) care este elaborat de către Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare [45].

Următorul act ce se referă la Tarifului Vamal Integrat al Republicii Moldova (TARIM), are un caracter consultativ, reprezentând o bază de date în care se indică măsurile tarifare și netarifare aplicabile mărfurilor importate sau exportate pe/din teritoriul vamal al Republicii Moldova [43].

O categorie de acte normative o reprezintă actele Serviciului Vamal. În scopul sporirii nivelului controlului documentar și excluderii cazurilor de falsificare a actelor prezentate organelor vamale de către agenții economici, este adoptat ordinul Serviciului Vamal cu privire la perfectarea actelor vamale la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe [74]. Acest ordin prevede că la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe, organele vamale urmează să accepte spre perfectare declarațiile vamale cu condiția că agenții economici vor prezenta actele necesare în original. Un alt ordin este cu privire la aprobarea Normelor tehnice privind completarea certificatelor de origine preferențială a mărfurilor [76], în care este descrisă pe larg procedura de solicitare, emitere și control a certificatelor de origine a mărfii.

O legătură directă cu reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export o are și Ordinul care aprobă Instrucțiunea cu privire la procedura de completare și examinare a cererilor privind decizia tarifară prealabilă [78]. Prin decizii tarifare prealabile înțelegem deciziile tarifare privind clasificarea mărfurilor obligatorii pentru toate organele vamale, atunci când sunt respectate condițiile instrucțiunii menționate.

Cu referire la informația legată de originea mărfii este aprobat Ordinul privind aprobarea Instrucțiunii cu privire la procedura de solicitare și emitere a informațiilor obligatorii privind originea mărfurilor [75]. Acesta menționează că informația obligatorie privind originea mărfurilor este cea emisă de Serviciul Vamal, care este obligatorie pentru toate birourile (posturile) vamale, atunci când sunt respectate condițiile Instrucțiunii. Este descrisă procedura de solicitare și emitere a informațiilor obligatorii privind originea mărfurilor.

Următorul act este elaborat în scopul facilitării traficului internațional de mărfuri conform principiului selectivității și stipulează condițiile și modul de acordare a simplificărilor vamale la trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală [77]. Totodată, definește categoriile agenților economici, în agent economic cu risc scăzut, agent economic cu vămuire la domiciliu, agent economic credibil.

Referindu-ne la cadrul juridic internațional în domeniu, specificăm că printre primele acorduri sunt: tratatele internaționale universale încheiate în cadrul Organizației Mondiale a Vămirilor (OMV). Republica Moldova este parte la Convenția cu privire la crearea Consiliului Colaborării Vamale (Bruxelles, 15 decembrie 1950 [203]) [52]. Principalul instrument în domeniul facilităților comerciale internaționale este Convenția internațională privind Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor (Bruxelles, 14 iunie 1983) [39], care are următoarele caracteristici: nomenclatorul de mărfuri stabilit de Convenție este aplicat de majoritatea statelor lumii; 98% din tot comerțul internațional se efectuează în baza Convenției, care, totodată, simplifică colectarea, contrapunerea și analiza datelor statistice referitoare la comerțul internațional; Sistemul Armonizat poate fi aplicat tuturor mărfurilor.

1.4 Concluzii la capitolul 1

În urma celor relatate în compartimentul 1, se evidențiază următoarele:

1. În literatura de specialitate, chiar și cu unele divergențe, reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export este tratată prin instrumentarul său de bază și anume: tariful vamal, taxa vamală, originea și valoarea în vamă a mărfurilor, care primesc o continuitate în definire deoarece au la baza reglementările internaționale.

2. În literatura străină se atestă studii disparate asupra problemelor legate de reglementarea tarifară, fără a o analiza ca instituție complexă a dreptului vamal. Autorii autohtoni nu tratează problema reglementării tarifare, din care motiv lucrarea noastră vine să aducă clarificări asupra aspectelor de bază, prezentându-se drept un studiu științific de notorietate.

3. Cercetătorii în domeniu până în prezent încearcă să definească cât mai detaliat conceptul de „tarif vamal” și „taxa vamală” și să le atribuie un loc cât mai eficient în economia fiecărui stat și în comunitatea internațională. În același timp, o temă de discuție este determinarea țării de origine a mărfii, care în etapa actuală, când sunt dezvoltate relațiile dintre state în domeniul comerțului, joacă un rol deosebit pentru stabilirea și aplicarea taxelor vamale.

4. Cea mai mare contribuție în cercetarea subiectelor în cauză revine cercetătorilor ruși. Studiarea reglementării tarifare a operațiunilor de import-export o întâlnim în lucrările savanților

Nozdraciov A.F., Gabricidze B.N., Halipov S.V., Tolcuşkin A.V., Timoşenco I.V., Bakaeva şi alţii care în măsură diferită au examinat subiectul în cauză, propunând concepţii privind tariful vamal, taxa vamală şi originea mărfii.

5. În doctrina analizată este prezentă abordarea stereotipă a conceptelor, ceea ce nu dă curs la dezvoltarea subiectului, dar îl transformă într-o repetare continuă. Din păcate nici la autorii ruşi nu găsim lucrări care să examineze reglementarea tarifară prin prisma tuturor elementelor ceea ce ar duce la înţelegerea conceptelor şi esenţei, rolului şi importanţei, la clasificări adecvate şi la relevarea funcţiilor reglementării tarifare.

6. În pofida numărului mare de lucrări existente, constatăm că marea majoritate sunt manuale sau note de curs, care presupun cercetarea subiectului doar superficial, fără o analiză detaliată a acestuia şi fără a înţelege esenţa lui pe deplin.

În urma analizei cercetărilor ştiinţifice naţionale şi internaţionale în domeniu, am identificat şi definit scopul prezentei lucrări, pe care îl constituie analiza ştiinţifică a reglementării tarifare a operaţiunilor de import-export, prin formularea recomandărilor practice pentru creşterea eficacităţii acestor reglementări, exprimată prin studiul aprofundat şi detaliat al noţiunilor de tarif vamal şi taxă vamală, al metodelor de determinare a valorii mărfii în vamă, precum şi a conceptului şi criteriilor de stabilire a originii mărfii.

Pentru realizarea acestui scop, în cadrul cercetării ştiinţifice au fost stabilite următoarele obiective: a) a identifica şi defini conceptul de tarif vamal; a clasifica tariful vamal; a identifica şi evalua funcţiile tarifelor vamale; b) a stabili locul tarifului vamal în ierarhia măsurilor de stat a reglementării economiei în etapa actuală şi de a identifica potenţialul de creştere a eficienţei reglementării tarifare; c) a analiza Sistemul Armonizat de descriere şi codificare a mărfurilor; d) a defini taxa vamală ca element al tarifului vamal; a clasifica taxele vamale; a specifica funcţiile taxelor vamale; a compara funcţia fiscală şi reguloare a taxei vamale şi a stabili o strategie efectivă a reglementării tarifare în Republica Moldova; e) a analiza metodele de stabilire a valorii mărfurilor în vamă; f) a evalua preferinţele tarifare; g) a defini conceptul determinării ţării de origine a mărfii; a identifica criteriile de determinare a ţării de origine a mărfii; a stabili originea preferenţială şi nepreferenţială a mărfurilor.

2. TARIFUL VAMAL CA INSTRUMENT PRINCIPAL DE REALIZARE A REGLEMENTĂRII TARIFARE A OPERAȚIUNILOR DE IMPORT – EXPORT

2.1. Conceptul de tarif vamal ca instrument principal de realizare a reglementării tarifare

Una dintre cele mai utilizate măsuri economice de reglementare a relațiilor economice internaționale este tariful vamal, ce conține o listă detaliată a mărfurilor supuse taxelor de import, export și tranzit, dar și modul de calculare a acestora, nivelul taxei, precum și coeficienții de prime și reduceri, lista de bunuri interzise la import, export și de tranzit în conformitate cu nomenclatura mărfurilor activității economice externe.

Tariful vamal exista încă din perioada când apăreau primele formațiuni ale statului centralizat. În acel timp, tariful avea cu preponderență un caracter fiscal, deoarece scopul principal era acumularea veniturilor în trezoreria de stat. Pe parcursul dezvoltării societății, esența tarifului vamal, ca instrument fiscal, treptat s-a micșorat și a crescut rolul lui ca mijloc eficient de realizare a politicii comerciale.

Totuși, la începutul sec. al XX-lea, în multe țări existau sisteme vamale care funcționau fără tarife vamale. Astfel, în China toate mărfurile importate și exportate prin punctele vamale maritime erau taxate cu o taxă unică de 5%, în India această taxă era de 3,5%, în Egipt de 8% ș.a. [95, p.77]. Menționăm că, în prezent, toate statele lumii au tarife vamale, dar odată cu dezvoltarea economiei, diversificarea structurii marfare a comerțului exterior, intensificarea concurenței pe piața mondială, are loc detalierea tarifelor vamale; ratele taxelor vamale se stabilesc în funcție de tipul mărfii, de poziția ei în nomenclatorul marfar utilizat în scopuri vamale.

Considerăm că, prin ea însăși, evoluția tarifului este calea de guvernare a sistemului economic de stat în ansamblul său, atât în ceea ce privește sectorul privat și sectorul public al economiei, cât și privind corporațiile transnaționale, primele dintre care au fost cele mai mari companii comerciale. Tariful a fost un instrument flexibil pentru această activitate, permițând gestionarea conducerii la un nivel înalt, într-o anumită măsură chiar la un grad de rafinament. Dar, în același timp, natura sa a rămas aceeași ca și în timpul Cruciadelor. Astfel, traducerea cea mai precisă din arabă a noțiunii de „tarif este ceva ce nu se discută”.

Mai mult, termenul „tarif” provine de la numele orașului Tarifa, situat în apropierea strâmtorii Gibraltar. Orașul a primit această denumire de la numele unui conducător de triburi berberice, Tarif ibn-Malika, care printre primii a pășit pe tărâmul spaniol [153, p.463]. În timpul

stăpânirii asupra strâmtorii se percepeau, după un tabel special, în Tarifa, taxe de pe toate navele care treceau prin strâmtoare în funcție de caracterul și cantitatea mărfii. Ca urmare tabelele privind încasarea diferitor taxe, inclusiv vamale, au început să fie cunoscute sub denumirea de „tarif”. Astfel, toponimul „tarif” a intrat în uzul comun.

Termenul „tarif”, aşadar, este de proveniență arabă și înseamnă listă, registru [208]. Suntem de acord că prin tarif, la general, se înțelege o listă de prețuri, sistem de plăți percepute pentru primirea unor servicii. Pe lângă tariful vamal, există tarife de asigurare, tarife de transport, tarife pentru serviciile de telecomunicații ș.a. [207].

Din punct de vedere etimologic, cuvântul „tarif” derivă de la cuvântul grecesc antic „telos” (adică obiectiv, scop și plată finală) și de la cuvântul latin „teloneum” (datorie) [188, p.7].

Ulterior, cum este menționat în „Dicționarul enciclopedic” ale autorilor Brocgauz și Efron [113, p.374], tabelele pentru perceperea a tot felul de taxe, inclusiv și taxelor vamale, au început a se aplica și în alte state, iar cuvântul „tarif” a intrat în utilizare comună.

În literatura de specialitate, în funcție de prioritatea acordată politicii comerciale și de contextul utilizării, noțiunea de „tarif vamal” este tratată atât în sens larg, cât și în sens îngust. În sens larg, tariful vamal este privit ca un instrument special de realizare a politicii comerciale a statului, având drept scop echilibrarea importului și exportului de mărfuri, cât și protejarea pieței interne prin instituirea și aplicarea mecanismului de percepere a taxelor vamale. Iar în sens îngust, conceptul de tarif vamal este utilizat drept document, care conține lista sistematizată a taxelor vamale.

Susținem părerea autorului Moldovan A. T., care definește tariful vamal ca un catalog ce cuprinde nomenclatorul produselor supuse impunerii vamale și taxa vamală percepută asupra fiecărui produs sau grupă în parte, fiind cuprinse uneori în acest catalog și mărfurile scutite de impunerea vamală la importul lor pe teritoriul vamal al țării respective sau exportul lor peste granițele țării [71, p.134].

O noțiune asemănătoare o întâlnim și la savatul Caraiani Gh., care susține că tariful vamal reprezintă o listă a produselor care fac obiectul importurilor, cu indicarea taxelor vamale pe produse [11, p.36]. Iar noțiunea propusă de autoarea Mladen C. se reduce la „ansamblul taxelor de import și export reprezintă tariful vamal al fiecărui sat” [70, p.84].

Codul Vamal al Republicii Moldova, precum și Legea cu privire la tariful vamal definesc tariful vamal ca un catalog care cuprinde nomenclatorul de mărfuri introduse pe sau scoase de pe teritoriul vamal, precum și cuantumul taxei vamale la aceste mărfuri [19].

Propunem, a se defini tariful vamal ca un catalog sistematic al tuturor bunurilor asupra cărora sunt instalate taxele de import și de export, precizând valoarea de impozitare, adică ratele taxelor vamale. În același timp, evidențiem că tariful poate fi considerat o rată specifică a taxei care se aplică pentru importul anumitor bunuri sau exportul lor în afara teritoriului vamal al țării. În acest caz, conceptul de „tarif vamal” este identic cu conceptul de „taxă vamală”, care se percepe la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală a țării.

Forma structurală a tarifului include mai multe rubrici. În prima rubrică se indică codul mărfii, în rubrica doi se includ denumirile pozițiilor marfare și în rubrica trei se indică nivelul taxelor vamale.

Tarifele vamale se construiesc pe baza nomenclatoarelor care conțin lista mărfurilor repartizate conform schemei stabilite [104, p.149]. În tariful vamal se stabilește o concordanță între cele două elemente structurale – nomenclatorul marfar și nivelul taxei vamale.

Prin termenul de „nomenclatură” (lat. nomenclatura – listă de nume) se înțelege un sistem de termeni utilizați în relațiile sociale, și anume un sistem de caractere abstracte și condiționate, care urmează să creeze un confort maxim, din punct de vedere practic, pentru a caracteriza obiectele [206].

Nomenclatorul de mărfuri reprezintă un set de denumiri de mărfuri pe care în activitățile sale profesionale le utilizează organele vamale și subiecții activității economice externe. Legea Republicii Moldova cu privire la tariful vamal definește Nomenclatorul de mărfuri ca o listă care cuprinde codurile, denumirile și descrierea mărfurilor corespunzătoare sistemelor de clasificare aplicate în practica internațională [56]. Concretizăm că atenția trebuie să fie concentrată pe noțiunea de „mărfuri”, deoarece termenul „marfă” este unul dintre conceptele-cheie în reglementarea activității economice externe. Acest lucru se datorează faptului că marfa este obiectul oricărei operațiuni comerciale externe înregistrată de către autoritățile vamale. Dacă înainte regimul și procedura de eliberare a mărfurilor erau determinate de subiectul operațiunii comerciale externe, atunci în prezent criteriul de bază este obiectul contractului, adică o anumită marfă. Acest lucru a determinat elaborarea și dezvoltarea nomenclatorului de mărfuri a activității economice externe.

Propunem ca prin conceptul de „marfă” să se înțeleagă orice produs trecut peste frontiera vamală, inclusiv produsele care fac obiectul drepturilor de proprietate intelectuală, servicii, lucruri care fac obiectul cumpărării, vânzării sau schimbului. Evidențiem că această definiție include caracteristicile esențiale ale mărfurilor transportate, de exemplu, forma sa materială și transportabilitatea.

Un element important al tarifului vamal este clasificarea mărfurilor în nomenclatoarele marfare, care se datorează apariției și dezvoltării unor asociații și organizații internaționale ce au ca scop unificarea și standardizarea sistemului de reglementare a operațiunilor comerțului exterior. Mișcarea în acest sens este dictată, în principal, de dezvoltarea tendințelor de criză, care a acoperit majoritatea țărilor dezvoltate economic la sfârșitul anilor '20 și începutul anilor '30. „Marea Depresie” din 1929-1933 a demonstrat necesitatea de a coordona numeroasele probleme ale politicii macroeconomice la nivel multilateral. Absența în anii de până la război a instituțiilor internaționale care să stabilească „regulile de joc” în relațiile economice internaționale la nivel macro, în scopul de a contracara criza economică, a dus la acțiuni separate ale unor țări, care au agravat și mai mult criza economică. Într-o recesiune, care se apropia în SUA pentru protecția împotriva importurilor concurente și stabilizării economice, a fost adoptată legea lui Smoot-Hawley, prin care nivelul mediului al tarifului a fost ridicat pentru început la 44,7%, iar în 1932 a ajuns la 59,1%. După aceasta, a existat o creștere semnificativă a ratelor în tariful vamal în majoritatea țărilor occidentale, care a avut consecințe distrugătoare pentru economia mondială, așa încât între anii 1922-1932 volumul comerțului mondial a scăzut cu aproape 60% [73, p.25].

Ținem să menționăm că un nou impuls în dezvoltarea acestui proces a avut loc în legătură cu schimbările în structura comerțului internațional; odată ce nomenclatura se actualiza anual cu produse noi și complicate, se extindea semnificativ gama de subiecte ale relațiilor economice externe, care apăreau pe piața mondială în scopul de a-și realiza interesele economice. Prin urmare, elaborarea „condițiilor unice de joc” pentru toate țările în domeniul politicii vamale devenea o necesitate nu numai pentru dezvoltarea sistemului economic mondial, dar și pentru realizarea potențialului economic al fiecărei țări în parte prin intermediul relațiilor economice externe.

Așadar, sistemul de cooperare internațională în domeniul vamal a trecut prin mai multe etape evolutive. Prima organizație mondială a vămilor a fost înființată în 1890 cu denumirea de „Uniunea Internațională pentru publicarea tarifelor vamale (Bruxelles)” și efectua mai mult funcția de informare decât funcția de organizare. Prin urmare, observăm că anumite aspecte din domeniul legislației vamale, cum ar fi simplificarea formalităților vamale, pentru a minimiza interdicțiile și restricțiile în comerțul exterior, cooperarea în lupta împotriva contrabandei și altele, au fost abordate la conferințele de la Geneva din 1923 și 1928. În anii '30 ai sec. al XX-lea, Liga Națiunilor a semnat acordul „Cu privire la simplificarea procedurilor vamale și a altor formalități”. După al Doilea Război Mondial colaborarea în acest domeniu a continuat, dispozițiile privind procedurile vamale au fost incluse în documentele de constituire ale Organizației Mondiale a Comerțului.

Constatăm meritul deosebit în dezvoltarea relațiilor economice externe, care mai mult de o jumătate de secol a stat la baza acestora, și anume Acordul General pentru Tarife și Comerț (GATT) [178], intrat în vigoare la 01.01.1948 și amendat în 1994 odată cu crearea Organizației Mondiale a Comerțului, un acord principal internațional care reglementează principiile de funcționare a tarifelor vamale [20, p.53]. GATT-ul a fost un tratat multilateral interguvernamental, prin care țările membre se obligau să respecte anumite principii și reguli în domeniul relațiilor comerciale, să reducă, să elimine sau consolideze taxele vamale și să înlăture restricțiile cantitative sau de altă natură din calea schimburilor comerciale reciproce, trecând treptat la liberalizarea acestora, propunându-și astfel să favorizeze “cunoașterea nivelului de viață, realizarea deplinei utilizări a forței de muncă, un nivel tot mai ridicat al venitului real și al cererii efective, deplina utilizare a resurselor mondiale, creșterea producției și a schimburilor de produse” [178, p.1].

Menționăm că negocierile comerciale inițiate de GATT s-au desfășurat în cadrul unor conferințe, denumite și runde de tratative, fiind 8 la număr: Runda de la Geneva (aprilie-octombrie 1947), Runda de la Annecy (Franța, 1949), Runda de la Torquay (Anglia, 1950-1951), Runda de la Geneva (1955-1956), Runda Dillon (1960-1962), Runda Kennedy-Geneva (1964-1967), Runda Tokyo (1973-1979) și Runda Uruguay (1986-1994). În principal, aceste tratative au vizat negocieri tarifare și netarifare.

Totodată, apariția GATT-ului este legată de anii 1946-1948, când ONU a încercat să creeze Organizația Mondială a Comerțului (OMC). Comitetul de lucru, după doua ședințe, a pregătit proiectul statutului OMC, care mai târziu devine Acordul General pentru Tarife și Comerț. În anii '50 multe articole au fost completate și comentate, ceea ce dezvoltă esențial prevederile GATT. Îndeosebi, în 1954-1955 țările participante au încercat în baza acordului să creeze Organizația Cooperării Comerciale, care însă a eșuat. Următoarea etapă de modernizare a GATT s-a desfășurat în 1964, când s-au determinat condițiile de aplicare a prevederilor GATT față de țările în curs de dezvoltare, care intră în vigoare în 1966. Cea mai semnificativă modernizare a avut loc la finele anilor '70, fiind legată de rezultatele Discuțiilor Comerciale Multilaterale „Runda Tokyo” [11, p.49]. Acordurile și convențiile au întins sfera de influență a GATT asupra noilor domenii de reglementare comercial-politice și au schimbat esențial caracterul unui șir de articole. În anii '80 o revizuire profundă a acestui sistem a devenit necesară și a avut loc odată cu Runda Uruguay. Unul dintre principalele rezultate ale Rundei Uruguay sub egida GATT l-a constituit crearea Organizației Mondiale a Comerțului, intrată în funcțiune la 1 ianuarie 1995 [4, p. 56]. OMC reprezintă un cadru instituțional comun pentru acordurile

multilaterale și plurilaterale cu forță obligatorie negociate sau revizuite în cadrul Rundei Uruguay, acorduri care reglementează politica comercială a statelor membre [21, p.115].

Din 1948 până în 1994 Acordul General pentru Tarife și Comerț a asigurat cadrul de reglementări necesare stabilirii unui sistem comercial multilateral, solid și prosper, care a devenit din ce în ce mai liberal pe măsură ce s-au derulat toate rundele sale de negocieri comerciale [15, p. 15-16]. Pe parcursul existenței sale cea mai importantă funcție a GATT-ului a fost organizarea multilaterală a discuțiilor comerciale. Primele Runde s-au dedicat scăderii tarifelor vamale, iar mai târziu s-au axat, în special, pe reglementările netarifare în direcția creării noilor principii și reguli de funcționare a comerțului extern. Această perioadă coincide cu perioada în care comerțul internațional a înregistrat ratele sale de creștere cele mai ridicate [95, p.80].

Considerăm clasificarea mărfurilor în nomenclator ca fiind printre principalele domenii de reglementare a fluxurilor comerciale între țări. Clasificatorul este o listă sistematică a oricăror obiecte, care permite ca fiecare dintre ele să-și găsească locul și codul special, constând dintr-o serie de cifre, litere sau combinații alfanumerice.

Fiind parte a Convenției internaționale privind sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor, Republica Moldova are obligația să-și conformeze în corespundere cu aceasta nomenclatorul mărfurilor utilizat pentru reglementări externe și pentru evidența statistică a exportului și a importului de mărfuri [197, p.22]. În Republica Moldova Nomenclatura combinată a mărfurilor a fost elaborată în corespundere cu cerințele practicilor internaționale, luându-se în considerare modificările operate în Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor [205], aprobat de Organizația Mondială a Vănilor (o descriere mai amplă o vom efectua pe parcursul lucrării).

Evidențiem că Nomenclatura combinată a mărfurilor este un catalog care cuprinde codurile, denumirile și descrierea mărfurilor corespunzătoare sistemelor de clasificare aplicate în practica internațională, introduse pe sau scoase de pe teritoriul vamal, precum și cuantumul taxei vamale la aceste mărfuri [59].

Dacă ne referim la mecanismul de aplicare a tarifului vamal, el este alcătuit din mai multe elemente, și anume: clasificarea de mărfuri a obiectului de impozitare, metode de evaluare a bunurilor impozabile, metodele de determinare a țării de origine a mărfurilor, procedura de aplicare a taxelor vamale.

Ținem să menționăm că în diverse țări, în funcție de sarcinile propuse, sistemul de clasificare a mărfurilor în tarifele vamale poate fi grupat după mai multe criterii, cum ar fi: clasificarea alfabetică, după originea mărfurilor (din regnul vegetal, animal, mineral sau mixt) sau în funcție de gradul lor de prelucrare (materii prime, materiale, producție nedeterminată,

produse finite), însă de cele mai multe ori se ține seama de toate criteriile menționate și se face o clasificare combinată [6, p.326]. Conform sistemului de clasificare acceptat, toate secțiunile de produse, grupuri și subgrupuri au primit coduri speciale.

Atragem atenția la codificarea corectă a mărfurilor care este o componentă importantă a sistemului de reglementare a activității economice externe, deoarece afectează determinarea valorii lor pe baza unor criterii obiective și, în consecință, evaluarea și, respectiv, stabilirea și colectarea corectă a taxelor vamale. Stabilirea codului mărfii este una din cele mai actuale probleme ale declarantului, deoarece anume de codul mărfii depinde mărimea drepturilor de export/import și a actelor permissive necesare a fi prezentate la momentul vămuirii [196, p.2]. În plus, considerăm că clasificarea corectă a mărfurilor este de mare importanță pentru a spori obiectivitatea statisticii vamale a activității de comerț exterior, deoarece acesta din urmă este utilizată pentru a genera politica vamală optimă a statului.

Tarifele vamale moderne includ zeci de mii de mărfuri. Numărul total de poziții ajunge la cinci mii. În plus, fiecare poziție cuprinde un număr de subpoziții, care este o consecință a tendinței de a crește numărul de bunuri ce fac obiectul tarifului vamal. Clasificând mărfurile în poziții diferite, autoritățile vamale pot crea bariere protecționiste suplimentare la import sau pot stimula fluxul de mărfuri în țară. În special, schimbările în structura tarifului vamal (în direcția detalierii sale și clasificarea mărfurilor în anumite poziții și subpoziții) permite, lăsând neschimbate sau chiar scăzând nivelul mediu de impozitare, prin reducerea tarifelor vamale la mărfurile care au pierdut eficiența comercială, politică și economică, sau asupra mărfurilor al căror import nu se mai efectuează, să ridice tarifele la produse din sectoarele economiei care necesită un nivel mai ridicat de protecție tarifară.

Concluzionăm că, cu cât structura tarifelor vamale este mai fragmentată, cu atât mai eficient poate fi utilizată în scop protecționist; adică baza introducerii nomenclaturii marfare a tarifului vamal constituie relațiile economice, dar nu aspectele de procedură a controlului vamal.

Totodată, evidențiem că aplicarea efectivă a tarifului vamal nu se limitează la o simplă schimbare în nivelurile de taxe vamale. Atingerea unor obiective protecționiste sau fiscale, este posibilă numai în cazul în care se manipulează cu toate elementele tarifului vamal.

Constatăm că, în prezent, nu există o metodă uniformă de clasificare a tarifului vamal, care ar da posibilitatea de a percepe tariful vamal nu ca pe un instrument separat de reglementare de stat a activităților de comerț exterior, dar ca pe un sistem de măsuri utilizate de țări în relațiile economice internaționale. Astfel, fiecare țară din lume utilizează propriul sistem de aplicare a diferitor tipuri de taxe în diferite secvențe.

Utilizarea eficientă a metodelor tarifare de reglementare nu depinde numai de sistemul de impozitare a bunurilor în timp ce se deplasează peste frontiera vamală, dar, de asemenea, și de aplicarea procedurilor de vămuire și control vamal.

2.1.1 Funcțiile tarifului vamal

În ultimele decenii, importanța tarifului vamal a scăzut odată cu creșterea unor bariere indirecte ale reglementării comerțului extern, așa ca: diferite standarde tehnice sau stabilirea unor limite benevole la exportul de mărfuri în baza înțelegerilor neformale. Măsuri decisive pentru eliminarea acestor bariere sunt întreprinse de OMC. Recomandările acestei organizații sunt îndreptate spre ridicarea rolului tarifului vamal în reglementarea activității economice externe [211]. În așa fel, constatăm că tariful vamal este instrumentul principal al politicii vamale și a reglementării de stat a pieței interne a mărfurilor în legătură cu piața mondială.

În baza tarifului vamal, cotele medii ale taxelor vamale în țările dezvoltate în condițiile actuale nu sunt mari, dar influența lor asupra comerțului extern este destul de însemnată. Cu ajutorul unor taxe mici este posibil a face importul unor mărfuri neconvenabil și a stimula producerea lor în interiorul țării, impozitându-le cu taxe mai mari comparativ cu materia primă necesară pentru producerea lor.

Evidențiem, în același timp, că experiența industrializării anumitor state dovedește că tariful vamal poate fi un instrument efectiv, îndreptat spre stimularea importului de mărfuri necesare anumitor ramuri ale industriei. În aceste scopuri, se aplică așa instrumente ca: utilizarea facilităților concrete în cadrul regimurilor vamale de prelucrare și aplicarea diferențiată a taxelor vamale în funcție de gradul în care se încadrează importul acestor mărfuri în strategia dezvoltării economice.

Jucând nemijlocit rolul de regulator, tariful vamal îndeplinește în același timp și altă funcție – este o măsură indirectă de influență asupra altor state în scopul asistenței dezvoltării exportului.

Am identificat că tariful vamal, de regulă, îndeplinește următoarele **funcții**: funcția fiscală, funcția de protecție, funcția reglatoare și funcția comercial-politică.

Considerăm necesar a analiza mai detaliat aceste funcții:

- *funcția fiscală* – asigură acumulările necesare în bugetul de stat [35, p.189]. Fără îndoială, caracteristicile dominante de aplicare a tarifului vamal sunt acumularea de venituri bugetare și protecția pieței interne de concurența străină. După cum s-a menționat, una din funcțiile tarifului vamal este acumularea veniturilor în bugetul de stat. Însă, experiența mondială

ne demonstrează că, odată cu dezvoltarea economică a statului, rolul taxelor vamale de import în calitate de venit scade [11, p.28].

Constatăm că modelele folosirii tarifului vamal în scopul de a îndeplini funcțiile fiscale pot fi foarte diverse. Astfel, una dintre ele se bazează pe introducerea de taxe pentru bunurile de larg consum, unde rata taxei se menține la un nivel scăzut pentru a maximiza veniturile vamale la bugetul de stat. Rata scăzută de taxe stimulează importatorii să introducă marfă oficial, nu să caute căi de contrabandă. Suntem de acord că acoperirea largă a unui număr mare de rubrici de mărfuri cu taxe de import permite țării să aibă cantități mari de bunuri la import.

Concretizăm că obiective fiscale se pot realiza prin impozitarea vamală doar a anumitor categorii de bunuri, dar rata taxei ar trebui să fie semnificativ mai mare decât în prima variantă, pentru a menține un anumit nivel de venituri vamale.

Este, de asemenea, posibilă utilizarea opțiunii, prin care se pune în aplicare o rată a taxei scăzute pentru toate bunurile care trec frontiera vamală a țării, indiferent de direcția de mișcare - export, import, tranzit, dar aceasta poate avea doar un efect fiscal temporar, deoarece reacția din partea partenerilor comerciali va fi una adecvată, reducerea volumului comerțului exterior.

Considerăm că aplicarea tarifului vamal efectuează întotdeauna funcția fiscală, deoarece tariful vamal este privit și ca un impozit care este un mijloc de completare a trezoreriei statului și este suportată de către consumatorul final. Efectul fiscal depinde de nivelul taxei vamale. Dacă nivelul taxei este mic, atunci și efectul acestei taxe este mic, iar în cazul în care nivelul taxei este în creștere, atunci se intensifică și efectul fiscal al acesteia.

- *funcția de protecție* – se manifestă prin creșterea prețurilor la produsele de import și apărarea producției interne de concurența străină, care poate cauza un prejudiciu considerabil producătorilor autohtoni de aceleași mărfuri sau mărfuri similare [35, p.189]. Tariful vamal de import are efect de protecție, deoarece taxa vamală scade competitivitatea mărfurilor asupra cărora se aplică. Odată cu majorarea nivelului taxei, cresc orientările sale protecționiste ca un instrument al politicii de comerț exterior.

Evidențiem faptul că acest lucru este și mai important atunci când importul semnificativ limitează posibilitățile de realizare a producției naționale de către producătorii autohtoni în așa măsură încât le amenință cu falimentul și pierderea de locuri de muncă în țară. Necesitatea protejării producătorilor autohtoni este legată de faptul că pe piața internațională există producători de mărfuri mai competitivi decât producătorii autohtoni. Chiar și în cele mai industrializate state sunt ramuri ale economiei și întreprinderi care necesită protecție față de concurența excesivă străină. Reprezentanții mediului de afaceri obțin de la guvern stabilirea

taxelor de import mari, când acest lucru răspunde și intereselor naționale (mai ales când este vorba de domeniile de producere de perspectivă).

Susținem ideea că, pentru a combina economia națională cu economia mondială prin schimburile comerciale și a egala prețurile interne și internaționale, este necesar a introduce echilibrat mărfuri străine pe piața națională, mai ales produsele finite. Funcția dată a tarifului vamal se realizează prin intermediul taxelor ad valorem, specifice și combinate. Menționăm că cele preferate sunt taxele vamale ad valorem, deoarece doar acestea păstrează nivelul de protecție, indiferent de schimbarea prețurilor la mărfuri pe piața internațională. Introducerea taxelor combinate este urmată de scăderea importului, în special, a producției alimentare finite și a mărfurilor de destinație industrial-tehnică. Respectiv, acest instrument se poate utiliza pentru protecția producției proprii, deoarece taxele combinate și specifice sunt imposibil de ocolit prin scăderea valorii mărfurilor.

Diferențierea cotelor taxelor vamale indicate în tariful vamal caracterizează nivelul de realizare a funcțiilor de bază ale tarifului vamal, și anume: cu cât mai multe cote ale taxelor sunt în tariful vamal, cu atât mai bine sunt protejate anumite domenii ale economiei statului sau anumite întreprinderi.

Tariful vamal este un instrument flexibil ce protejează producătorul local față de mărfurile din străinătate [80, p.116]. În esență, are o funcție de protecție chiar și atunci când producția internă nu intră în competiție directă cu bunurile străine. De exemplu, dacă o țară dorește să reducă cheltuielile valutare ale cetățenilor săi, în legătură cu problemele balanței de plăți, guvernul va crește prețul unor bunuri străine, deși mărfurile interne similare lipsesc, în scopul de a reduce temporar consumul. În acest caz, utilizarea tarifului vamal are simultan ambele funcții, fiscală și de protecție. Astfel, o țară care aplică tarife vamale (în special, taxe de import) rezolvă atât problema de acumulare a veniturilor cât și problema protejării pieței naționale.

Adversarii măsurilor protecționiste susțin că tarifele vamale scad nivelul bunăstării în țările care comercializează mărfuri, iar introducerea unilaterală a tarifelor deseori contribuie la apariția „războiului comercial”, care subminează stabilitatea comerțului internațional și a economiei mondiale în ansamblu. Majorarea tarifului, de cele mai dese ori, duce la ridicarea poverii fiscale a consumatorului. Cu atât mai mult, tariful vamal de import contribuie la ridicarea prețurilor și, ca urmare, la creșterea costului vieții în țară.

Susținem părerea expusă mai sus, dar cu unele rezerve. Considerăm această funcție ca prioritară pentru aplicarea în Republica Moldova în cazul produselor care fac concurență producătorilor autohtoni. Nu de puține ori, în practică sunt întâlnite situații când produsele

importate sunt comercializate la un preț cu mult mai mic decât produsul autohton. Prin neaplicarea măsurilor de protecție statul doar înrăutățește starea agenților economici autohtoni, care și așa este destul de grea.

Considerăm oportun ca organele vamale la depistarea diferențelor de prețuri la produsele importate și la cele din interiorul Republicii Moldova să aplice fără ezitare taxele excepționale, pentru a implementa funcția de protecție a tarifului vamal.

- *funcția regulatoare* – are o anumită influență la formarea structurii de producere, la mecanismul de formare a prețurilor, facilitează dezvoltarea anumitor ramuri și stopează dezvoltarea altora.

Funcția regulatoare a tarifului vamal se manifestă și prin faptul că acesta este un instrument de reglementare de stat a prețurilor. După cum s-a menționat deja, există anumite diferențe între prețurile interne și cele mondiale, cauzate de prezența unor niveluri diferite la costurile de producție și diferența în sistemul fiscal. În același timp, trebuie să subliniem că se urmăresc anumite legități, și anume: excesul de preț asupra mărfurilor interne face profitabil importul de mărfuri străine și invers, nivelul scăzut al prețurilor interne stimulează exporturile de bunuri pe piața internațională.

Un exemplu de aplicare a mecanismului de tarifare ca autoritate de reglementare a importurilor este utilizarea sa de către Guvernul SUA pentru a echilibra piața națională a produselor petroliere. La căderea prețurilor la produsele petroliere pe piața mondială, SUA introduce o taxă de import semnificativă, obținând astfel venituri suplimentare și creând obstacole semnificative pentru importatorii de petrol ieftin. În această situație, țările vânzătoare încep să suporte pierderi substanțiale atât din cauza prețurilor mai mici, precum și din micșorarea exporturilor, fiind nevoite să aleagă micșorarea volumului de extrageri, reducând astfel oferta pe piața americană. Astfel, se realizează funcția de reglementare a tarifului, în scopul de a stabiliza piața.

Constatăm că funcția de reglementare a tarifului vamal în protecția pieței naționale se poate realiza și prin escaladarea taxelor, și anume creșterea ratelor taxelor vamale în funcție de gradul de prelucrare a mărfurilor. Astfel, considerăm binevenit ca prin efectuarea politicii regulatorii, importatorilor din Republica Moldova să li se creeze condiții în care să nu fie rentabilă din punct de vedere economic de a introduce produse finite, dar să fie rentabil introducerea de materii prime, pentru dezvoltarea unor ramuri sau subramuri ale economiei naționale.

În plus, funcția de reglementare a tarifului vamal se manifestă prin faptul că acesta este un instrument pentru utilizarea rațională a valutei străine în țările cu rezerve reduse valutare,

precum și în punerea în aplicare a obiectivelor sociale. Astfel, tarifele vamale ridicate la bunuri de lux și unele produse finite limitează importurile, în timp ce reducerea ratelor taxelor pentru bunurile de consum și materii prime pentru industrie stimulează fluxurile comerciale în țară. Acest model de politică tarifară promovează utilizarea rațională a valutei străine, reieșind din interesele generale și nevoile esențiale ale țării.

Totodată, susținem ideea că tariful vamal menține balanța dintre marfă și capacitatea de plată a țării. Nu întâmplător încă în procesul de elaborare a GATT, care orientează țările membre la liberalizarea comerțului extern, în textul convenției a fost introdus art. XII „Restricții în scopul de a asigura balanța de plăți”, în care se menționează că în scopul asigurării situației sale financiare și balanței de plăți, statul sau GATT poate limita cantitatea sau prețul mărfii permise de a fi importate [178].

- *funcția comercial-politică* (care poate fi privită ca și funcție de reglementare) este un instrument de influență indirectă asupra politicii economice a altor state, joacă un rol aparte în atingerea balanței intereselor economice între anumite state [11, p.29].

Datorită tarifului vamal, ca instrument de politică comercială externă, se produce raționalizarea structurii de mărfuri, se menține un raport optim de venituri valutare și cheltuieli în stat. În plus, tariful vamal este un instrument economic de influență a relațiilor economice externe ale țării. Prin folosirea acestui instrument, guvernul poate controla volumul și natura traficului de mărfuri, adică poate stimula circulația mărfurilor sau, dimpotrivă, poate bloca circulația lor.

În acest sens, menționăm că stimularea poate avea loc nu numai în cazul unui anumit grup de marfă, dar, de asemenea, și dintr-o anumită țară sau grup de țări. Scăderea volumului de export, din cauza scăderii importului, poate afecta atât de semnificativ în cât efectul benefic de la introducerea tarifului asupra ocupării forței de muncă în industria concurentă cu importurile poate fi acoperit de influența negativă a ocupării forței de muncă în industria de export. Tariful poate duce la scăderea nivelului general de ocupare a forței de muncă, din motivul protejării locurilor de munca la întreprinderile locale care produc mărfuri ce concurează cu cele de import, tariful de import, în același timp, duce la scăderea ocupării forței de muncă în industria de export și alte sectoare legate de export.

Constatăm că în procesul colaborării bilaterale, regionale sau multilaterale tariful vamal de import permite a obține scăderea taxelor vamale în țările parteneri comerciali. Totodată, este posibilă folosirea tarifului vamal ca o măsură de retorsiune la acțiunile discriminatorii din partea altor state (de exemplu, a lipsi anumite state de preferințele acordate anterior sau de utilizarea taxelor la nivel mai mic).

Din punctul de vedere al funcției comercial-politice a tarifului vamal, nivelul ridicat al taxelor vamale favorizează eficacitatea acestor negocieri, pe când nivelul mic al taxelor vamale, scade eficacitatea acestor negocieri [11, p.28].

Specificăm că în multe state, tariful vamal se folosește ca un instrument care asigură evidența strictă din partea statului a controlului cu privire la trecerea peste frontiera vamală. Aceasta se realizează ca urmare a aplicării unei taxe vamale care impune organele vamale a identifica concret mărfurile, a calcula corect cantitatea și valoarea ei pentru a putea perfectă actele vamale și a achita impozitele.

În concluzie, menționăm că funcțiile enumerate mai sus, în toate țările lumii inclusiv în Republica Moldova, se realizează printr-un set de măsuri. Împărtășim ideea că măsura principală este instituirea taxei vamale, care face mărfurile străine mai puțin concurente, limitând introducerea lor pe teritoriul național al statului.

Totodată, în calitate de măsuri auxiliare **propunem**: niveluri diferite de taxe vamale, aplicate față de anumite țări (preferințe) sau în anumite perioade de timp (taxe sezoniere); metode de stabilire a valorii mărfii în vamă, de care depinde mărimea taxelor vamale, și condiții de determinare a țării de origine a mărfii (pentru obținerea preferințelor tarifare). Aceste măsuri vor fi examinate pe larg pe parcursul lucrării de față.

2.1.2. Clasificarea tarifului vamal

Pentru o aplicare mai eficientă a tarifului vamal, în funcție de diferite situații apărute în practică, tariful vamal se clasifică după mai multe criterii în literatura de specialitate.

Astfel, **în funcție de obiectul de impozitare**, tariful vamal se împarte în:

- *tariful vamal de import* – catalog ce cuprinde nomenclatorul de mărfuri și cota taxelor vamale aplicate la introducerea mărfurilor pe teritoriul vamal. Tariful vamal de import este definit ca cel mai tradițional instrument utilizat în vederea realizării politicii economice a oricărui stat, deoarece implementarea lui presupune nu numai determinarea poziției tarifare și a taxei vamale ce trebuie să fie percepută, dar și stabilirea valorii în vamă și a țării de origine a mărfii [35, p.189]. El servește ca o bază pentru reglementarea activității economice externe. Constatăm că cel mai des pe plan internațional este utilizat tariful vamal de import. Observăm că și Republica Moldova utilizează acest tip de tarif vamal, iar ca tendință are de a majora prețul produselor importate, aplicându-se, taxele vamale la import;

- *tariful vamal de export* – catalog ce cuprinde nomenclatorul de mărfuri și cota taxelor vamale aplicate la scoaterea mărfurilor de pe teritoriul vamal [130, p.53]. Acest tarif vamal este

folosit de un număr restrâns de state, preponderent aflate în curs de dezvoltare, ce dispun de resurse naturale, fiind totodată un instrument de exercitare a controlului asupra exportului. Observăm scopul aplicării unui asemenea tarif este menținerea prețurilor pentru o anumită categorie de marfă pe piața internă și pe piața internațională;

- *tarif vamal mixt* – catalog ce cuprinde nomenclatorul de mărfuri și cotele taxelor vamale aplicate la introducerea și scoaterea mărfurilor de pe teritoriul vamal; [35, p.189]

- *tarif vamal de tranzit* – catalog ce cuprinde nomenclatorul de mărfuri și cotele taxelor vamale aplicate la tranzitarea mărfurilor peste teritoriul vamal. Menționăm că, în prezent, taxele vamale de tranzit sunt anulate, iar în statele unde se încasează diverse taxe vamale pentru tranzitul de mărfuri, tariful vamal de tranzit este înlocuit cu o listă de taxe vamale de tranzit [130, p. 53].

După structura sa (sau după metoda de aplicare a plăților vamale), tariful vamal este de două tipuri: tarif vamal cu o coloană (numit și simplu) și tarif vamal cu mai multe coloane (numit și compus).

Tariful vamal cu o coloană (simplu) se bazează pe o singură rată de impozit vamal, adică o singură listă de taxe vamale care se aplică mărfurilor indiferent de țara de origine. Acest tarif este universal, dar nu oferă o manevrabilitate suficientă în politica vamală, nu prevede preferințe sau discriminări și este puțin utilizat [11, p.36]. Tariful vamal simplu după modul de stabilire este întotdeauna autonom, adică este stabilit de țara gazdă fără acorduri cu alte state în domeniul reglementărilor tarifare.

Tariful vamal cu mai multe coloane (compus) se bazează pe două, trei sau mai multe categorii de taxe vamale pentru un anumit produs, care se aplică diferit față de țara de unde provine marfa. Fiecare taxă se aplică față de anumite țări sau grupuri de țări [35, p.190]. Constatăm că astfel de tarife cu niveluri diferite ale taxelor vamale permit statelor să pună în aplicare o politică vamală diferită în raport cu diferite țări.

Atragem atenția că acest tip de tarife, cu niveluri diferențiate de taxe vamale, prevede o discriminare comercială. Ele pun presiune asupra unor țări, impozitând produsele lor cu taxe mai mari, în timp ce vor să obțină diferite concesi.

Tariful vamal cu mai multe coloane (compus), conține următoarele coloane de taxe vamale:

Prima coloană, ca regulă, este *coloana taxelor generale* (mai sunt numite și maxime, autonome sau de bază) [35, p.190]. Coloana taxelor respective sunt aplicate asupra mărfurilor din țări cu care nu sunt încheiate acorduri comerciale și cărora nu li se acordă clauza națiunii celei mai favorizate.

Următoarea coloană este *coloana taxelor convenționale*, care se aplică asupra mărfurilor din țările cu care sunt încheiate acorduri și cărora li se acordă clauza națiunii celei mai favorizate [35, p.190]. Aceste taxe sunt mult mai mici decât cele maximale. În tariful vamal al UE, de exemplu, diferența dintre ele sunt de 1.5-2.0 ori. În SUA și Japonia, această diferență este și mai mare.

Constatăm că tariful vamal complex după natura sa întotdeauna este convențional, și anume se formează pe baza unor acorduri cu alte țări. În continuare, vom analiza clauza națiunii celei mai favorizate în contextul aplicării tarifului vamal compus. Prin clauza națiunii celei mai favorizate conform art. 1 din Acordul General pentru Tarife și Comerț, înțelegem „Orice avantaje, privilegii și imunități acordate de către o parte contractantă pentru un produs originar din/sau având ca destinație teritoriul tuturor celorlalte părți contractante, vor fi extinse imediat și necondiționat asupra oricărui produs similar originar din/sau având ca destinație teritoriul tuturor celorlalte părți contractante” [178].

Această dispoziție privește taxele vamale și impunerile de orice natură percepute la import sau export, sau cu ocazia importului sau exportului, precum și pe acelea care afectează transferurile internaționale de fonduri efectuate cu prilejul plății importurilor sau exporturilor, modul de percepere a acestor taxe și impuneri, ansamblul reglementărilor și al formalităților aferente la importuri sau exporturi [11, p.37].

Din această dispoziție concluzionăm că acordarea de reduceri sau scutiri de taxe vamale pentru anumite produse unor state obligă la acordarea acelorași facilități țărilor cărora li s-a acordat clauza națiunii celei mai favorizate. Totodată, Acordul GATT prevede că: produsul din teritoriul oricărei alte părți contractante nu va fi supus, direct sau indirect, la taxe sau alte impuneri interne, de orice natură, superioare celor aplicate, direct sau indirect, produselor naționale similare, creându-se astfel un tratament național în materie de impozite [178]. Se poate aprecia că extinderea clauzei națiunii celei mai favorizate la toate relațiile economice internaționale ar deschide porți largi cooperării între toate statele lumii, spre folosul tuturor.

În practica internațională, clauza națiunii celei mai favorizate poate apărea sub diverse forme și conținuturi, și anume:

- *clauza condiționată* – prin care avantajele acordate statului terț se aplică noului stat beneficiar al clauzei, numai condiționat de primirea din partea acestuia a anumitor compensații echivalente, care pot fi de aceeași natură sau de natură diferită;

- *clauza necondiționată* – prin care avantajele acordate statului terț beneficiar se extind automat și necondiționat în relația cu noul stat partener, beneficiar al clauzei fără a fi luate în seamă condițiile în care această clauză se aplică de părțile lor cu terții;

- *clauza unilaterală* – prin care numai o parte se obligă să-și acorde reciproc tratamentul cel mai favorabil existent în relația fiecăruia cu terții, condiționat sau necondiționat;
- *clauza generală* – privește relațiile economice în ansamblu dintre țările semnatare;
- *clauza specială* – se referă numai la anumite domenii, de regulă numai la schimburile de mărfuri [12, p.53].

Totodată, observăm că tarifele vamale complexe oferă, de asemenea, *taxe preferențiale* deosebit de scăzute. Acestea se utilizează de țările care creează grupuri economice închise, precum și în relațiile cu țările care sunt în curs de dezvoltare. (Vor fi analizate detaliat în paragrafele următoare.)

O altă clasificare a tarifelor vamale este **în funcție de modul de stabilire a taxelor vamale**, conform căreia tarifele vamale pot fi împărțite în: tarif vamal general (autonom); tarif vamal diferențiat; tarif vamal convențional; tarif vamal preferențial.

Tariful vamal general constă în ansamblul taxelor vamale aplicabile mărfurilor importate sau exportate, indiferent de statul din care provin sau către care se importă [35, p.190]. Acest tarif vamal se aplică între statele care nu au încheiat convenții sau acorduri în acest domeniu și conține o singură coloană de taxe vamale pentru toate mărfurile supuse impunerii vamale.

Tariful vamal diferențiat este practicat din interese protecționiste ale economiei naționale și are un regim superior tarifului vamal general. Acest tarif se stabilește pentru vânzările de mărfuri sau produse numai în relațiile cu anumite state [71, p.173].

Tariful vamal convențional conține taxe vamale stabilite prin convenții între state sau prin clauze ale diverselor acorduri comerciale privind toate operațiunile de import – export de mărfuri sau produse. De regulă, printre aceste clauze se regăsește și clauza națiunii celei mai favorizate, adică una din coloanele de taxe vamale convenționale se referă la mărfurile importate din țările care beneficiază de această clauză.

Clauza națiunii celei mai favorizate a fost examinată mai sus, dar urmează să specificăm că în practică există și excepții de la principiul dat. Aceasta presupune că dacă unul dintre cele două state va acorda ulterior, unui terț, condiții de tarif vamal mai avantajoase, aceste condiții se vor aplica de drept și schimburilor de mărfuri ce vor interveni după această dată între statele părți la convenția inițială [71, p.173]. O altă excepție o constituie regimul instituit în cadrul uniunilor vamale, precum și în cadrul zonelor de comerț liber. Următoarea excepție cu efect pozitiv asupra promovării relațiilor comerciale internaționale o constituie instituirea regimului de preferințe vamale acordate de țările dezvoltate celor în curs de dezvoltare. În final, o altă excepție de la principiul clauzei națiunii celei mai favorizate privește facilitarea comerțului de frontieră între țările limitrofe.

Tariful vamal preferențial este tariful vamal care se practică în toate statele contemporane și constă în practicarea de taxe vamale în cuantumuri reduse și în exceptarea de la plata taxelor vamale a unor categorii de mărfuri și produse, eliminându-se obstacolele din comerțul internațional [71, p.174]. Prin practicarea unui tarif vamal preferențial se reduce simțitor efectul fiscal al taxelor, care sunt incluse în prețul mărfurilor și produselor importate și suportate de cumpărători.

Taxele vamale preferențiale se pot baza pe principiul reciprocității sau pe cel al nereciprocității. În favoarea țărilor în curs de dezvoltare, Acordul General pentru Tarife și Comerț a instituit sistemul generalizat de preferințe vamale reciproce și nediscriminatorii SGP, care este un ansamblu de reguli comerciale potrivit cărora țările dezvoltate aplică scutirea integrală sau parțială de taxe vamale asupra importului de produse manufacturate care provin din țările în curs de dezvoltare, beneficiare de preferințe. Aceste preferințe, fiind unilaterale, nu constituie obiectul negocierilor între țările donatoare și cele beneficiare [35, p.192]. De exemplu, în Japonia tarifele preferențiale se aplică la mărfurile originare din țările în curs de dezvoltare și sunt de regulă mai mici decât cele aplicate la mărfurile provenite din țările dezvoltate.

În concluzie, putem menționa că un avantaj important al tarifelor vamale preferențiale îl constituie posibilitatea de negociere a concesiilor vamale, precum și instituirea de discriminări în relațiile cu anumite state. Formele sub care se pot prezenta concesiile vamale se referă la reduceri directe de taxe vamale la anumite mărfuri sau grupe de mărfuri și consolidarea taxelor vamale prin două modalități: menținerea taxelor vamale în vigoare la nivelul existent pe o perioadă de timp determinată și neimpunerea în continuare a taxelor vamale de import asupra mărfurilor cărora nu trebuie să li se aplice taxele vamale.

2.2. Analiza Sistemului armonizat de descriere și codificare a mărfurilor

Având în vedere dificultățile cauzate de utilizarea principiilor diferite de clasificare în nomenclaturile de mărfuri internaționale, a devenit necesară crearea unui clasificator internațional comun, care ar putea fi utilizat în toate țările, atunci când participanții la relațiile internaționale ale comerțului exterior perfectează actele la vamă și ar oferi oportunitatea de a analiza comerțul exterior cu anumite bunuri, mărfuri, grupuri și poziții. Niciuna dintre nomenclaturile internaționale, elaborate în diferite etape, nu a îndeplinit în totalitate cererile prezentate de către țări și organizații internaționale [136, p.255]. Constatăm că din punctul de vedere al diferitor țări și organizații, fiecare nomenclatură, pe lângă avantaje evidente, a avut, de asemenea, și dezavantaje semnificative.

Astfel, în fața comunității internaționale este pusă sarcina: a asigura raționalizarea și armonizarea documentației comerciale și a datelor, în special, pentru a unifica sistemul de codificare a informației, în ceea ce privește țările, unitățile de măsură, tipurile de transport și, cel mai important, mărfurile în sine. Aceasta a dus la necesitatea de a discuta problemele în cauză de către experții Consiliului de Cooperare Vamală cu alte organizații internaționale interesate. La o reuniune a Comisiei Economice Europene, Consiliului de Cooperare Vamală i-a fost solicitat să analizeze posibilitatea elaborării unui sistem de clasificare a mărfurilor internațional unificat, cunoscut mai târziu ca Sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor [11, p.211].

S-a ajuns la concluzia că dezvoltarea mijloacelor tehnice de prelucrare și transmitere automată a datelor a dat o posibilitate reală de a rezolva problema menționată, dar numai în cazul în care pentru identificarea mărfurilor este utilizat un cod unic recunoscut la nivel internațional.

Astfel, la începutul anilor '70, Consiliul de Cooperare Vamală a luat decizia de a înființa un grup de lucru care ar studia posibilitățile de elaborare a unui sistem internațional unic de clasificare a mărfurilor, pentru a facilita, pe termen lung, operațiunile de comerț exterior. Sistemul urma să răspundă necesităților principale ale autorităților vamale, ale statisticilor, transportatorilor și producătorilor, mai târziu este denumit „Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor” [11, p.211-212] (în continuare Sistem armonizat).

De observat că elaborarea Sistemului armonizat a început în 1973 și a durat aproximativ 10 ani [136, p.256]. La elaborarea Sistemului, a trebuit să se țină cont de nomenclaturile și sistemele de descriere a mărfurilor și urma ca Sistemul să devină util atât pentru scopuri vamale, cât și statistice [187, p.62].

Grupul de lucru a tins ca clasificarea elaborată, pe de o parte, să cuprindă detaliat mărfurile aflate în circuitul internațional, iar pe de altă parte, descrierea și codificarea mărfurilor din clasificator să reflecte tehnologia de producție. Concluzionăm că încă în etapa elaborării, Sistemul armonizat a fost conceput ca un nomenclator marfar multifuncțional, care să răspundă, în același timp, necesităților organelor vamale și fiscale, fiind construit pe principiul legăturilor maxime între comerțul exterior și statisticile producției în diferite țări.

Unul din principiile de bază ale Sistemului armonizat a devenit cel al compatibilității datelor naționale și internaționale asupra comerțului exterior al unei țări [205].

Pentru toată durata de elaborare a Sistemului s-a constituit un organism internațional care a cuprins reprezentanți ai mai multor organizații, a ținut seama de toate interesele și a propus măsurile necesare pentru punerea în aplicare a Sistemului armonizat. Comitetul Sistemului armonizat, care a fost creat de Consiliu pentru elaborarea sistemului, a trebuit să fie reprezentativ pentru a răspunde nevoilor celor interesați în domeniu: vamă, statistică, transportator. În

componența Comitetului Sistemului armonizat erau reprezentanți ai serviciului vamal al diferitor state, precum și reprezentanți ai mai multor organizații naționale și internaționale. Constatăm că în total în componența Comitetului Sistemului armonizat și grupului său de lucru au participat reprezentanți ai 60 de țări și peste 20 de reprezentanți ai organizațiilor naționale și internaționale prin prezentarea de propuneri, observații și comentarii [11, p.214].

Atragem atenția că, în conformitate cu principiile de bază stabilite de grupul de lucru al Comitetului Sistemului armonizat, Sistemul urma să fie elaborat în baza clasificărilor reciproce: Nomenclatura Consiliului de Cooperare Vamală (NCCD) și Clasificarea Tip pentru Comerțul Internațional (CTCI). S-a ținut cont și de alte sisteme de clasificare, dintre care: nomenclaturile tarifare sau statistice, unele având ca bază NCCD (tariful vamal japonez, nomenclatura tarifară pentru asociația latino-americană și cel al liberului schimb), Nomenclatura de mărfuri pentru statistica comerțului exterior a Comunității Europene și a comerțului exterior între statele sale membre, nomenclaturi cu caracter original cum a fost tariful vamal al SUA, Nomenclatura uniformă a mărfurilor Uniunii internaționale a căilor ferate, a Uniunii internaționale de transport aerian, tarifele pentru cheltuielile Asociației liniilor de navigație Transatlantică a indicilor occidentale.

În iunie 1983 Consiliul de Cooperare Vamală a finalizat activitățile de pregătire pentru elaborarea Sistemului armonizat. Paralel cu elaborarea Sistemului armonizat, s-a pregătit elaborarea Convenției privind aplicarea acestuia. La sesiunile 61/62 din iunie 1983 Consiliul de Cooperare Vamală a aprobat varianta finală a proiectului Convenției Internaționale cu privire la Sistemul Armonizat de Descriere și Codificare a Mărfurilor și a dispus semnarea convenției [11, p.216].

Inițial Consiliul de Cooperare Vamală intenționa să pună în vigoare convenția la 01.01.1985. Însă impedimentele de ordin administrativ și negocierile pe problemele de aplicare a art. XXVIII a GATT, dictate de necesitatea transferării tarifelor la Sistemul armonizat, au dictat schimbarea termenului. Noul termen de intrare în vigoare a Convenției a fost stabilit pentru 01.01.1988 [11, p.216].

Pentru asigurarea îndeplinirii acestui termen, Consiliul de Cooperare Vamală, în iunie 1986 la sesiunile 67/68, a aprobat Protocolul modificărilor Convenției Sistemului armonizat, unde era prevăzut că pentru intrarea în vigoare a Convenției era necesar ca un număr anumit de state s-o semneze. După ce s-a ajuns la numărul necesar de state (în iunie 1986, 17 la număr), Sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1988 [205].

Evidențiem că la elaborarea Sistemului armonizat grupul de lucru s-a condus de două

principii de bază privind selectarea mărfurilor în grupe, și anume: marfa trebuie să aibă un semn distinctiv independent și să prezinte interes cel puțin pentru câteva țări. Pentru determinarea acestui aspect s-au utilizat datele statistice internaționale și naționale cu privire la comerțul extern al diferitor țări.

Suntem de acord cu faptul că fiecare țară ce a luat parte la elaborarea Sistemului armonizat a avut posibilitatea să introducă propunerile sale referitor la descrierea mărfurilor, locul lor presupus în nomenclator, codul marfar și notele nomenclatorului. Astfel, propunerile venite de la diferite țări au fost discutate ulterior de grupele de experți și transmise grupului de lucru. Problema de atribuire a mărfii la o grupă sau alta și de atribuire a codului numeric era rezolvată prin votarea cu simpla majoritate.

În Sistemul armonizat sunt clasificate orice mărfuri mobile, având o formă materială, care trec peste frontiera a două sau mai multe țări, fiind grupate într-un număr de diviziuni; grupe, subgrupe, poziții și subpoziții [122, p.99].

Părțile contractante la această Convenție, elaborată sub coordonarea Consiliului de Cooperare Vamală, au încheiat-o urmărind:

- facilitarea comerțului internațional;
- simplificarea procedurii privind culegerea, compararea și analiza datelor statistice;
- reducerea cheltuielilor dictate de necesitatea de a atribui mărfurilor o altă denumire, o nouă clasificare și o nouă codificare;
- evoluția tehnicilor și a structurilor comerțului internațional. Acest fapt a dispus modificări importante în Convenția privind Nomenclatura pentru clasificarea mărfurilor în tarifele vamale, încheiată la Bruxelles la 15 decembrie 1950;
- considerarea gradului de detaliere, cerut în scopuri tarifare și statistice, care depășește cu mult pe cel oferit de nomenclatura anexată la convenția de mai sus;
- Sistemul armonizat ca fiind unul destinat utilizării pentru stabilirea tarifelor și pentru statisticile aferente diferitor moduri de transportare al mărfurilor;
- Sistemul armonizat care vine să favorizeze stabilirea unei corelații cât mai strânse între statisticile comerciale de import și de export, pe de o parte, și de statisticile de producție, pe de altă parte [205].

Suntem de acord cu aceste elemente care au stat la baza încheierii convenției respective, din considerentul că reflectă cele mai importante sectoare și domenii din cadrul activității economice a fiecărui stat.

Evidențiem că, în conformitate cu textul Convenției, Sistemul armonizat este parte

componentă a acesteia, prin care se înțeleg reguli internaționale de clasificare și informații statistice asupra mărfurilor destinate comerțului extern [205]. Acesta include Nomenclatura Sistemului armonizat, reguli generale pentru interpretarea Sistemului armonizat. Textul convenției corespunde principiilor de bază ale dreptului internațional și ONU: aplicări benevole, nepermiterea implicării în dreptul intern, recunoașterea întâietății dreptului la soluționarea litigiilor.

Astfel, în art. 1 din Convenția menționată sunt definite următoarele noțiuni:

- prin Sistem armonizat de denumire și codificare a mărfurilor se înțelege nomenclatura care cuprinde pozițiile, subpozițiile și codurile numerice aferente, notele de secțiuni, capitole și subpoziții, precum și regulile generale de interpretare a Sistemului armonizat incluse în anexa la această convenție,
- prin nomenclatură tarifară se înțelege nomenclatura stabilită în conformitate cu legislația părții contractante pentru încasarea taxelor vamale de import,
- prin nomenclaturi statistice se înțeleg nomenclaturile mărfurilor, elaborate de partea contractantă, pentru culegerea datelor necesare întocmirii statisticilor comerciale de import și de export [205].

Suntem de acord cu formulările respective, deoarece în baza acestor prevederi, practic toate statele lumii, inclusiv Republica Moldova, și-au creat propriile nomenclaturi tarifare. Acest fapt a apropiat Republica Moldova de Comunitatea Europeană în privința clasificării mărfurilor și de piața de desfacere a produsului autohton.

Concluzionăm că Sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor este o codificare vamală adoptată conform Convenției menționate de majoritatea participanților la comerțul mondial (cuprinde circa 90% din mărfurile aflate în circuitul comercial internațional) [35, p.195].

Menționăm că Sistemul armonizat este o nomenclatură structurată, conținând o serie de poziții tarifare de 4 cifre, care sunt, în majoritatea cazurilor, subdivizate în subpoziții de 5 sau 6 cifre [71, p.190]. În cadrul Sistemului armonizat produsele sunt clasificate în 1241 de poziții, distribuite în 5019 subpoziții, care sunt grupate în 96 de capitole, repartizate în 21 de secțiuni [15, p.197]. Pozițiile și subpozițiile sunt identificate prin numere, la care primele două cifre reprezintă capitolul, iar următoarele două cifre poziția în cadrul capitolului. Următoarele două cifre delimitează subpozițiile în cadrul pozițiilor. Constatăm că de fapt este vorba de două tratări diferite ale aceluiași sistem, care, pe de o parte, creează un anumit număr de poziții de 4 cifre ce acoperă regrupări particulare de subpoziții determinate de un număr de subdiviziuni, iar pe de

altă parte, permite subdivizarea pozițiilor de 4 cifre deja acceptate, în vederea obținerii de subpoziții necesare la un nivel mai detaliat [29, p.18].

În concluzie, menționăm că fiind o nomenclatură polivalentă pe 6 cifre exclusiv numerică, Sistemul armonizat este conceput pentru a clasifica mărfurile transportabile, chiar dacă aceste mărfuri nu fac obiectul schimburilor comerciale. Astfel, prin natura lor, cele 5019 grupe sau categorii de mărfuri pot fi utilizate în diferite scopuri, ceea ce conferă nomenclaturii caracterul polivalent.

Împărtășim ideea că o clasificare este concepută ca un instrument de valoare numai atunci când clasează mărfurile într-o manieră simplă și precisă la o singură poziție sau subpoziție. Considerăm că o clasificare trebuie să conțină reguli care ar permite alegerea unei poziții sau subpoziții, după ce au fost înlăturate toate celelalte poziții la care se putea clasifica marfa respectivă [99, p.17]. Conținutul Sistemului armonizat cuprinde astfel de reguli, care stabilesc principiile pe care se bazează nomenclatura și care stabilesc reguli generale pentru o interpretare uniformă.

Așadar, regulile generale interpretative sunt șase la număr. În baza regulii generale interpretative nr.1, o regula fundamentală, clasificarea mărfurilor este legal determinată după termenii pozițiilor și notelor secțiunilor și capitolelor. Regula 2-a lărgeste cuprinsul pozițiilor care se referă la un articol determinat, în așa fel încât să acopere chiar și articolul incomplet sau nefinit. Regula 2-b extinde pozițiile care menționează o singură materie determinată sau produse compuse dintr-o singură materie determinată, iar orice produs compus din mai multe materii se clasează conform regulii 3. Regula 3 enumeră principiile de clasificare aplicabile mărfurilor care pot fi clasificate la două sau mai multe poziții. Conform regulii 3a, mărfurile se clasifică la poziția cea mai specifică [192, p.11], iar regula 3b se aplică produselor amestecate sau celor compuse din diferite materii diferite. Regula 3c se aplică numai dacă regulile 3a și 3b nu permit efectuarea încadrării, marfa se încadrează la poziția cu numărul cel mai mare dintre pozițiile care pot fi luate în considerare. Regula 4 încadrează mărfurile care nu pot fi încadrate conform regulilor precedente reieșind din noutatea lor la poziția articolelor celor mai asemănătoare. Regula 5 încadrează diferite categorii de cutii, huse, ambalaje la poziția la care sunt încadrate articolele cărora le sunt destinate, când în mod normal se vând împreună. Și, în final, regula 6 prevede că încadrarea produselor în subpozițiile unei poziții trebuie să se facă, în mod asemănător, cu aceleași principii care sunt aplicabile la încadrarea în pozițiile de 4 cifre [205].

Atragem atenția că regulile interpretative prevăd în mod precis încadrarea mărfurilor în Sistemul armonizat care urmează să se efectueze în etapele stabilite: încadrarea într-o poziție de

4 cifre, într-o subpoziție cu o liniuță a acestei poziții și în subpoziții cu 6 cifre definite [15, p.201].

Concretizăm că odată cu aderarea unei țări la Convenție, aceasta se obligă să elaboreze tariful vamal și nomenclatura statistică în conformitate cu Sistemul armonizat. Totodată, statul respectiv își asumă obligația ca la elaborarea nomenclaturilor sale tarifare și statistice să folosească toate pozițiile și subpozițiile Sistemului armonizat, fără completări și modificări, precum și codurile numerice aferente, să aplice regulile generale pentru interpretarea Sistemului armonizat și să respecte ordinea de numerotare a Sistemului armonizat. Susținem ideea că fiecare parte contractantă este obligată să publice statistica sa comercială de import și de export, în conformitate cu codurile de șase cifre ale Sistemului armonizat.

Totodată, subliniem că prevederile art. 4 din Convenție [205] dau posibilitatea aplicării parțiale a Sistemului armonizat de către țările în curs de dezvoltare, pornind de la cerințele comerțului internațional sau de capacitățile sale administrative. Singura condiție este ca statul care aplică Sistemul armonizat parțial să depună toate eforturile pentru aplicarea întregului Sistem armonizat într-o perioadă de cinci ani de la data intrării ei în vigoare. Atragem atenția că, în caz de necesitate, țările în curs de dezvoltare pot solicita ajutor țărilor dezvoltate, care vor acorda asistență tehnică, vor pregăti personalul, vor transpune nomenclatura lor proprie la Sistemul armonizat.

În baza art. 6 a Convenției se formează Comitetul Sistemului armonizat, care include reprezentanți ai fiecărei părți contractante, având dreptul la un singur vot, care se întrunesc de două ori pe an [205]. Susținem dreptul la un singur vot al fiecărei părți contractante, deoarece nu permite influențarea nedorită în folosul unor participanți „mai mari” în relațiile economice externe. Totodată, funcțiile principale sunt: să propună proiecte de amendamente la convenție pornind de la necesitățile utilizatorilor sau evoluția tehnicilor și structurilor comerțului internațional, să pregătească note explicative, să formuleze recomandări care să asigure interpretarea și aplicarea uniformă a Sistemului armonizat, să culeagă și să distribuie informații cu privire la aplicarea Sistemului armonizat, să furnizeze informații sau recomandări în ceea ce privește orice problemă de clasificare a mărfurilor, să prezinte rapoarte cu privire la activitatea sa.

În urma analizei efectuate, constatăm că rolul Consiliului este de a examina propunerile pentru amendarea convenției, pregătite de Comitetul Sistemului armonizat, de a aviza Notele explicative, avizele de clasificare și orice alte interpretări ale Sistemului armonizat.

Cea mai importantă concluzie care reiese din prevederile Convenției se referă la drepturile vamale, prin care se menționează că părțile contractante prin această convenție nu își

asumă nicio obligație referitoare la nivelul taxelor vamale [205]. Aceasta permite ca fiecare stat, în funcție de necesitățile sale și de posibilitățile economice, să stabilească nivelul taxelor vamale într-un așa fel încât să-i permită o dezvoltare mai eficientă.

O altă concluzie este că, în prezent, practic toate nomenclatoarele statistice din lume se bazează pe Sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor. Specificăm că Republica Moldova a aderat la această Convenție prin Legea nr. 112-XV din 22 aprilie 2004 [198, p.31]. Astfel, Republica Moldova a făcut încă un pas important spre eliminarea obstacolelor din calea liberei circulații a mărfurilor. În această ordine de idei, se propune ajustarea cadrului legal la prevederile Convenției și a legislației comunitare în privința nomenclatoarelor utilizate pe plan național, ceea ce ar contribui semnificativ la procesul de integrare a Republicii Moldova în familia statelor europene.

2.3. Locul și rolul reglementării tarifare în cadrul reglementărilor de stat ale activității economice externe

Utilizarea oricărui instrument de politică economică oferă o predicție detaliată a consecințelor aplicării sale, în conformitate cu legile de bază ale dialecticii, urmările pot fi atât pozitive, cât și negative. Compararea aspectelor pozitive și negative determină eficiența punerii în aplicare a acestei activități în sistemul reglementării de stat a economiei.

În istorie, reglementarea tarifară s-a dezvoltat pe fundamentul luptei permanente între abordările protecționiste și de liber schimb în reglementarea activității economice externe. Abordarea protecționistă are ca scop crearea condițiilor mai favorabile pentru dezvoltarea producției interne și pieței interne [65, p.150]. Principalele sale obiective sunt atinse prin stabilirea unui nivel ridicat de taxe vamale pentru bunurile importate, în timp ce abordările de liber schimb implică un nivel minim de taxe vamale și își propun să încurajeze importul de mărfuri străine pe piața internă.

Prin urmare, obiectivul principal al cercetării noastre este de a determina locul și rolul reglementării tarifare în sistemul reglementării de stat a relațiilor economice internaționale. Relațiile economice, atât în teoria macroeconomică, cât și în cea microeconomică, sunt analizate cu ajutorul modelului cererii și ofertei reciproce. Având în vedere că tariful este parte a economiei de piață, la studierea acestuia este util să se ia în considerare aplicarea modelului cererii agregate și ofertei agregate reciproce. Cererea este dependența dintre cantitatea de bunuri produse și servicii, influențată de doi factori: nivelul general al prețurilor și cantitatea de bunuri și servicii pentru care există cerere.

Considerăm că investigarea efectelor utilizării tarifului vamal, ca instrument de politică comercială, este recomandabil să înceapă cu impactul taxelor la import, asupra economiei în ansamblu. Trebuie remarcat faptul că la stabilirea acestui coraport contribuie nivelul de dezvoltare economică, precum și dependența de sistemul economic global. Din cele mai vechi timpuri și până în prezent, comerțul exterior și politica economică externă au inclus două abordări conceptuale, care se opun, dar în același timp sunt dialectic aproape și care întotdeauna au coexistat în politica oricărui stat: protecționismul și liberalismul [101, p.25].

Concluzionăm că există o specificitate a efectului tarifului vamal asupra economiilor țărilor mici și mari. În acest caz, prin țară mică sau mare se înțelege nu mărimea teritorială, ci influența ei asupra comerțului mondial prin pârghii de stabilire a prețurilor la mărfuri. Țara este considerată mică în cazul în care, drept urmare a modificării cererii sale de import, prețurile mondiale nu se schimbă. Și invers, țara este recunoscută mare în cazul în care modificarea cererii din partea ei a mărfurilor de import duce la modificarea prețurilor mondiale. Specificăm că în literatura de specialitate există afirmații potrivit cărora o țara este considerată mare dacă poate influența realmente condițiile comerțului în conformitate cu care desfășoară evidența comercială cu partenerii săi.

Aplicarea tarifului vamal produce câteva efecte economice, printre acestea fiind: [133, p.47]

- *efectul de venituri*, implică creșterea veniturilor bugetului de stat ca urmare a taxării mărfurilor de import. El se calculează ca mărimea importurilor statului după aplicarea tarifului înmulțit la mărimea taxei vamale. Precizăm că efectul de venituri nu presupune în sine pierderi pentru economia țării, dar prezintă pierderi pentru consumatori, deoarece veniturile lor sunt percepute de stat în calitate de impozit pentru buget. Concluzionăm că are loc transferarea veniturilor din sectorul privat la sectorul public;

- *efectul de redistribuire*, redistribuie veniturile consumatorilor la producătorii de mărfuri care concurează cu importul. Specificăm că se calculează ca diferența dintre veniturile suplimentare primite de producător în urma aplicării tarifului vamal și a cheltuielilor suplimentare la producerea unei cantități adăugătoare de mărfuri.

- *efectul de protecție* provoacă pierderile economice ale statului, ca urmare a necesității de producție internă sub protecția tarifului, a unei cantități suplimentare de mărfuri cu cheltuieli mai mari [136, p.280]. Efectul de protecție apare drept consecință a faptului că mărfurile străine mai eficiente în producere se înlocuiesc pe piața internă cu mărfuri autohtone mai puțin eficiente în producere. Constatăm că odată cu creșterea protecției pieței interne cu ajutorul tarifelor, o tot mai mare cantitate de resurse, ne destinate pentru producerea acestor tipuri de mărfuri, sunt

utilizate pentru producerea lor. Suntem de acord că aceasta duce la cheltuieli suplimentare la producerea mărfurilor, în comparație cu cheltuielile suportate de stat, în cazul în care statul ar cumpăra mărfurile la prețuri mai mici de la producători străini.

Împărtășim ideea respectivă și considerăm aceste efecte ca fiind de bază și necesare pentru dezvoltarea economică a unui stat modern.

După cum am menționat, impactul tarifelor la evoluția situației economice într-o țară mare are propriile caracteristici. Acest lucru se datorează, în primul rând, poziției de monopol a țării pe piața de bunuri. Constatăm că în acest caz, scopul aplicării taxei de import va fi nu funcția fiscală a tarifului vamal, ci limitarea achizițiilor de bunuri străine pentru a reduce costul importurilor. O țară mare cu un monopol pe piața dată de bunuri, limitând importurile cu ajutorul tarifului vamal, reduce semnificativ cererea totală pentru acest produs, ca urmare a acestor acțiuni furnizorii sunt obligați să reducă prețurile. Scăderea prețurilor pentru bunurile importate și nivelul constant al prețurilor la export ajută la îmbunătățirea condițiilor de comerț pentru țară. Dar trebuie remarcat faptul că și o țară mare poate aștepta un efect pozitiv de la tariful de import, numai cu condiția să nu fie acoperit de consecințele negative ale impunerii de taxe.

Pentru consumator nu este esențial cine a produs bunurile, producătorul autohton sau cel din străinătate, ci calitatea și prețul mărfurilor. Deci atunci când au loc în țară importuri, înseamnă că ele se bucură de cerere. Prin urmare, introducerea tarifului va afecta consumatorii de importuri. Desigur, va exista întotdeauna o anumită parte de cetățeni patrioți, care în orice caz vor cumpăra numai produse naționale, dar ei nu determină natura relațiilor pe piața de consum.

Constatăm că existența importurilor indică prezența unui anumit concurs, adică dreptul de alegere a mărfurilor de pe piață [139, p.48]. Consecințele aplicării taxei de import pentru potențialul cumpărător sunt plata unor bani mai mulți pentru bunurile importate sau consumul scăzut al acestui produs ori atât una, cât și cealaltă. Adică, limitarea importurilor prin utilizarea taxelor de import duce la o înrăutățire a oportunităților de consum.

Analiza efectuată determină următoarele concluzii: în cazul în care consumatorul național pierde aproape întotdeauna de la introducerea tarifelor de import, atunci producătorul național, care produce produse concurente din import, aproape întotdeauna este interesat în aplicarea tarifului vamal pentru mărfurile importate. Acest lucru se datorează nu numai faptului că se limitează volumul importurilor și, prin urmare, consumatorul începe să-și satisfacă propriile nevoi din contul producției naționale de mărfuri, dar și creșterii prețului mărfurilor ca urmare a introducerii tarifului vamal. După cum putem vedea, introducerea taxelor vamale este însoțită de o scădere a nivelului de bunăstare a consumatorilor și prosperitatea în creștere a producătorilor naționali. Totodată, aplicarea tarifului de import limitează importul doar parțial, adică nu îl

interzice total, el aduce venituri statului. Prin urmare, impozitarea este rațională și din punctul de vedere al protecției statelor tinere. Într-o situație economică instabilă, care se caracterizează printr-un număr mare de tendințe negative, una dintre principalele probleme este reducerea veniturilor fiscale. Iar introducerea tarifului de import alimentează bugetul de stat.

Părerea noastră la acest subiect este că statul trebuie să găsească un echilibru între aplicarea tarifului vamal cu scop de protejare a producătorului autohton, dar și să dea posibilitate consumatorilor să aleagă producția de import. Astfel, propunem realizarea unei cercetări a pieței interne, pentru a stabili ramurile și subramurile economiei naționale care necesită o protecție din partea statului, iar pentru restul produselor se propune a micșora nivelul taxelor vamale întru satisfacerea necesităților consumatorilor interni.

În opinia noastră, calcularea nivelului real al tarifului vamal ar trebui să fie efectuată nu numai în reglementarea vamală a activității economice externe, dar și în elaborarea unei politici comerciale eficiente. Astfel, în cazul protejării producătorilor autohtoni cota taxei la import pentru produsele finite trebuie să depășească în mod semnificativ cota taxei asupra importurilor de produse semifabricate. Dacă este necesar să fie protejate sectoarele economiei producătoare de bunuri intermediare și, prin urmare, stimulată concurența în sectoarele producătoare de produse finite, atunci se stabilesc taxe de import ridicate la produse semifabricate, astfel încât nivelul tarifului nominal la produse finite va fi mai mic [139, p.48].

Prin nivelul tarifar optim (*optimal tariff rate*) se înțelege acel nivel de rate tarifare care va aduce un câștig net, adică va asigura maximizarea nivelului de bunăstare economică națională [182, p.138].

Astfel, putem concluziona că cea mai mare parte a lumii, folosind tariful vamal în politica sa externă, rezolvă o serie de probleme, cum ar fi:

- protejarea economiei de impactul negativ al concurenței străine (tariful vamal afectează întotdeauna condițiile de funcționare a producătorilor străini pe această piață),
- asigurarea condițiilor pentru integrarea efectivă a țării în spațiul economic mondial (tarifele vamale sunt utilizate pe larg pentru a îmbunătăți condițiile de acces al produselor naționale pe piețele externe),
- susținerea coraportului rațional al exportului și importului de mărfuri, introducerea valorilor valutare și cheltuielile în țară (tarifele vamale influențează balanța de plăți a statului),
- crearea condițiilor pentru schimbări progresive în structura de producție și de consum a bunurilor,
- raționalizarea structurii exportului și importului de mărfuri.

În cele din urmă, rolul economic al tarifului vamal este, în primul rând, legat de faptul că, acționând la prețul mărfii și la separarea pieței naționale de cea internațională, crescând nivelul prețului bunurilor, tarifele afectează în mod activ competitivitatea mărfurilor, care, la rândul lor, afectează și nivelul de acumulare de capital, ritmul de dezvoltare, ratele de rentabilitate în anumite sectoare ale economiei, nivelând diferența care a apărut în condiții internaționale și naționale de producție.

2.4. Concluzii la Capitolul 2

1. Cel mai eficient mijloc de reglementare a activității economice externe este reglementarea tarifară, care se prezintă prin tariful vamal, ca instrument de influență statală asupra sferei financiar–economice a societății și care continuă să joace un rol exclusiv pentru Republica Moldova.

3. Analiza istorică a problematicii demonstrează lipsa unei strategii eficiente de reglementare tarifară, iar litigiile privind utilitatea protecționismului și politicii liberului schimb în activitatea economică externă nu s-au epuizat până în prezent.

4. Scopul principal prin care se poate justifica nivelul înalt al taxelor vamale, este nu atât protejarea producătorului autohton, cât protejarea securității naționale, inclusiv a securității economice, prestigiului țării, care în definitiv, încurajează stimularea producției autohtone. Un alt motiv al aplicării taxelor vamale mari este datorat faptului că veniturile din vamă asigură venituri considerabile în bugetul statului.

5. Cea mai reușită protecție a producției autohtone este capacitatea acesteia de a concura pe piața mondială. Însă într-o etapă incipientă protecția tarifară este un element indispensabil pentru crearea unui potențial de dezvoltare. Iată de ce nivelul ridicat al taxelor este o trăsătură specifică țărilor în curs de dezvoltare.

6. Dezvoltarea tarifului vamal trebuie să includă: optimizarea nivelului taxelor vamale de import cu scopul de a mări volumul veniturilor; echilibrarea taxelor specifice cu nivelul taxelor ad valorem; creșterea utilizării taxelor combinate și a taxelor sezoniere; scăderea nivelului taxelor vamale la importul materiei prime pentru producerea produselor alimentare; scăderea nivelului taxelor vamale pentru unele mărfuri (utilaje, produselor medicamentoase) care nu se produc în stat sau se produc în cantități limitate; totodată creșterea nivelului taxelor vamale pentru produsele care au un analog fabricat de producători autohtoni.

7. Valoarea tarifului vamal este semnificativă nu numai ca un mijloc de venituri bugetare, dar și ca un instrument de raționalizare a structurii mărfurilor de import și de stimulare a concurenței pe piața internă.

8. Unul dintre principiile de bază ale Sistemului armonizat a devenit cel al compatibilității datelor naționale și internaționale asupra comerțului exterior al unei țări. În acest sens, Republica Moldova, de la 1 ianuarie 2015, utilizează Nomenclatura combinată a mărfurilor în baza Convenției internaționale privind Sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor din 14 iunie 1983.

10. Analiza evoluției contemporane a reglementării tarifare în țările dezvoltate a demonstrat că, în comparație cu politica vamală a țării noastre care obține o direcționare fiscală, sistemele altor state sunt îndreptate la îndeplinirea funcțiilor reglatoare, iar realizarea corectă a politicii tarifare reflectă prioritățile politicii comerciale a statului și contribuie la slăbirea celor mai negative consecințe a creșterii concurenței.

11. Funcțiile tarifului vamal în toate țările lumii, inclusiv în Republica Moldova, se realizează printr-un set de măsuri, cea mai principală fiind instituirea taxei vamale, care face mărfurile străine mai puțin concurente, limitând introducerea lor pe teritoriul național al statului. Dar în calitate de măsuri auxiliare **propunem**: niveluri diferite de taxe vamale, aplicate față de anumite țări (preferințe) sau în anumite perioade de timp (taxe sezoniere); metode de stabilire a valorii mărfii în vamă, de care depinde mărimea taxelor vamale; condiții de determinare a țării de origine a mărfii (pentru obținerea preferințelor tarifare).

12. **Propunem** modificarea termenului de „mărfuri” prevăzut în art. 2 al Legii Republicii Moldova cu privire la tariful vamal, cu următoarea formulare: prin „marfă” să se înțeleagă orice produs trecut peste frontiera vamală, inclusiv produsele care fac obiectul drepturilor de proprietate intelectuală, servicii, lucruri care fac obiectul cumpărării, vânzării sau schimbului”. Evidențiem că această definiție include caracteristicile esențiale ale mărfurilor transportate, de exemplu, forma lor materială și transportabilitatea.

13. **Propunem** realizarea unei cercetări a pieței interne, pentru a stabili ramurile și subramurile economiei naționale care necesită o protecție din partea statului, iar pentru restul produselor se propune a se micșora nivelul taxelor vamale cu scopul satisfacerii necesităților consumatorilor interni.

3. TAXA VAMALĂ CA ELEMENT DE ECHILIBRARE A IMPORTULUI ȘI EXPORTULUI DE MĂRFURI

3.1. Conceptul de taxă vamală

În tariful vamal, fiecărei poziții a nomenclatorului de mărfuri îi sunt asociate taxe vamale, după cum a fost menționat în capitolul anterior. Tariful vamal este format din binomul nomenclator tarifar și taxe vamale. În timp ce nomenclatorul tarifar are vocație universală, taxele vamale exprimă, prin structura și nivelul lor, interesele specifice de politică comercială ale fiecărui stat. Taxele vamale sunt măsuri de reglementare operativă a activității economice externe [127, p.251].

În literatura de specialitate sunt întâlnite mai multe definiții ale taxei vamale.

În opinia autorului Moldovan A.T., taxele vamale reprezintă impozitul indirect pe care statul îl percepe asupra mărfurilor în momentul când acestea trec granițele vamale ale unei țări, în vederea importului, exportului sau tranzitului [71, p.117].

O definiție foarte asemănătoare cu cea precedentă este formulată și de profesorul Dan Drosu Șaguna care menționează că „taxele vamale sunt acele prelevări bănești, percepute de către stat în momentul, în care lucrurile trec granițele țării, respective în vederea importului, exportului sau tranzitului” [90, p.894]. Într-o mare măsură, suntem de acord cu aceste interpretări, dar avem unele rezerve ce țin de specificația regimurilor vamale în care urmează a fi trecute mărfurile, adică import, export și tranzit. Considerăm că specificația a doar trei regimuri vamale ar putea crea impedimente legale la aplicarea taxelor în restul regimurilor și destinațiilor vamale în caz de necesitate.

La rândul său, Mladen C. menționează că taxele vamale fac parte din cea mai răspândită și cunoscută categorie de venituri bugetare, ele reprezentând un impozit indirect perceput de către stat asupra mărfurilor în momentul trecerii granițelor vamale ale țării respective, deci constituie o plată obligatorie datorată bugetului, fără echivalent în serviciu sau prestație directă ori indirectă din partea statului sau a statului plătitor. Susținem părerea autoarei deși credem că definiția este prea desfășurată în privința naturii juridice a taxei vamale, având în vedere mențiunea că este „fără echivalent sau prestație directă ori indirectă din partea statului sau a statului plătitor”.

O abordare discutabilă se întâlnește într-o lucrare mai veche a savantului Caraiani Gh., care definește taxa vamală ca un impozit direct perceput de către stat, în momentul trecerii mărfurilor peste granițele vamale ale țării respective [11, p.25]. Dorim să precizăm că nu suntem

de acord cu această formulare, din motiv că taxa vamală este un impozit indirect, și nu direct cum menționează autorul. Cu atât mai mult că în lucrările ulterioare autorul singur definește taxa vamală ca impozit indirect perceput de către stat asupra mărfurilor, atunci când acestea trec granițele țării respective [9, p.315].

În doctrina rusă se întâlnesc două definiții relevante. Mai des, este utilizată cea propusă de autorul Timoșenko I.V.: „taxa vamală este o plată obligatorie, încasată de organele vamale în momentul importului de mărfuri pe teritoriul vamal sau al exportului lor de pe acest teritoriu și este o condiție esențială pentru astfel de import sau export [158, p.257], or, în unele lucrări, de exemplu, în lucrarea autorilor Bakaeva O.I. și Matvienko G.V. – „taxa vamală este o plată obligatorie nefiscală, achitată organelor vamale sau percepută de ele în legătură cu realizarea dreptului persoanelor fizice și juridice de a trece mărfuri peste frontiera vamală a statului” [108, p.139]. Nu suntem de acord cu opinia că taxa vamală este o plată nefiscală, deoarece veniturile nefiscale sunt venituri obținute de stat din exploatarea domeniilor statului (întreprinderi economice, terenuri etc.) în conformitate cu regulile liberei concurențe și din valorificarea bunurilor aparținând statului. Veniturile nefiscale revin statului în calitatea sa de proprietar de capitaluri avansate în procesul reproducției economice (de pildă, dividendele), astfel: de la regiile publice sau societățile naționale autonome – apar sub forma întregului profit net al acestora sau a vărsămintelor unei fracțiuni din profitul net rămas după alimentarea fondurilor proprii; de la instituțiile publice – apar sub forma taxelor de metrologie, pentru eliberarea autorizațiilor de transport cu autovehicule în traficul internațional de mărfuri, pentru analizele efectuate de laboratoarele organizate în sistemul protecției consumatorilor și de altele asemănătoare, taxele consulare, taxe și alte venituri din protecția mediului ș.a.; din diverse alte surse (sunt denumite venituri nefiscale diverse) cum sunt, de pildă, cele provenite din amenzile și penalitățile aplicate, valorificarea bunurilor confiscate etc. Constatăm că veniturile fiscale sunt veniturile întemeiate pe monopolul puterii de constrângere a statului. Evidențiem că aparțin acestei categorii taxele și impozitele. În concluzie, specific acestei categorii de venituri este faptul ca ele nu se obțin printr-o activitate liberă a organelor publice, în concurență cu gospodăriile particulare, ci prin constrângere.

Prin urmare, în baza definițiilor enunțate mai sus, observăm că există anumite caracteristici comune:

- taxa vamală reprezintă o plată obligatorie, care, în caz că nu se execută, se sancționează conform legislației;
- taxa vamală este percepută numai de către autoritatea vamală în modul și în mărimea stabilită de actele normative;

- taxa vamală este percepută în cazul introducerii sau scoaterii mărfurilor de pe teritoriul vamal [100, p.54-55].

Ținând cont de noțiunea legală a taxei vamale expusă în art. 1 p.27. a Codului Vamal al Republicii Moldova, și anume: „Taxa vamală este impozitul încasat de organul vamal conform Nomenclurii combinate a mărfurilor” [19], venim cu o definiție proprie, care întrunește componentele generale definitorii ale acesteia. Prin urmare, **taxa vamală** este un impozit indirect, perceput de organele vamale, în cazul introducerii sau scoaterii mărfurilor de pe teritoriul vamal al unui stat.

În acest context, urmează să vedem care este rolul aplicării taxelor vamale în reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export și care este mecanismul de formare a acestora. Astfel, statul instituie taxele vamale în scopul realizării veniturilor bugetare, pe de o parte, iar pe de altă parte, în scopul asigurării măsurilor protecționiste pentru industria națională, pentru agricultură și alte domenii.

Evidențiem că taxele vamale se utilizează pentru atingerea scopurilor strategice și a sarcinilor tactice, care se stabilesc de organele de conducere a statului la diferite etape de dezvoltare social-economice a lui. Constatăm că de aici rezultă principiul de bază al formării taxelor vamale – principiul „fundamentării științifice”. Taxa vamală trebuie să fie determinată în baza unor legități științifice, care în mod obiectiv reflectă realitatea ei economică și permite folosirea pentru rezolvarea sarcinilor trasate. Principiul fundamentării științifice presupune că la determinarea taxei vamale este necesar a lua în considerare funcționarea legilor economice. Aceasta, în primul rând, este legea valorii, care prevede necesitatea echivalenței de schimb și este reglatorul producerii. La încălcarea acțiunii acestei legi se oprește dezvoltarea economică progresivă, apar și se aprofundează disparitățile în economie, drept consecință, unele ramuri ale industriei sunt în scădere.

Concluzionăm că din principiul fundamentării științifice reiese că în condițiile economiei de piață taxele vamale trebuie să se formeze luând în considerare și legea „cererii și ofertei de bunuri”. În cele din urmă, sistemul de taxe vamale trebuie să corespundă legii „economiei de timp social” și să accelereze ritmul dezvoltării social-economice a statului [133, p.49].

Considerăm că tariful vamal constituie fundamentul formării taxelor vamale. În acest sens, urmează să examinăm cum se calculează mărimea taxei vamale sau, altfel spus, ce reprezintă în sine baza impozabilă a taxei vamale și care este rata ei.

În primul rând, trebuie făcută o diferență între următoarele concepte – „mărimea taxei vamale” și „rata taxei vamale”. Mărimea taxei vamale este suma totală care urmează a fi plătită în baza impozitului respectiv. Iar rata taxei vamale este suma fixată, care este baza de calcul a

mărimii taxei vamale. Rata taxei vamale se stabilește pentru fiecare produs supus impozitării [164, p.112]. Taxa vamală se determină ținându-se cont de poziția tarifară, originea mărfii și valoarea în vamă. Constatăm că, de regulă, taxele vamale sunt calculate ad valorem, adică un procent aplicat la valoarea în vamă a mărfurilor.

Taxele vamale constituie un impozit întrunind elementele specifice ale acestuia: respectiv forma bănească, natura de plată generală, caracterul definitiv, elementele de stabilire identificate într-o procedură specială denumită procedura vamală și, mai ales, caracterul unilateral al obligației [11, p.25]. De asemenea, menționăm că o trăsătură importantă a taxelor vamale este că ele fac parte din sistemul veniturilor bugetare care, la rândul lor, reprezintă totalitatea fondurilor bănești instruite prin lege și controlate de către stat.

Cât privește mărimea taxelor vamale, acestea nu sunt stabilite în mod arbitrar, la stabilirea cotelor taxelor vamale pentru o anumită marfă sau grup de mărfuri trebuie să fie luate în considerare, cheltuielile pentru producerea acestora la nivel național și la nivel internațional, de asemenea și prețurile de realizare pe piața internă și pe cea mondială [35, p.265]. Constatăm că pentru calcularea cotelor taxelor vamale se va lua în calcul diferența ce apare între prețul mărfii pe plan mondial și cel național.

Considerăm că ridicarea eficienței tarifului vamal este posibilă doar cu introducerea unui mecanism pentru dezvoltarea optimă a ratelor taxelor vamale. Astfel **propunem** să se efectueze corectarea ratei taxelor vamale după următoarele criterii: interesele comerciale și politice ale statului; interesele producătorilor interni; necesitatea importurilor de asemenea bunuri; protejarea producției naționale de concurența străină; gradul de prelucrare a mărfurilor importate (materii prime, semifabricate, produse finite); promovarea exportului de mărfuri; existența anumitor taxe care ar putea fi reduse în cadrul negocierilor comerciale și ar putea oferi oportunități pentru reducerea barierelor din alte țări.

Cotele taxelor vamale sunt unice pentru toate persoanele care trec mărfuri peste frontiera de stat, pentru toate tipurile de contracte și alți factori cu excepția cazurilor prevăzute de legislație.

Depășind politica fiscală, taxele vamale s-au dovedit a fi instrumente eficiente și în alte domenii. În condițiile economiei actuale a Republicii Moldova, taxele vamale constituie un mijloc de stimulare a exportului, de stabilire a relațiilor economice reciproce între state. Scopul încasării taxelor vamale este, în primul rând, protejarea producătorilor autohtoni și a pieței interne. În al doilea rând, taxele vamale sunt încasate în scopuri fiscale, aducând venituri în bugetul de stat [11, p.28].

Taxele vamale produc următoarele efecte:

- efect asupra venitului bugetar al statului (rolul fiscal al taxei vamale);
- efect de protecție a economiei naționale, a producătorului autohton și a producției interne;
- efect asupra consumului intern;
- efect asupra concurenței dintre marfa autohtonă și cea străină;
- efect asupra raportului de schimb al țării;
- efect asupra balanței de plăți;
- efect de redistribuire a veniturilor între diferite categorii de participanți la activitatea economică (producători, consumatori ș.a.);
- efect asupra costurilor [11, p.27-28].

Pentru a putea realiza sarcinile taxelor vamale, statul apelează la cel mai efectiv instrument al său, impunerea. Prin impunere, în general, se înțelege un complex de măsuri și operații efectuate în baza legii, care au drept scop stabilirea unei cote de impozit. Impunerea are în componența sa două laturi: una de natură politică și alta de natură tehnică [71, p.22].

Impunerea vamală în activitatea de comerț exterior presupune, din punctul de vedere al politicii practicate de un stat anumit la un anumit moment, aplicarea unor principii de natura politicii economice de încurajare a dezvoltării unei ramuri sau subramuri economice și extinderea relațiilor economice cu străinătatea [35, p.138].

Ca instrument de bază cu care operează politica vamală, subliniem că impunerea îndeplinește trei funcții importante: funcția fiscală – care presupune o importantă sursă de venituri pentru bugetul de stat anual, funcția protecționistă – care presupune ocrotirea economiei naționale împotriva concurenței străine și funcția de negociere – prin care se negociază comisiile vamale bi- sau multilaterale în sensul stimulării schimburilor comerciale [5, p.13]. Împărtășim această idee, dat fiind faptul că funcțiile menționate sunt și funcțiile tarifului vamal și ale taxei vamale la general.

Obiectul impunerii îl constituie mărfurile care îmbracă una din formele activității de comerț exterior, respectiv importul, exportul sau tranzitul vamal [71, p.23]. Subiectul impunerii este persoana fizică sau juridică, obligată prin lege la plata acesteia [80, p.45]. Cota de impunere reprezintă impozitul aferent unei unități de impunere, care în activitatea vamală este calculat la cotă procentuală. Stabilirea obiectului impunerii se realizează în conformitate cu declarația vamală în detaliu, depusă de către persoana fizică sau juridică în cazul trecerii mărfurilor. Declarația vamală în detaliu este actul juridic prin care sunt furnizate informațiile necesare realizării obligațiilor fiscale [11, p.20]. Termenul de plată a impozitelor se stabilește conform

legislației vamale în vigoare. După achitarea tuturor impozitelor stabilite și a altor drepturi vamale, declarantul vamal poate liber să dispună de mărfurile care au fost supuse declarării.

Suntem de acord cu opinia autorilor I. Erhan și T. Cârnaț, care menționează că impunerea vamală are următoarele caracteristici:

- este obligatorie, în sensul că este efect al reglementărilor vamale, care precizează la cine se referă, în legătură cu ce se stabilește etc.;

- are titlu definitiv și nerambursabil, adică odată fiind plătite impozitele și taxele nu mai pot fi redobândite de contribuabil în niciun fel;

- este fără contraprestație, ceea ce înseamnă că în schimbul plății impozitului sau taxei nu se poate pretinde un serviciu imediat, direct și echivalent [35, p.139].

Deci, studiind problema impunerii ca instrument principal în realizarea politicii vamale, putem conchide că anume prin intermediul acestei metode are loc atât protecția producătorului intern și a produsului autohton, cât și completarea cheltuielilor bugetare. În majoritatea țărilor lumii, prin intermediul metodei în cauză are loc echilibrarea funcțiilor economice ale statului. Prin impunere se produce stoparea produsului străin care urmează a fi importat în țară și care ar putea aduce pagube materiale producătorului autohton, în particular, și economiei naționale, în general. În acest caz, prin stoparea produsului străin se are în vedere nu o stopare completă, ci interdicții parțiale, neîncălcându-se principiul nediscriminării agenților economici.

Concluzionăm că, odată cu liberalizarea activității de comerț exterior după 1990, politica de impunere vamală în Republica Moldova cunoaște o nouă dezvoltare, având în vedere extinderea taxelor și drepturilor către bugetul de stat, pe care organele vamale le stabilesc și le încasează cu ocazia desfășurării activităților de comerț exterior. Administrația vamală gestionează mai multe tipuri de venituri, dintre acestea cele mai importante fiind: taxele vamale, taxa pe valoare adăugată, accizele și amenzile.

Atragem atenția că, pe parcursul ultimilor ani, în Republica Moldova, impozitele din domeniul activității vamale constituie aproximativ 70% din bugetul de stat anual. Astfel, în 2011 ponderea drepturilor de import în bugetul de stat era de 72,3%, în 2012 – 79,9%, în 2013 – 72,6% [199, p.60]. Acest lucru nu este salutar, deoarece în practica comercială internațională mărimea impozitelor pe operații comerciale, care cuprind taxele vamale și alte impozite percepute la importul sau exportul unor bunuri, diferă de la țară la țară și de la an la an, între 7-10% din bugetul de stat. Însă, totuși observăm că rolul financiar al impozitelor nu poate fi diminuat, deoarece ele contribuie într-o măsură mai mare sau mai mică la formarea bugetului de stat.

3.1.1. Natura juridică a taxei vamale

Se consideră că stabilirea naturii juridice a taxei vamale presupune determinarea acesteia ca impozit sau taxă. În legătură cu aceasta menționăm că în literatura științifică a dreptului financiar și a dreptului vamal există opinii diferite asupra acestui subiect.

Unii autori consideră că taxa vamală este un tip de taxă pentru efectuarea din partea organelor vamale a anumitor acțiuni juridice, negând în acest fel natura impozitului taxei vamale. Alți autori, ca de exemplu, Cozîrin A.N., interpretează taxa vamală ca varietate a impozitelor indirecte se aplică în cazul comerțului extern, în momentul trecerii mărfurilor peste frontiera vamală [123, p.61].

Problema se agravează și prin faptul că legislația Republicii Moldova nu face o deosebire clară între noțiunile de impozit și taxă. Astfel, Codul Fiscal, în art. 6 „Impozite și taxe și tipurile lor” [18], definește impozitul ca plată obligatorie cu titlu gratuit, care nu ține de efectuarea unor acțiuni determinate și concrete de către organul împuternicit sau de către persoana cu funcții de răspundere a acestuia pentru sau în raport cu contribuabilul care a achitat această plată, iar taxa este o plată obligatorie cu titlu gratuit, care nu este impozit.

Constatăm că impozitele reprezintă o plată obligatorie datorată bugetului, fără vreun echivalent în serviciu sau prestație directă din partea statului. Din punctul de vedere al echivalentului, impozitele se deosebesc de taxe, care reprezintă o altă categorie de venituri bugetare, ce se realizează ca plăți datorate de persoanele care beneficiază de anumite servicii sau activități ale unor organe de stat.

Împărtășim opinia că taxa vamală reprezintă un impozit, dar unul special, care se deosebește de impozit în sensul strict al acestuia [107, p.33], deoarece în comparație cu impozitul în sens strict, care este întotdeauna o plată obligatorie gratuită, achitarea taxei vamale este legată de persoana concretă care a achitat taxa și care are posibilitatea realizării depline a dreptului de a introduce sau scoate mărfuri și mijloace de transport peste frontiera vamală. Altfel spus, pentru a se putea folosi de acest drept în măsură deplină, trebuie să achite taxa vamală. Această dispoziție apropie taxa vamală de taxe, dar nici într-un caz nu vorbește despre natura nefiscală a ei. Cu atât mai mult că pentru perfectarea actelor vamale și amplasarea mărfurilor sub un regim vamal, organelor vamale li se achită taxa pentru procedurile vamale.

Pentru achitarea impozitelor este specifică regularitatea achitării în termenii stabiliți, pe când obligația de a achita taxa vamală apare doar odată cu necesitatea realizării dreptului de trecere a mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală. Reieșind din aceasta și luând în considerare faptul că impozitele se împart în regulate și unice (impozitele regulate se

încasează cu o anumită periodicitate pe parcursul întregii perioade de deținere a proprietății sau de desfășurare a unei activități de către contribuabil care aduce profit, de exemplu, taxa pe valoare adăugată, impozitul pe venit la persoanele fizice ș.a.), precum și faptul că achitarea impozitelor unice este legată de anumite evenimente care nu formează un sistem, concluzionăm că taxa vamală se atribuie la impozitele unice.

O altă caracteristică a taxei vamale este că legislația prevede posibilitatea de delegare a drepturilor și obligațiilor de a plăti taxa vamală altor persoane (de exemplu, brokerul vamal), care în acest context pot colabora de sine stătător cu organele vamale. În legislația fiscală astfel de delegare nu este prevăzută, drepturile și obligațiile contribuabilului sunt atribuite personal lui [166, p.189]. Dar nici aceasta nu poate fi considerat în folosul naturii juridice nefiscale a taxei vamale, deoarece legislația vamală prevede achitarea de către persoanele terțe nu numai a taxei vamale, dar și a altor impozite, inclusiv a taxei pe valoare adăugată și accizelor, a căror natură de impozit nu provoacă nimănui vreo îndoială.

Atragem atenția că natura fiscală a taxelor vamale se evidențiază și mai mult în momentul comparării ei cu taxa pentru procedurile vamale, care este o taxă pentru serviciile acordate de organul vamal. În baza celor expuse, concluzionăm că prin caracteristicile sale taxa vamală reprezintă un impozit indirect, perceput de stat prin intermediul administrațiilor vamale, în momentul trecerii mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală.

Susținem opinia că taxele vamale fac parte din cea mai răspândită formă a veniturilor bugetare și dispun de principalele caracteristici fiscale:

- plata taxei vamale poartă un caracter obligatoriu și este asigurată de forța de constrângere a statului;
- taxa vamală nu se percepe pentru acordarea unor servicii;
- perceperea taxei vamale poartă un caracter unilateral și exclude posibilitatea negocierii ei din partea subiecților activității economice externe cu privire la mărimea, baza de achitare sau timpul de achitare; [35, p.264]
- taxa vamală nu este destinată pentru finanțarea unor organe concrete de stat, dar se varsă în bugetul de stat.

Obligația de a plăti taxele vamale este una juridică, care apare în cadrul raporturilor juridico-financiare de venituri bugetare, iar neîndeplinirea ei atrage răspunderea, dar și posibilitatea executării silite. Beneficiar al acestei obligațiuni este exclusiv statul, reprezentat prin organe cărora li s-a atribuit competența de a încasa taxele vamale [71, p.118]. Forma de individualizare a obligației de plată a taxelor vamale este cea bănească și se individualizează

printr-un titlu de creanță, act juridic prin care se constată și individualizează obligația bănească a fiecărui subiect taxabil.

Prin urmare, taxele vamale apar sub forma unui impozit indirect, achitat de către persoanele fizice sau juridice în cazul trecerii mărfurilor peste frontiera vamală. Totodată, concretizăm că, la fel ca și orice alt venit indirect, taxele vamale în definitiv sunt suportate de către consumatori prin majorarea prețurilor la mărfurile importate [11, p.26]. Anume prin mărirea prețurilor importatorul urmărește scopul de a-și compensa cheltuielile suportate în cadrul procedurii de import. Astfel, taxa vamală îl afectează, în primul rând, pe importator, care trebuie să verse autorităților fiscale o sumă de bani corespunzătoare nivelului taxei vamale specificate în tariful vamal.

Atragem atenția că taxa vamală în vigoare într-o țară nu este, în toate cazurile, trecută pe deplin asupra produsului de import. Este posibil ca în practică impunerea fiscală să o suporte parțial importatorul sau aceasta să fie pe deplin suportată de exportator, în funcție de raportul dintre cerere și ofertă pe piață. „Raportul dintre povara vamală și prețul pe care îl va plăti în final consumatorul este influențat de poziția pe care o deține pe piață exportatorul și respectiv importatorul autohton” [12, p.37].

În concluzie, am putea menționa că taxele vamale, din punct de vedere juridic, sunt obligații financiar-bugetare. Prin obligație financiar-bugetară, în acest context, se înțelege îndatorirea de a plăti în cadrul bugetului statului taxele vamale reglementate ca venituri ale bugetului [11, p.26]. Obligația de a plăti taxele vamale este juridică, deoarece este prevăzută de normele juridice în vigoare și, conform acestor norme, neîndeplinirea obligației respective benevol atrage de la sine răspunderea juridică silită de a plăti taxele vamale, neachitate într-un termen prevăzut. Această obligație apare în cadrul raporturilor financiar-juridico-bugetare. Beneficiarul unei astfel de obligații financiar-juridico-bugetare este statul, reprezentat prin organele financiar-juridico-bugetare, care dețin atribuții de a încasa taxele vamale. Forma de concretizare a acestei obligații este forma bănească și se individualizează printr-un titlu de creanță, act prin care se constată și se individualizează obligația bănească a fiecărui subiect taxabil.

3.1.2. Funcțiile taxei vamale

Taxele vamale ca instrument de realizare a politicii vamale au anumite scopuri, pentru a căror realizare ele îndeplinesc următoarele funcții de bază:

- Funcția fiscală [71, p.119], presupune că unicul obiectiv al taxei vamale este acumularea de venituri în bugetul de stat. Nu optăm pentru ideea de unic obiectiv, deoarece, de cele mai dese ori, taxa vamală întrunește două sau chiar mai multe funcții cumulativ. Dar concretizăm că funcția respectivă este una care predomină.

- Funcția regulatoare, constă în sistematizarea structurii mărfurilor de import; menținerea coraportului rațional a importului și exportului de mărfuri, veniturilor și cheltuielilor valutare; crearea condițiilor pentru schimbări progresive în structura producerii și consumului de mărfuri; crearea de condiții pentru integrarea în economia mondială.

- Funcția de stabilizare, are drept scop echilibrarea condițiilor de concurență ce apar între mărfurile naționale și cele de import, neacordând privilegii nici pentru unele din ele [35, p.265];

- Funcția de protejare [71, p.119], are drept scop protecția producătorului autohton și a mărfurilor interne de importul mărfurilor din alte state. În acest caz, cota taxei vamale este mai mare decât diferența de prețuri la nivel mondial și național.

- Funcția de stimulare, are ca scop stimularea importului unor anumitor categorii de mărfuri, care, de obicei, nu se produc pe teritoriul național sau se produc în cantități mici ce nu pot asigura cerințele pieței interne [35, p.265]. În acest caz, cota taxei vamale este mai mică decât diferența de prețuri la nivel mondial și comunitar.

Împărtășim opinia savantul Șaguna D.D., care menționează că taxele vamale mai dețin o funcție importantă pe lângă cele deja menționate, și anume funcția de „coordonare statală a activității de comerț exterior” [91, p.186]. Specificăm că în unele cazuri aceasta poate fi considerată cea mai importantă funcție, deoarece prin intermediul resorturilor de politică vamală pot fi încurajate anumite importuri, se favorizează exportul, se pot promova relații comerciale cu anumite piețe, pot fi protejate anumite activități ale agenților economici interni împotriva concurenței partenerilor din exterior.

Totodată, atragem atenția că taxele vamale pot reprezenta și un instrument de negociere politică în relațiile internaționale. Astfel, se obțin avantaje de ordin politic din partea unui stat în schimbul unor măsuri de liberalizare a comerțului cu statul respectiv prin intermediul tarifului vamal. Taxa vamală constituie un instrument important al politicii vamale care acționează asupra prețului mărfurilor importate, în vederea reducerii importurilor și eliminării sau cel puțin a reducerii deficitului balanței comerciale.

Pentru producătorii interni, taxele vamale exercită o influență pozitivă sau negativă, după caz. Astfel, când taxele vamale sunt mari, producătorii interni sunt protejați în raport cu concurența străină, taxele mari stimulează sectoarele economice din sfera respectivă de

activitate. Taxele vamale scăzute favorizează producătorii străini care pot înlătura astfel de pe piață producătorii autohtoni.

Prin urmare, susținem părerea că rolul taxei în contextul economic este:

- crearea unei bariere de cost, care crește prețul mărfurilor, indiferent de utilizarea taxelor de export, import sau de tranzit;

- apariția noilor locuri de muncă. Cheltuielile totale într-o economie deschisă sunt formate din cheltuielile de consum, de investiții, cheltuielile guvernamentale, exporturile nete. Creșterea costurilor totale, ca urmare a reducerii importurilor, stimulează dezvoltarea economică internă, deoarece cresc veniturile și apar locuri de muncă;

- promovarea dezvoltării anumitor sectoare individuale ale economiei sau întreprinderi. În primul rând, este vorba de protejarea industriilor incipiente. Protecția temporară a firmelor tinere pe piața internă de concurența aspră a societăților străine permite ramurilor care se formează să devină mai puternice și mai eficiente.

- acumularea de venituri în bugetul de stat; [35, p.265]

- protecția împotriva practicilor de dumping. Taxele vamale sunt necesare pentru a proteja companiile locale de concurenții străini care își vând produsele la prețuri mai mici decât sinecostul lor.

În același timp, taxa vamală are un rol comercial-politic: [11, p.28]

- pentru a proteja anumite domenii de concurența străină (nu este obligatoriu ca acestea să fie slabe din punct de vedere economic, de cele mai dese ori, de protecție se bucură cele mai dezvoltate și monopoliste domenii. Scopul acestui tip de politică este crearea de condiții pentru producătorii interni ca să obțină venituri monopoliste, ca o pârghie pentru a putea ieși pe piața externă);

- necesitatea de a asigura apărarea țării (aspect militar-politic). Taxele de protecție sunt necesare pentru a păstra și consolida rolul industriei specializate în producția de bunuri strategice și materiale necesare pentru prelucrarea lor;

- diversificarea de dragul stabilității. Veniturile în economie sunt direct dependente de piețele internaționale. Protecția prin taxe vamale are obligația de a stimula diversificarea industrială și reducerea dependenței de procese internaționale;

- să fie un instrument de presiune asupra concurenților pentru a obține anumite concesi.

În concluzie, menționăm că pe parcursul evoluției sale, taxa vamală devine dintr-un instrument fiscal un mijloc complex de politică comercială, unul din cele mai utilizate mijloace pentru protejarea economiei naționale. În ciuda faptului că taxa după natura acțiunii sale este o categorie economică, aplicarea sa poate avea atât caracter economic, cât și politic. Constatăm că

introducerea de taxe ar putea fi un mijloc de presiune economică asupra unor state sau poate crea anumite clauze favorabile pentru altele din motive politice.

Atragem atenția că din punctul de vedere al politicii fiscale, taxa vamală este privită, în special, în calitatea sa de impozit perceput asupra tranzacțiilor cu produse care trec frontiera sub regim vamal de export, import sau tranzit. Perceperea acestei taxe este importantă pentru stat, deoarece ea participă la majorarea veniturilor bugetare. Concretizăm că în orice stat cu o economie bine chibzuită, taxele vamale au ca scop acoperirea cheltuielilor bugetare în proporție nu mai mare de 10-15% din întregul buget anual.

Evidențiem principalele caracteristici funcționale ale taxei:

- reglementarea comerțului exterior cu statele,
- sursă de completare a bugetului de stat;
- protecția producătorilor autohtoni.

Așadar, constatăm că anume prin intermediul realizării funcțiilor taxelor vamale are loc și realizarea politicii vamale la rang de stat. Astfel, prin intermediul funcțiilor taxelor vamale se produce reglarea relațiilor economice stabilite între agenții economici ai diferitor țări, în cazul existenței relațiilor contractuale.

3.2. Clasificarea taxelor vamale

În practica comercială, impozitele se clasifică în directe și indirecte. Din categoria impozitelor indirecte fac parte și taxele vamale care, la rândul lor, se clasifică după mai multe criterii. Diversitatea taxelor vamale este condiționată de faptul că ele sunt „cele mai răspândite impozite” [68, p.145].

În funcție de obiectul impunerii, deosebim următoarele categorii de taxe vamale:

1. *Taxele vamale de import* sunt acele impozite percepute de stat asupra mărfurilor de origine străină care sunt solicitate să treacă frontiera vamală, pentru a fi puse în circulație liberă [71, p.120]. Acest tip de taxe vamale sunt cele mai răspândite și reprezintă principalul mijloc de protecție vamală într-un stat [35, p.268]. Natura economică a taxei vamale de import este similară cu cea a taxelor de consumație percepute asupra mărfurilor din producția autohtonă. Perceperea lor duce la majorarea prețului produsului importat, care astfel ajunge la un nivel ce depășește frecvent prețul acestuia din țara exportatoare.

Constatăm că nivelul taxelor de import este determinat de raportul cerere și ofertă din țara importatoare, dar și de coordonatele politicii economice și fiscale pe care această țară o promovează. Tot din această categorie de taxe fac parte și suprataxele vamale. Acestea, la rândul

lor, pot fi introduse în cazuri bine justificate, ca, de exemplu, în situația de dezechilibru în balanța de plăți. Aceste taxe se introduc pe o perioadă determinată și trebuie eliminate imediat ce dispar cauzele introducerii lor. Suprataxele trebuie introduse asupra produselor importate din toate țările și nu trebuie să aibă un caracter discriminatoriu. Pentru a exclude riscul ca întreprinderile comerciale de stat să aplice în practică o politică comercială bazată pe alte considerente decât cele comerciale legate direct de preț-calitate, statutul GATT prevede ca părțile contractante să practice prin aceste întreprinderi numai acțiuni fondate pe criterii comerciale [178].

În concluzie, menționăm că acest tip de taxe, fiind cele mai răspândite din categoriile de taxe vamale, au o aplicare foarte largă inclusiv în Republica Moldova. Aplicarea taxelor de import în Republica Moldova este influențată de utilizarea lor în diferite scopuri, printre care putem evidenția formarea veniturilor în stat și protecția producătorului autohton. Aplicarea pe larg a taxelor de import în țara noastră denotă faptul că statul se bazează, în mare parte, pe produsele străine. Acest lucru nu este deloc benefic și este o dovadă că statul nu are producție internă care ar acoperi o mare parte din cererea pe piața internă.

2. *Taxele vamale de export* sunt acele taxe care se percep asupra mărfurilor exportate din teritoriul statului [11, p.34]. Una din metodele de limitare a exportului este utilizarea taxei de export asupra bunurilor naționale. Taxa de export se plătește pentru mărfurile vândute agenților economici străini și care sunt exportate în afara teritoriului vamal al țării de utilizare. Împărtășim părerea autorilor Caraiani Gh. și Cazacu C. care specifică originea mărfurilor scoase: „Taxele vamale de export se percep de către stat asupra mărfurilor indigene, la exportul lor în străinătate” [12, p.42]. În acest caz, taxa de export poate îndeplini mai multe funcții: protecționistă, fiscală, de reglementare și politică.

Taxa de export este o categorie valorică, astfel considerăm că la analiza utilizării ei se poate utiliza metodologia propusă la studierea în ansamblu a taxelor vamale, și anume, criteriul dominant al unei funcții este relația dintre prețurile naționale și mondiale pentru un anumit produs. Produsele se exportă când raporturile dintre prețuri sunt în favoarea prețurilor naționale. În cazul în care nivelul taxei de export face diferență între prețuri, ea își îndeplinește atribuțiile funcției protecționiste. În cazul în care nivelul taxelor de export este bazat pe diferența dintre prețurile interne și mondiale, atunci efectul fiscal este dominant. În cazul în care nivelul taxei de export este nesemnificativ în comparație cu diferența existentă între prețuri atunci acest eveniment se aplică ca un reglator al operațiunilor de export.

Există mai multe motive pentru aplicarea taxei de export într-o proteja piața națională. Evidențiem că introducerea tarifului vamal de export este considerat adecvat în cazul în care

prețul unui anumit produs este sub controlul administrativ al statului și se menține la un nivel mai scăzut decât prețurile în lume prin plata anumitor subvenții producătorilor. În acest caz, restricția exporturilor este privită ca o măsură necesară pentru a asigura o aprovizionare adecvată pe piața internă și pentru a preveni exportul excesiv al mărfurilor subvenționate.

Menționăm că în unele țări, taxa de export este stabilită pentru o perioadă determinată de timp, de obicei, în cazul unui deficit de materii prime în țară. Acest lucru creează un obstacol în calea exportului de materii prime pe piața externă, pentru că la export, prețul ridicat al materiilor prime afectează competitivitatea lor pe piața internațională [35, p.269]. Astfel, producătorul intern beneficiază de un câștig suplimentar nu numai prin creșterea oportunităților de primire a materiei prime, dar și dintr-o anumită stabilizare a prețurilor pe piața internă prin imposibilitatea de a efectua operațiuni de export. **Considerăm** oportună aplicarea taxei de export, în scopul menținerii materiei prime pe piața internă și din Republica Moldova. Aceasta ar duce la crearea și dezvoltarea unor ramuri și subramuri a economiei naționale, ceea ce ar crea și locuri noi de munca, iar la general ar contribui la dezvoltarea economiei naționale.

Desigur, statul ar putea fi interesat de stabilirea unui tarif vamal de export având necesitatea de a crește veniturile bugetare, adică prin realizarea funcției fiscale a taxei de export. Taxa de exportare are o mai mare aplicabilitate în țările în care o mare parte din produsul intern brut este vândut pe piața mondială. În cazul în care țara care exportă mărfurile de pe piața mondială deține un monopol de stabilire a prețului pentru un produs, ea poate folosi taxa de export în avantajul său. În acest caz, dimensiunea optimă a taxei de export va fi direct proporțională cu numărul de țări importatoare, care depind de importurile de acest produs pe piața națională. Aici putem aduce exemplul aplicării taxelor vamale de export la gaze din Federația Rusă. Cu părere de rău, Republica Moldova nu dispune de așa mărfuri care ar permite aplicarea taxei vamale de export pentru a forma venituri suplimentare în bugetul de stat.

Pentru a realiza funcția de reglementare a taxei de export, este oportun să se introducă taxe de export în scopul de a îmbunătăți condițiile comerțului din țară. Acest lucru se întâmplă cu condiția că prețurile mărfurilor de import rămân neschimbate, iar prețurile de export sunt în creștere ca urmare a utilizării taxelor de export [35, p.269]. Introducerea unei taxe de export poate fi și un factor de luptă împotriva inflației. Creșterea veniturilor valutare în țară are un efect pozitiv asupra balanței de plăți, iar acest lucru, la rândul său, asupra stabilității monedei naționale.

Constatăm că rolul comercial – politic al taxelor de export se manifestă în faptul că prin aplicarea ei țara poate să influențeze nu numai relațiile economice, ci, de asemenea, și situația politică. Un exemplu tipic sunt relațiile dintre Federația Rusă și Republica Moldova, ținând

seama de dependența energetică a acesteia din urmă. Atât timp cât Republica Moldova nu va avea posibilitatea de a obține surse alternative de energie, influența politicii tarifare a Federației Ruse în acest domeniu de reglementare a traficului de mărfuri va fi foarte important.

Trebuie menționat că tariful de export este folosit în principal de țările în curs de dezvoltare și cu economii în tranziție. Țările industrial dezvoltate îl folosesc foarte rar, iar în unele țări taxa de export este chiar interzisă prin Constituție ca principalul act legislativ (Argentina, Statele Unite ale Americii [202]). Prin urmare, accentul în aceste cazuri se deplasează spre utilizarea reglementărilor netarifare (licențe, cote, contingente).

În literatură predomină opinia că taxa de export ar trebui să fie doar temporară, de exemplu, să fie utilizată ca o măsură de gestionare operațională a problemelor situaționale specifice [71, p.121]. Dar este de remarcat faptul că taxa de export limitează fluxul de valută străină, deoarece reduce interesul întreprinderilor de a dezvolta o activitate economică externă, din aceste considerente nivelul taxei ar trebui să fie neînsemnat.

Propunem ca utilizarea mecanismului taxelor de export să se bazeze pe principiul de „descaladare” a nivelului taxelor vamale, adică nivelul taxelor ar trebui să depindă de gradul de prelucrare a mărfurilor de export, dar conform următorului principiu: cu cât mai mic în produs este gradul valorii adăugate, cu atât mai mici trebuie să fie și taxele vamale. Considerăm că creșterea prețurilor la bunurile de export, prin utilizarea taxelor vamale de export, duce la căutarea de către potențialii exportatori a unor căi ilegale de reducere a taxelor vamale.

Astfel, putem concluziona că împreună cu efectele pozitive care sunt obținute prin utilizarea taxelor de export, apar și efecte negative, subminarea potențialului țării de export, încălcarea structurii comerțului exterior, inflația etc.

3. *Taxele vamale de tranzit* se percep de către stat asupra mărfurilor străine, care tranzitează teritoriul vamal al țării respective [35, p.269]. Nici această categorie de taxe nu are o răspândire prea mare, iar dacă se încasează, nu sunt mari, întrucât, în general, tranzitul aduce venituri însemnate țărilor prin care trec mărfurile străine spre țările importatoare, ca urmare a folosirii căilor ferate sau a altor mijloace de transport, a porturilor țării prin care tranzitează. Literatura de specialitate menționează că numărul mic al taxelor de tranzit se justifică prin aceea că marfa aflată sub acest regim vamal are scopul de a tranzita teritoriul țării respective, dar nu pentru a fi introdusă pentru circulație liberă. Menționăm că introducerea abuzivă a taxelor de tranzit duce la stoparea stabilirii relațiilor comerciale internaționale.

Ceva timp în urma taxa de tranzit a fost un eveniment fiscal destul de popular și era utilizat de multe țări ale lumii. Dar cu timpul, având în vedere faptul că toate statele sunt, de obicei, interesate de creșterea tranzitului pe teritoriul lor, căci astfel se aduc dividende

considerabile, taxa de tranzit a devenit obiectul negocierilor internaționale, și în majoritatea țărilor a încetat să mai existe. Astfel, în conformitate cu articolul V din GATT țările membre ale organizației și-au luat responsabilitatea de libertate de tranzit prin teritoriul fiecăreia dintre țările participante, adică scutind mărfurile de tranzit de taxe vamale și de tranzit [178].

În concluzie, menționăm că acest tip de taxă este folosit foarte rar, de obicei, ca un instrument de „război comercial”. Cele mai multe țări, inclusiv Republica Moldova, preferă la impozitarea tranzitului să aplice alte tipuri de cheltuieli: taxe pentru autorizații, taxe pentru sigilii, taxe de drum pentru transportarea mărfurilor pe teritoriul vamal al aceluia stat etc.

După scopul lor, taxele vamale se împart în:

1. *Taxe vamale generale*, sunt stabilite în tariful vamal și au scopuri generale ale reglementării tarifar-vamale [71, p.122]. De regulă, stabilirea acestor taxe se face în mod individual de fiecare stat. Clasificarea taxelor vamale în taxe vamale generale poate fi atribuită la două criterii de clasificare: primul ar fi după scop, iar al doilea după modul de stabilire. Nu optăm pentru cel de-al doilea criteriu, din considerentul că deși se menționează că ar fi stabilite ca taxe generale de către stat, acestea își capătă puterea juridică doar prin adoptarea unor acte normative care se stabilesc individual de fiecare țară.

Conform teoriei comerțului internațional, specializarea țării pe piața mondială, cu o producție de export specifică, face posibilă nu numai realizarea avantajelor competitive ale țării, dar, de asemenea, importul bunurilor nerezonabile pentru producere. Prin urmare, considerăm că la dezvoltarea ratelor naționale ale taxelor vamale trebuie luat în considerare un șir de criterii pentru a determina taxă nominală, și anume: diferența dintre prețurile interne și mondiale; interesele producătorilor interni și ale consumatorilor; posibilitatea de a înlocui produsele importate cu cele autohtone; încurajarea sau descurajarea importurilor de bunuri, în funcție de gradul de prelucrare.

2. *Taxa vamală sezonieră*, constă în practicarea unor taxe vamale mari la începutul recoltei, pentru a proteja producția internă, iar în perioada de vârf a recoltei aceste taxe sunt mici și favorizează importul [71, p.123]. Evidențiem că aceste taxe se stabilesc pentru anumite bunuri pe o perioadă de cel mult șase luni de la data aplicării acestora și, de regulă, sunt practicate de țările europene în cadrul politicii agrare. Considerăm necesară aplicarea acestor taxe vamale și în Republica Moldova în situațiile când în perioada recoltei piața internă este invadată de produsul străin, pentru a permite realizarea producției autohtone. În așa fel, ajutăm producătorul intern să-și realizeze marfa, iar ca urmare să aducă venituri statului.

În general, utilizarea taxei sezoniere are un caracter operativ, adică rezolvă probleme tactice specifice. Taxa sezonieră este considerată o excepție de la regimul preferențial sau

privilegiat, inclusiv și alte acorduri de liber schimb, uniuni vamale, cooperării industriale, alte acorduri internaționale similare, în cazul în care este prevăzută în astfel de acorduri. Analiza acestui instrument arată că taxa sezonieră are, în mod clar, funcție protecționistă și, prin urmare, utilizarea ei ar trebui să fie întotdeauna analizată în privința consecințelor.

3. *Taxele vamale excepționale*, o condiție obligatorie de aplicare a acestora este prezența unei daune considerabile unor ramuri ale economiei naționale sau ale producătorilor autohtoni, ca o consecință a introducerii mărfurilor de origine străină. Determinarea conceptului de „daună considerabilă” se conține în Codul Antidumping al GATT-OMC din 1994 [178]. Dauna se apreciază în baza analizei importului, prin stabilirea legăturii cauzale dintre importul de mărfuri și ramura industriei naționale. Din categoria taxelor excepționale fac parte taxele speciale, antidumping și compensatorii (vor fi analizate mai jos).

4. *Taxe vamale fiscale* se percep cu singurul scop de a alimenta bugetul statului cu sume pe care organele vamale le încasează [35, p.270]. Taxele vamale fiscale nu constituie o trăsătură caracteristică a politicii comerciale contemporane, deși orice taxă vamală are, în același timp, și o însemnătate fiscală, fiind o sursă de venituri [79, p.748].

5. *Taxe vamale protecționiste* au ca principal scop crearea unei bariere pentru mărfurile străine, prin care se urmărește eliminarea concurenței străine pe piața țării respective și înfăptuirea expansiunii pe piețele externe [71, p.121]. Aceste taxe se aplică și în Republica Moldova, în scopul protejării producătorilor autohtoni. Însă constatăm faptul că aplicarea lor în practică lasă de dorit. Sunt multe situații neclare în ceea ce privește existența unor mărfuri străine la prețuri vândit mai mici decât prețul la aceleași mărfuri autohtone.

6. *Taxele vamale de retorsiune (de răspuns)*, reprezintă răspunsul dat unui alt stat care impune restricții la importul de mărfuri din alt stat. Sunt aplicate ca represalii și ca răspuns la politica neloială a altor state [35, p.271]. Taxele vamale de retorsiune se percep ca taxe vamale suplimentare, peste taxele vamale în vigoare.

Taxele de retorsiune au ca scop anihilarea efectelor negative pe care le produce politica comercială neloială. Concretizăm că aceste taxe nu se pot percepe decât după ce s-a declanșat o procedură de anchetă prin care să se facă dovadă că a avut loc o astfel de practică neloială care a produs un prejudiciu grav sau poate să producă un astfel de prejudiciu. În baza celor două coduri de conduită negociate în cadrul GATT-OMC – codul antidumping și codul privind subvențiile de export și taxele compensatorii au un nivel prestabilit, care nu poate fi depășit. Ca urmare a acestor trăsături, taxele de retorsiune au o dublă natură: tarifară și netarifară [5, p.174].

7. *Taxe vamale de egalizare* sunt taxele care au scopul de a egala prețul mărfurilor străine cu prețul mărfii interne. Sunt puțin răspândite pe plan internațional. Nu suntem de acord cu o astfel de tipologizare, deoarece aceste taxe vamale au caracter protecționist.

8. *Taxe vamale de contingent* se aplică asupra anumitor contingente de marfă și presupun încasarea taxei vamale până se epuizează lotul de marfă contingentat [93, p.68].

Un alt criteriu de clasificare a taxelor vamale este **în funcție de metoda de calculare**. Potrivit acestui criteriu, se diferențiază următoarele tipuri de taxe vamale: ad valorem, specifice, combinate, mixte. Taxonomia face posibilă acoperirea tuturor aspectelor legate de metodele de calcul a impozitului. În unele cazuri, în scopul de diferențiere a traficului de mărfuri din anumite țări, pentru același grup de produse pot fi utilizate diferite tipuri de taxe.

1. *Taxe vamale ad valorem* se stabilesc sub forma unui procent din valoarea mărfii. Aceste taxe vamale „au avantajul că nu necesită un tarif vamal prea detaliat”, iar din punctul de vedere al veniturilor bugetare, se aliniază în mod automat asupra prețurilor.

Împărtășim opinia autorului Moldovan A.T., care concretizează că taxa „ad valorem” se calculează ca un procent din valoarea în vamă a mărfurilor și a altor obiecte, care sunt supuse impozitului [71, p.121]. Această taxă este utilizată, de obicei, asupra bunurilor cu diferite caracteristici de calitate în cadrul aceluiași grup de produse. Valoarea sa este direct proporțională cu prețul. În cazul în care mărfurile sunt supuse la o taxă ad valorem, baza de calcul a valorii taxei mereu este valoarea în vamă a mărfurilor.

Am constatat că unii autori, determinând taxa ad valorem, nu întotdeauna interpretează corect conceptul, înlocuind obiectul impozitării cu acest tip de taxă. Atragem atenția că prețul mărfii și valoarea în vamă a mărfurilor, nu sunt echivalente al categoriilor economice, pentru că în plus la prețul mărfii până la stabilirea valorii în vamă, pot fi incluse și alte componente (costul de transport, asigurarea mărfii ș.a.).

Avantajul unei taxe ad valorem este că datorită ei se menține un nivel fix de protecție a pieței interne, indiferent de fluctuațiile prețurilor la mărfuri, în acest caz se schimbă doar veniturile bugetare.

Împărtășim ideea că neajunsul taxei ad valorem constă în aceea că este precedată de stabilirea valorii în vamă a mărfurilor [164, p.115]. Având în vedere că prețul mărfii poate fluctua sub influența anumitor factori economici (cursul de schimb, rata dobânzii etc.) și administrativi (reglementarea vamală, prețurile orientative, conceptul prețurilor minime etc.), utilizarea taxei ad valorem este subiectivă și poate fi o sursă de abuz.

2. *Taxe vamale specifice* sunt acele taxe care constau dintr-o sumă specifică de bani, raportată la o unitate de măsură, de volum [11, p.35]. Taxa specifică se plătește în sumă fixă de

bani pe o unitate cantitativă a mărfurilor și a altor obiecte impozabile; volum, masă, metri, unitate etc.

În cazul în care mărfurile sunt impozitate cu taxe specifice, în contrast cu taxa ad valorem, baza de calcul nu este valoarea în vamă a mărfurilor, ci cantitatea de bunuri. Nivelul taxei este fixat într-o sumă stabilă. Aplicarea acestor taxe presupune existența unui tarif vamal detaliat, cu o descriere amănunțită a mărfurilor [71, p.121].

Cu scopul de a înlătura neajunsurile tipurilor de taxe anterioare, datorită reacției lor la fluctuațiile de preț, sunt introduse taxele: combinate și mixte [24, p.40].

3. *Taxă combinată (alternativă)*, combină ambele tipuri anterioare de taxe vamale, dar se plătește conform celei mai mari sume indicate [164, p.115]. Deci ea este mai curând una alternativă decât combinată, din cauza mecanismului specific de calculare.

Procedura achitării taxelor pentru bunurile care sunt impozitate cu o taxă combinată se efectuează în trei etape. Primul pas este calcularea după schema taxei ad valorem. În a doua etapă se calculează valoarea impozitului după sistemul taxei specifice. Trebuie remarcat faptul că secvența poate fi diferită, adică prima poate fi taxa specifică, iar apoi ad valorem. În acest caz, secvența nu contează. În a treia etapă se compară rezultatele taxelor ad valorem și specifice și cea mai mare din ele trebuie plătită [164, p.116]. Deci constatăm că nu se folosesc ambele tipuri de taxe, ci se aplică alternativ cea mai mare taxă.

Constatăm că răspândirea acestor taxe pe un număr tot mai mare de poziții tarifare provoacă reacția negativă a importatorilor: țara importă produse de calitate mai joasă sau care au o valoare în vamă scăzută, ceea ce duce la minimizarea taxelor vamale și permite să se păstreze rata de rentabilitate a produselor la un anumit nivel. În această situație, în primul rând, pierde consumatorul.

Prin urmare, propunem ca atunci când se utilizează acest tip de taxă, statul să aibă elaborat un sistem clar de indicatori de reglementare a calității mărfurilor importate.

4. *Taxele vamale mixte* sunt o combinație între o taxă ad valorem și una specifică și se aplică prin însumare [35, p.267]. Taxele mixte se folosesc foarte rar. De regulă, numai în scopuri protecționiste, chiar mai mult discriminatorii, adică de a bloca importul de bunuri dintr-un anumit grup de produse sau bunuri dintr-o anumită țară. În condițiile când principala tendință în sistemul economic global a devenit globalizarea proceselor economice, taxele mixte, ca instrument al politicii tarifare, se utilizează de un număr limitat de țări.

Menționăm că este incorect să echivalăm taxele combinate și cele mixte, deoarece mecanismul de calculare pentru aceste tipuri de taxe este complet diferit. Dacă la calcularea taxei

combinate se utilizează taxa ad valorem sau specifică, în funcție de nivelul taxei, atunci la calcularea taxelor mixte se aplică atât prima, cât și a doua taxă.

În funcție de modul de stabilire, deosebim următoarele categorii de taxe vamale:

1. *Taxele vamale autonome* (autorul Caraiani Gh. le numește – *autovorne* [11, p.35]) sunt stabilite de stat în mod independent, fără o înțelegere prealabilă cu alte state, percepându-se, de regulă, asupra mărfurilor provenire din țările cu care statul importator nu are încheiate convenții și nu se aplică clauza națiunii celei mai favorizate [71, p.122]. Evidențiam că toate statele lumii au astfel de taxe, ele fiind principalele care se stabilesc într-un stat.

2. *Taxele vamale convenționale* sunt taxele al căror nivel a fost convenit de stat prin înțelegere cu alte state [11, p.35]. Aceste taxe se percep, de regulă, asupra mărfurilor ce provin din țările ce beneficiază de clauza națiunii celei mai favorizate. Sunt valabile numai față de statul cu al cărui consimțământ au fost fixate [102, p.36]. Menționăm că aceste taxe sunt din ce în ce mai răspândite pe plan internațional, din considerentul dezvoltării relațiilor comerciale externe și acordării facilităților în relațiile între state. Republica Moldova nu este o excepție în acest caz, având un șir de acorduri ce prevăd stabilirea facilităților vamale în baza acordurilor bi și multilaterale.

În literatura de specialitate taxele vamale se mai clasifică și **în funcție de plătitorii** taxelor vamale:

- *Taxele vamale percepute de la persoanele fizice.*
- *Taxele vamale percepute de la persoanele juridice* [70, p.35].

În funcție de țara de origine se delimitează:

- *Taxe vamale minimale* (de bază);
- *Taxe vamale maximale* (generale);
- *Taxe vamale preferențiale* (de favoare) sunt taxe foarte reduse (uneori chiar zero) care se aplică tuturor sau numai anumitor mărfuri importate din anumite țări și care nu se extind asupra mărfurilor provenind din celelalte [35, p.271]. Aceste taxe pot fi unilaterale sau reciproce și se clasifică în:

a) Taxe vamale preferențiale aplicate de țările dezvoltate la importul de produse din toate țările în curs de dezvoltare.

b) Taxe vamale preferențiale aplicate de anumite state dezvoltate la importul din unele țări în curs de dezvoltare pentru anumite produse,

c) Taxe vamale preferențiale aplicate de țările în curs de dezvoltare la importul din alte state în curs de dezvoltare [71, p.122].

După criteriul de state implicate în beneficierea de taxe vamale preferențiale, se disting:

- Taxe vamale bilaterale – se stabilesc între două țări în mod reciproc sau unilateral.
- Taxe vamale multilaterale – vizează mai multe țări, fie în cadrul regional, fie în cadrul unei instituții internaționale indiferent de principiul reciprocității” [70, p.34].

La rândul lor preferințele vamale multilaterale pot fi grupate în:

- Taxe vamale preferențiale generalizate, acordate de o țară donatoare, de preferință unui grup de țări în curs de dezvoltare.
- Taxe vamale preferențiale, acordate în mod colectiv de o grupare a țărilor dezvoltate unei singure țări în curs de dezvoltare beneficiară [70, p.34].

Dezvoltarea taxelor preferențiale capătă o amploare din ce în ce mai mare. Acordurile bilaterale sau regionale sunt un potențial care pentru țările semnatare permite dezvoltarea și modernizarea sistemelor fiscale și de venituri, prin liberalizarea barierelor tarifare [183, p.85]. În Republica Moldova aceasta derivă și din tendința de a deveni membru al familiei europene, fapt ce a creat condiții pentru primirea de facilități din partea Uniunii Europene.

În funcție de perioada de aplicare a taxelor, se pot distinge următoarele taxe:

1. *Taxele anterioare* se aplică pe perioada anchetei antidumping. După examinarea prezenței dumpingului, taxa sau este anulată în absența vânzării de bunuri la prețuri reduse sau este baza pentru aplicarea taxelor antidumping.
2. Prin *taxe permanente* înțelegem acele taxe care nu se schimbă în funcție de timpul de aplicare [132, p.26]. Astfel, taxa este unică de-a lungul perioadei stabilite. De regulă, majoritatea taxelor sunt permanente. Acest lucru permite agenților economici să facă prognoze pe termen lung și să planifice activitățile lor.

În funcție de nivelul lor, taxele vamale sunt împărțite în:

1. *Taxe vamale fixe*, stabilite de către autoritățile publice, nu depind de alte circumstanțe. Cele mai multe țări au tarife vamale cu un nivel constant al taxelor [154, p.301].
2. *Taxe vamale variabile* pot varia în anumite circumstanțe (în cazul în care se schimbă nivelul prețurilor mondiale și interne sau nivelul de subvenții guvernamentale). Recent, taxa variabilă a început să fie utilizată în legătură cu o schimbare semnificativă în situația prețurilor mondiale pentru anumite grupuri de mărfuri. Astfel, Rusia în scopul de a diferenția veniturile întreprinderilor producătoare de petrol, a introdus o diferențiere a taxelor la export, după prețul mondial al unui baril de petrol.

Constatăm că din aceste două categorii de taxe în Republica Moldova sunt aplicate taxele vamale fixe.

Reflectând cadrul juridic, **în conformitate cu Legea Republicii Moldova cu privire la tariful vamal**, deosebim următoarele categorii de taxe vamale: [56]

Ad valorem – se calculează în procente față de valoarea mărfii în vamă;

Specifică – se calculează în baza tarifului stabilit la o unitate de marfă;

Combinată – îmbină taxele ad valorem și specifice în una singură;

Excepțională – care se divizează în:

- *taxa specială* – aplicată în scopul protejării mărfurilor de origine indigenă, la introducerea pe teritoriul vamal a mărfurilor de producție străină în cantități și în condiții care cauzează sau pot cauza prejudiciu materiale considerabile producătorilor de mărfuri autohtoni.

- *taxa antidumping* – percepută în cazul introducerii pe teritoriul vamal a unor mărfuri la prețuri mai mici decât valoarea lor în țara exportatoare la momentul importului, dacă sunt lezate interesele sau apare pericolul cauzării prejudiciilor materiale producătorilor autohtoni de mărfuri identice sau similare, ori apar piedici pentru organizarea sau extinderea în țară a producției de mărfuri identice sau similare.

Taxa antidumping se aplică asupra mărfurilor, furnizate de toți exportatorii, care sunt obiectul importurilor de dumping și care produc daune economiei naționale. Cota taxelor antidumping nu trebuie să depășească mărimea marjei de dumping.

- *taxa compensatorie* – se aplică în cazul introducerii pe teritoriul vamal a mărfurilor la producerea sau la exportul cărora, direct sau indirect, au fost utilizate subvenții, dacă sunt lezate interesele sau apare pericolul cauzării prejudiciilor materiale producătorilor autohtoni de mărfuri identice sau similare, ori apar piedici pentru organizarea sau extinderea în țară a producției de mărfuri identice sau similare. Cota taxei compensatorii nu trebuie să depășească mărimea subvențiilor specifice a statului străin, calculate pe unitatea de măsură a produsului de export [71, p.122].

Cu referire la taxele excepționale, putem concluziona că toate au rolul protejării producătorilor autohtoni de invazia mărfurilor străine, atunci când sunt lezate interesele sau apare pericolul cauzării unui prejudiciu material considerabil. Aplicarea acestor taxe vamale, în calitate de suprataxe, este benefică pentru economia internă a Republicii Moldova, deoarece permite dezvoltarea agenților economici autohtoni.

În concluzie, putem menționa că datorită unei varietăți mari de taxe vamale este posibilă realizarea măsurilor stabilite de reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export. Numai prin aplicarea anumitor taxe în diferite situații concrete se pot atinge obiectivele înaintate de politica vamală și comercială a statului.

3.3. Stabilirea valorii mărfii în vamă

Aplicarea tarifului vamal, eficiența măsurilor tarifare de reglementare a activității comerciale externe, armonizarea lor și corespunderea regulilor și normelor internaționale sunt determinate de regulile ce stabilesc ordinea de determinare a bazei de calcul a plăților vamale, adică depind de valoarea mărfii utilizată în calitate de bază impozabilă, respectiv valoarea mărfii în vamă. Este importantă determinarea valorii mărfurilor în vamă din motiv că taxa vamală se calculează și se percepe în baza valorii mărfurilor determinate în vamă [72, p.103].

Valoarea mărfii în vamă este valoarea care se folosește ca punct de plecare (bază) pentru calcularea taxelor vamale ad valorem și altor plăți (TVA, accizele, taxa pentru procedurile vamale) [35, p.245].

Definiția legală a valorii în vamă a mărfii este dată de Legea Republicii Moldova cu privire la tariful vamal, care în art. 2 stipulează că: „valoarea în vamă a mărfii - valoarea mărfii introduse pe sau scoase de pe teritoriul vamal, stabilită în scopul perceperii drepturilor de import” [56].

În doctrină este întâlnită următoarea definiție a valorii în vamă: „expresia prin care se desemnează valoarea ce servește ca bază pentru calcularea taxelor vamale, principalul element ce se ia în considerare la efectuarea unor asemenea calcule este prețul mărfii” [26, p.241].

O definiție mai descriptivă este cea dată de Draganov V.G.: „valoarea în vamă este acea valoare a mărfii care se folosește în scopul impunerii vamale, adică în calitate de bază pentru calculul taxelor vamale ad valorem, accizelor, TVA și a taxelor pentru procedurile vamale [137, p.298].

Din analiza acestor definiții apare logic întrebarea: care anume este valoarea mărfii ce poate fi luată ca bază de calcul pentru plățile vamale? După cum știm, referitor la valoarea mărfii sunt întâlnite mai multe categorii de definire, începând de la valoarea de producție (înțelegându-se cheltuielile necesare pentru producerea mărfii date) și terminând cu valoarea ei pe piață (prețul cu care se vinde cumpărătorului). Astfel este evident faptul că la anumite etape de mișcare a mărfii de la producător la cumpărător valoarea sa va fi diferită, adică vor fi adăugate anumite componente.

Considerăm că valoarea în vamă a mărfii care se folosește pentru calcularea drepturilor de import (export) la trecerea lor peste frontiera vamală se formează la o anumită etapă de circulație a mărfii și include ajustările (cheltuielile) specifice acestei etape (cheltuieli de transport, de asigurare, costul containerelor, ambalajului etc.). Așadar, menționăm că valoarea în

vamă este alcătuită din valoarea mărfii (valoarea de producție) plus cheltuielile suportate de cumpărător în cadrul operațiunilor comerciale externe.

Potrivit articolului 5 din Legea cu privire la tariful vamal a Republicii Moldova, sistemul de determinare a valorii în vamă a mărfurilor se aplică pentru toate mărfurile introduse pe sau scoase de pe teritoriul vamal.

Funcțiile valorii în vamă sunt:

1. *Baza de calcul pentru taxele vamale și pentru alte taxe cu caracter fiscal.* Această funcție este expres stabilită în Codul Vamal al Republicii Moldova. Astfel, în conformitate cu art. 122 din CV al Republicii Moldova, valoarea în vamă a mărfurilor constituie baza de calcul a taxei vamale, a taxei pe valoare adăugată, a accizului și a taxei pentru proceduri vamale [19].

Reprezentând baza de calcul a taxelor vamale, valoarea în vamă este compusă din următoarele elemente: [11, p.54] prețul mărfii efectiv plătit sau de plătit; cheltuieli de transport; costul ambalajelor; aporturile; redevențele și drepturile de licență (adică „plățile de orice fel permise pentru utilizarea sau dreptul de a utiliza orice drept de autor pentru lucrări literale, de artă sau științifice, inclusiv filme cinematografice, pentru orice brevet, marcă, desen sau model, pentru orice plan, formulă sau procedee secrete, precum și pentru utilizarea sau dreptul de a utiliza echipamente industriale, comerciale sau științifice sau pentru informații privind experiența industrială, comercială sau științifică” [194, p.14]); alte plăți.

2. *Măsura de control pentru comerțul exterior.* În funcție de interesele de control la import sau la export, aceste măsuri se referă la contingente sau la plafoane valorice. Menționăm că această funcție are o răspândire mai largă pe plan internațional, deoarece la realizarea controlului pentru comerțul exterior statele utilizează alte măsuri, de exemplu măsuri netarifare ca licențierea și cotearea.

3. *Instrument de negociere în acordurile internaționale.* Utilizarea unui sistem de evaluare comun între statele participante la acorduri internaționale face ca reducerile de taxe (concesiile tarifare) să producă aceleași efecte în ambele părți [11, p.56]. Constatăm că utilizarea unor sisteme diferite de evaluare poate duce la anularea efectelor urmărite inițial la încheierea acordurilor economice.

4. *Instrument prin care se realizează statistica de comerț exterior.* Conform articolului 322 din Codul Vamal al Republicii Moldova [19], sursele de date pentru statistica vamală sunt documentația și informația prezentate pentru vămuire și efectuarea controlului vamal. Considerăm că pentru a realiza comparabilitatea datelor statistice este necesar ca statistica de comerț exterior să fie realizată pe baza aceluiași principii de evaluare.

5. *Determinarea originii mărfurilor.* Acordarea concesiilor tarifare se realizează în conformitate cu reguli de origine bine determinate. Suntem de acord cu părerea autorului Caraiani Gh. că unele dintre aceste reguli se referă la noțiunea de valoare în vamă [11, p.56].

6. *Efectuarea calculelor de eficiență în cadrul schimburilor internaționale.* Utilizarea acelorași reguli pentru evaluarea mărfurilor permite importatorilor și exportatorilor să cunoască înaintea efectuării operațiunilor de import sau export cuantumul taxelor vamale și a altor taxe la care vor fi supuse mărfurile lor atât în țara de import cât și în țara în care acestea vor fi exportate [11, p.56]. Considerăm această funcție ca fiind una binevenită în etapa actuală de dezvoltare a relațiilor economice externe, pentru că facilitează și permite agenților economici să facă unele calcule concrete, ceea ce ar favoriza o dezvoltare stabilă atât a agenților economici, cât și a statului în general.

Atunci când întocmește declarația vamală importatorul trebuie, de regulă, să justifice valoarea în vamă prin prezentarea facturii comerciale însoțită cel mai adesea de toate documentele confirmative. Specificăm că valoarea în vamă este declarată prin intermediul unui formular special numit „Declarația valorii în vamă”, depus cu declarația vamală în detaliu la momentul vămuirii mărfurilor. Declarația de valoare în vamă constituie un document în care declarantul oferă informațiile necesare pentru stabilirea valorii în vamă a mărfurilor importate [193, p.15].

Constatăm că valoarea în vamă se stabilește pe baza declarației de valoare în vamă depusă de titularul regimului sau reprezentantul său, fie că declarația se face în scris, fie prin utilizarea unui procedeu informatic aprobat de autoritatea vamală. Iar în cazul în care este necesar a confirma valoarea în vamă a mărfii anunțată, declarantul, la cererea autorității vamale, este obligat să prezinte datele respective. Dacă autoritatea vamală pune la îndoială autenticitatea acestor date, declarantul este în drept să determine valoarea în vamă a mărfii prin alte metode prevăzute [150, p.213]. În cazul în care apare necesitatea de a preciza valoarea în vamă a mărfii anunțată, declarantul este în drept să ceară autorității vamale să i se elibereze marfa declarată, cu gajarea anumitor bunuri ori cu garanția unei bănci, sau să plătească taxa vamală stabilită de către autoritatea vamală. Considerăm binevenită această situație pentru declarant, pentru că îi permite să pună în liberă circulație mărfurile, cu posibilitatea prezentării ulterioare a tuturor documentelor confirmative, ceea ce nu stopează procesul activității economice externe.

Constatăm că organele vamale sunt cele care apreciază just valoarea mărfurilor, indiferent de documentele prezentate de către declarant, deoarece în cele mai dese cazuri declarantul încearcă să diminueze sau să ascundă anumite criterii de evaluare a mărfii, pentru a beneficia de taxe mai mici, prin anumite falsuri înscrise în documentele de proveniență.

Totodată, subevaluarea bunurilor importate de către orice țară este un fenomen observat zi de zi de cei implicați în comerțul internațional. Cu toate acestea, motivele din care mărfurile exportate din anumite țări sunt însoțite de facturi care indică o valoare scăzută, nu sunt încă pe deplin înțelese. A fost presupusă o legătură cu scăderea nivelului taxelor și impozitelor în țările de import [184, p.82]. Informația prezentată de declarant la anunțarea valorii în vamă a mărfii constituie un secret comercial și poate fi utilizată de autoritatea vamală exclusiv în scopuri vamale și nu poate fi transmisă terțelor, cu excepția cazurilor prevăzute de legislație. Pentru divulgarea informației ce constituie un secret comercial, autoritatea vamală poartă răspundere în conformitate cu legislația [56].

Legislația Republicii Moldova referitoare la sistemul de determinare a valorii în vamă a mărfurilor se bazează pe principiile internaționale de evaluare cuprinse în Acordul cu privire la aplicarea art.VII al GATT [178]. Obiectivele strategice ale Acordului sunt: punerea în aplicare a dispozițiilor de drept intern întemeiate pe valoarea tranzacțiilor; dezvoltarea de proceduri clare pentru a face stabilirea valorii în vamă transparentă și dezvoltarea unei structuri capabile de a aplica regulile de determinare a valorii în vamă pe baza OMC [174, p.57]. Lucrul dat este firesc, deoarece Republica Moldova începând cu 8 mai 2001 este membră a Organizației Mondiale a Comerțului.

La stabilirea valorii mărfurilor poate fi aplicată regula „primii vânzări” – o metodă specială folosită pentru a ajunge la valoarea de tranzacție a mărfurilor care sunt obiectul acestor vânzări în mai multe niveluri. De exemplu, în SUA, legislația în vigoare permite importatorilor, în anumite condiții, să-și bazeze evaluarea pentru produsul care intră în SUA pe primul preț de vânzare într-o serie de tranzacții mai curând decât pe ultima tranzacție, deoarece primul preț de vânzare este întotdeauna mai mic decât orice preț de revânzare ulterioară. În prezent, toate principalele blocuri comerciale ale lumii - UE, SUA și Japonia - acceptă prima vânzare [185, p.48]. În cazul în care marfa și tranzacția se califică pentru prima vânzare, importatorul poate reduce cu până la 50 la suta suma ad valorem a taxelor vamale plătite [175, p.42].

Metodica evaluării vamale este cuprinsă în capitolul IV al Legii cu privire la tariful vamal, art.10 al Legii date prevede că valoarea în vamă a mărfii introduse pe teritoriul vamal se determină prin următoarele metode:

- a) în baza valorii tranzacției cu marfa respectivă ori în baza prețului efectiv plătit sau de plătit;
- b) în baza valorii tranzacției cu marfă identică;
- c) în baza valorii tranzacției cu marfă similară;
- d) în baza costului unitar al mărfii;

- e) în baza valorii calculate a mărfii;
- f) prin metoda de rezervă [56].

Atragem atenția că prima și principala metodă de determinare a valorii în vamă este valoarea tranzacțională a mărfurilor importate. Totuși această valoare nu este pur și simplu prețul folosit, dar prețul care este plătit sau de plătit de către cumpărător cu ajustările necesare în funcție de sumele care se adaugă sau se scad [179, p.171]. Astfel, concluzionăm că prețul efectiv plătit sau de plătit este plata totală efectuată sau de efectuat de cumpărător vânzătorului sau în beneficiul acestuia, pentru mărfurile importate. Plata nu trebuie să fie făcută obligatoriu în bani, ea ar putea fi făcută prin scrisori de credit sau instrumente negociabile [28, p.18-19]. Termenul „plătit sau de plătit” are semnificația că mărfurile pot fi plătite fie înainte de momentul evaluării, fie după acest moment [139, p.14]. Susținem aceste formulări și considerăm corectă aplicarea acestei metode ca una de bază la stabilirea valorii mărfii în vamă, dar urmează să luăm în considerare toate componentele suplimentare incluse în prețul mărfii, la care ne vom referi în continuare.

Legislația Republicii Moldova [56] stabilește că la determinarea valorii în vamă a mărfii în baza valorii tranzacției cu marfa respectivă ori în baza prețului efectiv plătit sau de plătit, în valoarea tranzacției se includ următoarele componente în cazul în care nu au fost incluse anterior în valoarea mărfii:

Cheltuieli pentru transportul mărfii la aeroport sau în alt loc de introducere a mărfii pe teritoriul vamal:

- *Cheltuielile aferente asigurării* [195, p.8] – la categoria dată se include costul asigurării pe parcursul transportării mărfii și în cadrul operațiunilor de încărcare-descărcare, depozitare a mărfii intervenite pe parcursul transportului.

- *Costul transportului.* În costul transportului se includ toate cheltuielile cumpărătorului legate de transportarea mărfurilor până la punctul de introducere a mărfii pe teritoriul vamal al țării de import, cu condiția că cheltuielile date nu au fost incluse în prețul contractual. În cazul când asemenea tarife lipsesc, se admite stabilirea sumei date în baza datelor contabile ale agentului economic (cumpărător) referitoare la transportul mărfurilor [136, p.62].

- *Costul încărcării, descărcării și transportării mărfii.* În cazul transbordării mărfii pe parcursul transportării ei de pe un mijloc de transport pe altul, precum și descărcării ei pe parcursul transportării urmează ca cheltuielile date să fie incluse în valoarea în vamă.

Cheltuielile suportate de cumpărător:

- *Comisioanele și primele pentru brokeri, cu excepția comisiunelor pentru achiziționarea mărfii* [107, p.52]. În cazul când cumpărătorul sau vânzătorul recurge la serviciile unui intermediar, apare necesitatea de a include cheltuielile date în valoarea în vamă.

- *Costul containerelor și (sau) al altui ambalaj de folosință repetată, dacă în corespundere cu Nomenclatura combinată a mărfurilor, acestea sunt considerate un tot întreg cu marfa* [137, p.309]. În valoarea în vamă a mărfurilor trebuie să fie inclus costul containerelor și (sau) al altui ambalaj.

- *Costul ambalajului, inclusiv costul materialelor de ambalaj și al lucrărilor de ambalare.* Dacă marfa se importă în containere și (sau) alt ambalaj care constituie un ambalaj returnabil și este atribuit la o poziție tarifară diferită față de marfă, atunci prețul ambalajului dat și al lucrărilor de ambalare (ambalarea, marcarea,) urmează a fi incluse în prețul contractual (efectiv plătit sau de plătit) [139, p.23].

Următoarea categorie de cheltuieli o constituie, valoarea calculată în mod corespunzător, a următoarelor mărfuri și servicii oferite, direct sau indirect, de cumpărător, în mod gratuit sau la un preț redus, în scopul utilizării la producerea ori exportarea mărfii evaluate, în măsura în care această valoare nu a fost inclusă în prețul efectiv plătit sau de plătit;

- Prin servicii și mărfuri oferite direct sau indirect se are în vedere că acestea sunt acordate de către cumpărător direct vânzătorului, fie prin intermediul unei persoane terțe (indirect), de exemplu, întreprinderea-cumpărător indică filialei sale situată într-o țară terță să transmită vânzătorului anumite mărfuri și servicii pentru producerea bunurilor ce vor fi cumpărate.

- La categoria materiale cheltuite la producerea mărfii evaluate se atribuie diferite produse folosite la producerea mărfii date, care nu numai că pot fi identificate în produsul finit, spre deosebire de materiale, componente, părți și alte elemente similare încorporate în marfă [152, p.275].

- În mod asemănător, în valoarea în vamă se includ valoarea lucrărilor de inginerie, dezvoltare, lucrări de artă și design, planuri și schițe executate în afara țării și necesare pentru producerea mărfurilor importate, transmise de către cumpărător vânzătorului gratuit sau la un preț redus. O condiție obligatorie este ca lucrările date să nu fi fost executate în țara de import.

- Altă categorie de componente ajustate la prețul efectiv plătit sau de plătit sunt redevențele și taxele pentru licențe referitoare la mărfurile de evaluat, pe care cumpărătorul este obligat să le achite, direct sau indirect, ca o condiție a vânzării mărfurilor de evaluat, în cazul în

care aceste redevențe și drepturi de licență nu au fost incluse în prețul efectiv plătit sau de plătit [139, p.22].

- Următoarea categorie de componente ce se includ în valoarea în vamă a mărfurilor este partea din venitul de la orice vânzare, transmitere sau utilizare ulterioară a mărfii, care ar reveni direct sau indirect vânzătorului. Când în contract este prevăzut că o parte din venitul pe care îl va primi cumpărătorul de la orice revânzare va fi întoarsă vânzătorului, atunci suma echivalentă cu partea din venit ce va fi întoarsă, urmează a fi inclusă, în valoarea în vamă.

Considerăm corect de a fi incluse toate aceste cheltuieli în valoarea mărfii, deoarece sunt cheltuieli care modifică real valoarea mărfii și în mod obligatoriu urmează a fi încasate drepturile de import și export și din sumele respective. În caz contrar, perceperea drepturilor de import și export se va efectua dintr-o valoare subapreciată, fapt ce ar duce la micșorarea veniturilor în bugetul de stat și crearea unor condiții de eschivare de la plata acestor obligații vamale.

Atragem atenția că Legea Republicii Moldova cu privire la tariful vamal prevede anumite cazuri când nu poate fi aplicată metoda de determinare a valorii în vamă a mărfii în baza valorii tranzacției cu marfa respectivă ori în baza prețului efectiv plătit sau de plătit, și anume dacă:

1. există restricții în privința drepturilor cumpărătorului asupra mărfii evaluate, cu excepția restricțiilor stabilite de legislație în privința regiunii geografice în care marfa poate fi revândută, care nu influențează esențial prețul mărfii;

2. vânzarea mărfii și valoarea tranzacției depind de respectarea unor condiții a căror acțiune nu poate fi luată în considerare;

3. informația folosită de declarant la anunțarea valorii în vamă a mărfii nu este veridică sau nu este confirmată prin acte;

4. participanții la tranzacție sunt persoane interdependente, cu excepția cazurilor când interdependența lor nu influențează valoarea tranzacției și aceasta este acceptată în scopuri vamale [56].

Suntem de acord cu aceste condiții și menționăm că ele au fost susținute și de către autorii Erhan I. și Cârnaț T. [35, p.249]. Constatăm că în practică sunt întâlnite anumite contracte prin prevederile cărora cumpărătorul este limitat, adică i se impun anumite restricții în ce privește folosința, posesiunea și utilizarea mărfii cumpărate, deoarece vânzătorul îi stabilește anumite limite, ceea ce de cele mai multe ori afectează și prețul tranzacției cu marfa respectivă. Iată de ce când sunt întâlnite asemenea limitări în drepturi ale cumpărătorului prima metodă nu poate fi aplicată pentru determinarea valorii în vamă a mărfurilor.

Specificăm că dacă valoarea în vamă nu poate fi determinată în baza valorii tranzacției, succesiv se vor aplica metoda determinării valorii în vamă a mărfii în baza valorii tranzacției cu marfă identică (metoda 2), iar când nu este posibilă nici aplicarea metodei respective, în baza valorii tranzacției cu marfă similară (metoda 3) [35, p.252].

Pentru a înțelege mecanismul de aplicare a metodelor citate este necesară clasificarea noțiunilor „mărfuri identice” și „mărfuri similare”. Art.12 al Legii Republicii Moldova cu privire la tariful vamal definește „mărfurile identice” astfel: „se consideră identice mărfurile care se aseamănă în toate privințele cu marfa evaluată”, inclusiv în ce privește: caracteristicile fizice; calitatea mărfii și reputația ei pe piață; țara de origine; producătorul [56]. Deosebirile neesențiale de exterior nu pot constitui temei pentru includerea mărfurilor în categoria celor neidentice dacă în celelalte privințe aceste mărfuri corespund cerințelor prevăzute mai sus. La rândul său, art.13 al Legii Republicii Moldova cu privire la tariful vamal definește noțiunea de marfă similară astfel: „se consideră similare mărfurile care deși nu sunt identice au caracteristici asemănătoare și se constituie din componente asemănătoare, fapt ce le permite să îndeplinească aceleași funcții ca și marfa evaluată și să fie interschimbabile din punct de vedere comercial” [56]. La determinarea similitudinii mărfurilor se iau în considerare următoarele caracteristici: calitatea, existența mărcii comerciale, reputația pe piață; țara de origine; producătorul [139, p.24]. Evidențiem că numai mărfurile produse în aceeași țară în care sunt produse mărfurile de evaluat pot fi luate în considerare ca identice sau similare cu aceste mărfuri. Precizăm că mărfurile produse de alte persoane decât cele care au produs mărfurile de evaluat nu sunt luate în considerare decât dacă nu există mărfuri identice sau similare produse de producătorul mărfurilor de evaluat. Susținem opinia prin care mărfurile care încorporează sau comportă lucrări de inginerie, de studii de artă și design ori de planuri sau schițe executate în țara de import nu sunt considerate ca mărfuri identice sau similare [28, p.90].

Metoda determinării valorii în vamă a mărfii în baza valorii tranzacției cu marfă identică sau similară se aplică în cazul când marfa identică sau similară: este vândută pentru a fi introdusă pe teritoriul Republicii Moldova; este introdusă concomitent sau cu cel mult 90 de zile înainte de introducerea mărfii care urmează a fi evaluată; este introdusă aproximativ în aceeași cantitate și/sau în aceleași condiții comerciale [164, p.124]. Dacă marfa identică sau similară a fost introdusă în altă cantitate și/sau în alte condiții comerciale, declarantul trebuie să rectifice corespunzător valoarea în vamă a mărfii anunțate de el, ținând cont de aceste deosebiri și să confirme prin acte datele prezentate.

În cazul metodelor prevăzute mai sus, baza de determinare a valorii în vamă o constituie prețul tranzacției și anume: valoarea tranzacției cu marfa respectivă (metoda 1), valoarea

tranzacției cu marfa identică (metoda 2), valoarea tranzacției cu marfa similară (metoda 3). Însă se pot ivi astfel de situații când este imposibil a folosi valoarea tranzacției sau, în general, o astfel de valoare lipsește. În asemenea cazuri, pentru determinarea valorii în vamă, se aplică alte metode prevăzute de Legea cu privire la tariful vamal și anume metoda 4 sau 5. Aplicarea acestor metode poate fi efectuată în orice consecutivitate la dorința declarantului [164, p.123]. Menționăm că situația respectivă se explică prin faptul că aceste două metode prezintă anumite dificultăți în aplicarea lor practică.

Art. 15 al legii sus-numite (determinarea valorii în vamă a mărfurilor prin metoda costului unitar) prevede că „dacă marfa introdusă pe teritoriul vamal (marfa de evaluat) este vândută în țara de import în starea în care a fost importată, valoarea în vamă a acestei mărfi, conform prevederilor prezentului articol, se va baza pe prețul unitar corespunzător vânzării acestei mărfi ori vânzării mărfii identice sau similare acesteia în cele mai mari partide, concomitent sau aproape concomitent cu importul mărfii de evaluat către persoane care nu sunt în relații de interdependență cu vânzătorul și cu condiția deducerii: comisioanelor plătite ordinar sau convenite ori a marjei aplicate, în mod obișnuit, beneficiilor și cheltuielilor generale aferente vânzărilor de mărfuri de aceeași clasă sau de același tip; cheltuielilor obișnuite de transport și de asigurare, precum și cheltuielile conexe suportate pe teritoriul Republicii Moldova; impozitelor și taxelor posibile de plată în legătură cu importul sau vânzarea mărfurilor” [56].

Concluzionăm că la baza aplicării metodei 4 stă alegerea prețului, conform căruia mărfurile sunt vândute în Republica Moldova, adică se are în vedere atât valoarea tranzacției cu marfa respectivă, cât și valoarea tranzacției cu marfa identică sau similară.

Următoarea metodă este prevăzută în art.16 al Legii cu privire la tariful vamal, valoarea în vamă a mărfii, conform prevederilor prezentului articol, se va baza pe valoarea calculată a acesteia, incluzând: valoarea sau prețul materialelor și operațiunilor de fabricare sau ale altor lucrări pentru producerea mărfii; volumul beneficiilor și cheltuielilor generale, egal celui inclus de obicei în cuantumul vânzărilor de mărfuri de aceeași clasă sau de același tip cu marfa de evaluat, fabricate de producători cu destinația țării de import; orice cheltuieli prevăzute la articolul 11, alin. 1, lit. a, adică cheltuielile pentru transportul mărfii la aeroport sau în alt loc de introducere a mărfii pe teritoriul vamal [56]. Astfel concluzionăm că, pentru determinarea valorii în vamă a mărfurilor conform metodei numite, este necesară informația referitoare la cheltuielile de producție, care poate fi găsită numai în afara țării de import.

Metodele de evaluare analizate mai sus ne dau posibilitatea determinării valorii în vamă a mărfurilor, însă se pot ivi astfel de situații când niciuna din metodele respective nu poate fi aplicată.

Astfel de situații sunt: mărfurile se introduc pe teritoriul vamal sub regim de admitere temporară; are loc un contract de arendă; se realizează reimportul mărfurilor după reparație sau modificare; se introduc mărfuri unice, opere de artă; nu se cunoaște producătorul sau acesta refuză să transmită informații referitoare la beneficiile și cheltuielile generale sau informația transmisă nu poate fi acceptată de organul vamal [137, p.321]. Anume pentru astfel de situații este destinată metoda 6 (de rezervă).

Art.17 din Legea cu privire la tariful vamal prevede că „în cazul în care valoarea în vamă a mărfii nu poate fi determinată prin aplicarea metodelor specificate la art. 11, 12, 13, 15 și 16, aceasta se determină pe baza datelor disponibile pe teritoriul vamal, prin mijloace rezonabile compatibile cu principiile și dispozițiile generale ale art. VII din Acordul General pentru Tarife și Comerț (GATT) și ale acordului de punere în aplicare a art. VII din acordul menționat” [56].

Împărtășim ideea că la determinarea valorii în vamă a mărfurilor prin metoda de rezervă, drept bază nu pot fi luate: prețul de vânzare în Republica Moldova al mărfurilor produse pe teritoriul Republicii Moldova; prețul mărfii pe piața internă a țării exportatoare; prețul mărfii stabilit arbitrar sau prețul fictiv; sistemul care prevede aplicarea, în scopuri vamale, a celei mai mari valori a mărfii din două posibile; costul de producție al mărfii, altul decât valoarea calculată a mărfurilor identice sau similare; valoarea mărfii comercializate pentru export în altă țară decât țara importatoare; valoarea în vamă a mărfii minimală [148, p.206].

Evidențiem că la aplicarea metodei de rezervă, declarantul poate cere de la organul vamal informația deținută referitoare la prețurile orientative la mărfurile supuse evaluării și o poate folosi pentru stabilirea valorii în vamă a mărfurilor [139, p.27]. Constatăm că cele mai mari dificultăți în aplicarea metodei de rezervă apar atunci când nu poate fi luată în considerație baza de calcul stabilită conform metodelor 1-5. Concluzionăm că, deși metoda 6 se numește de „rezervă”, în practică ea se folosește mai des decât oricare dintre metodele 2–5, fiind depășită numai de prima metodă. Aceasta pentru că în majoritatea cazurilor organele vamale nu dispun permanent de informație suficientă referitoare la prețul mărfurilor identice sau similare și a valorii de producție sau a structurii costului unitar al mărfurilor realizate pe teritoriul Republicii Moldova.

Atragem atenția că reglementarea juridică a declarării valorii mărfii în vamă este realizată și prin Regulamentul cu privire la modul de declarare a valorii în vamă a mărfurilor introduse pe teritoriul Republicii Moldova, executoriu pentru toate persoanele care declară mărfurile introduse în teritoriul național, cu excepția mărfurilor și obiectelor de uz personal (conform listei legal stabilite) deplasate o singură dată pe teritoriul vamal național de către persoanele fizice fără achitarea drepturilor de import [46]. Acest regulament este destinat spre aplicare de către: a)

declaranți – la determinarea și declararea valorii în vamă a mărfurilor introduse, și b) organele vamale – la verificarea valorii în vamă a mărfurilor introduse anunțate de către declaranți. Conform metodelor la evaluare stabilite de art. 10 al Legii cu privire la tariful vamal, declarantul determină valoarea în vamă a mărfurilor introduse [56]. Organul vamal doar verifică corectitudinea determinării de către declarant a valorii în vamă, inclusiv corectitudinea metodei alese de către acesta. Concretizăm că pentru anunțarea valorii în vamă a mărfurilor introduse se utilizează tipizatele declarației valorii în vamă DVV-1 (Anexa 1) și DVV-2 (Anexa 2) [193, p.15].

Făcând o sinteză a celor expuse, concluzionăm că „valoarea în vamă” sub aspect metodologic, al procedurii de stabilire și control pe plan național este un mecanism încă nedesăvârșit. Acest fapt se datorează, în primul rând, insuficienței prevederilor legale în domeniu, ceea ce dezavantajează atât colaboratorii organelor vamale în exercitarea funcțiilor ce le revin, cât și participanții la operațiunile comerciale externe.

Astfel, apare necesară reglementarea unor aspecte legate de „valoarea în vamă” a mărfurilor exportate, controlul valorii în vamă a anumitor categorii de mărfuri.

Un alt aspect ce trebuie luat în considerare este aducerea legislației vamale, în general, și a reglementărilor referitoare la „valoarea în vamă”, în particular, în concordanță cu reglementările internaționale în domeniu și, în primul rând, cu prevederile și recomandările Organizației Mondiale a Comerțului. După cum știm, plățile vamale constituie o parte destul de importantă a părții de venit din bugetul de stat, de aici reiese și necesitatea stabilirii unor reguli stricte de determinare a bazei de calcul pentru plățile vamale – a valorii mărfii în vamă.

Aplicarea unui sistem corect de determinare a bazei de calcul, adică de determinare a grupului de elemente care alcătuiesc baza de calcul, precum și regulile de determinare a lor, duc la definitivarea procesului. De asemenea, considerăm că este necesară simplificarea procesului ceea ce ar mări operativitatea de lucru a organelor vamale.

Venim și cu propunerea de a reglementa aspectele ce țin de valoarea în vamă: a mărfurilor în cazul operațiunilor de barter, a mărfurilor ce fac obiectul operațiunilor de leasing, a mărfurilor care fac obiectul unor subvenții sau prime de export sau a celor care fac obiectul unei acțiuni de dumping etc.

În ce privește procedura de declarare și control al valorii în vamă, propunem introducerea unor formulare ale declarației valorii în vamă mai desăvârșite, care ar include în întregime informația necesară pentru vămuirea mărfurilor și, în același timp, ar fi simple din punctul de vedere al completării.

3.4. Preferințele tarifare – modele și condiții de aplicare

Sistemul Generalizat de Preferințe reprezintă un set de reguli pe baza cărora se determină țările care pot plăti mai puțin sau deloc atunci când exportă anumite produse către cele 28 de state ale Uniunii Europene. Acest Sistem se axează pe ajutorul acordat în vederea dezvoltării țărilor slab dezvoltate sau în curs de dezvoltare. Sistemul Generalizat de Preferințe reprezintă implementarea Regulamentului Uniunii Europene referitor la aplicarea Tarifului Preferențial Generalizat [84].

În continuare vom prezenta un scurt istoric al apariției acestui sistem preferențial. Astfel, cu ocazia pregătirii pentru participare la lucrările celei de a V-a Sesiuni a Conferinței Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD), care urma să aibă loc la Manila (Filipine) în 1979, „Grupul celor 77” a elaborat și adoptat la cea de a patra reuniune ministerială, care a avut loc în februarie 1979 la Arusha, platforma program [210]. Documentul adoptat a fost intitulat „Programul de la Arusha privind autonomia colectivă și cadrul de negocieri”. Evidențiem că, printre altele, el cuprinde și „Primul plan de acțiune pe termen scurt și mediu privind prioritățile globale în materie de cooperare economică între țările în curs de dezvoltare”, în care apare pentru prima dată ideea negocierii de către aceste țări a unui sistem global de preferințe comerciale (tarifare, paratarifare și netarifare), menit să ducă la impulsionarea legăturilor economice dintre ele. Constatăm că ideea s-a finalizat printr-un acord destul de târziu, după cum rezultă din cele ce urmează. În mai 1981 a avut loc, la Caracas (Venezuela), o conferință la nivel înalt pe tema cooperării economice între țările în curs de dezvoltare, care a luat în discuție și problema negocierii și instituirii în relațiile dintre țările membre ale „Grupului celor 77” a unui sistem global de preferințe comerciale, așa cum se prescrie în „Programul de la Arusha” [170]. Această idee și-a găsit reflectarea corespunzătoare în „Programul de acțiune de la Caracas”, adoptat la conferința sus-menționată, fără a se negocia concret un acord pe această temă [8, p.470].

De aceea, problema a fost ridicată la Buenos Aires de către „Grupul celor 77”, iar în rezoluția adoptată au fost înscrise propunerile formulate în „Programul de la Arusha”, și anume țările socialiste membre ale Grupului D: a) să contribuie plenar și efectiv la eforturile țărilor în curs de dezvoltare cu privire la diversificarea și intensificarea comerțului; b) să lărgască schemele lor de preferințe vamale în relațiile cu țările în curs de dezvoltare; c) să îmbunătățească volumul și calitatea asistenței economice și să realizeze obiectivul privind transferul de resurse către țările în curs de dezvoltare în conformitate cu obiectivele strategiei internaționale pentru dezvoltare; d) să anuleze datoria externă a țărilor mai puțin avansate și să îmbunătățească

condițiile de acordare a creditelor țărilor în curs de dezvoltare; e) să faciliteze finanțarea de proiecte economice în țările în curs de dezvoltare; f) să sporească partea revenind lichidităților convertibile în resursele totale alocate ca asistență financiară țărilor în curs de dezvoltare [176].

Atragem atenția că ulterior au avut loc și alte reuniuni pregătitoare pentru declanșarea negocierilor în vederea adoptării S.G.P.C. Specificăm că procesul de pregătire a negocierilor pentru instituirea acestui sistem preferențial a fost declanșat la reuniunea ministerială a „Grupului celor 77”, care a avut loc la New York în octombrie 1982 și care a adoptat „Declarația cu privire la instituirea unui sistem global de preferințe comerciale între țările în curs de dezvoltare”. La această reuniune a fost creat și un comitet de negociere deschis participării tuturor țărilor membre ale „Grupului celor 77”, care au notificat intenția lor de a participa la aceste negocieri [69, p.45].

În septembrie 1984, la Cartagena (Bogota - Columbia), a avut loc o nouă reuniune a „Grupului celor 77” pe tema cooperării economice dintre țările în curs de dezvoltare, la care participanții au analizat problemele înscrise în „Programul de acțiune de la Caracas” (1981) [173]. Evidențiem că reuniunea s-a încheiat prin adoptarea „Acordului de la Cartagena”, care a trasat obiectivele prioritare ale extinderii cooperării între țările în curs de dezvoltare în vederea soluționării problemelor cu care se confruntau aceste țări (datoria externă, inflația, protecționismul comercial, deteriorarea raportului de schimb, criza economică cu care se confruntau). În modulul referitor la cooperarea financiară, reuniunea a confirmat și validat propunerea privind crearea „Băncii Sudului” până la finele primului trimestru al anului 1985. Acordul de la Cartagena a subliniat și necesitatea realizării unor noi progrese în pregătirea negocierii sistemului global de preferințe comerciale între țările în curs de dezvoltare [66, p.87].

Aceste pregătiri au fost impulsionate la reuniunea ministerială a „Grupului celor 77” ce a avut loc, în iunie 1985, la New-Delhi și unde au participat țările care și-au exprimat intenția și dorința de a negocia acest sistem preferențial comercial [181]. Declarația ministerială adoptată cu acest prilej a determinat un calendar accelerat de desfășurare a lucrărilor întru finalizarea pregătirii negocierilor vizând sistemul global de preferințe comerciale. Potrivit acestui calendar, în mai 1986, la Brasilia (Brazilia) a avut loc o nouă reuniune ministerială la care au participat 67 de țări membre ale „Grupului celor 77”, dintre care 51 își exprimaseră deja intenția de a participa la negocierea S.G.P.C. Concluzionăm că reuniunea s-a încheiat cu succes, adoptându-se hotărârea de a lansa prima rundă de negocieri privind sistemul global de preferințe comerciale între țările în curs de dezvoltare [8, p.452].

Prin Actul final al reuniunii ministeriale de la Brasilia (1986), semnat de cele 51 de țări în curs de dezvoltare care și-au exprimat intenția de a participa la negocierea S.G.P.C, au fost adoptate următoarele trei documente: [97, p. 106]

1. Declarația de la Brasilia privind lansarea primei runde de negocieri a S.G.P.C, care exprimă decizia țărilor participante de a lansa prima rundă de negocieri a S.G.P.C, și etapele acesteia și conține angajamentul statelor semnatare de a nu introduce pe durata negocierilor restricții privind importul produselor oferite pentru schimb de facilități tarifare, paratarifare și netarifare. Declarația precizează atribuțiile comitetului de negociere a S.G.P.C, care avea sarcina să supravegheze desfășurarea primei runde de negocieri să finalizeze examinarea unor probleme rămase încă în suspensie privind Categoriile Acordului privind S.G.P.C și să urmărească executarea proiectului de asistență tehnică a Protocolului de Negocieri Comerciale între Țări în Curs de Dezvoltare (PNUD) pentru negocierea S.G.P.C. În sfârșit, Declarația de la Brasilia prevedea organizarea unei noi reuniuni ministeriale la sfârșitul primei runde de negociere a S.G.P.C. care urma să aibă loc la Belgrad.

2. Cât privește liniile directoare a tehnicilor și modalităților de negociere pentru această primă rundă, documentul adoptat la Brasilia a examinat și consemnat pe acelea la care participanții la negocieri vor putea face apel în cursul primei runde și anume:

- negocierile „produs cu produs” pentru reducerea taxelor vamale la produse individuale care prezintă interes pentru țările participante;

- „reducerea liniară a taxelor vamale cu un anumit procent convenit”;

- „eliminarea sau reducerea barierelor netarifare și paratarifare”, care împiedică asupra comerțului cu anumite produse sau grupe de produse între țările participante la negocieri;

- „negocierile sectoriale” privind suprimarea sau reducerea barierelor tarifare, netarifare și paratarifare și convenirea de măsuri promoționale și de stimulare a comerțului cu produse din sectoarele respective;

- „negocieri privind măsurile comerciale directe”, inclusiv pe linia încheierii de acorduri și contracte pe termen lung pentru anumite produse sau grupe de produse pe o bază bilaterală sau plurilaterală;

- „consultări privind diferite produse” în vederea promovării comerțului și dezvoltării, prin crearea de întreprinderi mixte privind comercializarea acestor produse și asumarea de alte angajamente similare de cooperare de natură să ducă la un grad sporit de participare a țărilor în curs de dezvoltare la prelucrarea, distribuirea, transportul și comercializarea produselor respective.

3. Acordul privind S.G.P.C, care, până la semnarea și ratificarea sa, a servit drept cadru juridic provizoriu pentru desfășurarea primei runde de negocieri.

- în sfârșit, Acordul privind S.G.P.C, adoptat în 1986 la Brasilia, a silit obiectivele, principiile, regulile de bază ale S.G.P.C. și alte aspecte, urmând să încorporeze toate facilitățile comerciale ce vor fi convenite în cadrul primei runde de negocieri, când va fi semnat și ratificat de către țările participante.

Odată declanșată prima rundă de negocieri, în 1986 la Brasilia, după mai multe serii de consultări, organizate în 1987, pentru mai buna cunoaștere reciprocă a regimului de import al țărilor participante la negocieri, au avut loc apoi două sesiuni de negocieri intensive la Gene, în ianuarie și martie 1988, la care s-au convenit facilitățile vamale reciproce pentru o serie de produse de interes la exportul țărilor participante, facilități înglobate în Acordul privind S.G.P.C, adoptat la Brasilia, acord care a fost apoi supus aprobării reuniunii ministeriale a Comitetului de negociere a Sistemului global de preferințe comerciale, ce a avut loc în aprilie 1988 la Belgrad. La aceasta reuniune, pe lângă Acordul S.G.P.C, a fost adoptată și Declarația de la Belgrad [171].

Semnarea Acordului privind S.G.P.C. la Belgrad (1988) a marcat încheierea primei runde de negocieri (începută în 1986 la Brasilia) și realizarea primului instrument multilateral concret al „Grupului celor 77”, vizând dezvoltarea relațiilor comerciale și de cooperare economică între țările respective [11, p.44].

Evidențiem că elementele principale care au stat în atenția reuniunii de la Belgrad privitoare la Acordul S.G.P.C. au constat în finalizarea celor două anexe ale acestuia: Secțiunea I (lista participanților la negocieri) și Secțiunea IV (listele naționale ale produselor la care au fost convenite facilități preferențiale). Acordul privind S.G.P.C. a fost semnat de 48 de state membre ale „Grupului celor 77”, înscrise în Secțiunea I. Cât privește facilitățile vamale convenite de către țările semnatare, ele vizează circa 1500 de produse și categorii de produse care au fost înscrise în Secțiunea IV la Acord, urmând să se aplice la toți participanții [11, p.46]. Sistemul General Preferențial se aplica pentru anumite produse provenind din anumite țări.

Constatăm că începerea relațiilor juridice dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană datează cu anul 1994, când au fost stabilite primele relații contractuale, prin semnarea Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC), care a intrat în vigoare în anul 1998 [1, p. 127]. Acest acord a stabilit un parteneriat între Comunitate și Statele ei Membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de alta, pentru a susține Moldova în eforturile de a dezvolta democrația, economia și justiția până la atingerea standardelor europene și dialogul politic pentru liberalizarea comerțului, armonizarea legislației și cooperarea într-o serie de sectoare. Mai mult din anul 1998 Republica Moldova, alături de alte state, beneficiază de Sistemul Generalizat de

Preferințe (GSP) acordat în mod unilateral de UE, modernizat începând cu anul 2006. În prezent, Republica Moldova beneficiază de noul sistem generalizat de preferințe al UE (GSP Plus), care oferă preferințe comerciale suplimentare și un grad de liberalizare mai profund, în marea majoritate a cazurilor, fiind acces liber.

Concretizăm că în ianuarie 2000 este extinsă valabilitatea Acordului privind comerțul cu produse textile semnat cu UE, iar la 24 ianuarie 2000, Comisia Europeană oferă Republicii Moldova autorizație de a exporta pe piața UE vinuri produse din două soiuri de viță-de-vie. În același an Republica Moldova beneficiază de reduceri tarifare suplimentare variind de la 10% până la 30% în funcție de categoria de sensibilitate a mărfurilor. Aceasta a devenit posibil în contextul aplicării Regulamentului Comisiei Europene nr. 1649/2000, din 25 iulie 2000, privind garantarea pentru Republica Moldova a unui regim special în cadrul Sistemului General de Preferințe (GSP) care să promoveze protecția drepturilor muncitorilor în concordanță cu standardele stipulate în Convențiile 87, 98 și 138 ale Organizației Mondiale a Muncii.

Totodată, drept urmare a deciziei Comisiei Europene din 21 decembrie 2005, Republica Moldova a fost inclusă în lista țărilor care beneficiază de preferințele comerciale prevăzute de Sistemul SGP Plus. Din cadrul statelor CSI, doar Republica Moldova și Georgia beneficiază de astfel de preferințe comerciale [35, p.217]. De la 1 ianuarie 2006 Republica Moldova beneficiază de acest sistem și poate livra în Uniunea Europeană circa 7200 de produse. Cu părere de rău, asortimentul de produse de export a constituit doar 700 de produse, dintre care doar 600 au fost exportate spre UE [200, p.36].

Susținem opinia că S.G.P. implică respectarea regulilor de origine pentru a se asigura că numai mărfurile originare din țările beneficiare sunt supuse tratamentului preferențial [35, p.212]. Cu ocazia negocierii S.G.P. s-a convenit de comun acord asupra principalelor elemente ale regulilor de origine și anume: condițiile care se cer a fi îndeplinite pentru a beneficia de preferințe, dovada documentară, verificarea și cooperarea reciprocă pentru a se veghea la respectarea condițiilor silite.

Concluzionăm că principalele condiții care se cer a fi îndeplinite de către țările în curs de dezvoltare, beneficiare ale sistemului generalizat de preferințe, sunt următoarele:

- ca regulă generală, produsele supuse sistemului preferințelor să fie expediate direct de la țara beneficiară la țara donatoare de preferințe, fără tranzit pe teritoriul altei țări sau cu tranzit pe teritoriul uneia sau mai multor țări, cu sau fără transbordare și depozitare temporară, cu condiția ca produsele respective să rămână sub control vamal în timpul tranzitului și să nu fie supuse vreunui proces sau tratament intermediar. Această condiție a fost stabilită pentru a se asigura administrația vămilor din țările donatoare de preferințe că produsele importate de ele sunt cele

care au părăsit țara beneficiară (n-au fost înlocuite pe parcursul transportului cu alte produse) și că nu au fost supuse unor procese de prelucrare, sortare, ambalare etc. pe parcursul tranzitării;

- produsele supuse sistemului preferențial trebuie să îndeplinească criteriile de origine definite de către țările donatoare de preferințe și anume: în principiu, produsele sunt considerate originare dintr-o țară beneficiară de preferințe dacă au fost produse în această țară, fie în întregime, fie printr-o prelucrare substanțială a materiilor și/sau componentelor importate sau de origine nedeterminată; cu ocazia negocierilor sistemului generalizat de preferințe au fost silite de către țările donatoare de preferințe grupele de produse care sunt în general considerate a fi în întregime produse în țările beneficiare și ce se înțelege printr-o transformare (prelucrare) substanțială a produselor exportate de către țările beneficiare de preferințe; deși se întâlnesc reguli specifice aproape în toate țările donatoare, principiul de bază este ca materialele sau părțile componente importate de țările beneficiare de preferințe sunt considerate a fi suferit o transformare (prelucrare) substanțială atunci când produsele finite obținute se încadrează într-o nouă poziție tarifară a Nomenclatorului Consiliului de Cooperare Vamală de la Bruxelles; pentru anumite cazuri în care prelucrarea substanțială nu determină o schimbare de poziție tarifară.

Consiliul de Miniștri al Comisiei Europene la 21 ianuarie 2008 a aprobat Regulamentul CE nr. 55/2008 „De introducere a unor Preferințe Comerciale Autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului Comisiei Europene nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei Europene” [83]. Totodată, pentru a sprijini eforturile depuse de Republica Moldova în conformitate cu obiectivele stabilite în cadrul politicii europene de vecinătate, Parteneriatul estic și Acordul de asociere, și pentru a oferi o piață atractivă și fiabilă pentru exporturi, sunt stabilite noi concesii în ceea ce privește importul în UE al produselor provenind din RM, în baza unor contingente tarifare scutite de taxe vamale [85]. Constatăm că documentul în cauză reprezintă oficializarea finală a deciziei anunțate anterior de instituțiile comunitare și lansează o abordare nouă în relațiile comerciale moldo-comunitare. Comparativ cu Sistemul generalizat de preferințe „SGP Plus” (aplicabil pentru Republica Moldova până la 29.02.2008), care implica preferințe tarifare la import în statele UE pentru circa 7200 poziții tarifare de mărfuri originale din Republica Moldova, din cele 11000 posibile, Preferințe Comerciale Autonome asigură o acoperire totală cu preferințe tarifare [191, p.33].

Evidențiem că pentru a beneficia de Preferințele Comerciale Autonome, Republica Moldova trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- Mărfurile trebuie să aibă originea Republicii Moldova în conformitate cu regulile de origine UE;
- Mărfurile trebuie să fie transportate direct din Republica Moldova spre țările UE;

- Trebuie să fie prezentată o dovadă de origine valabilă (certificatul de origine Forma EUR. 1 eliberat de către autoritățile vamale ale Republicii Moldova) [37, p.8].

Concluzionăm că pentru administrarea preferințelor comerciale autonome oferite Republicii Moldova din partea UE, s-a creat un mecanism de distribuire a cotelor la produsele originare din Republica Moldova pentru care au fost stabilite contingente tarifare. În acest sens, a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 971 privind administrarea contingentelor tarifare la importul/exportul mărfurilor în/din Republica Moldova [51].

Concretizăm că dovada documentară constă într-o declarație completată de firma exportatoare din țara beneficiară de preferințe, certificată (atestată) de o autoritate oficială din această țară. Dacă există acordul între o țară donatoare și una beneficiară de preferințe, certificarea (atestarea) poate fi făcută de un organ neguvernamental agreeat. Documentul tip (standard) în care se înscriu informațiile necesare, pentru a solicita preferințele vamale, este denumit „Certificatul de origine” (declarație și certificat) - formular A, care este completat de exportatorul din țara beneficiară și este certificat (atestat) de un organ guvernamental sau nonguvernamental numit și autorizat în țara respectivă.

Acordarea de preferințe pentru mărfurile din RM este un avantaj foarte mare pentru dezvoltarea economiei naționale. Aceasta este legat de volumul mare de mărfuri care vor putea fi exportate pentru comercializare pe plan internațional cu facilitățile acordate, adică având un preț mai scăzut vor putea fi concurabile pe diferite piețe, ceea ce, în final, presupune repatrierea mijloacelor bănești în RM și creșterea economiei naționale.

3.5. Concluzii la capitolul 3

1. Taxa vamală îmbracă forma unui impozit indirect, îndeplinind, în același timp, funcția fiscală și funcția reglatoare, iar prin acestea are loc și realizarea politicii vamale la rang de stat, adică are loc reglarea relațiilor economice stabilite între agenții economici ai diferitor țări, în cazul existenței relațiilor contractuale.

2. Modificarea taxelor vamale este rezonabil să se efectueze în urma analizei economiei naționale, dinamicii costurilor naționale și mondiale, prețurilor: mondiale, producătorilor mărfurilor de import, producătorilor autohtoni de mărfuri similare precum și prețului real pe piața internă, cererea statului și posibilitatea înlocuirii mărfurilor de import cu mărfurile autohtone.

3. Tariful vamal, ca principalul instrument al reglementării tarifare a operațiunilor de import-export, este supus în permanență unor modificări, în rezultatul cărora taxa vamală, aproape

în întregime, și-a pierdut esența sa economică, transformându-se doar într-un instrument pentru acumularea de venituri în bugetul de stat.

4. Ridicarea nivelului de eficiență a reglementării tarifare, în etapa actuală, este legată de trecerea de la impunerea strict fiscală a mărfurilor introduse și scoase din țară, la realizarea funcției regulatorii a taxei respective. Realizarea funcției regulatorii a taxei vamale este legată, în primul rând, de permanenta micșorare a nivelului taxelor vamale de import pentru materii prime, semifabricate, utilaje și accesorii. În același timp, folosirea taxelor de export asupra materiei prime în condițiile unei concurențe scăzute a producției autohtone devine la ora actuală un element necesar pentru asigurarea unei structuri raționale a exportului și o parte componentă a veniturilor bugetare.

5. S-a stabilit că la calcularea mărimii nivelului taxelor vamale trebuie să se bazeze pe coraportul unor indicatori financiar-economici ai pieței interne și externe, cum ar fi: nivelul prețurilor, variația cererii și ofertei, structura sinecostului necesar pentru asigurarea necesităților, volumul investițiilor, aprecierea financiară a calității producției.

6. Este demonstrat că mecanismul de acordare a preferințelor tarifare trebuie să se bazeze pe coraportul dintre indicatorii economici interni ai dezvoltării (venitul pe cap de locuitor, nivelul de creștere a economiei) cu indicatori analogici ai țărilor care folosesc Sistemul General de Preferințe.

7. Aplicarea facilităților tarifare trebuie reduse la minim, asemenea măsuri vor deveni instrumente eficace pentru primirea contra concesiilor din partea statelor partenere. Republica Moldova nu este la o etapă de dezvoltare care i-ar permite acordarea acestor facilități în mod unilateral. Cu atât mai mult că facilitățile tarifare pentru mărfurile care nu au analog în țara noastră contravin principiului de aplicare a taxelor vamale, favorizând mărfurile străine față de mărfurile autohtone.

8. „Valoarea în vamă” sub aspectul metodologic al procedurii de stabilire și control pe plan național este un mecanism încă nedesăvârșit, fapt datorat, în primul rând, insuficienței prevederilor legale în domeniul respectiv, ceea ce dezavantajează atât colaboratorii organelor vamale în exercitarea funcțiilor ce le revin, cât și participanții la operațiuni comerciale externe. S-a constatat necesitatea soluționării problemei legate de imposibilitatea determinării în practică a valorii mărfii în vamă prin metodele 2-5, creându-se bază unică de date care ar conține informații despre mărfuri și valoarea lor, trecute peste frontiera vamală.

9. Considerăm că ridicarea eficienței tarifului vamal este posibilă doar cu introducerea unui mecanism pentru dezvoltarea optimă a ratelor taxelor vamale. Astfel **propunem** corectarea ratei taxelor vamale să se efectueze după următoarele criterii: interesele comerciale și politice ale

statului; interesele producătorilor interni; necesitatea importurilor de asemenea bunuri; protejarea producției naționale de concurența străină; gradul de prelucrare a mărfurilor importate (materii prime, semifabricate, produse finite); promovarea exportului de mărfuri; existența anumitor taxe care ar putea fi reduse în cadrul negocierilor comerciale și ar putea oferi oportunități pentru reducerea barierelor din alte țări.

10. **Propunem** a se include în Legea cu privire la tariful vamal „taxa vamală de export” în scopul menținerii materiei prime pe piața internă a Republicii Moldova. Aceasta ar duce la crearea și dezvoltarea unor ramuri și subramuri ale economiei naționale, ceea ce ar crea și locuri noi de munca, iar, la general, ar contribui la dezvoltarea economiei naționale.

11. Totodată, **propunem** ca utilizarea mecanismului taxelor vamale de export să se bazeze pe principiul de „descaladare” a nivelului taxelor vamale, adică nivelul taxelor să depindă de gradul de prelucrare a mărfurilor de export, dar conform următorului principiu: cu cât mai mic în produs este gradul valorii adăugate, cu atât mai mici trebuie să fie și taxele vamale.

12. Cu privire la procedura de declarare și control al valorii în vamă, **propunem** introducerea unor formulare a declarației valorii în vamă mai desăvârșite, care ar include în întregime informația necesară pentru vămuirea mărfurilor și, în același timp, ar fi simplă din punctul de vedere al completării.

4. DETERMINAREA ȚĂRII DE ORIGINE A MĂRFII –PARTE COMPONENTĂ A REGLEMENTĂRII TARIFARE

4.1. Noțiuni introductive privind originea mărfii

Un element esențial al politicii vamale în aplicarea tarifului vamal de import îl reprezintă originea mărfurilor, el face posibilă tratarea diferențiată a mărfurilor ce pătrund pe teritoriul vamal al unui stat. În funcție de originea mărfurilor, se determină nivelul taxelor vamale aplicabile la import, evoluția comerțului exterior pe zone geografice și se pun în aplicare reglementări specifice și măsuri de politică comercială. Însă literatura de specialitate sugerează că odată cu aplicarea regulilor de origine apar anumite restricții, costuri mai mari, precum și sarcini de conformitate pentru companii, și că neglijarea inițială a regulilor de origine și utilizarea insuficientă a acordurilor de liber schimb încă persistă pe plan internațional [180].

Până a trece nemijlocit la examinarea noțiunilor de „țară de origine” sau „originea mărfii”, trebuie să examinăm termenii „origine” și „marfă”. Dicționarul enciclopedic ilustrat explică noțiunea de „origine” (lat. origo, fr. origine) drept punct inițial în formarea unui lucru, a unui fenomen; început, proveniență; obârșie [25, p.674]. Într-o altă accepție „originea” desemnează locul apariției sau provenienței unei entități. Același dicționar definește noțiunea de „marfă” (magh. marha „vită”) ca produs al muncii destinat schimbului prin vânzare-cumpărare [25, p.568]. Noțiunea de marfă, în accepția care ne interesează se prezintă ca orice avere mobilă sau bun mobil, inclusiv toate tipurile de energie. De remarcat că mijloacele de transport utilizate la transporturile internaționale nu se consideră mărfuri.

În legislația în vigoare a Republicii Moldova, prin mărfuri se înțelege orice bun mobil: obiecte și alte valori, inclusiv valori valutare (valuta străină și metoda națională în numerar, documente de plată și valori mobiliare exprimate în valută străină și monedă națională), gaze naturale, energie electrică, energie termică, altfel de energie, precum și mijloace de transport, cu excepția oricărui mijloc folosit pentru transportul internațional de pasageri și mărfuri, inclusiv containere și alte instalații de transport [41].

Însă, într-o anumită formă combinată – „originea mărfii” semnifică o sintagmă ce desemnează țara unde este produsă marfa în întregime sau în care este obținută marfa respectivă prin prelucrarea unor produse importate [26, p.317].

După C. I. Berr și H. Treimeau, originea mărfii poate fi definită ca o legătură geografică ce se stabilește între marfă și țară [172, p.87]. Trebuie de menționat că procesul de determinare a țării de origine are ca efect nu numai stabilirea cotelor taxelor vamale, ci influențează și asupra

aplicării măsurilor netarifare (cotarea, contingentarea, măsurile antidumping etc.). De fapt, această noțiune este corectă, dar ea nu caracterizează toate categoriile de mărfuri. La baza unei astfel de concluzii stă argumentul că nu toate mărfurile pot fi dobândite într-un singur stat. Sintagma „legătura geografică” indică doar mărfurile integral obținute într-un singur stat. „Legătura geografică” poate fi definită ca având una din particularitățile mărfii, ceea ce determină calitățile deosebite ale acesteia și factorii naturali și/sau etnografici caracteristici zonei geografice ce au stat la baza apariției mărfii.

De asemenea, originea mărfii poate fi definită drept „naționalitatea economică” a unei mărfi [12, p.155]. De aceeași părere sunt și autorii Erhan I. și Cârnaț T., care menționează că originea unui produs nu este altceva decât „naționalitatea lui economică” (economic nationality) [35, p.221]. Considerăm că această noțiune este prea largă, dar reflectă întocmai sensul sintagmei, deoarece include atât mărfurile dobândite sau obținute integral într-un singur stat, cât și mărfurile la producerea cărora au intervenit două sau mai multe state.

Din noțiunile nominalizate putem concluziona că originea mărfii se prezintă ca naționalitatea economică a unei mărfi, care în raporturile de comerț internațional determină statul unde s-a produs marfa respectivă prin prelucrarea unor produse importante. La fel, originea este legătura juridică ce apare între marfă și un teritoriu (regiune, stat sau o uniune vamală), unde aceasta a fost fabricată integral sau a suferit o transformare substanțială [82, p.26].

Cât privește noțiunea de „țară de origine a mărfii”, art. 19 al Legii cu privire la Tariful Vamal a Republicii Moldova prevede că drept țară de origine a mărfii se consideră țara în care marfa a fost fabricată integral sau a fost supusă unei prelucrări suficiente conform criteriilor stabilite de legea menționată [56]. Alin. 2 al articolului respectiv prevede că drept țară de origine a mărfii pot fi considerate și un grup de țări, o uniune vamală de țări, o parte a țării, în cazul în care este necesar a le evidenția în scopul determinării originii mărfii.

Constatăm că originea este legătura juridică ce apare între marfă și un teritoriu (regiune, stat sau o uniune vamală), unde aceasta a fost fabricată integral sau a suferit o transformare substanțială. Cât privește proveniența mărfii, ea se referă la țara de unde a început ultima operațiune de transport a mărfii spre țara de import. Interesul legat de această noțiune nu ține direct de domeniul dreptului vamal, ea referindu-se mai mult la unele măsuri de ordin sanitar sau fitosanitar [82, p.26-27].

Reieșind din prevederile Acordului privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare, sub măsurile date trebuie să înțelegem:

- Protecția vieții sau a sănătății animalelor sau plantelor împotriva riscurilor decurgând din pătrunderea, instalarea sau răspândirea paraziților, bolilor, organismelor purtătoare de boli sau a organismelor care provoacă boli;

- Protecția vieții sau a sănătății oamenilor sau a animalelor împotriva riscurilor de substanțe contaminate, toxine sau organisme provocatoare de boli prezente în alimentație, băuturi sau furajere;

- Protecția vieții sau sănătății oamenilor împotriva riscurilor provocate de boli purtate de animale, plante sau produse obținute din aceasta, sau decurgând din pătrunderea, instalarea sau răspândirea paraziților;

- Prevederea sau limitarea pagubelor provocate de pătrunderea, instalarea sau răspândirea paraziților [38].

Atenționăm că, potrivit aceluiași prevederi, măsurile sanitare sau fitosanitare cuprind toate legile, decretele, cerințele și procedurile pertinente, incluzând printre altele, criteriile privind produsul final, produsele și metodele de producție; procedurile de testare, inspectare și aprobare a regimurilor de carantină, inclusiv cerințe pertinente legate de transportul animalelor sau plantelor necesare pentru supraviețuirea acestora pe durata transportului; prevederile privind metodele statistice, procedurile de eșantioane și metodele de evaluare a riscului pertinent; și cerințele referitoare la ambalaj și etichetare legate de siguranța alimentelor.

Susținem ideea că transportul direct constituie o cerință frecvent impusă mărfurilor, ce pretind să beneficieze de anumite avantaje tarifare, oferite de statele membre ale Comunității Europene în cadrul regimurilor preferențiale (de exemplu, SGP a CE). La aplicarea SGP a CE, trebuie să existe o garanție că mărfurile sunt produse și importate direct din țara ce beneficiază de aceste avantaje [94, p.29]. Totodată constatăm că asupra transportării directe nu acționează faptul că mărfurile au fost depozitate temporar într-o țară alta decât cea de export, cu condiția că ele s-au aflat sub supravegherea vamală a țării de tranzit și în privința lor nu s-au aplicat aceste operațiuni, decât încărcarea, descărcarea, precum și operațiuni ce țin de conservarea stării mărfii. Drept dovadă a îndeplinirii condițiilor prevăzute mai sus, pot servi; documentele de transport ce au permis trecerea prin țara de tranzit; certificatul eliberat de către autoritățile vamale ale țării de tranzit (care conține descrierea exactă a produselor, data descărcării și reîncărcării produselor și, dacă este cazul, indicarea navelor folosite sau a altor mijloace de transport utilizate, certificarea condițiilor în care produsele au staționat în țara de tranzit). În conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova cu privire la regulile de origine a mărfurilor, este indicată noțiunea de transportare directă. Livrarea mărfurilor din țara de origine se va efectua în baza regulii transportării directe, conform căreia marfa nu va fi transportată pe teritoriul țării terțe, cu

excepția cazurilor când o asemenea transportare nu este posibilă din cauza situației geografice. Totuși se constată că produsele care constituie o singură partidă de transport, pot fi transportate prin alte teritorii, dacă este cazul transportării sau depozitării temporare pe acest teritoriu, cu condiția ca bunurile să rămână sub supravegherea organelor vamale ale țării de tranzit sau depozitate și ca ele să nu fie supuse altor operațiuni în afara celor de descărcare, reîncărcare sau altă operațiune destinată să le păstreze în condiții bune [41].

Evidențiem că în conformitate cu art. 18 alin. 1, al Legii cu privire la Tariful Vamal al Republicii Moldova, țară de origine a mărfii se determină în scopul efectuării unor măsuri tarifare și netarifare orientate spre reglementarea introducerii mărfurilor pe teritoriul vamal și scoaterii acestora de pe acest teritoriu [56]. Reieșind din prevederea respectivă, interesul ce apare la determinarea țării de origine a mărfii este strâns legat de aplicarea mecanismului de percepere a taxelor vamale, prevăzut de un tarif vamal. Acest mecanism de percepere a taxelor vamale determină o anumită cotă de taxă vamală, aplicată mărfurilor introduse pe teritoriul vamal al unei țări sau uniuni vamale de țări. După cum observăm acest mecanism de percepere a taxelor vamale se bazează pe determinarea unei anumite cote de taxe. Cotele taxelor vamale pot fi diferite în funcție de politica comercială a țării, aplicată față de un anumit stat sau comunități de state.

Ca instrument de realizare a politicii economice a statului, servește tariful vamal, care are drept scop echilibrarea importului și exportului de mărfuri, și protecția pieții interne prin instituirea și aplicarea mecanismului de percepere a taxelor vamale. Tariful vamal servește ca o bază pentru reglementarea activității economice externe. Aplicarea tarifului vamal de import presupune nu numai determinarea poziției tarifare și a taxei vamale ce trebuie să fie percepută, dar și stabilirea valorii mărfii în cauză și a țării de origine a mărfii. Majoritatea statelor lumii, precum și unele uniuni vamale de țări, aplică tariful vamal cu mai multe coloane, cuprinzând mai multe cote de taxe vamale. Tariful vamal complex presupune aplicarea a două sau mai multor cote de taxe vamale pentru fiecare marfă, reieșind din țara de origine a acesteia. În asemenea tarif cotele taxelor vamale se schimbă de la cota maximă (taxa vamală autonomă sau generală), la o cotă mai mică (taxa convențională) [167, p.40]. Adică, în funcție de țara de origine a mărfii se aplică o cotă sau alta de taxe vamale. În general, taxa vamală este un impozit perceput în urma importului de mărfuri pe teritoriul vamal al unei țări, în scopul punerii lor în „circulație liberă” de către un agent economic care practică activitatea de comerț exterior [177, p.865].

Trebuie ținut cont că procesul de determinare a țării de origine a mărfii are ca efect nu numai stabilirea cotelor taxelor vamale, ci influențează și aplicarea măsurilor de politică comercială netarifare (cotarea, contingentarea, măsurile antidumping etc.). Menționăm că prin politică

comercială, în condițiile economiei de piață actuale în Republica Moldova, se înțelege ansamblul de măsuri și norme legislative promovate de stat pentru reglementarea relațiilor sale comerciale cu străinătatea. Constatăm că pentru aplicarea măsurilor de politică comercială, trebuie determinată cu exactitate țara de origine a mărfii, deoarece determinarea greșită sau intenționat greșită a acesteia poate crea facilități suplimentare sau anumite dezavantaje la promovarea mărfii pe piața unui stat. Unii importatori încearcă să schimbe țara de origine pentru ca marfa să beneficieze de un tratament mai favorabil la importul ei într-o altă țară.

Concluzionăm că este un obiectiv fundamental al politicii comerciale a unui stat controlul importului. De fapt, importul este scopul urmărit în procesul schimbului de bunuri și servicii. Pe calea importului pot fi introduse în circuitul economic național bunuri și servicii deficitare sau cu o competitivitate tehnică ori comercială superioară. Pe calea importului se pot achiziționa mijloace de investiție, rezultate din cele mai noi inovații și invenții, capabile să protejeze progresul tehnico-științific național, să susțină creșterea productivității muncii, să contribuie la realizarea de produse competitive pe piața eternă și internă. Dar, importul ca scop al schimburilor comerciale cu străinătatea trebuie atent coordonat și controlat prin instrumente de politică comercială, spre a proteja producția națională în fața concurenței străine, atunci când aceasta tinde să aducă prejudicii intereselor naționale. În general, o politică chibzuită de import urmărește să sprijine completarea resurselor naționale în scopul diversificării ofertei interne de bunuri. După cum s-a menționat și mai sus, interesul ce apare la determinarea țării de origine a mărfii este strâns legat de aplicarea mecanismului de percepere a taxelor vamale. De interesele accesorii se ține cont la determinarea țării de origine a mărfii. Se mai aplică și măsuri de politică comercială, la care ne vom referi succint în continuare.

Cotarea – poate fi definită ca o restricție cantitativă, ce stabilește volumul maxim și prețul la mărfurile admise spre import, realizată cu ajutorul aplicării cotelor individuale, tarifare, sezoniere, globale și procentuale [94, p.30]. Sunt cunoscute următoarele forme de cote: a) cotele individuale, prevăd repartizarea volumului total de mărfuri admise spre import între țările exportatoare; b) cotele tarifare – la importul mărfurilor până la un anumit volum se aplică un regim fiscal facilitat. Ceea ce depășește limitele acestui volum este impozitat, aplicându-se un regim fiscal mai puțin favorabil, care duce uneori chiar la nerentabilitatea operațiunilor de import; c) cotele sezoniere sunt aplicate pe o anumită perioadă de timp (de obicei, când volumul de producție a unei mărfi pe piața internă atinge nivelul maxim); d) cotele globale sunt apreciate în 2/3 din cazuri de aplicare a cotării. Cotele globale determină volumul de import la o anumită categorie de marfă într-o anumită perioadă de timp fără a se ține cont care va fi țara de export; e)

cotele procentuale sunt aplicate în unele cazuri, când cotele la import sunt stabilite în procente față de volumul exportului.

Contingentarea – este considerată ca o parte componentă a mecanismului de licențiere, ce se manifestă prin stabilirea unui control centralizat din partea statului asupra operațiunilor de comerț exterior prin restrângerea nomenclaturii mărfurilor în limitele cotelor cantitative sau de preț pe o perioadă de timp determinată [94, p.31].

Măsurile antidumping – prezintă un puternic instrument economic aplicat de către țara importatoare, mărfurile importate de pe piața ei internă. Reieșind din prevederile art. 2.1 al Acordului privind aplicarea articolului VI al GATT, un produs poate fi considerat ca făcând obiectul unui dumping, adică fiind produs pe piața unei altei țări la un preț inferior valorii sale normale, dacă prețul de export al unui astfel de produs, în cazul în care el este exportat dintr-o țară în alta, este inferior prețului comparabil practicat în cursul unor operațiuni comerciale normale pentru produsul similar destinat consumului în țara exportatoare [178]. Potrivit prevederilor art. 5.1 și 5.2 al Acordului privind aplicarea articolului VI al GATT, în vederea stabilirii existenței, gradului și efectului oricărui dumping, este deschisă o anchetă la cererea prezentată în scris din partea ramurii de producție naționale afectate sau în numele acesteia [178]. Cererea va trebui să comporte elemente probatorii suficiente ale existenței: unui dumping; unui prejudiciu; unei legături de cauzalitate între importurile care fac obiectul unui dumping și prejudiciul pretins. Măsurile antidumping se materializează prin impunerea taxei antidumping ce poate fi definită ca o taxă percepută în cazul introducerii pe teritoriul vamal a unor mărfuri la prețuri mai mici decât valoarea lor în țara exportatoare la momentul importului, dacă sunt lezate interesele sau apare pericolul cauzării prejudiciului material producătorilor autohtoni de mărfuri identice sau similare, ori apar piedici pentru organizarea sau extinderea în țară a producției de mărfuri identice sau similare.

Trebuie ținut cont de specificul aplicării măsurilor antidumping:

- cotele taxelor antidumping, de regulă, sunt mai ridicate decât cotele taxelor vamale obișnuite la aceeași marfă;
- imprevizibilitatea impunerii taxelor antidumping;
- în unele cazuri, perceperea taxelor antidumping poartă un caracter retroactiv. Se are în vedere că această taxă nu se percepe din momentul stabilirii „dumpingului”, ci din momentul vânzării mărfii la prețul de „dumping” [94, p.31].

Reieșind din prevederile art. 9.1 al Acordului privind aplicarea articolului VI al GATT, hotărârea de a institui sau nu o taxă antidumping atunci când sunt îndeplinite toate condițiile și hotărârea de a fixa taxa antidumping la un nivel egal cu totalitatea sau numai cu o parte a mărfii

de dumping revine autorităților țărilor de import [178]. Este de dorit ca instituirea să fie facultativă în toate țările sau teritoriile vamale și ca taxa să fie mai mică decât marfa, dacă această taxă mai mică este suficientă pentru a face să dispară prejudiciul pentru ramura de producție națională. Taxele dumping vor rămâne în vigoare numai atâta timp cât este necesar pentru a contracara dumpingul care a cauzat prejudiciul.

În ceea ce privește aplicarea măsurilor antidumping în statele membre ale CE, trebuie să menționăm că aceste state fac parte din OMC, fapt ce ne dă temei să afirmăm că pe teritoriul vamal comunitar se aplică toate prevederile Acordului privind aplicarea articolului VI al GATT. Pe plan comunitar, procedura de aplicare a măsurilor antidumping este monitorizată prin Regulamentul Consiliului nr. 384/96 de la 22.12.1995 privind „Protecția împotriva dumpingului la importul din alte țări ce nu fac parte din CE [87].

Împărtășim opinia că în cadrul activității vamale determinarea originii mărfurilor este necesară în trei situații:

- pentru importurile din cadrul aranjamentelor preferențiale;
- pentru importurile supuse unor măsuri de protecție;
- pentru elaborarea statisticii comerciale [67, p.25].

Concluzionăm că determinarea originii mărfii poate prezenta diferite grade de complexitate, mai ales când autoritățile vamale au de a face cu produse fabricate într-o țară prin utilizarea de materii prime, materiale, componente etc. provenite din țări terțe. În acest sens, statele membre ale Uniunii Europene au adoptat un set de criterii comune pentru definirea mărfurilor, stabilirea originii și aplicarea corespunzătoare a tarifului vamal comun. Aceste criterii se aplică și pe teritoriul Republicii Moldova, dar se propune revizuirea racordării legislației naționale la cea a UE.

4.2. Criteriile de determinare a țării de origine a mărfii

Țara de origine a mărfii se determină în scopul efectuării unor măsuri tarifare și netarifare orientate spre reglementarea introducerii mărfurilor pe teritoriul vamal și scoaterea de pe acest teritoriu, precum și pentru evidența statistică a activității economice externe [96, p.50]. Determinarea țării de origine a mărfii se realizează în baza principiilor practicii internaționale. Evidențiem că fiecare țară, uniune vamală de țări, parte a țării are reguli proprii de determinare a țării de origine a mărfii. Astfel, conform art. 18, alin. 2 al Legii cu privire la tariful vamal al Republicii Moldova, modul de determinare a țării de origine a mărfii se stabilește de către Guvern în baza prevederilor legii respective și a acordurilor internaționale la care Republica

Moldova face parte [56]. Totodată, legislația Republicii Moldova prevede originea preferențială și originea nepreferențială.

Evidențiem că în majoritatea cazurilor, modul de determinare a țării de origine a mărfii se bazează pe practica internațională existentă. Observăm că în comparație cu alte aspecte ale reglementărilor tarifare, regulile de determinare a țării de origine a mărfii, într-o anumită măsură, au fost supuse unificării și recunoașterii la nivel internațional.

Criteriile de determinare a țării de origine au fost stipulate în anexa 1 la Convenția Internațională privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale, încheiată la Kyoto (Japonia) [204] și elaborată sub egida Consiliului de Cooperare Vamală (astăzi Organizația Mondială a Vănilor).

Convenția de la Kyoto prescrie două criterii de bază pentru determinarea țării de origine a mărfii:

- Primul criteriu se referă la mărfurile obținute integral într-un singur stat din produse naturale și mărfuri fabricate din aceste produse, proces ce exclude întrebuințarea materiei importate sau de origine nedeterminată la producerea acestora.

- Criteriul transformării substanțiale presupune că două sau mai multe state intervin la producerea unei mărfi.

În cadrul Uniunii Europene, conceptul de „origine” este utilizat ori de câte ori „tratamentul vamal” aplicat bunurilor care pătrund în teritoriul vamal european variază în funcție de țara de origine, și este aplicat, în funcție de situația particulară, pe două planuri: reguli de origine preferențiale și non-preferențiale [5, p.80].

Regulile de origine non-preferențiale se utilizează cu preponderență atunci când nu există preferințe tarifare (taxe vamale preferențiale menționate în tariful vamal), având prin urmare scop statistic. Ele pot fi utilizate și când bunurile importate dintr-o anumită țară sunt supuse unui tratament de tip special, antidumping sau embargo.

Regulile de origine preferențială au în vedere condiții specifice în ceea ce ține de țara de origine a mărfurilor și aceasta deoarece o anumită origine înseamnă automat și condiții mai avantajoase de evaluare vamală, deci și de taxare – fiind în discuție o reducere sau o scutire. În ceea ce privește aranjamentele preferențiale, acestea sunt fie unilaterale, fie negociate bilateral [71, p.165].

În conformitate cu prevederile Acordului General pentru Tarife și Comerț, Uniunea Europeană aplică ratele taxelor vamale preferențiale la produsele importate din mai multe țări, fie în cadrul acordurilor internaționale, fie în mod unilateral. Aceste aranjamente de comercializare au loc în baza preferințelor tarifare acordate în beneficiul produselor originare

care sunt obținute în țările în cauză. Normele care reglementează originea mărfurilor au rolul de a stabili această legătură între produse și țările beneficiare. Ele sunt utile numai în măsura în care reflectă condițiile efective de producție și comerciale și a nevoilor pe care regimurile preferențiale sunt concepute pentru a le satisface.

La prima vedere problema pare extrem de simplă, dar totuși trebuie delimitată originea nepreferențială a mărfii de originea preferențială a lor. Pentru a stabili că marfa dispune de origine nepreferențială sau preferențială, trebuie, cu siguranță, cunoscută țara ei de origine [96, p.50]. Susținem că anume determinarea corectă a țării de origine naște multiple probleme ce necesită a fi soluționate. Concluzionăm că întru rezolvarea acestora au fost concepute două criterii de bază care determină țara de origine a mărfii: mărfuri produse integral într-un singur stat și criteriul transformării substanțiale. Acest criteriu se exprimă prin diverse metode de aplicare la care vom face referință în continuare.

4.2.1. Originea nepreferențială

Reieșind din prevederile articolului 215 al Codului Vamal al Republicii Moldova, modul de determinare a țării de origine a mărfurilor, precum și de confirmare a originii lor este stabilit în Legea cu privire la tariful vamal [19]. Totodată, Capitolul V (articolele 18-26) al Legii sus-menționate nu definește expres originea nepreferențială și cea preferențială, aceste indicându-se în mod indirect în art. 18 al Legii date: țara de origine a mărfii se determină în scopul efectuării unor măsuri tarifare și netarifare orientate spre reglementarea introducerii mărfurilor pe teritoriul vamal și scoaterii acestora de pe acest teritoriu [56]. Cu alte cuvinte, legislatorul a recunoscut că aplicarea măsurilor tarifare și netarifare este în strânsă legătură cu determinarea țării de origine a mărfii. Considerăm oportun a examina aparte originea nepreferențială și cea preferențială. Ulterior, noțiunile de origine nepreferențială și preferențială sunt incluse în Regulamentul cu privire la regulile de origine a mărfurilor aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova [41].

Constatăm că în interpretarea Regulamentului respectiv, reguli de origine nepreferențiale se vor considera actele legislative și normative ale Republicii Moldova cu aplicabilitate generală în ceea ce privește determinarea țării de origine a mărfurilor, cu condiția că aceste reguli să nu fie legate de regimuri comerciale preferențiale [41]. Regulile de origine nepreferențiale vor include toate regulile de origine utilizate în cadrul instrumentelor nepreferențiale de politică comercială, cum ar fi pentru aplicarea: tratamentului națiunii celei mai favorizate; taxele antidumping și taxele compensatorii; măsurile de salvagardare; reglementărilor referitoare la

marcajul originii și restricțiilor cantitative sau contingentelor tarifare discriminatorii, aplicate în conformitate cu prevederile Acordurilor OMC. Ele vor cuprinde, de asemenea, regulile de origine utilizate pentru achiziții publice și statisticile comerciale.

Împărtășim opinia autorilor Erhan I. și Cârnaț T., care menționează că regulile de origine nepreferențială sunt folosite pentru a determina originea produselor supuse măsurilor de politică comercială, cum ar fi: taxe antidumping și de compensație, embargouri comerciale, măsuri de protecție și compensatorii, restricții cantitative, dar și pentru cote tarifare, pentru statistici comerciale, pentru achiziții publice, pentru marcarea originii etc. [35, p.225] Cu atât mai mult, restricțiile la export în Uniunea Europeană în cadrul Politicii Agricole Comune se bazează, de cele mai multe ori, pe originea nepreferențială.

Codul Vamal al Uniunii în articolele 60 și 61 „stabilesc normele pentru stabilirea originii nepreferențiale a mărfurilor în vederea aplicării următoarelor:

- a) Tariful vamal comun;
- b) Alte măsuri decât cele tarifare, instituite prin dispoziții ale Uniunii în domenii specifice care au legătură cu schimburile comerciale cu mărfuri; și
- c) Alte măsuri ale Uniunii privind originea mărfurilor” [86].

Evidențiem astfel art. 60 alin.1 din Codul Vamal al Uniunii, care prevede că: mărfurile obținute în întregime într-o singură țară sau teritoriu sunt considerate ca fiind originare din acea țară sau acel teritoriu. Același articol în alin. 2 indică: mărfurile în producerea cărora intervin mai multe țări sau teritorii sunt considerate ca fiind originare din țară sau din teritoriul în care au fost supuse ultimei transformări sau prelucrări substanțiale, justificate economic, efectuate într-o întreprindere echipată în acest scop și din care a rezultat un produs nou sau care reprezintă un stadiu de fabricație importantă. Concretizăm că în cazul dat, legislatorul a delimitat clar criteriile de atribuire a originii: mărfuri fabricate integral în țara respectivă și mărfuri la a căror fabricare au participat două sau mai multe state. Normele stipulate în articolele 60-68 din Codului vamal al Uniunii se referă, pe de o parte, la criteriile de atribuire a originii, pe de altă parte, la justificarea originii [86].

Aceleași criterii de stabilire a originii nepreferențiale a mărfurilor sunt expuse și de savantul A.T. Moldovan, care menționează:

- criteriul mărfurilor produse în întregime într-o țară;
- criteriul transformării substanțiale, când două sau mai multe țări iau parte la producerea mărfurilor [71, p.159].

Este evident că fiecare stat sau comunitate de state își determină lista de mărfuri proprii, obținute integral într-un singur stat. În urma analizei efectuate **concluzionăm** că lista mărfurilor

obținute integral într-un singur stat se determină în funcție de teritoriul statului și amplasarea geografică a acestuia. În conformitate cu Legea cu privire la tariful vamal, drept mărfuri obținute integral în țara respectivă se consideră:

- a) zăcămintele minerale și alte substanțe naturale extrase din solul țării respective sau de pe fundul apelor ei teritoriale;
- b) plantele și produsele vegetale crescute sau recoltate în țara respectivă;
- c) animalele vii născute și crescute în țara respectivă;
- d) produsele obținute de la animale vii crescute în țara respectivă;
- e) produsele obținute din vânatul și pescuitul practicate pe teritoriul țării respective;
- f) produsele rezultate din pescuitul maritim și alte produse extrase din mare dincolo de apele teritoriale ale țării respective de vasele acesteia sau de cele închiriate de ea;
- g) produsele fabricate la bordul navelor prelucrătoare ale țării respective, în exclusivitate din produsele menționate la lit. f);
- h) deșeurile și rebuturile provenite din operațiuni de producere și prelucrare desfășurate în țara respectivă;
- i) articolele uzate colectate în țara respectivă care pot fi folosite numai pentru recuperarea materiilor prime;
- j) produsele fabricate în țară exclusiv din produsele specificate la lit. a)–i) [56].

Termenul „animale” folosit în alin. 3 și în celelalte include toate animalele vii, inclusiv mamiferele, păsările, crustaceele, moluștele, reptilele, bacteriile și virușii.

Suntem de acord cu lista propusă de mărfuri obținute integral într-un stat, deoarece după părerea noastră, ea include aproape toate categoriile de mărfuri sau acestea pot fi deduse din conținutul ei. Astfel, dintr-o marfă de origine internă, produsele care derivă sunt tot mărfuri de origine internă, dacă nu sunt asociate în prelucrare cu o marfă terță, neoriginară. Putem concluziona că criteriul respectiv de determinare a țării de origine și-a găsit reflectare în toate țările lumii, inclusiv în Republica Moldova.

Atragem atenția că, odată cu internaționalizarea economiei, a apărut un număr impunător de mărfuri, la a căror producere participă două sau mai multe state [132, p.39]. Practic, deja a devenit o obișnuință faptul când componentele unei mărfi sunt produse în țări diferite și mai apoi asamblate într-o altă țară sau marfa să fie rezultatul prelucrării produselor prelucrate pe piața externă. În acest caz este firesc să apară întrebarea: care va fi considerată țara de origine a produsului finit?

Reieșind din prevederile art. 60 al Codului vamal al Uniunii, se stabilește că mărfurile în a căror producere intervin mai multe țări sau teritorii sunt considerate ca fiind originare din țara

sau din teritoriul în care au fost supuse ultimei transformări sau prelucrări substanțiale, justificate economic, efectuate într-o întreprindere echipată în acest scop și din care a rezultat un produs nou sau care reprezintă un stadiu de fabricație important [86]. Din interpretarea dată rezultă că „procesul de prelucrare este economic justificat”, dacă aceasta mărește costul mărfii sau prevede alte beneficii comerciale. Potrivit acestui articol, procesul sau operațiunea de prelucrare este considerată „substanțială”, dacă marfa produsă în rezultatul acestui proces sau operațiuni capătă proprietăți noi și structură proprie [109, p.113].

Totuși, este important să specificăm că atunci când la fabricarea mărfii au participat două sau mai multe state, originea mărfii se determină în baza criteriilor prelucrării suficiente a mărfii. Criteriile prelucrării suficiente a mărfii se stabilesc și se aplică în conformitate cu Legea Republicii Moldova cu privire la Tariful Vamal și cu acordurile la care Republica Moldova face parte, în modul stabilit de Guvern.

Evidențiem că Regulamentul cu privire la regulile de origine a mărfurilor aprobat prin Hotărârea Guvernului R.M., în capitolul 2, pct. 6, prescrie: „Atunci când la fabricarea mărfii au participat două sau mai multe țări, originea mărfurilor se determină în baza regulii prelucrării suficiente” [41]. Constatăm deci că se disting trei criterii de prelucrare suficientă a mărfii:

- modificarea poziției tarifare în Nomenclatorul de mărfuri la nivel de primele patru cifre în urma prelucrării acesteia. În baza acestui criteriu, originea este acordată dacă după prelucrarea mărfurilor importate în Republica Moldova, marfa prelucrată exportată este încadrată în altă poziție din Nomenclatorul de mărfuri, decât cea la care era clasificată marfa importată;

- executarea unor operații de producție sau tehnologice suficiente pentru a considera drept țară de origine țara unde au fost efectuate aceste operații;

- modificarea valorii mărfii în cazul cotei procentuale a valorii mărfurilor sau a proceselor efectuate local pentru fabricarea mărfii (regula ad valorem) [67, p.25].

Concretizăm că în cazul când nu se specifică criteriul care va fi aplicat, atunci se utilizează regula generală, conform căreia marfa se consideră prelucrată suficient, când se efectuează modificarea în Nomenclatorul de mărfuri la nivelul oricărui din primele 4 semne, a poziției mărfii (codului de clasificare) [147, p.30]. Regula schimbării poziției tarifare cu anexarea unei liste de excepții constă în stabilirea unei reguli generale, conform căreia produsul obținut este considerat ca suportând o transformare sau prelucrare substanțială dacă el face parte dintr-o nomenclatură sistematică de mărfuri diferită de cea aplicată pentru fiecare din produsele utilizate. Această regulă generală, în majoritatea cazurilor, este completată cu o listă de excepții bazate pe Nomenclatura Armonizată a mărfurilor, menționându-se cazurile când schimbarea poziției tarifare nu este determinată sau impunându-se unele condiții suplimentare. Specificăm că

avantajul acestei metode permite stabilirea precisă și obiectivă a condițiilor de determinare a originii, iar dezavantajul acesteia ar consta în dificultățile ce apar la aplicarea listei de excepții. În plus, constatăm că trebuie ținut cont permanent de evoluția progresului tehnic și de condițiile economice. Descrierea eventualelor procedee de fabricare nu trebuie să fie complexă. În caz contrar, apare riscul comiterii unor greșeli din partea agenților economici de bună credință.

Al doilea criteriu – „executarea unor operațiuni de producție sau tehnologice suficiente pentru a considera drept țara unde au fost efectuate aceste operațiuni” – constituie o problemă de discuție, deoarece trebuie analizat, în primul rând, care sunt operațiunile de producție sau tehnologice suficiente pentru a considera drept țară de origine țara unde au fost efectuate aceste operațiuni. Evidențiem că această metodă se exprimă prin aplicarea unei liste generale, descriind produsele și procedeele tehnice considerate ca suficient de importante. În concluzie, menționăm că avantajul este la fel ca și la regula schimbării poziției tarifare cu anexarea unei liste de excepții. Iar dezavantajul este la fel ca și la metoda anterioară, doar că lista generală este voluminoasă și foarte detaliată, ceea ce o face dificilă în aplicare.

Criteriul ad valorem are, de asemenea, o semnificație importantă. Regula respectivă este că procentajul valorii produselor utilizate sau procentajul valorii ajutate este mai mare decât nivelul determinat. Pentru determinarea originii cu ajutorul acestei metode trebuie ținut cont de importanța transformării sau prelucrării, bazându-se pe valoarea adăugată mărfii în urma acestei transformări sau prelucrări. În caz că această valoare adăugată este egală sau depășește procentajul stabilit, marfa primește originea țării unde a avut loc această transformare sau prelucrare. Aplicarea acestei metode presupune o comparație între valoarea materialelor importate sau de origine nedeterminată și valoarea produselor finite. Metoda poate fi aplicată fie în combinație cu cele două metode de mai sus, fie în baza unei reguli generale, fixând o taxă uniformă, fără să se facă apel la o listă de produse particulare. La aplicarea metodei criteriului procentual vor fi luate în considerare următoarele valori:

- a) pentru mărfurile importate - valoarea impozabilă la import sau, în cazul mărfurilor de origine nedeterminată, primul preț plătit pentru acestea pe teritoriul țării în care au fost produse;
- b) pentru mărfurile fabricate - prețul de uzină sau prețul la export, conform legislației naționale [41].

În concluzie, menționăm că principalul avantaj al acestei metode se bazează pe precizie (cota ad valorem fixată în procente) și simplitate în definire. În cadrul metodei, valoarea produselor importate sau de origine nedeterminată poate fi stabilită în baza documentelor comerciale disponibile. În caz că valoarea produselor exportate se bazează pe prețul de uzină sau prețul de export, aceste două elemente sunt, în majoritatea cazurilor, ușor de stabilit și de

controlat în baza facturilor comerciale. Printre dezavantaje specificăm că determinarea originii în baza acestei metode depinde, în mare parte, de fluctuațiile curselor de materie primă, precum și de fluctuațiile monetare. Aceste fluctuații pot, în anumite perioade, să joace un rol important în vederea determinării țării de origine. Un alt dezavantaj este că prețul sau costul total al produselor utilizate, reieșind din care se calculează valoarea adăugată, este deseori stabilit aplicându-se o interpretare diferită față de țara de export și cea de import.

Atragem atenția că, în conformitate cu Legea cu privire la tariful vamal al Republicii Moldova, dacă marfa suferă modificări de valoare în mărime de 45% la sută, atunci ea dobândește statutul de marfă originară din Republica Moldova. Adică, dacă modificarea valorii mărfii în cazul în care cota procentuală a valorii materialelor utilizate la fabricarea ei constituie nu mai puțin de 45% la sută, marfa este de origine moldovenească [56].

Totodată, amintim Legea Republicii Moldova cu privire la zonele economice libere, care, în art. 7, alin. (4¹), menționează că se consideră produse în zona liberă mărfurile obținute integral sau mărfurile transformate suficient în această zonă liberă, dacă:

- intervine schimbarea poziției mărfii (codului de clasificare) în Nomenclatorul mărfurilor, la nivelul unuia dintre primele patru semne;
- costul mărfurilor declarate, scoase din zona liberă, depășește costul mărfurilor introduse în zona liberă din cauza creșterii cu peste 35% a ponderii consumurilor și cheltuielilor întreprinderii [61].

În concluzie menționăm că, în cazul introducerii mărfii în zona economică liberă, procentul de prelucrare și cheltuieli este mai mic de 35% din ponderea cheltuielilor proprii, pentru a-i atribui mărfii originea moldovenească, față de 45% din partea cealaltă a teritoriului vamal al Republicii Moldova.

Nu suntem de acord cu o astfel de diferențiere și **propunem** efectuarea modificărilor în Legea Republicii Moldova cu privire la zonele economice libere. Astfel, art. 7 alin.(6) al Legii respective urmează să aibă următorul conținut: „*Se consideră originare din zona liberă mărfurile, produse integral sau prelucrate integral în această zonă, dacă:*

a) intervine schimbarea poziției mărfii (a codului de clasificare a mărfii) în Nomenclatorul mărfurilor, la nivelul unuia din primele patru semne; sau b) costul mărfurilor declarate ce se exportă depășește costul mărfurilor introduse în zona liberă din cauza creșterii cu peste 45 la sută a ponderii cheltuielilor proprii.”

Totodată, evidențiem că în practica internațională, precum și în legislațiile naționale ale mai multor state, s-au precizat anumite operațiuni care nu corespund criteriilor prelucrării

suficiente a mărfii. Astfel, și în Republica Moldova, Legea cu privire la Tariful Vamal indică în art. 21, alin. (4) se consideră că nu corespund criteriilor prelucrării suficiente a mărfii:

a) operațiunile de asigurare a păstrării produselor în stare bună în timpul transportului și depozitării;

b) operațiunile de desfacere și asamblare a ambalajelor;

c) spălarea, curățarea, înlăturarea prafului, acoperirea cu oxid, cu ulei, cu vopsea sau cu alte materiale de acoperire;

d) călcarea sau presarea textilelor;

e) operațiunile simple de vopsire sau lustruire;

f) decorticarea, albirea parțială sau totală, șlefuirea și lustruirea cerealelor și a orezului;

g) operațiunile de măcinare, colorare a zahărului sau de formare a bucăților de zahăr;

h) cojirea, scoaterea sâmburilor și dezghiocarea fructelor, a nucilor și a legumelor;

i) ascuțirea, simpla măcinare sau simpla tăiere;

j) cernerea, ciuruirea, sortarea, clasificarea, trierea, asortarea (inclusiv formarea seturilor de articole);

k) simpla îmbuteliere, punerea în borcane, flacoane, saci, lăzi, cutii, fixarea pe plăci sau carton și alte operațiuni simple de împachetare;

l) aplicarea sau imprimarea mărcilor, a etichetelor, a logotipurilor și a altor semne similare distinctive pe produse sau pe ambalajele acestora;

m) amestecarea simplă a produselor, chiar de diferite tipuri, atunci când unul sau mai mulți compuși ai amestecului nu îndeplinesc condițiile stabilite pentru a putea fi considerați originari;

n) simpla asamblare a părților de articole pentru constituirea unui articol complet sau dezasamblarea produselor în părți;

o) sacrificarea animalelor;

p) combinația din două sau mai multe operațiuni specificate la lit. a)–o) [56].

Constatăm că aceleași operațiuni sunt expuse și de autorul Moldovan A.T. care le consideră a fi suficiente prelucrării sau transformării și în România [71, p.166].

În concluzie, menționăm că există un șir de operații și procese care pot fi efectuate individual sau în combinație, dar în acest caz mărfurile supuse prelucrării prin efectuarea acestora se consideră că au suferit o transformare insuficientă în țara unde operațiile au avut loc.

Legea cu privire la Tariful Vamal în art. 22 și Regulamentul cu privire la regulile de origine a mărfurilor p.8 se referă la o situație specifică, când determinarea țării de origine a mărfii are loc livrarea acestora în loturi. Așadar, la cererea declarantului trebuie să fie

considerată o singură marfă, marfa în stare demontată sau incompletă, livrată în mai multe loturi, în cazul în care, din motive de producție sau transportare, este imposibil de a o expedia într-un singur lot, precum și marfa divizată în loturi din greșeală [56]. Atragem atenția că în vederea realizării acestor prevederi sunt impuse anumite condiții:

a) înștiințarea prealabilă a autorității vamale despre divizarea mărfii în loturi, indicându-se cauzele acestei divizări și specificându-se fiecare lot prin indicarea codului de clasificare a mărfii conform Nomenclatorului de mărfuri (Nomenclaturii combinate a mărfurilor) și a datelor despre valoarea ei și țara de origine;

b) confirmarea prin acte a incorectitudinii divizării mărfii în câteva partide;

c) livrarea tuturor loturilor de mărfuri dintr-o țară de către un singur exportator;

d) introducerea tuturor loturilor de mărfuri prin unul și același punct vamal;

e) livrarea tuturor loturilor de mărfuri în termen de cel mult șase luni de la data acceptării de către autoritatea vamală a declarației vamale sau de la data expirării termenului de prezentare a acesteia referitor la primul lot [148, p.208-209].

Specificăm că, dacă livrarea mărfurilor în mai multe loturi se efectuează din motive de producție sau transportare, declarantul este obligat să înștiințeze organul vamal despre divizarea mărfurilor, în loturi cu indicarea cauzei. Fiecare lot trebuie să fie însoțit de o caracteristică a componentelor mărfurilor cu indicarea codurilor respective, valorii și țării de origine. Dacă livrarea în loturi s-a efectuat din greșeală, declarantul prezintă în organul vamal o confirmare a greșelii date.

Este importat să menționăm că accesoriile, piesele de schimb și instrumentele folosite pentru mașini, aparate sau vehicule vor avea originea mașinii, aparatului sau vehiculului în cauză, cu condiția că acestea sunt importate și corespund după caracteristicile sale echipamentului în cauză [41]. Concretizăm că la determinarea țării de origine a mărfii, ambalajul va avea originea mărfii ambalate [148, p.209]. Pentru determinarea originii mărfurilor și atunci când se pretinde că ea are aceeași origine ca și mărfurile ambalate și acolo unde se aplică regula ad valorem, trebuie luat în considerare doar ambalajul care se vinde cu amănuntul. De asemenea, constatăm că la determinarea originii mărfii nu se va lua în calcul originea energiei electrice, termice, mașinilor, utilajului și instrumentelor utilizate în producerea sau prelucrarea mărfurilor.

Așadar, în general, criteriul ultimei transformări substanțiale este exprimat în trei feluri:

- prin regula schimbării poziției tarifare în Sistemul Armonizat;

- prin lista de prelucrări și transformări asupra bunurilor, care conferă sau nu originea țării în care aceste operațiuni sunt realizate;

- prin regula valorii adăugate, prin care creșterea valorii datorată operațiunilor de asamblare și încorporarea de materiale reprezintă un anumit nivel din prețul de uzină al produsului.

Atribuirea mărfii a originii nepreferențiale duce la aplicarea față de această marfă a unor instrumente nepreferențiale de politică economică, a anumitor taxe antidumping, compensatorii, a anumitor măsuri de salvagardare, restricții cantitative.

4.2.2. Originea preferențială

Regulile de origine preferențiale clarifică dacă produsul importat este originar dintr-un stat ce beneficiază de preferințe vamale. Originea preferențială a mărfii servește drept temei pentru acordarea, la importul ei în Republica Moldova a unei serii de avantaje și facilități tarifare. Potrivit articolului 27 al Legii Republicii Moldova cu privire la tariful vamal, prin facilități tarifare se subînțeleg facilitățile acordate de către țară, în condiții de reciprocitate sau unilateral, pentru mărfurile trecute peste frontiera vamală a acestei țări sub formă de stabilire a unor cote tarifare pentru importul sau exportul preferențial de mărfuri, de reducere a taxei vamale, de scutire de taxă, de restituire a taxei plătite anterior [56].

În conformitate cu Capitolul II, p. 1 al Regulamentului cu privire la regulile de origine a mărfurilor a Republicii Moldova, prin reguli de origine preferențiale se vor înțelege actele legislative și normative cu aplicare generală folosite pentru a determina dacă mărfurile vor beneficia de un tratament preferențial în cadrul schimburilor comerciale [41]. Evidențiem că anume regimul preferențial de import motivează agenții economici din țările ce nu se bucură de un asemenea regim să întreprindă diverse acțiuni pentru schimbarea originii mărfii din nepreferențială în cea preferențială.

Suntem de acord cu principiile care urmează a fi respectate de autoritatea împuternicită la aplicarea regulilor de origine preferențiale, și anume:

- regulile de origine, inclusiv specificațiile relative la criteriul de transformare relevante criteriului de prelucrare suficientă, clar definite;
- regulile de origine nu vor fi utilizate ca instrument de politică comercială;
- regulile de origine nu vor crea (prin ele însele) efecte restrictive, de distorsiune sau perturbare a schimburilor comerciale și nu vor necesita îndeplinirea unor condiții care să nu aibă legătură cu fabricarea sau prelucrarea mărfii în cauză;

- regulile de origine aplicate importurilor și exporturilor nu vor fi restrictive, decât acelea aplicate pentru a determina dacă o marfă este de origine națională și nu produc discriminări între țări;

- regulile de origine vor fi administrate într-o manieră coerentă, uniformă, imparțială și rezonabilă;

- regulile de origine vor avea la bază un criteriu standard pozitiv. Criteriile negative sunt permise, ca parte a procedurii de clarificare a unui criteriu standard pozitiv sau în cazurile deosebite în care nu este necesară o determinare pozitivă a originii;

- reglementările, deciziile judiciare și administrative cu aplicare generală referitoare la regulile de origine preferențiale trebuie publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;

- la cerere, evaluările privind originea vor fi furnizate, cât de curând posibil, dar nu mai târziu de 150 de zile, după ce o astfel de cerere va fi formulată. Evaluările trebuie făcute publice; informațiile confidențiale nu se vor dezvălui decât dacă acest lucru este cerut în cadrul procedurilor judiciare sau controalelor fiscale. Evaluările privind originea sunt valabile pentru o perioadă de 3 ani, cu condiția că faptele și contextul în care au fost efectuate rămân comparabile și numai dacă în contextul unor revizuri la care se face referire la punctul următor nu se adoptă o decizie contrară;

- noile reguli de origine sau modificările acestora nu vor fi aplicate retroactiv;

- hotărârile administrative în ceea ce privește determinarea originii preferențiale vor putea fi revizuite pe cale judiciară de către instanțele de judecată competente care vor putea modifica sau anula această hotărâre;

- toate informațiile de natură confidențială sau care vor fi furnizate cu titlu confidențial în vederea aplicării regulilor de origine preferențiale, vor fi tratate strict confidențial și nu vor fi divulgate fără autorizarea expresă a persoanei sau guvernului ce le-a furnizat, cu excepția cazului în care divulgarea va fi solicitată în contextul unei proceduri judiciare sau control fiscal [41].

Reieșind din prevederile alin. 1 al art. 25 al Legii Republicii Moldova cu privire la tariful vamal, constatăm că la mărfurile provenite din țările cu care Republica Moldova a încheiat acorduri privind acordarea cauzei națiunii celei mai favorizate, poate fi aplicat (restabilit) regimul preferențial la tariful vamal în cazul prezentării certificatului de origine al lor cel târziu la expirarea unui an de la data perfectării actelor vamale [56]. În prezent, Republica Moldova acordă preferințe vamale mărfurilor produse și importate din Comunitatea Statelor Independente [201], [60] și Uniunea Europeană [209], [54].

Atragem atenția că și în legislația comunitară este reglementată originea preferențială a mărfii care servește drept temei pentru acordarea, la import în statele membre ale Uniunii

Europene, a unei serii de avantaje și facilități tarifare. Astfel, reieșind din prevederile vamale comunitare, pentru ca marfa să obțină origine preferențială, trebuie să fie respectate anumite cerințe:

- măsurile tarifare preferențiale trebuie să fie stipulate în acordurile pe care statele membre ale Uniunii Europene le-au încheiat cu anumite state sau grupe de state;
- măsurile tarifare preferențiale sunt acordurile încheiate în mod unilateral de statele membre ale Uniunii Europene în favoarea unor state sau grupe de state.

Atenționăm că în prezent Uniunea Europeană aplică originea preferențială privind mai mult de 200 de state. Dintre statele membre ale OMC numai 8 țări nu se bucură de facilități în cadrul originii mărfii (Australia, Canada, Hong Kong, Japonia, Noua Zeelandă, Singapore, Coreea de Sud și SUA) [35, p.229]. Originea preferențială este atribuită mărfurilor din diverse țări care respectă anumite criterii de origine. În scopul obținerii originii preferențiale, în general, regulile prevăd ca mărfurile să fie obținute în întregime sau fie să fie supuse unor prelucrări sau transformări specifice. Unele țări pot beneficia de unul sau mai multe aranjamente preferențiale, caz în care se poate alege unul dintre acestea.

Articolul 64 al Codului vamal al Uniunii stabilește că: „Pentru mărfurile care beneficiază de măsuri preferențiale definite în acordurile încheiate între Uniune și anumite țări sau teritorii sau grupuri de țări sau de teritorii situate în afara teritoriului vamal al Uniunii, normele privind originea preferențială sunt stabilite în acordurile respective. Pentru mărfurile care beneficiază de măsuri preferențiale adoptate în mod unilateral de către Uniune privind anumite țări sau teritorii sau grupuri de țări sau de teritorii din afara teritoriului vamal al Uniunii, Comisia adoptă măsuri care stabilesc normele cu privire la originea preferențială. Normele respective se bazează fie pe criteriul obținerii în întregime a mărfurilor, fie pe criteriul prelucrării sau transformării suficiente. Pentru mărfurile care beneficiază de măsuri preferențiale aplicabile în comerțul între teritoriul vamal al Uniunii și Ceuta și Melilla, cuprinse în Protocolul 2 la Actul de aderare din 1985, normele cu privire la originea preferențială sunt adoptate în conformitate cu articolul 9 din respectivul protocol. Pentru mărfurile care beneficiază de măsuri preferențiale cuprinse în aranjamentele preferențiale în favoarea țărilor și teritoriilor de peste mări asociate Uniunii, normele privind originea preferențială sunt adoptate în conformitate cu articolul 203 din TFUE [86].

Totodată, legislația comunitară prevede că la inițiativa sa sau la cererea unei țări ori a unui teritoriu beneficiar, Comisia poate, pentru anumite mărfuri, acorda țării beneficiare sau teritoriului respectiv o derogare temporară de la normele privind originea preferențială

menționate mai sus. Concretizăm că derogarea temporară se justifică prin unul dintre următoarele motive:

- factorii interni sau externi privează în mod temporar țara beneficiară sau teritoriul beneficiar de capacitatea de a respecta normele privind originea preferențială;
- țara sau teritoriul beneficiar are nevoie de timp pentru a se pregăti în vederea respectării normelor respective.

Pentru a obține origine preferențială, mărfurile dintr-o țară trebuie să respecte condițiile specifice prevăzute de protocolul de origine al acordului încheiat de Comunitate sau țara în cauză ori regulile de origine ale acordurilor autonome, care prevăd tratamentul tarifar acordat unilateral de Comunitate. Aceasta înseamnă că mărfurile fie sunt fabricate din materii prime care au fost produse sau obținute în țara beneficiară, fie au suferit o anumită prelucrare sau transformare în țara beneficiară. Astfel de măsuri sunt considerate „originare”. În toate acordurile există o listă de prelucrări sau transformări ce trebuie aplicate materialelor neoriginare pentru a obține statutul de produs originar. Aceste reguli sunt deseori numite „reguli de listă” [35, p.229]. Ele stabilesc prelucrarea sau transformarea minimă aplicabilă materialelor neoriginare astfel încât produsul rezultat să obțină statutul de produs originar.

Suntem de acord cu opinia că normele preferențiale de origine în contextul comerțului internațional și politicilor comune sunt stabilite pentru a dezvolta schimburile comerciale între parteneri și pentru a contribui la protecția intereselor lor economice și sociale durabile de dezvoltare [132, p.41].

Constatăm că regulile de origine preferențiale sunt un instrument de politică comercială. Rolul lor inițial a fost de a ajuta la deschiderea pieței Uniunii Europene, reciproc sau în alt mod, la importurile din țările partenere, dar să facă acest lucru într-o manieră care să asigure o protecție adecvată pentru interesele UE. În același timp, normele de origine preferențiale servesc obiectivului de a sprijini o dezvoltare durabilă a țărilor în curs de dezvoltare în comerțul mondial, prin permiterea produselor lor de a obține un acces mai bun pe piața comunitară.

Concluzionăm că toate problemele ce țin de determinarea țării de origine a mărfii sunt strâns legate de determinarea originii preferențiale. Motivul este cel deja cunoscut: marfa ce dispune de origine preferențială se bucură de o serie de avantaje, facilități și privilegii de ordin tarifar și netarifar la importul acesteia”. Anume regimul preferențial de import motivează agenții economici din țările ce nu se bucură de un asemenea regim să întreprindă diverse acțiuni pentru schimbarea originii mărfii din nepreferențială în cea preferențială.

4.3. Procedura de confirmare a originii mărfurilor

Pentru confirmarea originii mărfii, autoritatea vamală este în drept să-i solicite declarantului prezentarea documentelor care confirmă această origine [148, p.209]. Documentele se prezintă odată cu declarația vamală și cu alte acte prezentate la perfectarea actelor vamale.

Baza legală privind dovada originii mărfii comunitare este stabilită în art. 61 al Codului vamal al Uniunii, care prevede că în cazul în care este necesar în schimburile comerciale, un document dovedind originea poate fi eliberat în Uniune în conformitate cu regulile de origine în vigoare în țara sau teritoriul de destinație sau orice altă metodă care identifică țara în care mărfurile au fost produse în întregime sau au fost supuse ultimei transformări substanțiale [86]. Constatăm că reglementările vamale comunitare prevăd procedura de determinare și justificare a originii mărfii care se diferențiază prin regimul sub care sunt introduse sau scoase de pe teritoriul vamal comunitar.

Atenționăm că dovada originii mărfii se face prin diferite documente, în funcție de acordurile comerciale încheiate cu diverse țări sau grupuri de țări. Împărtășim opinia autorului rus Gorbuhov V.A., care menționează că principalul document care confirmă țara de origine este certificatul de origine a mărfii [115, p.122]. În același timp, optăm pentru părerea autorului Rassolov M.M. care menționează că documentele care confirmă originea mărfii dintr-un stat anumit sunt declarația de origine a mărfii și certificatul de origine a mărfii [151, p.254].

Constatăm că declarația de origine a mărfii se întocmește în formă liberă, cu condiția ca în ea să fie inclusă informația care ar permite determinarea țării de origine [71, p.169]. În calitate de declarație de origine pot fi folosite documentele comerciale sau orice alte documente care se referă la marfă, care conțin informația privind țara de origine a mărfii [151, p.254].

Certificatul de origine este documentul care confirmă univoc țara de origine a mărfurilor și este eliberat de organul abilitat al țării exportatoare în conformitate cu legislația națională [67, p.26]. Menționăm că certificatul de origine, în cazul operațiunilor de import, trebuie să îndeplinească următoarele condiții: să fie emis de către un organ abilitat din țara exportatorului; să conțină toate elementele necesare identificării mărfurilor; să stabilească că marfa este originară din țara emitentă.

În legislația Republicii Moldova se reglementează procedura de completare, autentificare, eliberare și control ulterior al certificatelor de origine preferențială a mărfurilor exportate din Republica Moldova în cadrul Acordului de Asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, al regimurilor de comerț preferențiale cu Uniunea Europeană –

Preferințele Comerciale Autonome (ATP) și cu statele care acordă Republicii Moldova Sistemul Generalizat de Preferințe (GSP), al regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul Central European de Comerț Liber (CEFTA) și al regimului de comerț liber cu statele membre la Acordul de Creare a Zonei de Comerț Liber în cadrul Comunității Statelor Independente (CSI) și cu statele cu care Republica Moldova are încheiate acorduri de comerț liber bilaterale [49].

Concretizăm că în cadrul dreptului vamal al Republicii Moldova documentele ce atestă originea mărfurilor sunt următoarele:

- *Certificatul de circulație a mărfurilor EUR.1.(Anexa 3)*. Organele vamale certifică originea mărfurilor exportate în Uniunea Europeană în conformitate cu prevederile Protocolului II. Definiția noțiunii de „produse originare” și metodele de cooperare administrativă la Acordul de Asociere dintre Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, și eliberează certificate de circulație a mărfurilor EUR.1 [189, p.35]. Totodată, pentru agenții economici din Transnistria cu înregistrare permanentă sau temporară la Camera Înregistrării de Stat a Republicii Moldova, organele vamale certifică originea mărfurilor exportate în Uniunea Europeană conform prevederilor Regulamentului (CE) nr.55/2008 al Consiliului din 21 ianuarie 2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului (CE) nr.980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei și eliberează certificate de circulație a mărfurilor EUR.1.

- *Certificatul de origine Forma A (Anexa 4)*. Organele vamale certifică originea mărfurilor exportate în statele care nu sunt membre ale Uniunii Europene și acordă Republicii Moldova Sistemul Generalizat de Preferințe și eliberează certificate de origine Forma A.

- *Certificatul de transport EUR.1 (Anexa 5)*. Pentru exportul mărfurilor originare din Republica Moldova în statele membre la regimul de comerț liber instituit în baza acordului respectiv, organele vamale certifică originea mărfurilor în conformitate cu procedura stabilită de Acordul Central European de Comerț Liber și eliberează certificate de transport EUR.1.

- Certificatul de origine a mărfurilor Forma CT-1 (Anexa 6)*. Pentru exportul mărfurilor originare din Republica Moldova în statele membre la Acordul de Creare a Zonei de Comerț Liber în cadrul Comunității Statelor Independente, precum și în statele cu care Republica Moldova are încheiate acorduri de comerț liber bilaterale, organele vamale certifică originea mărfurilor în conformitate cu procedura stabilită de Regulile de determinare a țării de origine a mărfurilor, aprobate prin Decizia Consiliului Șefilor de Guvern din Comunitatea Statelor Independente (CSI) din 20 noiembrie 2009, respectiv în conformitate cu procedura stabilită de

Regulile de determinare a țării de origine a mărfurilor din cadrul acordului bilateral, și eliberează certificate de origine a mărfurilor Forma CT-1 [49].

Totodată, urmează să menționăm că, în urma ultimelor modificări ale legislației, și anume în baza Legii nr. 71 pentru modificarea și completarea unor acte legislative [63], Codul Vamal al RM a fost completat cu „Secțiunea a 34²-a”, prin care se aprobă „Exportatorul aprobat”. Exportatorul aprobat reprezintă persoana înregistrată în Republica Moldova care exportă mărfuri de origine preferențială Republica Moldova de pe teritoriul vamal al statului și căreia Serviciul Vamal i-a acordat, la cererea scrisă a acesteia, dreptul de a documenta pe propria răspundere originea preferențială a mărfurilor exportate prin completarea unei „*declarații de origine a mărfii/declarații pe factură*” [42]. Astfel, în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2015-2016 unul din scopuri este și implementarea mecanismului de obținere a statutului de exportator autorizat (approved exporter) [48].

Evidențiem că există situații când certificatul de origine este obligatoriu pentru prezentare. Susținem cu prevederile Legii cu privire la tariful vamal care indică că la introducerea mărfii pe teritoriul vamal, certificatul de origine sau declarația pe factură/declarația de origine a ei se prezintă în mod obligatoriu dacă:

- a) țara de origine a mărfii beneficiază din partea Republicii Moldova de un regim preferențial;
- b) importul mărfurilor din țara respectivă se reglementează prin restricții cantitative sau alte măsuri de reglementare a activității comerciale externe;
- c) acest lucru este prevăzut de legislația în domeniul protecției mediului înconjurător, ocrotirii sănătății, protecției drepturilor consumatorilor, asigurării ordinii publice, securității statului și în alte domenii de importanță vitală, precum și de acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte;
- d) documentele prezentate pentru perfectare vamală nu conțin date cu privire la originea mărfii sau autoritatea vamală are temei să presupună că datele declarate cu privire la originea mărfurilor sunt neautentice [56].

Concluzionăm că în caz de lipsă a documentelor ce confirmă țara de origine a mărfurilor, atunci când prezentarea acestora este obligatorie, pentru acordarea facilităților tarifare sau în cazul când documentele prezentate nu sunt completate corect sau conțin date eronate, în privința acestor mărfuri se vor întreprinde următoarele măsuri:

- se vor aplica taxele vamale la cea mai mare cotă, fără a fi utilizate facilitățile tarifare conform clauzei națiunii celei mai favorizate;

- acordarea liberului de vamă se va face doar după ce declarantul va prezenta documente care vor confirma respectarea restricțiilor stabilite sau achitarea taxelor antidumping sau compensatorii, dacă organele vamale vor depista semne că mărfurile provin dintr-o țară din care importul este restricționat;

- acordarea liberului de vamă nu se va efectua doar în cazurile când organele vamale vor depista semne ce ar indica că țara de origine a mărfurilor este o țară din care importul de mărfuri este interzis [150, p.224].

În același timp, sunt situații când prezentarea certificatului de origine a mărfii nu este necesară. De exemplu, în Federația Rusă prezentarea documentelor ce confirmă originea mărfii nu este necesară:

- dacă mărfurile introduse pe teritoriul Uniunii Vamale sunt declarate în regim vamal de tranzit sau admitere temporară cu scutirea totală de drepturile de import, cu excepția cazurilor când organele vamale au depistat dovezi că țara de origine este o țară din care importul și tranzitul de mărfuri este interzis;

- dacă mărfurile sunt deplasate peste frontiera vamală de persoane fizice;

- dacă valoarea totală a mărfurilor, trecută peste frontiera vamală, expediate în același timp, prin aceeași modalitate, de același expeditor, în adresa aceluiași beneficiar nu depășește suma indicată în Codul vamal al Uniunii Vamale;

- și în alte cazuri prevăzute de legislația Uniunii Vamale [115, p.123-124].

Atragem atenția că legislația prevede că la scoaterea mărfii de pe teritoriul vamal, certificatul de origine a ei, în cazurile în care acesta este necesar conform contractelor respective, conform regulilor țării importatoare sau acordurilor internaționale la care Republica Moldova este parte, se eliberează de organele abilitate. La certificarea originii mărfii exportate, organul vamal este în drept să solicite de la agentul economic documentele necesare, inclusiv privind expertiza, care justifică și demonstrează originea mărfii, și să efectueze, după caz, expertiza originii mărfii [150, p.222]. Agentul economic poartă responsabilitate deplină pentru informația prezentată. Considerăm că certificatul de origine a mărfii trebuie să confirme univoc originea acesteia din țara respectivă și să conțină: declarația exportatorului care confirmă că marfa este obținută integral în țara respectivă și adeverința din partea organului competent din țara exportatoare ce a eliberat certificatul care confirmă autenticitatea datelor din certificat.

Concretizăm că certificatul de origine a mărfii se prezintă împreună cu declarația vamală și cu alte documente care urmează să fie perfectate de către autoritatea vamală. În caz de pierdere a certificatului, se prezintă duplicatul autentificat oficial al acestuia [148, p.210]. În etapa efectuării controlului vamal, în cazul în care se pune la îndoială autenticitatea certificatului de

origine a mărfii sau a datelor ce se conțin în el, organele vamale sunt în drept să se adreseze la organele sau organizațiile competente din statul care a eliberat certificatul de origine a mărfii, cu cererea de a li se prezenta documente suplimentare sau de a face precizări. Procedura de cooperare administrativă pentru determinarea originii mărfurilor este reglementată în protocoalele privind definiția „produs de origine” și „produse originare”, și în diferite acorduri privind schimburile preferențiale între UE și țările terțe [186, p.92]. O astfel de adresare nu împiedică acordarea liberului de vamă în baza informațiilor existente cu privire la țara de origine a mărfii care au fost prezentate la plasarea mărfurilor sub un regim vamal [115, p.122].

Împărtășim ideea că neprezentarea certificatului de origine a mărfii, perfectat în modul cuvenit, sau a datelor suplimentare ori a precizărilor în privința originii mărfii nu poate constitui temei pentru refuzul trecerii mărfii peste frontiera vamală. Autoritatea vamală este în drept să respingă cererea de trecere a mărfii peste frontiera vamală doar în cazul în care dispune de argumente temeinice că această marfă este originară din țara ale cărei mărfuri nu pot fi autorizate pentru trecerea frontierei vamale în conformitate cu legislația sau cu acordurile internaționale la care Republica Moldova este parte [148, p.212].

Concluzionăm că temei pentru autentificarea certificatelor de origine a mărfurilor și eliberarea acestora servește cererea-declarație (Anexa 7), completată prin mijloace tehnice de imprimare sau manual (cu cerneală și litere majuscule de tipar) de către exportator sau de către reprezentantul său în limba de stat, precum și autentificată prin semnătura olografă și ștampila în original a exportatorului (în cazul persoanei fizice ștampila nu este obligatorie), pe propria și deplina sa responsabilitate. Specificăm că cererea-declarație urmează să fie însoțită de următoarele documente:

a) actele de constituire ale exportatorului (copia extrasului din Registrul de stat al persoanelor juridice, statutul, decizia de fondare, contractul de constituire, ordinele/procese-verbale cu privire la numirea în funcție a conducătorului întreprinderii-exportator și a contabilului-șef). Aceste acte se prezintă în copii, sigilate cu ștampilă umedă și au semnătura exportatorului. De asemenea, se va prezenta mostra ștampilei exportatorului și a semnăturilor administratorului, contabilului-șef și reprezentantului exportatorului (în original). Actele enumerate se vor prezenta la biroul vamal respectiv numai la solicitarea primului certificat de origine (cu excepția modificărilor în aceste acte, situație în care exportatorul va fi responsabil de prezentarea către organul vamal a modificărilor în cauză confirmate prin acte și, totodată, de efectele survenite în legătură cu neprezentarea modificărilor nominalizate);

b) actele de identitate ale persoanei fizice-exportator sau reprezentantului exportatorului (copia autentificată prin semnătura persoanei);

c) contractul (copia autenticată prin ștampila și semnătura exportatorului);

d) documentele comerciale: facturi comerciale, proformele acestora, invoce-ul și alte documente utilizate în comerțul exterior (copia autenticată prin ștampila și semnătura exportatorului);

e) procura eliberată reprezentantului exportatorului, ce confirmă împuternicirea de a prezenta organului vamal declarații, documente, date și informații necesare în vederea confirmării originii mărfii, precum și de a semna și de a primi originalul certificatului de origine în numele și pe responsabilitatea deplină a exportatorului (în original) ori contractul de mandat sau comision ce confirmă împuternicirile reprezentantului exportatorului (copia autenticată prin ștampila și semnătura exportatorului);

f) actul de expertiză a originii mărfurilor/informația obligatorie privind originea (în original), eliberat de organul competent în domeniu la solicitarea organului vamal de la exportator, în cazul în care nu sânt date ce justifică originea mărfii. Actul de expertiză/informația obligatorie privind originea poate fi prezentat și din inițiativa exportatorului;

g) declarația producătorului/exportatorului care conține operațiunile efectuate pentru a obține mărfurile respective;

h) documentele ce conțin date/informații ce justifică respectarea criteriilor de determinare a originii: facturi de expediție, facturi fiscale, dispoziții de plată, acte de achiziții, certificat de origine preferențială, extrase din conturile contabile [49].

Venim cu **propunerea** reducerii numărului de documente necesare a fi anexate la această cerere, pentru a ușura procedura respectivă. Cu atât mai mult ar fi binevenită stabilirea unei liste exhaustive de documente, cu cât, după cum vedem, în caz de necesitate, pot fi solicitate documente suplimentare pentru certificarea originii mărfurilor. Iar aceste documente suplimentare sunt într-un număr foarte mare, și anume:

a) documentele ce confirmă originea materiei prime, a semifabricatelor, a materialelor și a componentelor: contractele de livrare, conturile, dispozițiile de plată, facturile de expediție, declarațiile vamale etc. (copiile autentificate prin ștampila și semnătura exportatorului);

b) documentele care confirmă dreptul de achiziție și prelucrarea materiei prime – pentru organizațiile de achiziție și colectare (copiile autentificate prin ștampila și semnătura exportatorului);

c) documentele conform cărora se efectuează procesul de producere a mărfii: hărțile tehnologice (copia autenticată prin ștampila și semnătura exportatorului și a producătorului);

d) documentele care atestă că pentru materialele neoriginare utilizate la fabricarea mărfii nu s-a obținut nicio restituire a taxelor vamale și că toate taxele vamale sau taxele cu efect

echivalent aplicabile respectivelor materiale au fost efectiv achitate: declarațiile vamale, conturile etc. (copiile autentificate prin ștampila și semnătura exportatorului);

e) raportul de expertiză privind determinarea producătorului;

f) dovezile corespunzătoare cu privire la transformarea sau prelucrarea suferită în afara Republicii Moldova, în conformitate cu prevederile acordurilor de comerț liber ratificate de Republica Moldova, care atestă respectarea condițiilor prevăzute în acordurile respective: declarațiile vamale, autorizațiile de perfecționare pasivă, certificatele de origine preferențială pentru materialele exportate, calculațiile etc. (copiile autentificate prin ștampila și semnătura exportatorului);

g) documentele și informațiile care susțin datele din cererea-declarație [49].

Există situații când certificatul de origine respins inițial de către organele vamale ale statului de import poate fi acceptat ulterior, în rezultatul desfășurării procedurilor de asistență administrativă, în cazul prezentării unor dovezi concretizatoare cu privire la originea preferențială a mărfurilor importate, sau la prezentarea unui nou certificat eliberat de către autoritățile competente în schimbul celui eliberat inițial, fiind înlăturate viciile de natură juridică [190, p.21]. Considerăm acest fapt unul pozitiv, ce permite totuși agentului economic să primească facilitățile tarifare meritate prevăzute de legislația în vigoare.

Atenționăm că în cazul furtului, pierderii sau deteriorării certificatelor de origine, la cererea scrisă a exportatorului, poate fi eliberat un duplicat pe un nou formular de certificat, menționându-se în rubrica 7 a certificatului de circulație a mărfurilor EUR.1/certificatului de transport EUR.1 și, respectiv, în rubrica 4 a certificatului de origine Forma A – “DUPLICATE” (duplicat), iar în rubrica 5 a certificatului de origine a mărfurilor Forma CT-1 – “Дубликат” (duplicat), indicând data și seria/numărul certificatului original. Concretizăm că duplicatul certificatului este valabil din data eliberării menționate în original.

Constatăm că organele vamale abilitate asigură păstrarea unei copii a fiecărui certificat de origine a mărfurilor autentificat și eliberat. Evidența certificatelor de origine a mărfurilor autentificate și eliberate se efectuează în formă electronică, prin utilizarea sistemului automatizat de evidență.

Concluzionăm că principalul document prin care se dovedește originea mărfii este certificatul de origine eliberat de organul abilitat al țării de export. În Republica Moldova sunt utilizate patru tipuri de certificate de origine: certificatul de circulație a mărfurilor EUR.1; certificatul de origine Forma A; certificatul de transport EUR.1 și certificatul de origine a mărfurilor Forma CT-1. Totodată, se utilizează, doar de exportatorii aprobați, declarația de origine a mărfii/declarația pe factură.

Propunem a se reduce numărul de documente necesare a fi anexate la cererea-declarație pentru a solicita certificatul de origine a mărfurilor și a stabili o lista exhaustivă a acestora.

4.4. Concluzii la Capitolul IV

1. Elementul esențial al politicii vamale, în aplicarea tarifului vamal de import, îl reprezintă originea mărfurilor, care face posibilă tratarea diferențiată a mărfurilor ce pătrund pe teritoriul vamal al unui stat, precum și determină nivelul taxelor vamale aplicabile la import, cercetează evoluția comerțului exterior pe zone geografice și punerea în aplicare a reglementărilor specifice și măsurilor de politică comercială.

2. Țara de origine a mărfii se determină în scopul efectuării unor măsuri tarifare și netarifare orientate spre reglementarea introducerii mărfurilor pe teritoriul vamal și scoaterea de pe acest teritoriu, precum și pentru evidența statistică a activității economice externe.

3. Atât în Uniunea Europeană, cât și în Republica Moldova, țara de origine a mărfii se percepe în două planuri: origine preferențială și origine nepreferențială, primele utilizându-se cu preponderență atunci când nu există preferințe tarifare și, de obicei, au un scop statistic, iar cele secunde au în vedere condiții specifice, ceea ce contează la stabilirea taxelor sau acordarea altor facilități.

4. O concluzie apare în cazul regulii ad valorem la determinarea țării de origine a mărfii prin operațiuni de transformare suficiente, care prevede că în cazul introducerii mărfii în zona economică liberă, procentul de prelucrare și cheltuieli este mai mic de 35% din ponderea cheltuielilor proprii, pentru a-i atribui mărfii originea moldovenească, față de 45% din partea cealaltă a teritoriului vamal al Republicii Moldova.

5. Normele preferențiale de origine în contextul comerțului internațional și politicilor comune sunt stabilite pentru a dezvolta schimburile comerciale între parteneri și pentru a contribui la protecția intereselor lor economice și sociale durabile de dezvoltare.

6. Dovada originii mărfii se realizează prin certificatul de origine a mărfii sau prin declarația de origine a mărfii, iar în Republica Moldova au fost efectuate modificări în privința documentelor ce confirmă originea mărfii, pentru a putea beneficia de facilitățile acordate de partenerii străini. Astfel, dispunem de Certificatul de circulație a mărfurilor EUR.1, Certificatul de origine Forma A, Certificatul de transport EUR.1 și Certificatul de origine a mărfurilor Forma CT-1.

7. În vederea perfecționării cadrului normativ privind zonele economice libere propunem efectuarea modificărilor în Legea Republicii Moldova cu privire la zonele economice libere.

Astfel, art. 7 alin.6 al legii respective urmează să aibă următorul conținut: „*Se consideră originare din zona liberă mărfurile, produse integral sau prelucrate integral în această zonă, dacă:*

a) intervine schimbarea poziției mărfii (a codului de clasificare a mărfii) în Nomenclatorul mărfurilor la nivelul unuia din primele patru semne; sau b) costul mărfurilor declarate ce se exportă depășește costul mărfurilor introduse în zona liberă din cauza creșterii cu peste 45 la sută a ponderii cheltuielilor proprii.”

8. Propunem a se reduce numărul de documente necesare a fi anexate la cererea-declarație pentru a solicita certificatul de origine a mărfurilor și a stabili o lista exhaustivă a acestora.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În baza rezultatelor prezentului studiu sunt formulate următoarele concluzii generale:

1. Reglementarea tarifară este cel mai eficient mijloc de reglementare a activității economice externe. Examinarea tarifului vamal a arătat că fără a lua în considerare diversitatea măsurilor de influență statală asupra sferei financiar-economice a societății, mecanismul tarifar în RM joacă un rol exclusiv pentru economia națională.

2. Valoarea tarifului vamal este semnificativă nu numai ca un mijloc de venituri bugetare, dar și ca un instrument de raționalizare a structurii mărfurilor de import și de stimulare a concurenței pe piața internă. Protecționismul este necesar în acele ramuri în care companiile străine au ocupat o poziție sigură, iar companiile autohtone doar încep să se dezvolte. Dar protecționismul trebuie să fie destul de moderat și selectiv, limitat în timp și descrescător în sprijinirea ramurilor și subramurilor economice.

3. Unul dintre principiile de bază al Sistemului armonizat a devenit principiul compatibilității datelor naționale și internaționale asupra comerțului exterior al unei țări. În acest sens, Republica Moldova, de la 1 ianuarie 2015, utilizează Nomenclatura combinată a mărfurilor în baza Convenției internaționale privind Sistemului armonizat de descriere și codificare a mărfurilor din 14 iunie 1983.

4. Taxa vamală este un element principal al tarifului vamal și îmbracă forma unui impozit indirect, îndeplinind în același timp două funcții: funcția fiscală și funcția reglatoare.

5. Ridicarea nivelului de eficiență a reglementării tarifare, în etapa actuală, este legată de trecerea de la impunerea strict fiscală a mărfurilor introduse și scoase la realizarea funcției regulatorii a taxei respective.

6. Mecanismul de acordare a preferințelor tarifare trebuie să se bazeze pe coraportul dintre indicatorii economici interni ai dezvoltării cu indicatorii analogici ai țărilor care folosesc Sistemul General de Preferințe.

7. „Valoarea în vamă”, sub aspect metodologic, se folosește pentru calcularea drepturilor de import/export la trecerea mărfurilor peste frontiera vamală și se formează la o anumită etapă de circulație a mărfii. Valoarea în vamă este alcătuită din valoarea mărfii (valoarea de producție) plus cheltuielile suportate de cumpărător în cadrul operațiunilor comerciale externe.

8. Originea mărfurilor este elementul esențial al politicii vamale în aplicarea tarifului vamal de import, care face posibilă tratarea diferențiată a mărfurilor ce pătrund pe teritoriul

vamal al unui stat, precum și determină nivelul taxelor vamale aplicabile la import și punerea în aplicare a reglementării specifice și măsurilor de politică comercială.

9. Țara de origine a mărfii se determină în scopul efectuării unor măsuri tarifare și netarifare. Convenția de la Kyoto prescrie două criterii de bază aplicate și în RM pentru determinarea țării de origine a mărfii: primul criteriu se referă la mărfurile obținute integral într-un singur stat din produse naturale și mărfuri fabricate din aceste produse, și al doilea – criteriul transformării substanțiale – dacă două sau mai multe state intervin la producerea unei mărfi.

10. Țara de origine a mărfii se percepe în două sensuri: origine preferențială și origine nepreferențială. Regulile de origine nepreferențiale se utilizează cu preponderență când nu există preferințe tarifare și de obicei au un scop statistic. Regulile de origine preferențială au în vedere condiții specifice, ceea ce contează la stabilirea taxelor sau acordarea altor facilități.

11. Dovada originii mărfii se realizează prin certificatul de origine a mărfii sau prin declarația de origine a mărfii. În Republica Moldova au fost efectuate modificări în privința documentelor ce confirmă originea mărfii, pentru a putea beneficia de facilitățile acordate de partenerii străini. Astfel, dispunem de Certificatul de circulație a mărfurilor EUR.1, Certificatul de origine Forma A, Certificatul de transport EUR.1 și Certificatul de origine a mărfurilor Forma CT-1.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu rezidă în analiza teoretico-practică a reglementărilor tarifare prin detalierea noțiunii de tarif vamal, taxă vamală și Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor, atât pe plan național, cât și pe plan internațional, care a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni din domeniul vamal a locului și rolului reglementărilor tarifare în cadrul reglementărilor de stat a activității economice externe din perspectiva ascendenței integrării economiei Republicii Moldova în economia mondială, în special în cea a Uniunii Europene.

În legătură cu investigațiile întreprinse în cadrul tezei de față, venim cu un șir de recomandări care pot fi luate în calcul la perfecționarea legislației vamale, cu referire la reglementarea tarifară:

1. De a modifica și completa Legea Republicii Moldova nr.1380-XIII din 20 noiembrie 1997 cu privire la tariful vamal după cum urmează:

1.1. Art. 2 se expune în redacția următoare:

„marfă – orice produs trecut peste frontiera vamală, inclusiv produsele care fac obiectul drepturilor de proprietate intelectuală, servicii, lucruri care fac obiectul cumpărării, vânzării

sau schimbului”. Evidențiem că această definiție include caracteristicile esențiale ale mărfurilor transportate, de exemplu, forma lor materială și transportabilitatea.

1.2. De a introduce în art. 3 noțiunea de „*taxă vamală de export*” în scopul menținerii materiei prime pe piața internă a Republicii Moldova. Aceasta ar duce la crearea și dezvoltarea unor ramuri și subramuri ale economiei naționale, ceea ce ar crea locuri noi de munca, iar la general ar contribui la dezvoltarea economiei naționale.

2. De a modifica și completa Legea Republicii Moldova nr. 440-XV din 27.07.2001 cu privire la zonele economice libere:

2.1. Art. 7 alin.(6) se expune în redacția următoare:

„Se consideră origine din zona liberă mărfurile, produse integral sau prelucrate integral în această zonă, dacă: 1) intervine schimbarea poziției mărfii (a codului de clasificare a mărfii) în Nomenclatorul mărfurilor la nivelul unuia din primele patru semne; sau b) costul mărfurilor declarate ce se exportă depășește costul mărfurilor introduse în zona liberă din cauza creșterii cu peste 45 la sută a ponderii cheltuielilor proprii.”

3. Funcțiile tarifului vamal, în toate țările lumii, inclusiv în Republica Moldova, se realizează printr-un set de măsuri. Ca măsură principală este instituirea taxei vamale, care face mărfurile străine mai puțin concurente, limitând introducerea lor pe teritoriul național al statului. Dar în calitate de măsuri auxiliare *propunem*: niveluri diferite de taxe vamale, aplicate față de anumite țări (preferințe) sau în anumite perioade de timp (taxe sezoniere); metode de stabilire a valorii mărfii în vamă, de care depinde mărimea taxelor vamale; și condiții de determinare a țării de origine a mărfii (pentru obținerea preferințelor tarifare).

4. Realizarea unei cercetări a pieței interne, pentru a stabili ramurile și subramurile economiei naționale care necesită o protecție din partea statului, iar pentru restul produselor se propune a micșora nivelul taxelor vamale cu scopul satisfacerii necesităților consumatorilor interni.

5. Considerăm că ridicarea eficienței tarifului vamal este posibilă doar cu introducerea unui mecanism pentru dezvoltarea optimă a ratelor taxelor vamale. Astfel *propunem* să se efectueze corectarea ratei taxelor vamale după următoarele criterii: interesele comerciale și politice ale statului; interesele producătorilor interni; necesitatea importurilor de asemenea bunuri; protejarea producției naționale de concurența străină; gradul de prelucrare a mărfurilor importate (materii prime, semifabricate, produse finite); promovarea exportului de mărfuri; existența anumitor taxe care ar putea fi reduse în cadrul negocierilor comerciale și ar putea oferi oportunități pentru reducerea barierelor din alte țări.

6. Utilizarea mecanismului taxelor vamale de export să se bazeze pe principiul de „descaladare” a nivelului taxelor vamale, adică nivelul taxelor ar trebui să depindă de gradul de

prelucrare a mărfurilor de export, dar conform următorului principiu: cu cât mai mic în produs este gradul valorii adăugate, cu atât mai mici trebuie să fie și taxele vamale.

7. Cu privire la procedura de declarare și control al valorii în vamă, *propunem* introducerea unor formulare ale declarației valorii în vamă mai desăvârșite, care ar include în întregime informația necesară pentru vămuirea mărfurilor și, în același timp, simple din punct de vedere al completării.

Prin studiul, concluziile și recomandările expuse considerăm că prezenta lucrare ***înregistrează un aport*** considerabil la cunoașterea științifică aprofundată a reglementării tarifare în contextul noilor relații economice în care este implicate țara noastră, la elucidarea curenților care afectează cadrul juridic în vigoare și practica din domeniu și la optimizarea asigurării și reglementării juridice corespunzătoare a acestora în Republica Moldova.

Afirmația anterioară ne permite să evidențiem problema științifică importantă soluționată ce constă în actualizarea și argumentarea teoretico-empirică a instituției reglementării tarifare a operațiunilor de import-export prin elementele sale definitorii, reieșind din dezvoltarea activității economice externe și din ipoteza integrării Republica Moldova la noile standarde europene. Propunerile înaintate au fost prezentate grupului de lucru pentru modificarea legislației vamale de pe lângă Ministerul Economiei, în vederea perfecționării cadrului normativ existent (Anexa 10).

BIBLIOGRAFIE

A. Referințe bibliografice în limba română

1. Acordul de parteneriat și cooperare dintre Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 28 noiembrie 1994. În: Seria „Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte (1990-1998)”, Ediție oficială, volumul 10. Chișinău: Moldpres, 1998. 267 p.
2. Albul E. Restructurarea sistemului vamal al Republicii Moldova în procesul de preaderare la Uniunea Europeană. În: Legea și viața, 2009, nr.10, p.29-32.
3. Albul E., Constituirea și evoluția sistemului vamal în Republica Moldova. În: Legea și viața, 2009, nr.11, p.55-58.
4. Aldea V. România și Organizația Mondială a Comerțului. În: Revista Tribuna Economică, 1995, nr. 17, p. 18-22.
5. Belu M., Joldeș C., Marinaș L. Sistemul vamal. București: Editura Economică, 2003. 287 p.
6. Bistriceanu Gh.D., Demetrescu C.I., Macovei F.I. Lexicon de finanțe, credit, contabilitate și informatică financiar-contabilă. Vol. I Finanțe și credit. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1981. 680 p.
7. Calotescu M. Acquis-ul comunitar în domeniul uniunii vamale. În: Legea și viața, 2008, nr.8, p.40-43.
8. Calvocoressi P. Politica mondială după 1945. București: Editura Allfa, 2000. 490 p.
9. Caraiani Gh. Lexicon de termeni în domeniul transporturilor și vămuirii. București: Lumina Lex, 2000. 364 p.
10. Caraiani Gh. Manual pentru declaranți și experți vamali. București: Lumina Lex, 2001. 500 p.
11. Caraiani Gh. Reglementări interne și internaționale privind vămuirea mărfurilor. București: Lumina Lex, 1997. 552 p.
12. Caraiani Gh., Cazacu C. Vămuirea mărfurilor de export-import. București: Editura Economică, 1996. 680 p.
13. Caraiani Gh., Cazacu C. Zonele libere. București: Editura Economică, 1995. 590 p.
14. Caraiani Gh., Diaconu G.Ș. Regimurile suspensive în legislația vamală comunitară și în cea românească. București: Lumina Lex, 2000. 343 p.

15. Caraiani Gh., Diaconu G.Ș. Tehnici vamale de facilitare a comerțului internațional. București: Lumina Lex, 2003. 300 p.
16. Chivriga V. Studiu comparativ al legislației în materie de comerț exterior. Chișinău: IDIS Viitorul, 2008. 92 p.
17. Ciobanu O. Taxa vamală – instrument de realizare a politicii vamale. În: Materiale ale conferinței internaționale științifico-practice. Academia de Administrare Publică-15 ani de modernizare a serviciului public din RM. 21 mai 2008. Chișinău: Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova. p. 118-119.
18. Codul Fiscal al Republicii Moldova. Nr. 1163 din 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 08 februarie 2007.
19. Codul Vamal al Republicii Moldova. Nr. 1149-XIV din 20.07.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 01.01.2007.
20. Condor I., Condor S.C. Drept vamal și fiscal. București: Lumina Lex, 2002. 308 p.
21. Constantinescu A. Organizația mondială de comerț de la Havana la Marrakech. București: Ed. Enciclopedică, 1996. 173 p.
22. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. În: Monitorul Oficial Nr. 1 din 18.08.1994.
23. Costin M. N. Dicționar de drept internațional al afacerilor. Vol. 2. București: Ed. Lumina Lex, 1998. 317 p.
24. Dabija T. Aspecte financiare ale activității vamale în contextul integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană. Teză de doctor în economie. Academia de Studii Economice a Moldovei. Chișinău, 2014. 156 p.
25. Dicționar enciclopedic ilustrat. Chișinău: Editura Cartier, 1999. 1808 p.
26. Dicționar de drept internațional al afacerilor vol.3. Prof. Dr. Mircea N. Costin. București: Ed. Lumina Lex, 1996. 320 p.
27. Dicționar de Economie. București: Editura Economică, 2002. 520 p.
28. Dragnea E., Bădescu Gh. Valoarea în vamă a mărfurilor de import: reglementări și comentarii. București: Ed. Lumina Lex, 1998. 168 p.
29. Dragnea E., Ioniță N. Reglementări vamale. Nomenclatură, origine, valoare. Oradea: C.S.EUROUNION, 1994. 267 p.
30. Dumbrăveanu N. Ghidul procedurilor de export al produselor agroalimentare. Chișinău: USAID, 2009. 129 p.
31. Erhan I. Atribuțiile organelor vamale în domeniul implementării politicii vamale a statului. În: Revista Națională de Drept, 2012, nr. 10, p. 40-48.

32. Erhan I. Integrarea sistemului vamal al Republicii Moldova în spațiul vamal comunitar. În: Materialele Conferinței științifice cu participare internațională „Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare” consacrată aniversării 65 de la fondarea Universității de Stat din Moldova. 21-22 septembrie 2011. Rezumatele comunicărilor. Științe Sociale. Volumul I. Chișinău: CEP USM, 2011. p.122-126.
33. Erhan I. Statutul juridic al organelor vamale în Republica Moldova. Monografie. Chișinău: Print-Caro SRL, 2015. 217 p.
34. Erhan I. Statutul juridic al organelor vamale în Republica Moldova: Probleme și soluții. Teză de doctor. Chișinău, 2013. 214 p.
35. Erhan I., Cârnaț T. Drept vamal comunitar. Chișinău: Print-Caro SRL, 2011. 469 p.
36. Furdul V. Reglementarea exportului de produse agricole în Republica Moldova: evoluții și probleme actuale. Chișinău: IDIS Viitorul, 2008. 60 p.
37. Ghidul utilizatorului. Oportunitățile oferite de Preferințele Comerciale Autonome și regulile specifice pieții comunitare. Chișinău: Centrul European de Politică Comercială și Drept, 2008. 123 p.
38. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1035 din 16.10.2000 privind îndeplinirea angajamentelor asumate de Republica Moldova față de Organizația Mondială a Comerțului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.10.2000, nr. 133.
39. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 112 din 22.04.2004 pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția internațională privind sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 14.05.2004, nr. 077/405.
40. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1140 din 02.11.2005 pentru aprobarea Regulamentului de aplicare a destinațiilor vamale prevăzute de Codul Vamal al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 25.11.2005, nr. 157-160/1285.
41. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1599 din 13.12.2002 cu privire la regulile de origine a mărfurilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 20.12.2002, nr. 174-176/1755.
42. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 385 din 16.06.2015 pentru punerea în aplicare a prevederilor secțiunii 34² din Codul vamal al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 19.06.2015, nr. 150-159.
43. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 501 din 14.08.2009 cu privire la Tariful Vamal Integrat al Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.08.2009, nr. 127-130/562.

44. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 560 din 01.08.2012 cu privire la centrele de notificare și informare ale Organizației Mondiale a Comerțului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.08.2012, nr. 165/617.

45. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 561 din 18.05.2007 cu privire la Sistemul Informațional Integrat Vamal. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 01.06.2007, nr. 74-77/597.

46. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 600 din 14.05.2002 cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de declarare a valorii în vamă a mărfurilor introduse pe teritoriul republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 23.05.2002, nr. 66-68.

47. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 606 din 15.05.2002 cu privire la Sistemul național de control al exportului, reexportului, importului și tranzitului de mărfuri strategice în Republica Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 30.05.2002, nr. 69-70/724.

48. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 680 din 30.09.202015 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2015-2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2.10.2015, nr. 267-273.

49. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 761 din 17.09.2014 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la completarea, autentificarea, eliberarea și controlul ulterior al certificatelor de origine preferențială a mărfurilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 19.09.2014, nr. 275-281/809.

50. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 955 din 21.08.2007 privind reglementarea importului în Republica Moldova a produselor originare din țările-membre ale Acordului Central European de Comerț Liber (CEFTA). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 31.08.2007, nr. 136-140/996.

51. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova Nr. 971 din 17.11.2014 pentru aprobarea Regulamentului privind administrarea contingentelor tarifare la importul/exportul mărfurilor în/din Republica Moldova și abrogarea unor hotărâri ale Guvernului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 04.12.2014, nr. 358-363.

52. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 164-XIII din 30.06.1994 despre aderarea Republicii Moldova la Convenția cu privire la crearea Consiliului colaborării Vamale. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 30.07.1994, nr. 7.

53. Legea Republicii Moldova Nr. 1031-XIV din 08.06.2000 reglementării de stat a activității comerciale externe. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 21.09.2000, nr. 119-120/838.

54. Legea Republicii Moldova nr. 112 din 02.07.2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statelor membre ale acestora, pe de altă parte. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.07.2014, nr. 185-199.
55. Legea Republicii Moldova Nr. 1163-XIV din 26.07.2000 cu privire la controlul exportului, reexportului, importului și tranzitului de mărfuri strategice. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 27.10.2000, nr. 137-138/970.
56. Legea Republicii Moldova Nr. 1380-XIII din 20.11.1997 cu privire la tariful vamal. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 01.01.2007, nr. ediție specială.
57. Legea Republicii Moldova nr. 1466-XIII din 29.01.1998 cu privire la repatrierea mijloacelor bănești, mărfurilor și serviciilor provenite din tranzacții economice externe. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 02.04.1998, nr. 28-29/203.
58. Legea Republicii Moldova nr. 1569-XV din 20.12.2002 cu privire la modul de introducere și scoatere a bunurilor de pe teritoriul Republicii Moldova de către persoane fizice. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 31.12.2002, nr. 185-189/1416.
59. Legea Republicii Moldova nr. 172 din 25.07.2014 privind aprobarea Nomenclurii combinate a mărfii. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 08.08.2014, nr. 231-237/529.
60. Legea Republicii Moldova nr. 201 din 27.09.2012 pentru ratificarea Acordului privind zona de comerț liber. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 31.10.2012, nr. 228.
61. Legea Republicii Moldova nr. 440-XV din 27 iulie 2001 cu privire la zonele economice libere. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 06.09.2001, nr. 108-109.
62. Legea Republicii Moldova nr. 62-XVI din 21.03.2008 privind reglementarea valutară. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.07.2008, nr. 127-130/496.
63. Legea Republicii Moldova nr. 71 din 12.04.2015 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 28.04.2015, nr. 102-104.
64. Legea Republicii Moldova nr. 820-XIV din 17.02.2000 privind măsurile antidumping, compensatorii și de salvagardare. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.01.2001, nr. 5-7/13.
65. List F. Sistemul național de economie politică. București: Ed. ARSR, 1973. 378 p.
66. Marțian N. Organizații Internaționale Guvernamentale. Ediția a II a (Revizuită și completată). Iași: Ed. Fundației „Chemarea”, 1994. 158 p.
67. Mincu G. Politica comercială a Republicii Moldova: cerințe de import-export în comerțul cu UE. Chișinău: Expert Grup, 2008. 116 p.
68. Minea M. Ș. Dreptul finanțelor publice. Cluj-Napoca: Ed. Accent, 1999. 172 p.

69. Miron D. Politici comerciale. București: Ed. Luceafărul, 2003. 67 p.
70. Mladen C. Drept vamal: Auxiliar curricular pentru specialitatea lucrător vamal. București: Editura Economică, 2000. 336 p.
71. Moldovan A.T. Drept vamal. București: Editura C.H. Beck, 2006. 544 p.
72. Obreja E., Gâscă V., Calenic N. Activitatea vamală în Republica Moldova și fenomenul corupției. Chișinău: Transparency International Moldova, 2003. 142 p.
73. Olaru C. Istoria economiei mondiale. București: Ed. Newa T.E.D, 2003. 216 p.
74. Ordinul Serviciului Vamal nr. 276-O din 24.10.2002 cu privire la perfectarea actelor vamale la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 06.12.2002, nr. 162-165/384.
75. Ordinul Serviciului Vamal nr. 325-O din 12.07.2012 privind aprobarea Instrucțiunii cu privire la procedura de solicitare și emitere a informațiilor obligatorii privind originea mărfurilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 16.11.2012, nr. 237-241/1406.
76. Ordinul Serviciului Vamal nr. 412-O din 23.09.2014 cu privire la aprobarea Normelor tehnice privind completarea certificatelor de origine preferențială a mărfurilor. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 03.10.2014, nr. 293-296/1380.
77. Ordinul Serviciului Vamal nr. 521-O din 10.12.2012 cu privire la aprobarea Regulamentului privind procedurile simplificate de vămuire. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 28.12.2012, nr. 273-279/1637.
78. Ordinul Serviciului Vamal nr. 80-O din 28.02.2012 privind aprobarea Instrucțiunii cu privire la procedura de completare și examinare a cererilor privind decizia tarifară prealabilă. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 25.05.2012, nr. 99-102/629.
79. Particularitățile examinării unor categorii de cauză: litigii vamale. Clima N., Țurcan P. În: Manualul judecătorului pentru cauze civile. Ediția II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 704-781 p.
80. Pasat A.O. Drept vamal al Republicii Moldova. Note de curs. Galați: Editura Zigotto, 2013. 256 p.
81. Perju I., Chivriga V., Fala Al. Impactul viitorului Acord de liber schimb între Republica Moldova și Uniunea Europeană asupra sectorului agroalimentar din Republica Moldova. Chișinău: IDIS Viitorul, 2010. 66 p.
82. Radu Gh. Drept vamal comunitar (curs universitar). Chișinău: Tacis, 2001. 98 p.
83. Regulamentul (CE) nr. 55/2008 al Consiliului din 21 ianuarie 2008 de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova și de modificare a Regulamentului

(CE) nr. 980/2005 și a Deciziei 2005/924/CE a Comisiei. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 24.1.2008.

84. Regulamentul (CE) nr. 732/2008 al Consiliului din 22 iulie 2008 de aplicare a unui sistem de preferințe tarifare generalizate pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2009 și 31 decembrie 2011 și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 552/97 și nr. 1933/2006 și a Regulamentelor (CE) nr. 1100/2006 și nr. 964/2007 ale Comisiei. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 6.08.2008.

85. Regulamentul (UE) nr. 1383/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 18 decembrie 2014 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 55/2008 al Consiliului de introducere a unor preferințe comerciale autonome pentru Republica Moldova, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 30.12.2014.

86. Regulamentul (UE) nr. 952/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 octombrie 2013 de stabilire a Codului vamal al Uniunii (reformare). În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 10.10.2013.

87. Regulamentul Consiliului nr. 384/96 de la 22.12.1995 privind protecția împotriva dumpingului la importul din alte țări ce nu sunt membre ale Comunității Europene. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 6.03.1996.

88. Sîrbu E., Melnic V. Reglementări vamale: Sistemul destinațiilor vamale în Republica Moldova. Chișinău: Combinatul Poligr., 2009. 308 p.

89. Stoica C., Marinoiu A.-M. Politica vamală. Comerț liber și echitabil prin politica vamală. București: Ed. ProUniversitaria, 2009. 166 p.

90. Șaguna D. D. Drept financiar și fiscal. Tratat. București: Ed. M. Eminescu, 2000. 1160 p.

91. Șaguna D. D., Șova D. C. Procedura fiscală. București: Ed. Oscar Print, 1996. 259 p.

92. Ștefan Z. Particularități ale investigării criminalistice a infracțiunilor privind subevaluarea în vamă. Încadrarea tarifară. În: Legea și viața, 2007, nr. 3, p. 53-57.

93. Țurcan P. Clasificarea taxelor vamale. În: Revista Națională de Drept, 2015, nr.5, p. 66-70

94. Țurcan P. Concepte teoretice privind originea mărfii. În: Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету, Серія: ЮРИСПРУДЕНЦІЯ ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ. Випуск 12 том 2, Одеса, 2014. p. 29-32.

95. Țurcan P. Conceptul de tarif vamal ca instrument principal de realizare a reglementării tarifare. În: Revista Națională de Drept, 2015, nr.4, p. 77-80.

96. Țurcan P. Criteriile de determinare a țării de origine a mărfii. În: Jurnalul Juridic național: teorie și practică, 2015, Nr. 2(12), p. 50-54.

97. Țurcan P. Evoluția sistemului generalizat de preferințe. În: Conferința științifică internațională „Interacțiunea dreptului intern și dreptului internațional: Provocări și soluții” (Palatul Republicii, 14 noiembrie 2014), dedicată celei de-a 70-a aniversări a D-lui profesor universitar Nicolae Osmochescu, USM, Chișinău, Volumul III, 2015, p. 104-109.

98. Țurcan P. Politica vamală a statului – parte componentă a politicii fiscal-comerciale. În: Materiale ale conferinței internaționale științifico-practice. Academia de Administrare Publică- 15 ani de modernizare a serviciului public din RM. 21 mai 2008 N.1. Chișinău: Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, 2008. p. 283-284.

99. Țurcan P. Sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor ca factor determinant în facilitarea și dezvoltarea comerțului extern. În: Legea și Viața, 2015, Aprilie, p. 17-21.

100. Țurcan P. Taxa vamală ca element al tarifului vamal. În: Закон и жизнь, 2015, Апрель, с. 52-58.

101. Țurcan P., Cârnaț T., Evoluția reglementărilor tarifare ca parte componentă a politicii vamale a statului, Revista Națională de Drept, Nr. 4, 2005, p.25-30

102. Ursu V., Canțer O., Magu I. Schițe de contribuție la monografia de drept vamal. Chișinău: Foxtrot SRL, 2006. 112 p.

B. Referințe bibliografice în limba rusă

103. Адриашин Х.А., Свинухов В.Г. Таможенное право. Москва: Юстицинформ, 2006. 281 с.

104. Адриашин Х.А., Свинухов В.Г., Балакин В.В. Таможенное право. Учебник. Москва: Магистр ИНФРА-М, 2010. 368 с.

105. Амагомедова С., Таможенный кодекс РФ. Некоторые вопросы правоприменительной практики. În: Закон и право, 2005, Номер 3, с.60-65

106. Анохина О.Г. Комментарий к Таможенному кодексу Таможенного союза. Москва: изд. Проспект, 2011. 448 с.

107. Арутюнян Г.В. Правовое регулирование таможенных платежей. Учебное пособие. Москва: Юриспруденция, 2000. 112 с.

108. Бакаева О.Ю., Матвиенко Г.В. Таможенное право России. Курс лекций. Москва: Эксмо, 2009. 272 с.

109. Безбах В. В. Право Евросоюза: Правовое регулирование торгового оборота. Москва: Издательство ЗЕРЦАЛО, 2000. 400 с.

110. Бекашев К.А., Моисеев Е.Г. Таможенное право. Учебник 2-е изд. переработ. и доп. Москва: Изд-во Проспект, 2006. 360 с.
111. Бицоева Л.Ф. Правовое регулирование внешнеэкономической деятельности субъектов предпринимательства в Российской Федерации. Диссертация. Владикавказ, 2011, 187 с.
112. Богомолова А.А. Таможенное право. Конспект лекций. Москва: Юрайт, 2010. 169 с.
113. Брокгауз Ф.А., Ефрон И.А. Энциклопедический словарь. Санкт-Петербург: Изд. Семеновская Типолитография (И.А. Ефрона), 1890. 495 с.
114. Габричидзе Б.Н., Чернявски А.Г. Курс таможенного права Российской Федерации. Учебник для вузов. В 3-х частях. Москва: Издательство «Дело и Сервис», 2002. 528 с.
115. Горбухов В.А. Таможенное право России. Учебное пособие. Москва: Омега-Л, 2012. 200 с.
116. Давыдов Ю.Г. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации (новая редакция). Москва: ТК-Велби, 2003. 592 с.
117. Ершов А.Д. Международные таможенные отношения. Учебное пособие. Санкт-Петербург: Правда, 2000. 190 с.
118. Живенко Н.В. Международно-правовые основы таможенного регулирования внешнеэкономической деятельности. Диссертация. Москва, 2007. 169 с.
119. Жиряева Е.В. Экспертиза в таможенном деле и международной торговле. Санкт-Петербург: Изд. Питер, 2003. 557 с.
120. Жуковец В.Ю. Таможенное право в вопросах и ответах. Краткий курс. Москва: Эксмо, 2006. 224 с.
121. Завражных М.Л. Таможенное право России. Учеб. пособие 4-е изд. Москва: Омега-Л, 2011. 207 с.
122. Капранов А.В. Основы таможенного дела. Курс лекций. Выпуск 3. Таможенное оформление. Таможенный контроль. Нижний Новгород: Издательство Волжской государственной академии водного транспорта, 1999. 113 с.
123. Козырин А.Н. Таможенная пошлина. Москва: Налоговый вестник, 1998. 154 с.
124. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации, Под. общ. Ред., Шавшиной В.П. Санкт-Петербург: Питер Принт, 2004. 512 с.
125. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации. Под. ред. Козырина А.Н. Москва: ТК-Велби, 2004. 1056 с.
126. Круглов А.С. Основы таможенного дела. Учебное пособие в 7 выпусках. Выпуск 2. Организация и технология таможенного контроля. Москва: РИО РТА, 1996. 196 с.

- 127.Круглов А.С. Основы таможенного дела. Учебное пособие в 7 выпусках. Выпуск 3. Экономическая деятельность таможенных органов. Москва: РИО РТА, 1996. 310 с.
- 128.Кузьминов Н.Н. Справочник таможенного брокера. Пособие для начинающих. Москва: изд. Экзамен, 2001. 448 с.
129. Ларичева В.Д., Гильмутдинова Н.С. Таможенные преступления. Уклонение от уплаты таможенных платежей. Москва: изд. Экзамен, 2001. 608 с.
- 130.Малиновская В.М. Таможенное право России. Учебник по публичному и частному праву в 2-х томах. Т.1. Публичное право. Москва: Статус, 2008. 487 с.
- 131.Моисеев Е.Г. Комментарий к Таможенному кодексу Таможенного союза. Москва: изд. Проспект, 2011. 464 с.
132. Наку А.А. Таможенное право ЕС. Учебное пособие. Москва: Аспект Пресс, 2003. 77 с.
133. Немирова Г.И., Рожкова Ю.В. Экономика таможенного дела. Учебное пособие. Санкт-Петербург: Троицкий мост, 2013. 312 с.
- 134.Новиков В.Е., Ревин В.Н., Цветинский М.П. Таможенно-тарифное регулирование внешнеэкономической деятельности и таможенная стоимость. Москва: Эл. Изд. БИНОМ, 2012. 328 с.
135. Оводенко А.А., Фетисов В.А. Государственное регулирование внешнеэкономической деятельности. Учебное пособие. Санкт-Петербург: СПбГУАП, 2006. 125 с.
136. Основы таможенного дела. Под ред. В.М. Крашенинникова. Москва: РИО РТА, 1996. 310 с.
- 137.Основы таможенного дела. Учебник. Под редакцией В.Г. Драганова. Москва: ОАО Изд-во Экономика, 1998. 687 с.
- 138.Парфенов А.В., Белоусова Н.М. Таможенное дело. Учебное пособие. Санкт-Петербург: Изд-во СПбГУЭФ, 2010. 208 с.
139. Петров Ю.М., Кудрявцева И.В. Практика таможенного регулирования. Москва: ИПО-Автор, 1994. 448 с.
- 140.Постатейный комментарий к таможенному кодексу Российской Федерации. Под редакцией доктора юридических наук, профессора Козырина А.Н. Москва: Статус, 2001. 1150 с.
- 141.Романова Е.В. Таможенное право. Санкт-Петербург: Изд-Питер, 2005. 224 с.
- 142.Российское таможенное право. Учебник для вузов. Под редакцией Б.Н. Габричидзе. Москва: НОРМА-ИНФРА, 1999. 520 с.

143. Сандровский К.К. Международное таможенное право. Учебник 3-е изд. Киев: О-во Знания КОО, 2002. 461 с.
144. Сидоров В.Н., Таможенное право, учебник для бакалавров, Москва: ЮРАЙТ, 2013. 439 с.
145. Сорокина М.Н. Таможенная пошлина. Диссертация. Саратов, 2009. 196 с.
146. Старовойтова Е.Н., Долидович О.М. История таможенного дела и таможенной политики России. Учебное пособие. Санкт-Петербург: Троицкий мост, 2012. 176 с.
147. Страна происхождения, классификация товара: сборник. Сост. Н. Т. Краснолуцкая. Москва: Центр экономики и маркетинга: Благовест-В, 2002. 135 с.
148. Таможенное дело. Учебник для студентов вузов, обучающихся по специальностям «Юриспруденция». под. ред. Эриашвили Н.Д. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2011. 375 с.
149. Таможенное право России (конспект лекций в схемах), редактор-составитель Платонов Д.И. Москва: Издательство ПРИОР, 2001. 160 с.
150. Таможенное право. Учебник для вузов. Под ред., Рассолова М.М., Эриашвили Н.Д. 2-е изд. перераб. и доп. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. 384 с.
151. Таможенное право. Учебник для студентов вузов обучающихся по специальностям «Юриспруденция» и «Таможенное дело». Под. Ред. Рассолова М.М., Эриашвили Н.Д. 5-е изд. перераб. и доп. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. 463 с.
152. Таможенное право. Учебник. Отв. Ред. Д-р юрид. Наук. проф. Ноздрачев А.Ф. Москва: Юристь, 1998. 576 с.
153. Таможенное право. Учебник. Отв. Ред. Ноздрачев А.Ф. Ин-т законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации. Москва: Волтерс Клувер, 2007. 688 с.
154. Таможенное право. Учебник. Отв. Ред. О.Ю. Бакаева. Москва: Норма, 2009. 560 с.
155. Таможенное право. Учебное пособие. Под. Ред. В.Г. Драганова, М.М. Рассолова. Москва: ЮНИТА-ДАНА, 2001. 639 с.
156. Таможенный кодекс Таможенного союза. Таможенный кодекс Российской Федерации. По состоянию на 2010 год. С комментариями к последним изменениям. Составители Волошина Т.О., Маловицина О.О. Москва: Эксмо, 2010. 672 с.
157. Тимошенко И.В. Таможенное право России. Серия «Учебники, учебные пособия». Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. 512 с.
158. Тимошенко И.В. Таможенное право: конспект лекций. Ростов-на-Дону: Феникс, 2007. 349 с.

159. Тимошенко И.В., Девяткина Е.М. Таможенное право России: курс лекций. Особенная часть. Москва: Издательство ПРИОР, 2001. 240 с.
160. Толкушкин А.В. Таможенное дело. Учебник, 3-е изд. перераб. и доп. Москва: ЮРАЙТ, 2010. 537 с.
161. Толкушкин А.В. Таможенное дело. Учебник. Москва: ЮРАЙТ, 2008. 453 с.
162. Управление таможенным делом. Учебное пособие. Под. общей ред. Макрусева В.В. и Черных В.А. Санкт-Петербург: Троицкий мост, 2012. 448 с.
163. Халипов С.В. Таможенное право. Учебник, 3-е изд. переработ. и доп. Москва: Зерцало-М, 2006. 440 с.
164. Халипов С.В. Таможенное право. Учебник, 5-е изд., переработ. и доп. Москва: Юрайт, 2011. 396 с.
165. Халипов С.В. Таможенное право. Учебник. Москва: Зерцало-М, 2003. 368 с.
166. Химичева Н.И. Налоговое право. Учебник. Москва: Изд. БЕК, 1997. 336 с.
167. Шишаев А.И. Регулирование международной торговли товарами. Москва: Центр экономики и маркетинга, 1998. 174 с.
168. Юридическая энциклопедия. Отв.ред. Топорнин Б.Н. Москва: Юристь, 2001. 1272 с.
169. Юридическая энциклопедия. Под. Ред. Тихомирова М.Ю. Москва: Юринформцентр, 1997. 526 с.

C. Referințe bibliografice în limba franceză și engleză

170. Arusha programme for collective self-reliance and framework for negotiations. 77/MM (IV)/21. 16 February 1979. Original Spanish. http://www.unctadxi.org/templates/Page_6342.aspx (vizitat 25.02.2015).
171. Belgrade declaration on the global system of trade preferences among developing countries, The Negotiating Committee on the Global System of Trade Preferences among developing members of the Group of 77, meeting at ministerial level in Belgrade on 11-13 April 1988. http://www.unctadxi.org/Secured/GSTP/Declarations/1988Belgrade_E.pdf (vizitat 15.02.2014).
172. Berr C. I., Trimeau H. Le droit d'intercommunitaire et national. 4eme editeur. Paris, 1997. 113 p.

173. Caracas programme of action adopted by the high level conference on economic co-operation among developing countries held at Caracas from 13 to 19 May 1981. http://www.unctadxi.org/Secured/GSTP/Declarations/1981Caracas_E.pdf (vizitat 6.04.2015).
174. Customs Blueprints – Pathways to modern customs. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. 2007. 96 p.
175. Desiderio D., Desiderio F.J. Thoughts on the ‘first sale’ rule. În: World Customs Journal. September 2010 Volume 4, Number 2. International Network of Customs Universities (INCUI), Australia. p. 39-44; <http://worldcustomsjournal.org/media/wcj/-2010/1/Desiderio.pdf> (vizitat 20.06.2015).
176. Document final de la cinquième Réunion ministérielle du Groupe Des Soixante-Dix-Sept, tenue à Buenos Aires (Argentine) du 28 mars au 9 avril 1983. p.122. În: Actes de la Conférence des Nations Unies sur le commerce et le développement SIXIÈME SESSION. Belgrade, 6 juin-2juillet 1983. Volume I. Rapport et annexes. NATIONS UNIES, New York 1984. http://unctad.org/fr/Docs/td326vol1_fr.pdf (vizitat 18.04.2015).
177. Encyclopédie juridique „Dalloz” Douanes (Droits des douanes taxes d'effet équivalent). Paris: Economica, 1992. 1648 p.
178. GATT – Instruments de base et documents divers (IBDD), publiés par le Secrétariat du GATT, *Volume IV*, Texte de l'Accord général. Genève, mars 1969.
179. Hong Z., Wang C., Lin X. Customs Law of East Asia. The Netherlands: Kluwer Law International BV, 2010. 181 p.
180. Jisoo Yi. Rules of origin and the use of free trade agreements: a literature review. În: World Customs Journal. March/April 2015 Volume 9, Number 1. CCES, Charles Sturt University, Australia and University of Münster, Germany. p. 43-57. http://www.worldcustomsjournal.org/media/wcj/-2015/1/WCJ_V9N1_Yi.pdf (vizitat 3.05.2015).
181. Ministerial meeting on global system of trade preferences. Declaration on global system of trade preferences. New Delhi, July 1985. http://www.unctadxi.org/Secured/GSTP/Declarations/1985NewDelhi_E.pdf (vizitat 10.05.2015).
182. Nuno L. The New Palgrave Dictionary of Economics. Second Edition. Eds. Steven N. Durlauf and Lawrence E. Blume. Palgrave Macmillan, 2008. http://www.dictionaryofeconomics.com/article?id=pde2008_O000033%3E%20doi:10.1057/9780230226203.1225 (vizitat 16.12.2014).
183. Obradovic L. The role of bilateral and regional trade agreements in the modernization of taxation and revenue policy in developing economies. În: World Customs Journal. September 2012 Volume 6, Number 2. University of Canberra, Australia and University of Münster,

German. p. 73-92. <http://worldcustomsjournal.org/media/wcj/-2012/2/Obradovic.pdf> (vizitat 3.06.2015).

184. Pope S., Sowiński C., Taelman I. Import value de minimis level in selected economies as cause of undervaluation of imported goods. În: World Customs Journal. September 2014 Volume 8, Number 2. CCES, Charles Sturt University, Australia and University of Münster, Germany. p. 75-90. http://worldcustomsjournal.org/media/wcj/-2014/2/WCJ_V8N2_Pope_et_al.pdf (vizitat 28.05.2015).

185. Ruessmann L., Willems A. Revisiting the first sale for export rule: an attempt to remove fairness in the interests of raising revenues, without improving legal certainty. În: World Customs Journal. April 2009 Volume 3, Number 1. International Network of Customs Universities (INCUI), Australia. p. 45-52. <http://worldcustomsjournal.org/media/wcj/-2009/1/Willems-Ruessmann.pdf> (vizitat 17.06.2015).

186. Schrömbges U., Wenzlaff O. Doubts regarding the origin of goods based on OLAF mission reports Vs protection of confidence. În: World Customs Journal. March 2011 Volume 5, Number 1. University of Canberra, Australia and University of Münster, German. p. 89-94. http://worldcustomsjournal.org/media/wcj/-2011/1/Schroembges_and_Wenzlaff.pdf (vizitat 15.04.2015).

187. Shome P. Customs in international relations: the Indian context. În: World Customs Journal. March 2013 Volume 7, Number 1. University of Canberra, Australia and University of Münster, German. p. 55-70. <http://worldcustomsjournal.org/media/wcj/-2013/1/Shome.pdf> (vizitat 22.06.2015).

188. Wolfgang H.-M. Emerging issues in european customs law. În: World Customs Journal. March 2007 Volume 1, Number 1. International Network of Customs Universities (INCUI), Australia. p. 3-10. http://worldcustomsjournal.org/media/wcj/-2007/1/Emerging_issues_in_European_customs_law.pdf (vizitat 15.05.2015).

D. Publicații periodice

189. Balacci V. Controlul originii mărfurilor la import. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, iulie/august 2008, Nr. 4(5), p. 35-37.

190. Balacci V. Noi reguli de determinare a țării de origine a mărfurilor în cadrul zonei de comerț liber a C.S.I. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, iulie/august 2009, Nr. 4(11), p. 17-21.

191. Balacci V. Preferințele comerciale autonome - șansă pentru economia Moldovei. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, martie/aprilie 2008, Nr. 2(3), p. 32-33.
192. Furtuna D. Regulile generale de clasificare. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, aprilie/iunie 2015, Nr. 2(40), p. 9-14.
193. Lungu M. Documentele și informațiile necesare pentru stabilirea valorii în vamă. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, mai/iunie 2009, Nr. 3(10), p. 15-16.
194. Lungu M. Redevențele și taxele de licență și incidența lor asupra valorii în vamă. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, septembrie/decembrie 2009, Nr. 5-6(12), p. 14-15.
195. Metode de determinare a valorii în vamă. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, octombrie/decembrie 2013, Nr. 4(34), p. 2-32.
196. Niculai N. Clasificarea mărfurilor în comerțul exterior. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, ianuarie/martie 2015, Nr. 1(39), p. 2-3.
197. Niculai N. Nomenclatura combinată a mărfurilor. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, iulie/septembrie 2014, Nr. 3(37), p. 22.
198. Niculai N. Sistemul Armonizat de descriere și codificare a mărfurilor a fost discutat la Baku. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, martie/aprilie 2010, Nr. 2(14), p.31-32.
199. Serviciul Vamal la 23 de ani. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, iulie/septembrie 2014, Nr. 3(37), p. 57-65.
200. Коларь О. Эксклюзивные льготы для молдавских производителей. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, martie/aprilie 2008, Nr. 2(3), p. 34-37.

E. Resurse electronice

201. Acordul privind zona de comerț liber între statele membre ale Comunității Statelor Independente (CSI), semnat la Sankt Petersburg, 18 octombrie 2011. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_121497/ (vizitat 8.02.2015).
202. Constituția Statelor Unite ale Americii. 17 septembrie 1787. <http://forumulconstitutional.ro/download/constitutia-s-u-a.pdf> (vizitat 19.06.2015).
203. Convenția cu privire la crearea Consiliului Colaborării Vamale. Bruxelles. 15 decembrie 1950. <http://www.customs.gov.md/ro/content/tratate-internationale-domeniul-vamal> (vizitat 17.02.2015).

204. Convenția Internațională privind simplificarea și armonizarea procedurilor vamale. Kyoto. 18.05.1973. <http://www.monitoruljuridic.ro/act/conventia-internationala-din-18-mai-1973-pentru-simplificarea-si-armonizarea-regimurilor-vamale-adoptata-la-kyoto-modificata-emitent-act-international-124676.html> (vizitat 21.05.2015).
205. Convenția Internațională privind Sistemul Armonizat de descriere și Codificare a Mărfurilor. Bruxelles. 14 iunie 1983. <http://www.customs.gov.md/ro/content/tratate-internationale-domeniul-vamal> (vizitat 2.04.2015).
206. Dexonline. Dicționare ale limbii române. <http://dexonline.ro/definitie/nomenclatur%C4%83> (vizitat 27.03.2015).
207. Dexonline. Dicționare ale limbii române. <http://dexonline.ro/lexem/tarif/56541> (vizitat 20.01.2015).
208. Dexonline. Dicționare ale limbii române. <http://dictionare.edu.ro/definitie/tarif/719632> (vizitat 8.02.2015).
209. Acord de asociere între Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de o parte, și Republica Moldova, pe de altă parte <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:22014A0830%2801%29> (vizitat 16.04.2015).
210. The Group of 77 at the United Nations <http://www.g77.org/doc/> (vizitat 12.03.2015).
211. World Trade Organization <https://www.wto.org/> (vizitat 6.04.2015).

Declarația privind valoarea în vamă a mărfurilor. Tipizata DVV-1

1.Vînzătorul	Mențiunile biroului vamal	
2(a).Cumpărătorul		
2(b).Declarantul		
Asumarea responsabilității:		3.Condiții de livrare
Persoana care semnează și depune prezenta declarație:		4.Numărul și data facturii (invoice)
- răspunde de corectitudinea elementelor înscrise în această tipizată și de autenticitatea tuturor documentelor prezentate în scopul determinării valorii în vamă a mărfurilor, introduse de ea în teritoriul vamal național; - se angajează să furnizeze toate informațiile și documentele suplimentare necesare pentru determinarea valorii în vamă a mărfurilor.		5.Numărul și data contractului
6. Numărul și data deciziilor vamale referitoare la rubricile 7-9		
		Marcați cu semnul "X" căsuța necesară
7(a). Există o careva interdependență între cumpărător și vînzător? * ☐ Da ☐ Nu		
7(b). Legătura dintre cumpărător și vînzător a influențat prețul mărfurilor introduse? ☐ Da ☐ Nu		
8(a). Există restricții pentru cumpărător, referitoare la utilizarea mărfurilor, altele decît cele: ☐ Da ☐		
- stabilite de legislația Republicii Moldova? ☐ Da ☐		

- limitate de regiunea geografică în care mărfurile pot fi revândute? Nu	
- care nu influențează substanțial valoarea mărfurilor? ☐ Da ☐ Nu 	
8(b). Există anumite condiții care influențează prețul mărfurilor și nu pot fi determinate? Dacă da, precizați natura restricțiilor sau condițiilor, după caz. Nu	
Dacă condițiile pot fi determinate cantitativ, completați rubrica 11(b).	
9(a). Există redevențe sau taxe de licență referitoare la mărfurile importate, pe care cumpărătorul are obligația de a le achita, fie direct, fie indirect, ca o condiție a vânzării mărfurilor de evaluat ☐ Da ☐ Nu 	
9(b). Există clauze conform cărora cota, obținută în rezultatul revinzării, transmiterii sau utilizării ulterioare a mărfurilor introduse, urmează să fie restituită vânzătorului? ☐ Da ☐ Nu 	
În cazul oricărui răspuns afirmativ, menționați condițiile și precizați suma în rubricile 15 și 16.	
*) Se consideră că persoanele sînt interdependente dacă: - fac parte din direcția sau consiliul de administrație al întreprinderii celeilalte; - sînt legal recunoscute ca asociate; - au raporturi de patroni și salariați; - una din ele posedă, controlează sau deține indirect 5% sau mai mult din acțiunile sau părțile emise (cu drept de vot) de una și de către cealaltă; - una dintre ele o controlează pe cealaltă, direct sau indirect; - amîndouă sînt, direct sau indirect, controlate de același tert; - împreună, ele controlează, direct sau indirect, o terță persoană; - sînt membre ale aceleiași familii.	10(a). Numărul de file suplimentare anexate la declarație 10(b). Locul întocmirii declarației Data: _____ Numele de familie și inițialele persoanei, care a întocmit declarația _____ Semnătura și ștampila declarantului _____

Mențiunile biroului vamal		Numarul mărfii	Numarul mărfii	Numarul mărfii
		Codul mărfii	Codul mărfii	Codul mărfii
A. Baza de calcul	11(a) Prețul tranzacției în valuta contractului (prețul efectiv plătit sau care urmează a fi plătit vânzătorului)			
	Prețul tranzacției în lei			
	Codul valutei			
	Cursul de schimb la zi			
	11(b) Plăți indirecte în lei (vezi poz.8b)			
	12. Total "A" în lei			
B. Elemente adiționale la prețul efectiv plătit sau de plătit (în lei)	13. Costurilor suportate de cumpărător:			
	a) comisioane și alte servicii de intermediere (cu excepția comisiunelor de cumpărare)			
	b) ambalaje, tare și containere			
	14. Valoarea produselor și serviciilor, furnizate de cumpărător fără plată sau la un cost redus și utilizate în scopul producerii și vânzării la export a mărfurilor importate, în tranșă pe următoarele componente:			
	a) materii prime, materiale, semifabricate, detalii și alte piese de completare			
	b) instrumente și alte obiecte similare			
	c) materiale utilizate pentru producerea mărfurilor			
	d) lucrări de proiectare, lucrări de construcție și încercări, design, schițe și desene tehnice, executate în străinătate în procesul operațiunilor de fabricare a mărfurilor			
15. Redevențe și taxe de licență (a se vedea poziția 9(a))				
16. Partea din venita cumpărătorului de la orice revânzare, transmitere sau utilizare a mărfurilor, estimate pe teritoriul R.M., care îi revine vânzătorului				

	17. Cheltuielile pentru livrarea mărfurilor până la _____ (locul de destinație) inclusiv pentru: a) cheltuielile de transport			
	b) cheltuielile de încărcare, descărcare și de prelucrare			
	c) costul asigurării			
	18. Total "B"			
C. Elemente care se deduc din prețul efectiv plătit sau de plătit (în lei)	19. Cheltuieli la lucrările de construcție, de instalare, de montaj, de asistență tehnică, întreprinse după import			
	20. Costul transportării după import			
	21. Drepturi și taxe plătite în țara de import			
	22. Total "C"			
23. Valoarea în vamă a mărfurilor				
a) declarată în lei				
b) declarată în dolari S.U.A.				
D. Dacă suma este achitată în valută străină, indicați la această poziție suma în valută străină și cursul de schimb la zi, raportate pentru fiecare element al valorii și fiecare articol de marfă		Semnătura și ștampila declarantului		
Nr. poziției din compartimentele B și C Codul valutei		Suma	Cursul de schimb	

Declarația privind valoarea în vamă a mărfurilor. Tipizata DVV-2

1.Vinzătorul	<i>Mențiunile biroului vamal</i>
2(a).Cumpărătorul	
2(b).Declarantul	
Asumarea responsabilității Persoana care semnează și depune prezenta declarație: • răspunde de corectitudinea elementelor înscrise în această tipizată și de autenticitatea tuturor documentelor prezentate în scopul determinării valorii în vamă a mărfurilor, introduse de ea în teritoriul vamal național; • se angajează să furnizeze toate informațiile și documentele suplimentare necesare pentru determinarea valorii în vamă a mărfurilor.	3.Condiții de livrare
	4. Numărul și data facturii sau altui document, în baza căruia se livrează mărfurile
5. Numărul și data deciziilor vamale referitoare la rubricile 7-9	

Marcați cu semnul "X" căsuța necesară

6. Valoarea în vamă a mărfurilor se estimează după metodele:

a) în baza valorii tranzacției cu o marfă identică (metoda 2);

☐

b) în baza valorii tranzacției cu o marfă similară (metoda 3);

☐

c) în baza costului unitar al mărfii (metoda 4);

☐

d) în baza valorii calculate a mărfii (metoda 5);

☐

e) prin metoda de rezervă (metoda 6).

☐

7. Argumentați alegerea metodei de indicați cauza renunțării la metodele precedente.

8. Indicați sursele de informații, utilizate pentru argumentarea metodei de determinare a valorii în vamă.

9 Numărul de foi suplimentare, anexate la tipizata DVV-2:

10. Funcția persoanei care a semnat declarația:

Numele de familie, numele, patronimicul

Tel.: _____

Mențiunile biroului vamal		Numărul mărfii Codul mărfii	Numărul mărfii Codul mărfii	Numărul mărfii Codul mărfii
Calcularea valorii în vamă				
A. Baza de calcul: nr. și data deciziei corespunzătoare a biroului vamal nr. _____	11(a) Prețul tranzacției cu o marfă identică/similară			
	a) în valuta contractului (pentru metodele 2,3,6)			
	b) în lei			
	11(b) Prețul unei unități de marfă, în baza căruia mărfurile evaluate, identice sau similare, au fost vândute pe teritoriul Republicii Moldova în cele mai mari partide persoanei ce nu este în relații de interdependență cu vânzătorul (în lei) (pentru metodele 4 și 6)			
	11(c) Valoarea calculată a mărfurilor introduse, determinată prin însumarea valorii elementelor componente (în lei) (pentru metodele 5 și 6)			
B. Corectările la preț (+,-) lei	12. Rectificarea în funcție de volumul partidei (+,-)			
	13. Rectificarea în baza condițiilor comerciale (+,-)			
	14. În total suma rectificărilor (+,-) lei			
	15. Prețul tranzacției (valoarea) în baza rectificărilor înregistrate (11a+14)			
C. Calculări suplimentare (+) și rețineri (-) lei	16. Costul transportării (+)			
	17. Costul încărcării, descărcării și transbordării mărfurilor (+)			
	18. Costul asigurării (+)			
	19. Cheltuielile de comision și alte cheltuieli de intermediere, în legătură cu introducerea în țară (+)			
	20. Profitul, adaosurile comerciale și de comision, în legătură cu comercializarea la intern (-)			
	21. Costul prelucrării suplimentare și finisării mărfurilor introduse (-)			
	22. Taxe vamale, impozite și alte plăți interne (-)			
	23. Alte cheltuieli și plăți, legate de comercializarea mărfurilor la intern (-)			
	24. Total "C"			
25. Valoarea în vamă a mărfurilor (15+24):				
a) declarată în lei				
b) declarată în dolari S.U.A.				

Formularul certificatului de circulație EUR.1

1. Exporter (Name, full address, country)	EUR.1 No A 000.000	
	See notes overleaf before completing this form	
	2. Certificate used in preferential trade between _____ and _____ (insert appropriate countries, groups of countries or territories)	
3. Consignee (Name, full address, country) (Optional)	4. Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating	5. Country, group of countries or territory of destination
6. Transport details (Optional)	7. Remarks	
8. Item number; Marks and numbers; Number and kind of packages ⁽¹⁾ ; Description of goods		9. Gross mass (kg) or other measure (litres, m ³ , etc.)
		10. Invoices (Optional)
11. CUSTOMS ENDORSEMENT Declaration certified Export document ⁽²⁾ Form _____ No _____ Of _____ Customs office _____ Issuing country or territory _____ _____ _____ (Place and date) _____ _____ (Signature)		12. DECLARATION BY THE EXPORTER I, the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate. _____ _____ (Place and date) _____ _____ (Signature)
		stamp

¹ If goods are not packed, indicate number of articles or state "in bulk" as appropriate

² Complete only where the regulations of the exporting country or territory require

**Formularul certificatului de circulație EUR.1
(verso)**

13. REQUEST FOR VERIFICATION, to: 	14. RESULT OF VERIFICATION, Verification carried out shows that this certificate (*) was issued by the customs office indicated and that the information contained therein is accurate does not meet the requirements as to authenticity and accuracy (see remarks appended)
Verification of the authenticity and accuracy of this certificate is requested <i>(Place and date)</i> Stamp <i>(Signature)</i>	 <i>(Place and date)</i> Stamp <i>(Signature)</i> (*) Insert X in the appropriate box

NOTES

1. Certificates must not contain erasures or words written over one another. Any alteration must be made by deleting the incorrect particulars and adding any necessary corrections. Any such alteration must be initialed by the person who completed the certificate and endorsed by the customs authorities of the issuing country or territory.

2. No spaces must be left between the items entered on the certificate and each item must be preceded by an Item number. A horizontal line must be drawn immediately below the last item. Any unused space must be struck through in such a manner as to make any later additions impossible.

3. Goods must be described in accordance with commercial practice and with sufficient detail to enable them to be identified.

Formularul certificatului de origine Forma A

1. Goods consigned from (exporter's business name, address, country)			Reference No GENERALIZED SYSTEM PREFERENCES CERTIFICATE OF ORIGIN (Combined declaration and certificate) FORM A Issued in _____ (country) See notes overleaf		
2. Goods consigned to (consignee's name address, country)					
3. Means of transport and route (as far as known)			4. For official use		
5. Item number	6. Marks and numbers of packages	7. Number and kind of packages; description of goods	8. Origin criterion (see notes overleaf)	9. Gross weight or other quantity	10. Number and date of invoices
11. Certification It is hereby certified, on the basis of control carried out, that the declaration by the exporter is correct. Place and date, signature and stamp of certifying authority			12. Declaration by the exporter The undersigned, declare that the above details and statements are correct; that all the goods were produced in _____ (country) and that they comply with the origin requirements specified for those goods in the generalized system of preferences for goods exported to _____ (importing country) Place and date, signature and stamp of authorized signatory		

Formularul certificatului de transport EUR.1

1. Exporter (Name, full address, country)	EUR.1 No A 000.000		
	See notes overleaf before completing this form.		
3. Consignee (Name, full address, country) (Optional)	2. Certificate used in preferential trade between and (Insert appropriate countries, groups of countries or territories)		
	4. Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating	5. Country, group of countries or territory of destination	
6. Transport details (Optional)	7. Remarks ☐ Cumulation applied with (name of country/(s) or territory/(s)) ☐ No cumulation applied (Insert X in the appropriate box)		
8. Item number; Marks and numbers; Number and kind of packages ⁽¹⁾ ; Description of goods	9. Gross mass (kg) or other measure (litres, m ³ , etc.)	10. Invoices (Optional)	
11. CUSTOMS ENDORSEMENT Declaration certified Export document ⁽²⁾ FormNo Of Customs office Issuing country or territory Stamp Place and date (Signature)		12. DECLARATION BY THE EXPORTER I, the undersigned, declare that the goods described above meet the conditions required for the issue of this certificate. Place and date (Signature)	

Formularul certificatului de transport EUR.1 – (verso)

13. REQUEST FOR VERIFICATION, to	14. RESULT OF VERIFICATION
Verification of the authenticity and accuracy of this certificate is requested. (Place and date) Stamp (Signature)	Verification carried out shows that this certificate ⁽¹⁾ ☐ was issued by the customs office indicated and that the information contained therein is accurate. ☐ does not meet the requirements as to authenticity and accuracy (see remarks appended). (Place and date) Stamp (Signature) (1) Insert X in the appropriate box.

NOTES

1. Certificate must not contain erasures or words written over one another. Any alterations must be made by deleting the incorrect particulars and adding any necessary corrections. Any such alteration must be initialled by the person who completed the certificate and endorsed by the Customs authorities of the issuing country or territory.
2. No spaces must be left between the items entered on the certificate and each item must be preceded by an item number. A horizontal line must be drawn immediately below the last item. Any unused space must be struck through in such a manner as to make any later additions impossible.
3. Goods must be described in accordance with commercial practice and with sufficient detail to enable them to be identified.

Formularul certificatului de origine a mărfurilor forma CT-1

1. Грузоотправитель/экспортер (наименование и адрес)			4. №		
			СЕРТИФИКАТ О ПРОИСХОЖДЕНИИ ТОВАРА Форма СТ-1		
2. Грузополучатель/импортер (наименование и адрес)			Выдан в _____		
			(наименование страны)		
			Для предоставления в _____		
			(наименование страны)		
3. Средства транспорта и маршрут следования (насколько это известно)			5. Для служебных отметок		
6. №	7. Количество мест и вид упаковки	8. Описание товара	9. Критерий происхождения	10. Количество товара	11. Номер и дата счета-фактуры
12. Удостоверение Настоящим удостоверяется, что декларация заявителя соответствует действительности			13. Декларация заявителя Нижеподписавшийся заявляет, что вышеприведенные сведения соответствуют действительности: что все товары полностью произведены или подвергнуты достаточной переработке в _____		
			(наименование страны)		
			и что все они отвечают требованиям происхождения, установленным в отношении таких товаров		
Подпись	Дата	Печать	Подпись	Дата	Печать

Formularul suplimentar al certificatului de origine a mărfurilor forma CT-1

ОРИГИНАЛ					
ДОПОЛНИТЕЛЬНЫЙ ЛИСТ СЕРТИФИКАТА N ____ О ПРОИСХОЖДЕНИИ ТОВАРА					
6. №	7. Количество мест и вид упаковки	8. Описание товара	9. Критерий происхождения	10. Количество товара	11. Номер и дата счета-фактуры
12. Удостоверение Настоящим удостоверяется, что декларация заявителя соответствует действительности			13. Декларация заявителя Нижеподписавшийся заявляет, что вышеприведенные сведения соответствуют действительности, что все товары полностью произведены или подвергнуты достаточной переработке в _____ (наименование страны) и что все они отвечают требованиям происхождения, установленным в отношении таких товаров		
Подпись Дата Печать			Подпись Дата Печать		

Formularul cererii pentru certificatul de circulație a mărfurilor EUR.1**APPLICATION FOR A MOVEMENT CERTIFICATE**

1. Exporter (Name, full address, country)	EUR.1 No A 000.000			
	See notes overleaf before completing this form			
	2. Application for a certificate to be used in preferential trade between _____ and _____ (insert appropriate countries or groups of countries or territories)			
3. Consignee (Name, full address, country) (Optional)	4. Country, group of countries or territory in which the products are considered as originating	5. Country, group of countries or territory of destination		
6. Transport details (Optional)	7. Remarks			
8. Item number, Marks and numbers; Number and kind of packages ⁽¹⁾; Description of goods		9. Gross mass (kg) or other measure (liter, m³, etc.)	10. Invoices (Optional)	

⁽¹⁾ If goods are not packed, indicate number of articles or state "in bulk" as appropriate

**Formularul cererii pentru certificatul de circulație a mărfurilor EUR.1
(verso)**

DECLARATION BY THE EXPORTER

I, the undersigned, exporter of the described overleaf,

DECLARE that the goods meet the conditions required for the issue of the attached certificate:

SPECIFY as follows the circumstances which have enabled these goods to meet the above conditions:

SUBMIT the following supporting documents ⁽¹⁾:

UNDERTAKE to submit, at the request of the appropriate authorities, any supporting evidence which these authorities may require for the purpose of issuing the attached certificate, and undertake, if required, to agree to any inspection of my accounts and to any check on the processes of manufacture of the above goods, carried out by the said authorities:

REQUEST the issue of the attached certificate for these goods.

(Place and date)

(Signature)

⁽¹⁾ For example: Import documents, movement certificates invoices, manufacturer's declarations, etc., referring to the products used in manufacture or the goods re-exported in the same state.

**Proiect de Lege pentru completarea Legii cu privire la tariful vamal
Nr. 1380-XIII din 20.11.1997**

PROIECT

L E G E
pentru completarea Legii cu privire la tariful vamal
Nr. 1380-XIII din 20.11.1997

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articol unic – Legea Republicii Moldova Nr. 1380-XIII din 20.11.1997 cu privire la tariful vamal. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova ediție specială din 01.01.2007, cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 2 noțiunea de „mărfuri” va avea următorul conținut: „mărfuri – orice bun sau produs trecut peste frontiera vamală, inclusiv produsele, care fac obiectul drepturilor de proprietate intelectuală, servicii, lucruri care fac obiectul cumpărării, vânzării sau schimbului”.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

**Proiect de Lege pentru completarea Legii cu privire la zonele economice libere
Nr.440-XV din 27.07.2001**

PROIECT

L E G E
pentru completarea Legii cu privire la zonele economice libere
Nr.440-XV din 27.07.2001

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articol unic – Legea cu privire la zonele economice libere Nr.440-XV din 27.07.2001, cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

2. Articolul 7 alin. (6) sintagma „cu peste 35 la sută” se înlocuiește „cu peste 45 la sută”.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Acte de implementare

MINISTERUL ECONOMIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

МИНИСТЕРСТВО ЭКОНОМИКИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2033, Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale, 1
tel. +373-22-25-01-07, fax +373-22-23-10-64
E-mail: mineconcom@mec.gov.md
Pagina web: www.mec.gov.md

MD-2033, Кишинев, Площадь Марии Адунării Национале,
тел. +373-22-25-01-07, факс +373-22-23-10-64
E-mail: mineconcom@mec.gov.md
Веб-страница: www.mec.gov.md

18.05 2015 nr. 01/2-2685

CONFIRMARE

**de implementare a rezultatelor cercetărilor științifice în teza de doctor în drept cu
tema “Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export”, specialitatea
552.03 - Drept financiar (bancar, fiscal, vamal)**

Prin prezenta, se confirmă că recomandările formulate de către dl Țurcan Pavel în rezultatul elaborării tezei de doctor în drept “*Reglementarea tarifară a operațiunilor de import-export*” au fost acceptate și utilizate în implementarea cu precădere în problemele ce vizează: tariful vamal, stabilirea valorii mărfurilor în vamă, determinarea țării de origine a mărfurilor etc.

Suplimentar, considerăm valoros și aplicabil referirile privind influența impozitelor și taxelor vamale asupra creșterii economice, propuse spre implementare. Aceste referiri vor servi drept platformă pentru dezvoltarea activității vamale și a aportului acesteia asupra politicii statului.

Celelalte recomandări și date reflectate în teza nominalizată, prezintă soluții reale în domeniul cercetat. Recomandările elaborate au fost aprobate în cadrul Direcției analiză și prognozare macroeconomică, Direcția generală dezvoltarea mediului de afaceri și investiții ale Ministerului Economiei al Republicii Moldova.

La valorificarea cadrului legislativ din domeniul reglementării tarifară a operațiunilor de import-export este important de a lua în considerație tendințele dezvoltării științei juridice. Un aport considerabil sunt abordările științifice în sfera respectivă.

Astfel, prin prezentul certificat se confirmă că rezultatele cercetărilor dlui Pavel Țurcan realizate pe parcursul mai multor ani, se remarcă prin argumentare, caracter motivațional și justificare de orientare practică.

Rezultatele menționate au fost utilizate în activitatea practică a direcțiilor din cadrul ministerului la elaborarea recomandărilor de ordin legislative și în cadrul racordării prevederilor naționale celor europene în domeniu.

Viceministru

Tudor COPACI

Declarația privind asumarea răspunderii

Subsemnatul, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Țurcan Pavel

Semnătura

Data

CV-UL AUTORULUI

Nume de familie, prenume

Țurcan Pavel

Data și locul nașterii

29 Aprilie 1972 , în s. Răzeni , r. Ialoveni

Studii

Magistru în drept, Universitatea de Stat din Moldova, 2000

Licență în drept, Universitatea de Stat din Moldova, 1995

Domeniile de interes științific

Drept vamal

Discipline predate

Drept vamal, Reglementarea tarifară și netarifară a operațiunilor de import/export, Procedura de stabilire și încasare a drepturilor de import și drepturilor de export

Activitate profesională

Lector superior , Universitatea de Stat din Moldova, 1995 - prezent

Avocat la Biroul Asociat de Avocați „Facultatea de Drept” , 1996 – prezent

Specializare

Drept vamal , comercial , civil , fiscal , litigii economice , relații imobiliare și construcții.

Postul didactic, gradul științific

Lector superior USM , Facultatea de drept , magistrul în drept

Publicații

I. Manuale

1. Manualul judecătorului pentru cauze civile ediția II , Titlul VI. Particularitățile examinării unor categorii de cauză : litigii vamale , Chișinău 2013 , 80 pagini (coautor: Nicolae Clima)

III. Articole în reviste de specialitate din Republica Moldova

1. Conceptul de tarif vamal ca instrument principal de realizare a reglementării tarifare. În: Revista Națională de Drept, Nr.4, Chișinău, 2015. p. 77

2. Taxa vamală ca element al tarifului vamal, În: Закон и жизнь, Международный научно-практический правовой журнал, Апрель, Chișinău, 2015. стр. 52

3. Sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor ca factor determinant în facilitarea și dezvoltarea comerțului extern, În: Legea și Viața, Revistă științifico-practică, Aprilie, Chișinău, 2015. p. 17

4. Evoluția reglementărilor tarifare ca parte componentă a politicii vamale a statului, În: Revista Națională de Drept, Nr.4, Chișinău, 2015. p.25 (coautor Cârnaț Teodor)

5. Criteriile de determinare a țării de origine a mărfii, În: Jurnalul Juridic național: teorie și practică, Nr. 2 (12), Chișinău, 2015, p. 50

6. Clasificarea taxelor vamale, În: Revista Națională de Drept, Nr.5, Chișinău, 2015. p. 66

7. Curierul Vamal No_21 (35) din 15 noiembrie 2005 „Politica Vamală a Statului și rolul său”, Chișinău , 2005.

8. Curierul Vamal N0_22 (36) din 29 noiembrie 2005 „Politica vamală a statului și rolul său”, continuare , Chișinău 2005 .

9. Curierul Vamal Nr_24 (38) din 27 decembrie 2005 2005 „Reglementarea juridică a trecerii mărfurilor peste frontiera vamală de către persoanele fizice” , Chișinău 2005 .

IV. Articole în reviste de specialitate străine

1. Concepte teoretice privind originea mărfii, În: *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету, Серія: ЮРИСПРУДЕНЦІЯ ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ*, Випуск 12 том 2, Одеса, 2014. p. 29-

V. Comunicări științifice

1. Conferința internațională științifico-practică „Academia de Administrare Publică-15 ani de modernizare a serviciului public din RM”, Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova, Chișinău, 21 mai 2008 N.1, p. 283, *Politica vamală a statului – parte componentă a politicii fiscal-comerciale*.

2. Conferința științifică internațională „Interacțiunea dreptului intern și dreptului internațional: Provocări și soluții”, Chișinău, 14 noiembrie 2014, comunicare: *Evoluția sistemului generalizat de preferințe*.

3. „Sistemul Național de licențiere a importului – exportului”, Materialele seminarului științific, Controlul și monitorul importului substanțelor ce distrug stratul de ozon, Ministerul Ecologiei și resurselor naturale al Republicii Moldova, serviciul vamal al Republicii Moldova, Programul Națiunilor Unite pentru mediul înconjurător .

Membru în asociații profesionale

Uniunea Juriștilor din Republica Moldova, 2006 - prezent

Membru în instituții naționale / internaționale

Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare, 2010 - prezent

Limbi străine cunoscute

Rusa – fluent

Franceza-fluent

Date de contact

Adresa profesioanlă: str.Alexei Mateevici 60

Tel.: 022593802 ; 069113379

E-mail: turcanp@yahoo.com